

ЗИНОВИЙ ЮРИЕВ БЪРЗИ СЪНИЩА

НАРОДНА

МЛАДЕЖ

ЗИНОВИЙ ЮРИЕВ БЪРЗИ СЪНИЩА

Превод: Иван Жечев

chitanka.info

„... Това е фантастично!... Разбираш ли какво е станало? Контакт! Първият контакт с братя по разум, първата вест от друга цивилизация!...“

ПЪРВА ЧАСТ

БЪРЗИ СЪНИЩА

I ГЛАВА

Отворих очи и погледнах към прозореца. Трябва да е съвсем рано. Утринната сивота още не можеше да надвие гъстия нощен мрак в стаята.

Врътнах очи към будилника, но стрелките просто се сливаха с циферблата. Дявол да го вземе, и без това още е рано за ставане. И в този миг в просъница почувствувах нещо странно. Че съм се събудил в собственото си жилище, до собствената си жена, беше повече от естествено. Но все пак имаше нещо странно. Нещо явно необичайно за малката стаичка, от която още не бе изтекла топлата нощна тъмнина.

Няколко секунди това странно нещо се щураше в моя събуждащ се мозък, после се усили и, вече осъзнато, се превърна в някакво удивително състояние на духа.

Бях изумен. Нямах никакви особени причини за подобно радостно настроение, още повече в пет часа сутринта. Вярно е, че нямах и поводи за огорчения, но нима липсата на поводи за огорчения е повод за радост? Съгласете се, че когато един двадесет и пет годишен учител по английски език се събужда в собственото си легло и се вслушва в равномерното дишане на жена си, това все пак е твърде малко за неочаквана радост.

Разбира се, в това нямаше нищо лошо. Можеше дори да изпиташ сладостно чувство, предвкусвайки, че е още рано и те очакват близо два часа сън. Здрав си, пу, да не чуе дяволът. Жена ти също. Всичко е наред, животът си тече. Едно време, когато бях съвсем малък, понякога изпитвах безпричинна радост, радостта на жребче, което скача по слънчева ливада. Но острата, непонятна радост на един възрастен човек в пет сутринта... Може би нещо в училище? Не, в училище също не е станало нищо свръхестествено.

И изведнъж разбрах. Радостта идваше от съня. Сънят изплува на повърхността на паметта ми. Бистър и ясен. Обагрен в кехлибарени тонове. Цвят, с който пламва стъблото на бора, когато преди залез иззад тъмния облак върху него неочаквано се стрелва слънчев лъч.

Кехлибарен сън! Поразително ясен, обемен. Чувство за полет. Но дъхът ти не спира. Стомахът ти не се устремява нагоре като при падане. Спокоен полет. И под погледа ти се ширва кехлибарен пейзаж. Редуват се планини, по-скоро хълмове. Гладки, заоблени, спокойни. Долини прорязани може би от пътища, може би от реки.

Спускане надолу. Все така безшумно и стремително като самия полет. Цветът става по-ярък. Кехлибарът прелива в ослепителна охра...

— Какво се въртиш? — измърмори Галя с пресипнал от съня глас. — Не спиш ли?

— Не спя — казах аз и изпитах благодарност към Галя, че се е събудила и че ще мога да ѝ разкажа удивителния си сън.

— Да не си болен?

— Не, Люш, не се тревожи. Здрав съм. Просто сънувах нещо такова... — Млъкнах, за да намеря думи, с които да ѝ предам яркостта на съня.

Дълбоко в съзнанието ми думите бяха също такива ярки и празнични като самия сън, но — чудно нещо! — докато стигнат до езика ми, избледняваха, губеха изящния си блясък, ставаха скучни и сухи като събрани на плажа и изсъхнали по пътя към къщи разноцветни камъчета, като изгрев през стъклото на прозореца.

— Разбираш ли, преди всичко цветът... Необикновен цвят — подзех аз, но в паузата между думите чух равномерно дишане на Галя. Твърде равномерно.

Тя спеше и пухтеше. Бях готов да се обидя, но така и не успях, защото сънят отново разстла под мене огромната си кехлибарена панорама. Хем сън, хем не сън. Картината бе ясна, бистра, пълна с подробности. Сякаш не сънуваш, а гледаш цветни диапозитиви, които плавно преминават пред очите ти.

Ярък сън, добре де, помислих си аз, като се отърсвах от него, но откъде дойде тая детска радост? Може би сънят няма нищо общо с нея? Има, твърдо си рекох аз. По някакъв странен начин нощният полет над Кехлибарената планета явно будеше у мене чувство на остра, неочаквана радост.

Това чувство се запази през целия ден, багреше всичко наоколо в празнични, ярки цветове.

— Защо се усмихваш? — попита Галя, докато правех утринната си гимнастика. — Какво смешно има?

Оставих гиричките на пода, изправих се и погледнах лицето на Галя със здраво стиснати устни. Сутрин тя винаги е сурова. По начало е мила жена и никак не съжалявам, че се ожених за нея. Но на какво се дължи тая нейна непристъпност сутрин, тая студенина? Може би просто се събужда преди своите емоции? Ръцете и краката ѝ се движат, застилат леглото, правят упражненията на йогите, пускат душа, слагат чайника върху печката, а емоциите спят, кротко, сладко спят.

Какво пък, тая теория е много убедителна, защото след около два часа, ако не се разделим, за да отидем на работа, Галя видимо се разнежда. Суровата непристъпност постепенно изчезва от лицето ѝ, чертите омекват, думите престават да носят чисто информативен характер. И аз от Юрий и Юра се превръщам в Юрча, Юрчонок и така нататък.

— Какво смешно има? — отново попита Галя с тон на служител в испанската инквизиция.

— Не знам — казах аз. — Може би се усмихвам, защото сънувах някакъв необикновен сън... Разбираш ли...

Жена ми крайно неодобрително ме погледна.

— Искаш ли яйца? — враждебно попита тя и без да дочака отговора, тръгна към кухнята.

Господи, помислих си аз, ако някога се разведем, това навярно ще стане тъкмо защото сутрин тя не се усмихва, а аз, напротив, по същото време съм особено любвеобилен.

„Добре де, Юрий Михайлович — ще каже съдията и внимателно ще погледне изпод очилата си с тънки метални рамки, — каква все пак е причината, поради която искате да се разведете с вашата съпруга? Да разрушите младото семейство...“ — „Вижте какво, другарю съдия — развълнуван ще отвърна аз и нервно ще чупя пръсти, та чак ставите им ще пукат, — бедата е, че сутрин жена ми никога не се усмихва.“ Възрастният съдия с уморени умни очи ще въздъхне дълбоко, печално и съчувствено ще каже: „Да... Тежък случай... А вие опитвали ли сте да я разсмеете?“ — „И още как, другарю съдия! Буквално я обсипвах с вицове, кълчех се, кривях се...“ — „И какво?“ — „Безсмислена работа, другарю съдия. Не се усмихва сутрин.“ — „Да, страх ме е, че в този

случай правосъдието е безсилно“ — ще рече съдията и скришом ще избърше скъперническата съдийска сълза.

На път за училището срещнах Вечно срещания. Така бях кръстил един човек на средна възраст, когото винаги срещам сутрин при аптеката. Плюс-минус двадесет крачки. Работя в училището вече три години и три години срещам при аптеката Вечно срещания. За това време той доста напълня, а и чантата му стана два пъти по-дебела. Пълнотата му беше приятна, солидна, лицето — почти доволно от живота. Както изглежда, успешно напредваше в службата, макар че още не беше дорасъл до служебна кола. Много добре, егоистично си мислех аз, защото щеше да ми е малко тъжно да се разделя с него. Започнал без него, денят би загубил своята завършеност.

Веднъж не го видях цели две седмици и като минавах край аптеката, все се питах дали са го повишили, или се е разболял. И после, когато отдалече забелязах познатата фигура с познатата чанта, се зарадвах така, сякаш той ми беше най-близък приятел. Но не го поздравих. По някакво тайно споразумение не само не се поздравявахме, но дори не си кимаме. Два атома в градската тълпа, чиито орбити се пресичат при аптеката в осем и осемнадесет, максимум в осем и деветнадесет сутринта.

Днес поздравих Вечно срещания. Разбира се, не се обърнах към него с този прякор. Чисто и просто, когато се срещнахме пред аптеката, при средната витрина, където бяха подредени прашни и избелели кутии с билки, усмихнах му се и рекох:

— Добро утро. Мисля, че е време вече да започнем да се поздравяваме.

Господи, каква реакция предизвикаха думите ми! Вечно срещания трепна, спря се, лицето му се разтегна в широка усмивка, дори очилата му сякаш се разтегнаха заедно с лицето, и каза с неочаквано тънко гласче:

— Здравейте, драги, и благодаря.

— За какво? — учудих се аз.

— Три години си мисля как да ви поздравя, а вие го направихте толкова лесно и просто! Благодаря, свалихте голям товар от плещите ми!

— Моля, моля. Ако трябва да сваля и друг товар... — усмихнах се аз, като се чувствавах силен, добър и мъдър.

Стиснахме си ръцете и се разделихме.

В учителската стая влязох в осем и двадесет и пет — една минута по-късно от обикновеното. Тази минута бе отишла за разговора с Вечно срещания. Прекрасно прекарана минута. Минута, каквато си струва да загубиш.

Извадих цигара и запалих. През следващите три минути обикновено пуших, без да бързам, и си мислех, че трябва дявол да го вземе, да събере цялата си воля и най-послед да зарежа пушенето. От тия мисли първата утринна цигара добиваше особения сладостен вкус на греховността.

Но днес не мислех за силата на волята. Въображението ми все още бе заето с нощния сън, с безшумния и стремителен полет над кехлибарените планини, всяка от които виждах пред себе си толкова ясно, сякаш през целия си съзнателен живот бях кръжал над тях.

Разбрах, че упорството, с което мозъкът ми непрекъснато се връща към съня, е нелепо, може би дори маниакално, но не можех да направя нищо със себе си. И не исках. Както самият сън, който, кой знае защо, ми бе доставил радост, така и споменът за него ми беше приятен. Давах си сметка колко странно е това, но то не ме плашеше. В него нямаше нищо болезнено. Чисто и просто изпитвах някакво веселие, което багреше делниците с ярки и неочаквани празнични тонове. Както ако скучно кафявите стени на учителската стая изведнъж пламнеха в някакъв виолетовозлатист цвят. Или изключително кроткият ни математик Семьон Александрович се появеше не с вечния си сив костюм, а със сърмен елек, ботуши и шпага.

Отново силно ми се прииска да разкажа на някого съня си и зашарих с поглед из учителската стая. Математикът Семьон Александрович седеше във фотьойла, притворил очи, и държеше върху коленете си дневник с красиво мастилено петно в десния горен ъгъл. Осми „Б“. Видът му беше толкова напрегнато-мъченически, сякаш бе ранен християнин и след няколко минути трябваше да бъде хвърлен в ямата с лъвовете. Впрочем осми „Б“ в известно отношение е по-лош от яма с лъвовете. Лъвовете са свирепи, но не са бърбиви, което не може да се каже за осми „Б“.

Да отида при него и да му кажа: „Семьон Александрович, сънувах интересен сън...“ Засмях се. По-естествено ще е например да

изкукуригам, да размахам ръце и да кацна на шкафа, върху който стои скупеният глобус с геоложки напластявания от прах.

Химичката Мария Константиновна преписваше нещо от дневника в мъничък бележник. Самата тя беше толкова едра и пълна, а бележникът толкова мъничък, че не можеше да се разбере как държи такава дреболийка в ръцете си. Цялото училище знаеше, че Мария Константиновна не помни абсолютно нищо и затова записва всичко в многобройните си бележници. Бележките на учениците и рождените дни на учителите, профсъюзните членски вноски и седмичната програма — в бележниците й имаше всичко. Системата, разработена от нея, сигурно беше много ефикасна, защото тя всъщност никога нищо не забравяше. А може би отлично помнеше всичко и се оплакваше от лоша памет от кокетство.

Защо да не й разкажа съня си? Интересно дали ще го запише в мъничкия си бележник? Или вместо това ще ми напомни, че не съм си платил членския внос?

Звънецът удари и аз тръгнах към седми „А“. Не мога да кажа, че учениците се страхуваха чак толкова от мене, но в моите часове дисциплината, пу, да не чуе дяволът, беше съвсем прилична. Обхванах с поглед класа. Чудно нещо, вече бяха минали няколко часа от съня ми, а светът продължаваше да бъде осветен с топла кехлибарена светлина и поради това изглеждаше по-весел, по-приятен и по-трогателен от обикновеното. Ето например Слава Жостков. Комбинацията от сънливост и погнуса на лицето му винаги ми се е струвала учудващо противна. Но днес и неговото лице изглеждаше почти приятно. А Ала Владимировна е станала истинска красавица, как не съм го забелязвал досега... Винаги съм знаел, че е умно момиче. Бистър ум. Но колко се е разхубавила през последната година! Висока, тъничка, очите й ей такива, внимавайте, момчета! За миг ми стана тъжно, както е винаги, когато видя красиви девойки, които никога няма да ухажвам, на които никога няма да кажа „обичам те“, за които никога няма да се оженя. Не, не, не съм фанатик като Казанова, не работя на парче като Донжуан, честна дума. Просто на времето, когато бях още съвсем хлапак, прочетох в един разказ на Чехов за тъгата, която те обзема при вида на красотата. По начало обичам Чехов, а тази мисъл толкова ме порази със своята правдивост и изящество, че я запомних завинаги.

Помолих класа да отвори тетрадките с домашните работи и бързо минах по редиците. Членовете, членовете — ще разберат ли някога разликата между определителния и неопределителния член? Готов бях със свито сърце да се примиря, че Слава Жостков навярно ще извърви своя жизнен път, без да разбере тънкостите при употребата на английските членове. Но Ала Владимирова...

— Мили деца — казах на английски със скоростта на костенурка и седмокласниците се заусмихваха. (Много по-охотно от жена ми, рекох си аз.) — Мили деца! Представете си, че сте единствените очевидци на автомобилна катастрофа. Колата-нарушител е избягала. Строгийт лондонски боби изважда бележник (като Мария Константиновна, исках да добавя, но се сдържах) и ви моли на повече или по-малко чист английски език да разкажете как е изглеждала офейкалата кола. Да започнем нашето описание. Е, да речем, че колата е била сива! Само внимавайте за членовете! Евграфов, please!

— It was a grey car! — на един дъх изрече малчуганът с кръгло лице и червени бузи, който притежаваше огромната дарба на внушението. Още не бе имало случай да не успее да ме убеди, че не се е подготвил по уважителни причини.

— Отлично — казах аз. — Както навярно се досещате, в Лондон има много сиви коли и определението „сив“ още не ни дава право да употребим определителен член. Хайде, какво друго може да се каже за нарушителя на лондонското улично движение?

Не, каквото и да казват циниците, помислих си аз, преподавателската работа има своите радости. Една от тях е гората от вдигнати ръце.

— Мис, Котикова, please.

Аня Котикова е необикновено спокойна, сдържана и недостъпна за светската суета. Тя се изправи бавно и тържествено, помисли и каза:

— It was a little grey car.

— Прекрасно — рекох аз. — Както виждате, и двете определения: и това, че колата е била сива, и това, че е малка, все още не гарантират нейната уникалност, неповторимост. А как мислите, може би колата има такова определение, което изведнъж ще я отдели от разряда на всички подобни коли и съответно ще ни даде право да употребим определителен член?

— Номерът — басово каза Сергей Антошин, като за миг се събуди от летаргичния сън, в който беше потънал още в първи клас.

— Браво! — рекох аз. — Понеже имаш остър ум, прощавам ти и това, че не вдигна ръка и отговори на руски. Може би някой знае как е на английски „номер“, номер на кола?

„Хайде, Ала Владимирова — помислих си аз, — бъди на висота. Днес всичко трябва да е необикновено.“

И Ала Владимирова вдигна ръка:

— Licence plate.

„Благодаря, Ала“ — разчувствуван си рекох аз. В междучасието все пак се приближих до преподавателката по химия.

— Мария Константиновна — казах аз, — искаше ми се...

— Какво, Юрочка? — попита Мария Константиновна, като изваждаше от джоба един от бележниците си.

— Сънувах нещо — казах аз, — представяте ли си...

— Добре, Юрочка. Но нали знаете, че не сте платили членския си внос за последните два месеца?

— Да — виновно сведох глава аз, — и това страшно ме измъчва.

— Но какво има? — извика Мария Константиновна и в своето профсъюзно вълнение за миг стана почти красива. — Платете го. Сега ще взема ведомостта.

— Е, Мария Константиновна, ако всичко беше толкова просто...

— Но какво има? Навярно нямате пари?

— Навярно ли? Не навярно, а съвсем сигурно! — изпъшках аз и Мария Константиновна ми се закани с пръст.

Това се превръщаше в натрапчива идея. Нима няма да намеря човек, на когото бих могъл да разкажа необикновения си сън? А може би няма смисъл да го разказвам? Възрастен, солиден човек, а хукнал из града да досажда на всички със своя сън. Чудо голямо — сънувал Кехлибарена планета. Така де! Двадесетият век е към края си. По-рано хората са сънували изпадали зъби, черни кучета и пари, сега сънищата стават космически. Нищо странно. Още повече, че дори насън не виждам пари, толкова ги нямам.

Но отново и отново си спомнях с нищо несравнимото чувство за безшумния полет над кехлибарената панорама, заоблените, плавни хълмове, езиците на долините с пукнатини, които можеха да бъдат ручей, реки или пътища.

Е, да върви по дяволите тая планета, въздъхнах аз и взех дневника на осми „Б“. С кръглото мастилено петно в горния десен ъгъл.

II ГЛАВА

Следващата нощ отново ме върна на Кехлибарената планета. Но този път полетът беше съвсем друг. Отначало той точно повтаряше същото безшумно плъзгане над оранжевите, кехлибарени и обагрени с охра простори, после обаче стана нещо.

На сутринта дълго мислих как да обясня това с думи. За пръв път в живота си разбрах колко горчив ще е писателският хляб, щом трябва ден след ден трескаво и мъчително да прехвърляш купища от думи и да търсиш оная единствена, която точно и без луфтове ще легне до другите. Не, не го казвам правилно. Купища от думи е щампа. Щом трябва да изразиш с думи нещо повече или по-малко необикновено, думите катастрофално не достигат. Опасявам се, че не ще мога дори приблизително да опиша своите усещания. Но все пак ще опитам.

И тъй, отново безшумно се носех над кехлибарените плавни хълмове. Беше ми приятно, спокойно и радостно да виждам тия хълмове. Бавното им редуване и самата им форма се сливаха в някаква мълчалива хармония, която ясно звучеше в мозъка ми.

Внезапен взрив. Нощ, осветена от милиони прожектори. Милион обективи, фокусирани едновременно, милион телевизори, настроени едновременно, чрез завъртване на едно копче.

Главата ми е огромна като храм. Аз съм всемоушен. Знам всичко. Мелодията на кехлибарените хълмове се усложни хилядократно и ме дари със знания. Знам, че се казвам У. Знам, че принадлежа към жителите на Кехлибарената планета. Знам, че едновременно съм отделният индивид У и част от друг организъм. В мозъка ми звучат моите мисли и мислите на другите. Мога да се съсредоточа върху своите мисли — и тогава започвам да се усещам като У, но мога и да се разпадна, да се превърна в част от огромното същество, съставено от моите братя.

Превключването не е никак трудно. Когато решават някаква конкретна задача, добиваш своя индивидуалност. Както например е сега. Аз съм отделно същество на име У. Прекратявам полета. Това е много просто. Не дърпам никакви ръчки, не натискам педали или копчета. Искam да се спусна. И се спускам. Плавно политам надолу от невидимото възвишение. Кехлибарената панорама бързо се увеличава, изпълва хоризонта, приближава се. И ето ме вече на твърда земя.

Не мога да ви обясня как летя над пеещите кехлибарени хълмове. Знам само, че нямах никакви летателни апарати. Нищо не се въртеше, не бръмчеше, не пулсираше. Това беше безшумно, свободно плъзгане по невидими възвишения, чийто наклон променях по собствено желание.

А после У лежеше върху топлата кехлибарена скала и гледаше към жълтеникавото небе, където бързо се носеха странни леки облаци, наподобяващи дълги стрели. Той бе изпълнен с пееща радост и сега не беше само У. Беше частица, клетчица от другото, голямото същество, и мислите и чувствата му бяха мисли и чувства на това голямо същество, което всъщност беше народът на Кехлибарената планета.

Може би този сън ще ви се стори глупав, тягостен, непонятен. Може би за вас е характерно рационалното мислене и всяка мистична мъглявина ви дразни. Може би. Но като се събудих, аз изпитах същото радостно, светло чувство, същото детинско очакване на нещо много хубаво, бодрост, прилив на сили. Предвкусване. Като пред празник в детинството, когато си сигурен, че те очаква радост.

В края на краищата защо трябваше да се тревожа, щом сънувах многосериен научнофантастичен сън? С какво той е по-лош от всеки друг сън? Дори е много по-хубав, защото ми доставя приятни усещания и освен това е интересен.

Например как е възможно У да бъде отделно същество и в същото време част от друго? И как все пак те летят в небето?

Усмихнах се сам на себе си. Какво значи да се родиш във втората половина на XX век! Сънувам приказни сънища и си мисля как и защо стават чудеса. Как хвърчи летящото килимче? Каква е подемната му сила? Как се стабилизира полетът му? Каква якост на разкъсване има вълшебната покривка? В какво е силата на разковничето?

Въздъхнах. Три часа следобед. Трябва да се разделя с У и вместо него да поприказвам с майката на Сергей Антошин. Може би това не е толкова интересно, но уви, по-нужно е.

Тя закъсня точно двадесет минути. Сигурно сънливостта им е чисто семейна черта. Както впрочем и рядкото умение винаги да се смятат за прави. Тя решително захвърли чантата си върху бюрото.

— Какво ще правим със Сергей? — строго ме попита тя, като седна без разрешение и запали цигара.

— Не знам — честно признах аз.

— Вие сте класен ръководител — сериозно каза другарката Антошина, — вие трябва да знаете.

„Сега ще добави: «За това ви плащат» — помислих си. — А аз ще се изчервя и ще замънкам, че, уви, не плащат чак толкова много.“

Досрамя ме. Трябва да знам, а не знам.

— Вижте какво, Сергей е умно момче — рекох аз — въпреки отвратителните му знания. Или, да кажем, така: въпреки прекрасните му незнания всички преподаватели смятат, че не е лишен от способности...

— Не виждам тук нищо смешно.

— И аз. Просто исках да подчертая, че вашият син сякаш нарочно не желае да има добри бележки. Дори да не прави абсолютно нищо в къщи, човек пак може да има по-добър успех от неговия. Понякога ми се струва, че той с всички сили се стреми да получава само двойки.

Майката на Антошин започна бавно да се изчервява пред очите ми. С рязко, решително движение тя се изправи с цигарата в ръка, смачка я в пепелника и ме погледна:

— Искате да кажете...

Мълчаливо я гледах. Не знаех какво искам да кажа.

— Искате да кажете, че синът ми съзнателно не учи?

— Не знам дали е съзнателно, но повтарям: понякога имам такова впечатление... Какви са отношенията ви?

— Отношенията ни? — Антошина ме погледна с неодобрително недоумение. С други думи, какви могат да бъдат отношенията между майка и син? — Отношенията в нашето семейство са нормални.

— Наказвате ли Сергей?

— Баща му понякога се мъчи да го вразумява. Аз също. — В гласа ѝ звучеше такава свирепа вяра в собствената правота, че започнах да разбирам Сергей.

— Можете ли да ми обещаете нещо? — попитах аз.

— Какво? — подозрително ме погледна Антошина.

— Да не наказвате сина си. Разбирате ли, той е във възраст, когато...

— Юрий Михайлович — тя произнесе името и презимето ми с такъв сарказъм, че бях готов да се засрамя, — какво ще заповядате да правим? Да го глезим? Баща му работи, аз също, а той...

— Не, съвсем не ви моля да го глезите. Просто... не го бийте.

— Че ние не го бием. Откъде го измислихте?

— Нали току-що казахте, че баща му понякога се мъчи да го вразумява. Вие също. По какъв начин го вразумявате?

Антошина сви рамене. Какви глупави учители се навъдиха, не разбират от такива неща!

— Е, ще го плесне веднъж за назидание, а вие говорите за бой...

— Добре, нека не спорим за термините. Моля ви: не го бийте, не му се карайте, забравете поне за месец своите възпитателни задължения. Съгласна ли сте?

— Хм! Ще видим, Юрий Михайлович — обидена рече Антошина. — Разбира се, вие сте педагог...

— А сега, като излезете, помолете Сергей да влезе.

— Сергей — казах на Антошин, когато той влезе в учителската стая, — можеш ли да не си толкова старателен?

Сънливостта изчезна за миг от лицето на Сергей. Той подозрително ме погледна.

— Да, Серьожа, хич не се шегувам. Стигнах до извода, че прекалено много се стараеш, а на твоята възраст пренапрежението е опасно. Млад организъм, още расте... и така нататък.

Чувствувах се Песталоци и Ушински едновременно. Обземаше ме някакво особено самодоволство. Така човек може да започне да се отнася към себе си с огромно уважение.

— Не ви разбирам добре, Юрий Михайлович — измърмори Антошин. В неговия свят иронията явно беше нещо необичайно и пораждаше смътна тревога, каквато се поражда у зверчето от поставения на пътеката капан.

— Току-що уверявах майка ти, млади приятелю, че се стремиш с всички сили... (Сергей ме погледна с въпросително недоумение.) Стремиш се да не учиш. Разбрахме се, че един месец няма да те докосват. — Сергей силно се изчерви и аз наведох очи към дневника, за да не го смуцавам. — А ти се постарай през този месец на никого нищо да не доказваш. Моля те да ми направиш тая услуга. И никому нито дума. Съгласен ли си?

— Съгласен съм — без особено убеждение в гласа каза Антошин. Божичко, ако някой можеше да преброи колко пъти е давал обещания! — Може ли да си вървя?

— Разбира се — казах аз. — Само че исках да те питам нещо...

Сергей подозрително ме погледна.

— Да допуснем, че някой обикновен човек изведнъж започне да сънува необикновени сънища...

— Как тъй необикновени?

— Ами необикновени...

— Че то всички сънища са необикновени. Затова са и сънища — разсъдително и убедително каза Сергей.

— Разбирам. Но аз говоря за съвсем необикновени сънища.

— С какво са необикновени?

— По съдържание. Някакви космически сънища. Чужда планета и така нататък.

— И какво?

— Разбираш ли, сънищата много приличат на реалност...

— Извинете, Юрий Михайлович, каква реалност, щом казвате — чужда планета?

— Да, естествено, имаш право. Но въпросът е другаде. Просто сънищата са много ярки, логични по някакъв свой начин и сякаш серийни. Единият преминава в друг...

— А кой ги сънува? Не си спомням такава научнофантастична книга...

— И аз. Само между нас да си остане, Сергей, аз ги сънувам.

— Истина ли, Юрий Михайлович, или е някаква педагогическа хватка.

— Ах, ти, разбойнико! — разсмях се аз. — Хватка... Правя ти странично хвърляне, така ли? Или двоен суплес? Честна дума, не лъжа, не те възпитавам и изобщо не знам защо ти разказвам това, след като самичък подкопавам педагогическия си авторитет.

Сергей хитро се подсмихна. Какво искаше да каже? Че нямам никакъв авторитет и следователно няма какво да подкопавам? Или, напротив: че авторитетът ми е толкова гранитен, че дори мисълта за неговото подкопаване е направо смешна? Хм, искаше ми се да мисля, че вторият вариант е по-близо до истината.

Поприказвахме със Сергей още пет-шест минути и се разделихме, повече или по-малко доволни един от друг. По повод на сънищата решихме, че са плод на впечатленията, получени от четене на научна фантастика, и че трябва да се изчакат следващите серии, стига да ги има.

* * *

Вечерта с Галя се приготвихме да вървим на гости.

— Облечи си велуреното яке — каза тя.

— Добре.

Галя внимателно ме погледна, помисли малко и попита:

— Как си? Да не си болен?

— Не съм. Защо питаш?

— Обикновено когато те моля да облечеш това яке, намираш сто причини да откажеш. А днес веднага се съгласи. Странно. Изобщо послушният мъж сигурно е нещо чудесно, по по-добре си остани, какъвто беше, че ме хващат нервите и започвам да се плаша...

— Ама да облека якето, нали?

— Облечи го.

— И да си сложа кафявата карирана връзка?

Галя се приближи до мене отзад, отпусна ръце върху раменете ми и потърка буза по гърба ми.

— Страх ме е, когато изведнъж станеш толкова послушен — въздъхна тя.

— Добре, няма да те огорчавам. Няма да сложа нито якето, нито карираната връзка. Ботуши и кавалерийска куртка.

Погледнах часовника. Вече бе осем без четвърт.

— Люш, както обикновено, закъсняваме. Докато стигнем, ще стане осем и половина.

— Стига си хленчил. Човек с ботуши и кавалерийска куртка не бива да хленчи. Мускетарите не са хленчили.

— Откъде знаеш? — подозрително попитах аз. — Срецаш ли се с тях?

Жена ми наведе очи:

— Не исках да ти казвам...

— Д'Артанян ли? — изпъшках аз.

— Атос — пошепна Галя, но не можа да издържи повече и прихна да се смее.

Присъединих се към нея.

— Хленча ли, или не хленча? — попитах аз.

— Уви...

— Но нали облякох якето, което не мога да търпя. Свещена жертва, принесена върху олтара на семейното щастие. Хайде, хайде, че трябва и такси да хванем.

— Как-во такси? — заплашително попита Галя. — Няма ли да идем с колата?

— Люшенка — жално казах аз, — омръзна ми да се наливам на гости с мехуреста водка. Хората пият сериозни питиета, започват да приказват шумно и красиво, а аз седя с минералната вода в чашата и се мъча да се смея най-силно от всички на шеги, които могат да разсмеят само пийнал човек.

— Аз ще карам на връщане — твърдо рече Галя. — За разлика от някои други липсата на алкохол не ме тормози. Затова пък, като излезем, няма да тичаме с вдигната ръка срещу всяка минаваща кола. Спокойно ще слезем долу, ще се качим на нашия верен стар москвич, ще запалим верния стар двигател...

— ... и ще се блъснем в стария добър стълб.

— Винаги си се мъчил да развиваш у мене комплекс за автомобилна непълноценност. Но стига вече! Въставам срещу автодеспотизма. Отсега нататък ти ще ме молиш за ключа. Твоето училище е на две спирки, а аз сменям две превозни средства до института.

— Браво мадам! — извиках аз. — В гнева си вие сте прекрасна. Само се опасявам, че ще трябва да си търся друга жена. Имате ли някакви препоръки в това отношение?

— Защо? — намръщи се Галя.

Като истинска жена, тя не обича дори на шега да приказвам за развод.

— Защото ти и автомобилът сте противоположни един на друг.

— Глупости! Я виж Ира, толкова е вързана в ръцете, а чудесно се научи да кара. Мене по ли не ме бива?

— О, не! — извиках аз. — Не, не и не! Бива те. Дори ушите ти са по-красиви. Разликата е само там, че тя умее да кара кола, а когато на тебе ти даваха книжката, служителите от КАТ се извъръщаха настрана и се червяха от срам.

— Добре — с леден тон каза Галя, — ще видим чиито уши са по-красиви и кой в края на краищата ще се черви от срам.

То се знае, тръгнахме с колата. Докато москвичът зиморничаво кашляше, кихаше и не искаше да запали, спомних си полета над кехлибарените хълмове. Какво да се прави, различни технически равнища.

Галя злорадо попита дали да слезе, за да бута колата, и аз въздъхнах. Толкова ми се искаше да ѝ припомня деня, когато сияеща ми бе показала новата си книжка.

— Ела да ти демонстрирам как карам — снизходително каза тогава тя и ние слязохме на двора.

Тя наистина направи един бърз кръг, отново влезе в двора внимателно се насочи към обичайното ни място за паркиране срещу стената и вместо спирачката натисна педала на газта. Три дена след това търсих нов фар и оправях калника, а Галя готвеше за обяд изискани гостби и ме наричаше „миличък“.

Разбира се, закъсняхме. И, разбира се, никой не искаше и да чуе, че съм с колата и че сега е поредният месец за безопасност на движението и инспекторите връхлитат като ястреби върху нещастните шофьори, употребили алкохол.

Както вече казах, не ми е за пръв път и ловко смених голямата чаша водка с подобна, пълна с минерална вода. За щастие чашите бяха тъмносини и мехурчетата не се виждаха.

Беше шумно, задимено и навярно весело, защото всички високо се смееха и аз се смеех заедно с тях, може би дори по-високо от всички. Не знам на какво се смеех, защото отново си спомних У, несравнимото чувство на разпадане, когато той гледаше към жълтото небе с дълги, стреловидни облаци и в съзнанието му с лек плисък на вълни се рояха мислите на неговите братя. Той беше едно цяло с тях, а те — едно цяло с него. И съзнанието му бе огромно и звънко, като величествен храм, изпълнен с лек плисък на вълни. И тоя храм не беше студен и пустинен. Беше изпълнен с топла радост, подобна на она, която изпитвах след събуждането си вече две сутрини поред. Само че стократно по-силна и по-остра. И като си спомних светоусещането на У, отново изпитах лек пристъп на светла тъга.

— Юрка, братко, какво се з-замисли? — наведе се към мене домакинята, моят стар приятел Вася Жигалин.

Той е солиден, целеустремен, волеви човек, така че, ако е решил да пие, прави го с характерната за него енергия.

— Какво те прихваща, Вася! Нима мога да мисля! Вие, журналистите, трябва да мислите.

— О-о, не-е — закани ми се с пръст Вася, — не можеш ме метна, братко. По очите ти познавам, че си се замислил. Когато се замислиш, очите ти стават празни. — Той шумно и сочно ме целуна по ухото. — Не се об-биждай, братко. Нали знаеш, обичам те, защото си шантав. Разбра ли? Шан-тав.

— В какъв смисъл?

— В такъв. Ти си учител и ни най-малко не се измъчваш от това. Дявол да го вземе, не те гризе червеят на славолубието. А? Гризе ли те, или не те гризе? Само че като на изповед! Разбра ли? Приятел ли съм ти, или не съм? Отвори душата си пред приятеля и я затвори след него. Разбра ли?

— Разбрах, Вася.

— Чудесно тогава. Хайде, братко, да пием за кротките и тихите.

— Май ти стига толкова, а? Я виж Валка, гледа ни като звяр. На тебе ти е все едно, ще те напердаши — и толкоз, а мене питаш ли ме? Ти си свикнал, Валя непрекъснато те пердаши...

Вася ме погледна с пиянска съсредоточеност и изведнъж изхлипа:

— Не можа да намериш точната дума, Юрочка. Изтезава ме. Тормози ме. Всички мислят, че ме оби-ча... — Вася млъкна, затвори очи, но събра сили и продължи: — А тя ме те-те... ро-ррризира. Разбра ли? Садистка. Савонарола. Да пием за моята Савонаролочка...

— Вася, май наистина ти стига толкова?

Изведнъж Вася съвсем разумно ми намигна:

— Не виждаш ли, че само се правя на пиян? Ако искаш, ще мина по дъската на дюшемето.

— Няма дюшеме.

— Ще ти кажа таблицата за умножение.

— Ти и трезвен не я знаеш добре. Откакто си се родил, по аритметика не си получавал повече от тройка.

Вася изведнъж се разсмя и каза напълно трезво:

— Да не мислиш, че не видях как пиеше минерална вода вместо водка!

— Нима си видял? Ах, какъв ужас! Как ще те погледна отново в пиянските очи?

— Престани да се подиграваш на близкия си приятел, не ставай жесток. По-добре бъди шантав, разбра ли? Прилича ти да си слабоумен. Подхожда ти. Разбра ли?

— Тъй вярно, господин вахмистър — викнах аз, като забравих за миг, че съм разобличен.

— Това вече не е хубаво — изведнъж изхлипа Вася, — да си трезвен и да се преструваш на пиян е аморално, безнравствено и изобщо лошо. Правя като мене. Аз съм малко пиян, а се преструвам на трезвен. Така е по мъжки. Ама ти, куче, пак не ми каза за какво мислиш. Ето и сега — разговаряш с мене, а си като отнесен...

Като си пийне, Вася винаги става необикновено проникателен. Сега пак улучи. Тъкмо в този момент се опитвах да възпроизведа мелодията, създавана от плавните, заоблени хълмове на Кехлибарената планета, когато У прелиташе над тях. Не, мелодията беше прекалено сложна, за да мога да си я спомня. Помнех само чувството за безкрайна хармония, мъдра и успокояваща, вечна и прекрасна.

Как, как да разкажа на някого това? Къде да намеря думи, които поне отчасти ще предадат непредаваемото? И в същото време Кехлибарената планета ме преизпълваше. Тия два съня напиреха в мене и просто искаха да излязат навън.

— Вася — рекох аз, — можеш ли поне малко да помълчиш?

— Защо? Щом дърдоря, значи, съществувам. Още древните са го казвали.

— Можеш ли?

— Добре. Слушам те. Но бъди кратък, защото в писанието се казва: краткостта е сестра на таланта.

Как, как да пробия защитните полета, които обграждат хората? Те всички сякаш са с ризници и шлемове. Неуязвими са. Невъзможно е да се добера до тях. Както до началника на жилфонда. Как да разкажа на такъв началник за Кехлибарената планета?

Разбира се, разбира се, за стотен път си казвах аз, възрастният културен човек не бива да досажда на близките си в края на ХХ век, като им разказва сънищата си. Кого интересуват сънищата на учителя по английски език Юрий Михайлович Чернов? И що за самочувствие е да си мислиш, че изобщо могат да заинтересуват някого?

Повтарям: отлично разбирах всичко това, но в моите представи тия ярки, красиви и необикновени сънища се превръщаха в

съкровища, които просто беше грехота да зазидам в черепната си кутия. Има различни хора. Едни могат да гледат футбол или хоккей насаме, други не могат. Аз съм от последните. Когато предстои интересен мач, отивам у Вася, у Иля, у някой от познатите си, стига да имам с кого да се радвам или ядосвам. „Дивашка психология — шегуваше се Галя, — не си дорасъл телевизионната ера.“ Тя обожаваше спортните предавания и обичаше да ги гледа насаме.

Погледнах приятеля си:

— Вася, ако ти се видя смешен, кажи ми.

— Братко, никога не си бил смешен, защото никога не си се опитвал да излезеш от собствената си кожа, а мнози-и-на страдат от това. Не можеш да си представиш колко кожи се сцепват така. Е, хайде, Юраня, казвай. Ушите ми са на твое разположение.

— Само не се смей.

— Ама ти да не си решил да ми декламираш първите си стихове, а? От какво се стесняваш?

— Вася, сънувам странни сънища. Вече две нощи подред сънувам някаква планета, наричана от мене Кехлибарена...

— Прощавай, братко... Валя! — викна той на жена си. — Юраня току ми хленчи, че няма нищо за пиене! Я, дете мое, донеси заветната бутилчица от хладилника.

— Вие какво, да не откачихте, къркачи такива? — басово попита Валя. — Имате почти пълна бутилка.

Валентина е пет-шест сантиметра по-висока от Вася и десетина килограма по-тежка. От един неин поглед мъжете се втрещават, а шофьорите на такситата стават по-учтиви.

— Прощавай, братко, беше започнал да ми разказваш нещо за кехлибар. Кехлибар... Вкаменени сълзи на дървета. Каква простация! А? Чудесно, нали?

В края на краищата все пак се предадох и изпих една чашка. На волана седнах аз, но накарах Галя да се закълне, че ако ни спрат, бързо ще сменим местата си и тя ще даде нейната книжка.

В два часа през нощта никой не ни спря и ние благополучно се добрахме до къщи.

III ГЛАВА

Продължавах да живея в два свята. Денем ходех на работа, срещах при аптеката Вечно срещания (сега се поздравявахме като най-близки приятели), изпитвах учениците, пишех им бележки, разговарях с Галя. С една дума, бях Юрий Михайлович Чернов, учителят по английски език.

Нощем се озовавах на Кехлибарената планета. Всеки следващ сън добавяше нещо към предишния.

Ден след ден все повече свиквах с глупавата на пръв поглед мисъл, че Кехлибарената планета съвсем не е рожба на нощните ми фантазии. Тя живееше своя живот и аз бавно, крачка след крачка се запознавах с народа на У, толкова странен и различен от нас. Не разбирах, недоумявах, не вярвах, но се запознавах.

Не, не, не мислете, че напълно бях загубил способността да се самоконтролирам и се бях превърнал в някакъв наркоман, за когото единствената реалност е светът на неговите фантасмагории. Напълно съзнавах всичко. Повтарям: единственото, с което никак не можех да се съглася, беше това, че сънищата ми са просто сънища. Не можеше да бъде така. От никакво гледище. Сънищата не могат да следват един подир друг, в строга последователност. Не могат да се наставят толкова точно. Не могат да бъдат толкова логични, макар и фантастично-логични, но логични. Спящият ми мозък не можеше да пресъздава нощ след нощ картини от живота на една неизвестна планета. Разбирах, че на другите това твърдение може да се стори съвсем не безспорно, но аз знаех. Знаех, чувствавах, бях сигурен, че пътешествията ми до Кехлибарената планета не са просто сънища. Ако можехте да полетите с мене над пеещите хълмове или ако успеях истински да ви разкажа за полета, щяхте да ме разберете.

Тогава какво? Тогава оставаха два варианта. Или съм се побъркал и всичко, което ми се струва, е плод на болната ми психика, или... Дори сега, много време след всичко, което се случи, ми става чудно как съм намерил у себе си интелектуално мъжество да стигна до втората възможност. Повярвайте, не се хваля. През целия си съзнателен живот

съм се отнасял твърде скептично към себе си. Никога не съм бил особено умен, храбър, предприемчив. Знаех, че е така. Лесно се примирявах с всичко, което ми сервираше съдбата. И когато Галя ме упрекваше, че не съм борец, бях принуден с въздишка да се съгласявам. Наистина не съм борец.

Както изглежда, за мене най-лесно беше да реша, че Кехлибарената планета е своеобразно заболяване. За повече или по-малко рационално мислещия ум такъв вариант би изглеждал най-правдоподобен. Но аз бях сигурен в друго. Бях сигурен, че по някакъв начин получавам информация, изпращана от У и неговия народ.

Да си представим, разсъждавах аз, като се мъчех да не губя спокойствие, че някой собственик на телевизор, да речем, някъде край Курск, изведнъж вижда на екрана на своя „Рубин“ или „Темп“ предаване от Рим. Или от Хелзинки. А превод, кой знае защо, няма. Той отива при съседите:

„Маря Ивановна, снощи предаваха някакъв футболен мач от Рим, а нямаше превод. Не се разбра кои играха“.

„Какво говориш — казва съседката, — какъв мач? Какъв Рим? Даваха осемнадесетата серия на тоя... как беше... Знаеш го де... И «Артлото». Майтап си правиш с мене, а?“

„О, не — повлечено отвърща той. — Не...“

Никой друг не е гледал предаването от Рим. Както е известно, телевизионният апарат приема предавания само в границите на пряката видимост на предавателя. А както е известно от учебниците по география и от всекидневния опит, Курск не се намира в границите на пряката видимост от Рим.

Какво ще си помисли собственикът на злощастния „Рубин“? Или че се е побъркал, или че в резултат на някакви неясни обстоятелства телевизорът му изведнъж е започнал да приема предаванията на римската телевизия. Още повече, че рядко, много рядко, но подобни случаи е имало.

С мене нещата стояха горе-долу по същия начин. С единствената разлика, че Кехлибарената планета не бе Рим, главата ми не бе „Рубин“ и доколкото ми е известно, никога с никого не се бе случвало подобно нещо.

Вечерта реших да поприказвам с Галя. Този път тя ме слушаше, без да ме прекъсва. Когато свърших, ме прегърна и потърка нос в

бузата ми.

— Бодеш — каза тя, — но въпреки това те обичам.

Когато Галя ме прегръща, обикновено се чувствавам като голямо двадесет и пет годишно котенце, на което му се иска да мърка и да се гали под докосването на нежната и позната ръка. Но днес бях настръхнал като звяр. Неволно се взирах, за да разбера какво всъщност мисли тя.

Подозрителността е самовъзбуждащо се състояние. Направиш ли първата крачка в тази посока, втората е по-лесна. Вече ми се струваше, че носът на Галя е студен и фалшив, че гласът ѝ не е искрен, че разговаря с мене като с болен.

— Всичко ще се оправи — каза Галя, — просто трябва да си починеш. Може би ако приказваш с директорката, ще те освободи за една седмица? В края на краищата нали заместваше Раечка, когато тя се зажени... Ще идеш за една седмица на вилата при леля Нюра, в Заветите на Илич, ще поскиташ, ще подишаш чист въздух и ще се върнеш съвсем здрав.

— Здрав. Значи сега съм болен?

— Не казвам, че си болен, но...

— Разбирам те. Прекрасно те разбирам. Ако ти ми беше разказала, че сънуваш сънища, които идват при тебе от космоса, сигурно и аз щях да те пратя при леля Нюра. Тя е земна жена, сънищата ѝ навярно са съвсем реалистични, най-много от селищен мащаб...

— Напразно се ядосваш. Та аз ти мисля само доброто.

— Не се ядосвам, Люш. Честна дума! Ако си забелязала, откакто започнаха кехлибарените сънища, аз съм в прекрасно настроение. Но кажи, нима допускаш, че мога да изляза прав? А? Изведнъж в сивите делници блясва лъчът на необикновеното? А ти го пращаш при леля Нюра, на чист въздух.

Галя въздъхна и на лицето ѝ изведнъж се появи утринната сурова непристъпност.

— Добре де — каза тя, — да допуснем за миг, че ти вярвам. Или по-добре не че ти вярвам, а просто, че си ме убедил. Ти, Юра Чернов, Юрий Михайлович Чернов, учителят по английски език — в гласа на Галя се появи лек сарказъм, — си оня избраник, когато са намерили твоите космически приятели. Да допуснем. И какво? Обичаш в

разговор да си представяш какво би станало, ако... Веднъж и аз ще се опитам да направя това. Ще отидеш, да речем... в Академията на науките и ще кажеш: „Здравейте, аз съм учителят по английски език Юрий Михайлович Чернов. Знаете ли, че приемам сигнали от космоса? Насън.“ Ето на, свиваш рамене. Може би ти е безразлично какво мислят за тебе околните, но аз не искам да смятат мъжа ми за луд. Разбираш ли ме?

Бузите на Галя се зачервиха, очите ѝ заблестяха. Погледнах ръцете ѝ. Беше стиснала юмруци. Беше готова за бой. За здравия разум, за мене, та никой зад гърба ми да не се почуква с пръст по челото.

— Мълчиш — продължаваше Галя. — Пък и какво можеш да ми възразиш? Нищо. Винаги ти е лесно да избереш варианта, при който няма нужда да правиш нищо. Всичко да се оправи само по себе си, а ти да си лежиш на дивана със скръстени ръчички...

Изглежда, трябваше да се разсърдя и да изложа пред Галя съображенията си относно това, за кого е трябвало да се омъжи. Но странно: радостният отблясък, дошъл чрез сънищата, продължаваше да озарява всичко наоколо, дори лицето на Галя, чиито очи бяха станали язвителни. Само въздъхнах. Нейните думи бяха много разумни. Съдържаха тържествуващия здрав разум на милионите, спасяващ и унищожаваш всичко по пътя си. Не дай, боже, да се озовеш под гъсениците на здравия разум. Атаката на здравия разум е неудържима. На негова страна е силата и подкрепата на мнозинството. И ти стоиш, сам, въоръжен с крехки, странни идеи, в които самичък не вярваш докрай.

— За себе си навярно имаш право, Люш. Но какво друго ще ме посъветваш освен леля Нюра?

— Защо не отидеш на лекар? Да те види някой добър психиатър, който би могъл да обясни състоянието ти. Валя има прекрасен лекар...

— И ти вече си говорила с нея?

Галя за миг се замисли — дали да излъже, или да каже истината.

— Да... Виждах какво става с тебе... Разбери, Юрча — очите на Галя отново станаха топли, а когато са топли, не ми се ще да откъсна погледа си от тях, — разбери, че това е дреболия, ще мине. Но не бива да оставяш така болестта. Винаги е по-лесно да се излекуваш в началото, отколкото после. Ще отидеш ли на лекар?

— Ще отида.

Какво друго ми оставаше да кажа? Че няма да отида? И още повече да укрепя вярата ѝ, че съм се побъркал? И да гледам как започва да крие от мене остриите предмети?

А може би наистина е права? Може би дълбоката ми увереност, че съм здрав, също е един от симптомите на обземащото ме безумие? Може би отдавна вече съм болен? Дълго преди появата на кехлибарените сънища? Склонност към рефлексии. Навик вечно да се фантазира какво би станало, ако... Ако вместо в гората гъби никнеха в устата... В устата ми сякаш все още не растяха гъби, но за всеки случай я опипах с език. И се уплаших. За миг границата между действителността и забавната шега почти изчезна. На шега ли опипах с език небцето и венците си? Или сериозно?

Спомних си за моя приятел Иля Плошкин. Още в института той обичаше да ме нарича малоумен. Дали не беше пророк? И дали в шегата не е имало мъничко истина? Или дори не мъничко, а цялата истина?

— И не се вълнувай, миличък — каза Галя, — всичко ще се оправи.

В гласа ѝ прозвуча свирепа решителност да опази домашното огнище, да защити своята крепост. Друго не знам, но решителност Галя притежаваше предостатъчно. Щом в мъничката ѝ глава узрее някакво решение, започва да го прокарва в живота с всесъкрушаваща енергия.

— Искаш ли да дойда с тебе? — попита тя.

— Люшенка, хайде да решим: пълен инвалид ли съм, или все още мога да се движа? Ако мога да се движа без бавачка, дори такава симпатична като тебе, бих предпочел да отида сам. Имаш ли адреса?

— Ето го. Недей му обяснява нищо по телефона. Кажи, че се обажда Чернов от името на Валентина Егоровна...

* * *

Натиснах копчето за единадесетия етаж и докато асансьорът ме качваше нагоре, прочетох по стените му цялата кратка летопис на новопостроения жилищен блок. „Олег плюс Светла...“ Дай боже да са

щастливи. Така-а. „Льонка е глупак. Оля е глупачка.“ Да се надяваме, че това е клевета. Може би просто не ги разбират, просто не им вярват.

Сто осемдесет и пети апартамент беше в десния коридор, в който цареше пълен мрак. Зашарих с ръце по стената, напипах някакъв звънец и позвъних. Звукът беше мелодичен и на душата ми изведнъж стана спокойно и хубаво, както през всичките тия дни. Вратата се отвори рязко и широко, сякаш някой я бе дръпнал отвътре с всички сили. Изглежда, че беше тъкмо така, защото зад нея стоеше огромен мъжага с червеникава къса брада и по фланелка.

— Извинете — измънках аз, като се чувствавах мъничък и беззащитен пред тази брадата планина, — това ли е апартамент сто осемдесет и пет?

— Да — с дълбока увереност басово отвърна човекът с фланелката. — А вас сигурно ви праща Валентина Егоровна?

— Да. — Помъчих се в гласа ми да прозвучи същата увереност като на лекаря.

— Прекрасно. Извинявайте, че съм по фланелка. Цикля си паркета. Влезте.

Човекът-планина ме въведе в малка стаичка, чиято половина бе заета от бюро.

— Един момент — каза той. — С ваше разрешение ще си облека ризата, че лекар по фланелка не е никакъв лекар, а майстор по паркетите, дявол да ги вземе. Имам предвид и паркетите, и майсторите. Особено последните. Случвало ли ви се е някога да циклите паркет?

Досрамя ме, че до двадесет и пет годишна възраст изобщо не съм хващал в ръце цикла или как се казваше там.

— Не, — поклатих глава аз, — не ми се е случвало. Чел съм само в литературата. В класическата. — Докторът се ухили, а аз го попитах: — Ето на: казах ви, че съм чел в литературата. И вие веднага познавате — този се шегува, а този е болен, така ли?

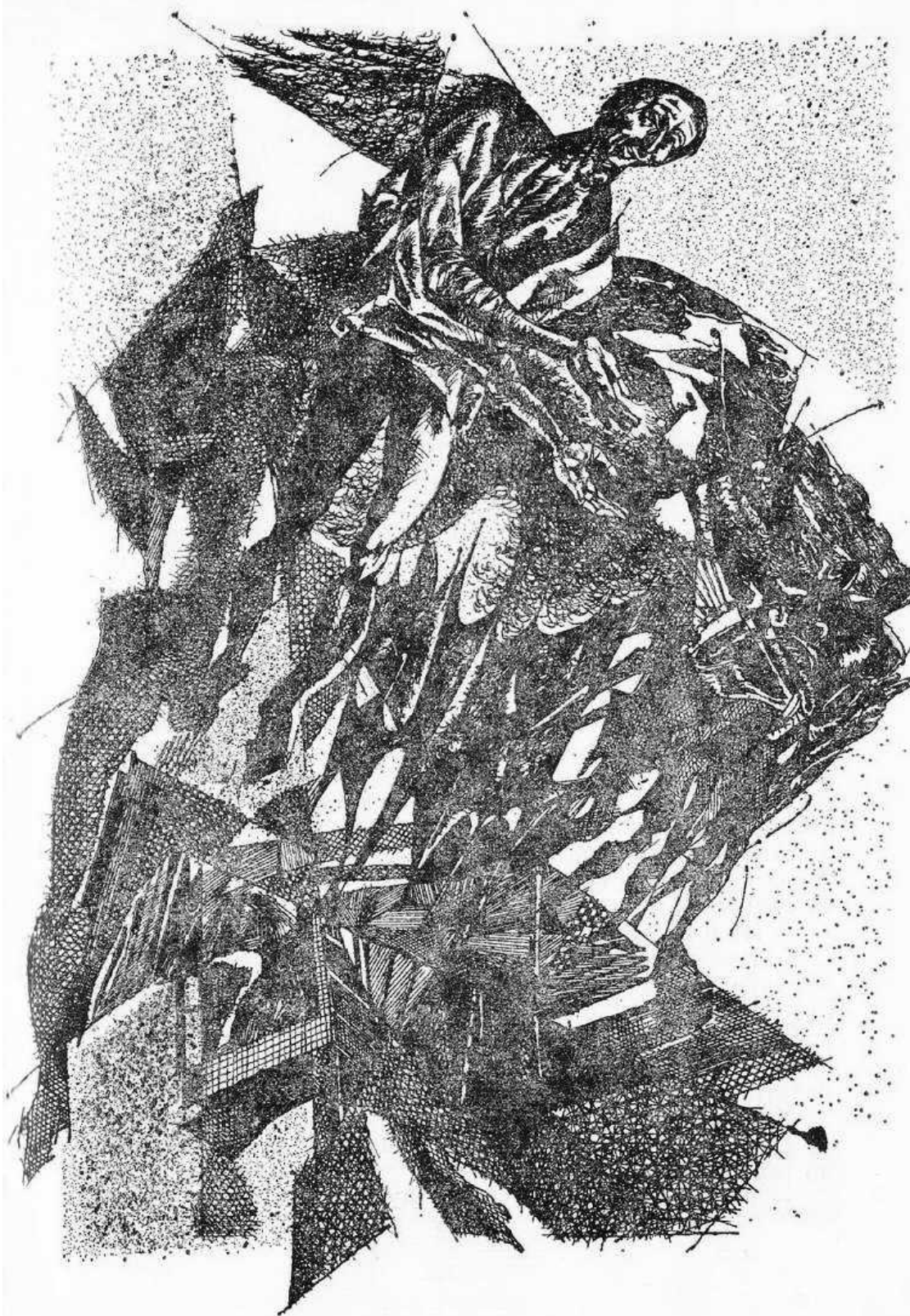
— Ами, веднага! Може и да не е веднага, но все разбираме нещичко. Хайде, разкажете от какво се оплаквате.

— За съжаление от нищо не се оплаквам.

Изрекох тази фраза и си помислих, че не би трябвало да се шегувам тук. Дявол го знае как ще възприеме начина, по който разговарям.

— Добре де, разкажете от какво не се оплаквате.

О, господи, нямаше къде да отстъпвам и накратко разказах на лекаря за сънищата си. Той слушаше, без да ме прекъсва, от време на време сграбчваше в юмрук червеникавата си брадичка и я подръпваше, сякаш опитваше здраво ли се държи.

После ме разпита как се чувствавам, как заспивам, какви са отношенията ми с близките и колегите, от какво съм боледувал и така нататък. Когато отговорих на последния въпрос, започна яростно да дъвче долната си устна. Помислих, че по всяка вероятност ей сега ще я отхапе, но всичко мина благополучно. Остави устната си на мира, но изведнъж започна да се чеше. Чешеше се по главата, по врата, по бузите, по носа, по брадичката.

Ако някой тук има нужда от помощ, помислих си аз, това е нашият мил доктор.

— Е, какво? — не издържах и попитах аз.

Докторът не отговори, а започна да се чеше с още по-голямо ожесточение.

— Да ви помогна ли? — колкото може по-кратко попитах аз.

Просто не можех да гледам как се опитва с голи ръце да смъкне скалпа си.

— Какво? — сепна се докторът. — А, имам такъв лош навик. Впрочем, знаете ли, съществува теория, според която чесането на главата подобрява циркулацията на кръвта, а оттам и мисловния процес.

Аз се засмях.

— Смешно ли ви е?

— Извинявайте, докторе, разбрах защо като малък съм обичал толкова много да ме чешат по главата.

— О, господи! — въздъхна докторът. — Какво да ви кажа? От една страна, вие сте абсолютно нормален човек, прекрасно се ориентирате във външния свят и в собствената си личност...

— Благодаря — важно и с достойнство наведох глава аз.

Но докторът продължи:

— От друга страна, в сънищата ви сякаш има елементи на парафренен синдром. Но, повтарям, само елементи. Имам предвид самия факт на общуването с вашите човечета... Твърде странна комбинация, бих казал.

— Докторе, извинете ме за упоритостта. Да допуснем, че не ви бях разказал нищо за Кехлибарената планета. Щяхте ли да останете с впечатление, че психиката ми е нарушена?

— Безусловно и стопроцентово не.

— Казвате, че в сънищата ми има елементи, както ги наричате, на парафреничен синдром. В сънищата. Да допуснем. Но има ли такива елементи в мене, в моята бодърствуваща личност?

— Как да ви кажа... Струва ми се, не. Но и тук всичко не е толкова просто. За този синдром са характерни чувства на самодоволство, блаженство, веселост, еуфория. Е, да оставим настрана самодоволството. Както изглежда, то изобщо не е характерно за вас. Май и блаженството може да се извади от скобите. Но веселостта, еуфорията — това твърде много наподобява състоянието ви след сънищата, както ми го описахте. По начало сънищата не са характерни за парафреничния синдром. По-скоро става дума за халюцинации. От друга страна, в наши дни у болните от парафреничен синдром твърде често се срещат космически мотиви. Впрочем срещат се и при онейроидния синдром...

Като започна да си служи с обичайната терминология, докторът доста се развесели. Какво значи хубавата патерица за куция!

— Това пък какво е?

— Онейроиден значи съноподобен. Нещо като кулминация на острото фантастично бълнуване. Ярки чувствени впечатления...

Божичко, помислих си аз, това вече е по-близо.

— ... Тия впечатления са като видими, ярко изразен е ефектът на присъствие. И пак често се срещат космически мотиви.

— Прилича — измърморих аз.

— Може би щеше да прилича, ако не беше една малка подробност.

— Каква?

— И при единия, и при другия синдром винаги се наблюдават известни промени в психиката. Неотдавна имах един болен със същата диагноза. Прекрасен, мил човек, който търпеливо обясняваше на всички, че е отговорен за съдбата на вселената, защото държи в ръцете си всички конци на всички звезди и планети. Понякога много учтиво молеше някого да подържи например Алдебаран, понеже тая звезда е много голяма, трудно се удържа и ръката му се е уморила. А краятът не може да не се държи — ще отлети. Вселената и без това се разпръсва... Много начетен и интелигентен човек.

— И какво, излекувахте ли го?

— Повече или по-малко.

— А аз какво да правя?

— Засега нищо. Абсолютно нищо. Ако можете, починете си малко. Спортувайте.

Усмихнах се.

— Напразно се усмихвате. Ако знаехте колко огромни са резервите ни за саморегулиране, нямаше да се усмихвате.

— Извинете, докторе, усмихнах се, защото жена ми също ме придумваше да си почина. Една наша роднина живее във вилата си край Москва...

— Прекрасно.

— Докторе, извинете още веднъж за нахалството. Да допуснем, че правите там най-различни изследвания...

— Нямате нужда от никакви изследвания.

— Казвам, да допуснем. И да допуснем, стигате до твърдото убеждение, че съм психически здрав. А сънищата продължават...

— Гледайте си ги, колкото искате, щом не ви пречат. Още повече казвате, че сутрин се чувствувате отпочинал, отморен.

— А изобщо в психиатрията известни ли са случаи с такива серийни сънища?

— Строго казано, това вече не е психиатрия, а по-скоро психология. Нали знаете, че има специалисти по съня. Разбира се, те биха ви отговорили по-изчерпателно. Мисля, че такива случаи са известни, макар да не са чести. Но по принцип това са тематични сънища, когато човек отново и отново сънува все едно и също. Или сънища-компенсации, когато някой преживява насън всичко онова, което му липсва в реалния живот. Сънят не е пряк израз на компенсацията, а изопачени символи, които се нуждаят от интерпретиране. Потискането на подбудите осигурява силата за построяване на сънищата, а паметта набавя суровината, наслоеното през деня. Такова е гледището на Фройд. Той нарича съня „фойерверк, който изисква много време за подготовка, но изгаря в един миг“. Но както е известно, Фройд прекалено се увлича от половите подбуди. А аз не виждам еротичен мотив във вашите сънища. Адлер пък смята, че човек сънува, когато нещо го тревожи. Не случайно неприятните сънища са повече. Ако не греша, петдесет и седем процента, а приятни неща се присънват два пъти по-рядко. Нашият Сеченов нарича сънищата небивала комбинация от бивали впечатления...

— Но в моя случай.

— Разберете, мозъкът е чудовищно сложна машина. Човешката личност практически е неповторима, като отпечатъците от пръсти. Класически ясни случаи се срещат по-често в учебниците, отколкото в живота. Напълно възможно е вашият сериен сън, както го наричате, да има характер на преработка, дошла от научнофантастичната информация.

Хм, помислих си аз, брадатият повтаря предположенията на седмокласника Антошин. Само че Антошин бе стигнал до тях доста по-бързо.

— А какво мислите за възможността, която вече споделих с вас, докторе? Че по някакъв начин получавам информация, изпращана от космоса?

— Тъкмо затова разговарям с вас. Строго казано, това е единственият реален симптом, който ме кара изобщо да се замислям. Иначе отдавна щях да съм ви изпроводил.

Безсмислена работа. Силовото поле на здравия разум е непробиваемо. На червенобрадия лекар му е по-лесно да обяви здравия за болен, отколкото да открехне някаква вратичка пред неизвестното. Впрочем мога да го разбера. Така наистина е по-лесно. Когато човек като продавач на балони държи в ръцете си конците на всички звезди и планети, по-лесно е, разбира се, да стигнеш до извода, че трябва да го лекуваш, отколкото да се отнесеш сериозно към конците.

— Много ви благодаря, докторе. — Извадих от джоба приготвения плик с пари и се опитах неловко да го пхна в огромната лапа на доктора. Ръката му беше покрита с къси червеникави косми. — Това е за вас — измърморих аз.

— Пари ли? — деловито попита психиатърът.

— Да — признах аз.

— Благодаря, но не вземам. Изобщо нямам частна практика. Валентина Егоровна ме помоли, а тя е жена, на която не може да се откаже. Познавате ли я?

— Разбира се, съпруга е на един от близките ми приятели.

— Поздравете я. Желая ви да си починете. Знаете ли какво друго мога да ви препоръчам? Циклете паркет. Великолепна трудова терапия.

IV ГЛАВА

По пътя към къщи изведнъж си спомних за моя приятел Илюша Плошкин. Не бях го виждал вече няколко месеца.

Бяхме учили в Института за чужди езици, но той имаше странно хоби — психиатрията. Сипеше психиатрически термини наляво и надясно. В зависимост от настроението си ме наричаше олигофрен изобщо, дементен, имбецил и дебил, като подробно ми обясняваше всички тия градации на малоумието. Не му се сърдех, защото Иля е най-добрият човек на света. На границата на лудостта, казваше той сам за себе си.

Дълго рових в джобовете, докато намеря монета от две копейки. По моите сметки Иля все още трябваше да е на работа. Така и излезе.

— Ти ли си, олигофрен? — радостно прогърмя слушалката на другия край на жицата и изведнъж почувствувах някаква топлинка.

— Аз съм. Как я караш?

— Не се преструвай! — още по-гръмко се развика Иля, та чак мембраната на слушалката се разтрепера. — Не лъжи и себе си, и мене. Имаш нужда от нещо. Кажи честно и откровено.

— Имаш ли някоя повече или по-малко популярна книга по психиатрия?

— Подиграваш се, а? Разбира се, че имам. И книги, и учебници. Нали знаеш, че психиатрията ми е хоби. Помниш ли диагнозите, които ти поставях?

— Помня ги. Олигофрен, идиот, дементен, имбецил и дебил едновременно.

— Виж само как си ги запомнил! Е, и оправдаваш ли диагнозата?

— Мъча се, Илюша. Кога ще си бъдеш у дома?

— След един час.

— Ако не възразяваш, ще прескоча да взема нещо. Учебник или книга по психиатрия.

— Няма да стане.

— Защо?

— Защото в такъв случай затварям сергията и след тридесет секунди съм свободен. Обменът на техническа информация ще продължи и без моето лично ръководство.

— Да не те изгонят от работа?

— Мене ли?

— Тебе.

— Не могат да ме изгонят.

— Защо?

— Защото имам ужасна репутация. Всички знаят, че съм безделник, а безделниците не ги уволняват. Съжаляват ги.

— Чукаат ми на вратата.

— Добре, къде си?

Посочих координатите си и се разбрахме да се срещнем след половин час.

Илюша беше все същият. Дебел, красиво омачкан и пълен с ентусиазъм.

Всеки път, когато го виждам след що-годе продължителен период от време, се опасявам, че изведнъж ще е отслабнал и ще е престанал да прилича на Пиер Безухов. Но за щастие той не отслабва. Дори напротив.

Илюша дълго и нежно изтупваше праха от самото ми, като с всички сили ме налагаше по гърба, разтърсваше, мачкаше, въртеше, разглеждаше ме и най-после доволен кимна:

— Добре ми изглеждаш.

— В какъв смисъл, Илюша?

— Сякаш не се забелязват признаци на синдрома ЙО. Впрочем два месеца са твърде малко време за такава анамнеза.

— А какво е това?

— ЙО? Нима не съм ти казвал? Синдромът на Йонич. Помниш ли разказа на Антон Павлович? Така наричам ония, които започват да затыпват и да се вкисват. Симптомите: оловен поглед, забавена реакция спрямо ония, които стоят по-долу, разширяване и уплътняване на задника...

Едностайният апартамент на Илюша е нещо като абсолютното безредие, първичния хаос, вселената преди съгъстяването на облаците от прах и образуването на звездите. Ала за разлика от вселената тук прахта не може да се съгъсти, защото покрива на равномерен дебел

пласт почти всичко в апартамента с изключение на утъпканите от стопанина пътечки.

— Ще прощаваш — въздъхна Иля. — Нали знаеш, че такова е психическото ми заболяване. Все се каня да го опиша, но не ми остава време. Страдам от натрапчивата идея, че чистотата в края на краищата ще погуби човечеството. Природата не търпи чистота и отъмщава на човека заради стремежа му към чистота и хигиена. Тук, на това малко островче в морето на противоестествената стерилност, живея в хармония с природата. Почакай, сегичка ще хапнем нещо.

— Тук ли? — искрено се смаях аз. — Да хапнем тук?

— За съжаление тук не може — въздъхна Иля.

— Защо? — попитах аз.

— Опитвал съм...

— И какво?

— Много скърца.

— Какво скърца? Масата ли?

— Прахта, глупчо. Прахта между зъбите. И толкова силно, че съседите тропат.

— Върви по дяволите!

— Виждаш ли колко е ограничен мозъкът ти. Човек едвам се е измъкнал от блатото на баналността, а ти вече го чакаш със сопа в ръка — върви по дяволите. Ах, Юра, Юра, горкичкото ми малко имбецилче! Добре, да вървим в кухнята. А докато приготвя нещо, ето ти учебник по психиатрия. Дръж.

Боже мой, никога не бях виждал толкова подробно обработена книга. Всеки втори ред беше подчертан, срещу новите редове имаше непонятни знаци, а някои страници бяха изпъстрени с тайнствени цифри, изписани от ръката на Илюша.

Вербални илюзии, слухови халюцинации... Хм... Описани са от В. Х. Кандински още през XIX век. Болният вярва, че мислите му не принадлежат на него самия, а на някой друг и са вложени в него... Така, така... Болните се оплакват от „насилствени“ спомени, сънища... Аха, това вече е по-близо, помислих си аз.

Странно, но никак не се вълнувах. В дъното на душата си бях сигурен, че съм напълно здрав.

Насилствени сънища. Е, да допуснем. Какво друго има тук? Псевдохалюцинациите в съчетание с чувството за чуждост и

„насилственост“, откритост на мислите се нарича синдром на психическия автоматизъм на Кандински-Клерамбо.

Уви, помислих си аз, далече съм от психическия автоматизъм. Никакви насилствени мисли, никаква откритост. Да минем по-нататък. Натрапчиви идеи. Мисли, от които човек не може да се освободи, макар и да иска.

Наистина не мога да се освободя от мислите за Кехлибарената планета. Но и не искам.

Свръхценни идеи. Това пък какво е? Мислите нямат нелеп характер, но болният неправилно ги оценява, придава им твърде голямо значение, каквото те обективно не притежават. Свръхценните идеи — за разлика от натрапчивите — не се съпровождат от тягостно чувство на натрапчивост и желание у болния да се освободи от неправилния начин на мислене.

Е, това вече е твърде близо до мене. Нямам тягостно чувство, нямам желание да се освободя, а мисълта, че за пръв път в историята на човечеството някаква друга цивилизация се опитва да ни съобщи нещо за себе си — нали това е явно глупава мисъл, на която... как беше там?... придават твърде голямо значение, каквото мисълта обективно не притежава.

Добре, ама така човек може да се удави в дебелия том. Аха, ето моите любими прякори — олигофрени, дебили, имбецили, идиоти.

А ето го и моето собствено парафренно бълнуване. Започнах внимателно да чета: „Болният често се смята за светец, за свръхчовек, призван да решава съдбата на човечеството“.

Светец ли съм аз? Уви, не. И на свръхчовек май не приличам. Не съм от тази тегловна категория. Със съдбата на човечеството вече имам по-голяма близост.

„Парафреният синдром — продължих да чета аз — се различава от параноидното фантастично бълнуване. Ала този критерий не може да се признае за съвсем сполучлив. Вероятно по-правилно е преходът от бълнуване към парафрения да се разглежда като по-нататъшно задълбочаване на процеса на дезавтономизиране структурата на личността. При това личността бърка своята биография с чужда, лесно присвоява данните на чуждия живот.“

Божичко, помислих си аз, каква неточна наука! Дезавтономизиране структурата на личността. Бъркам своята

биография с чужда? Все още не.

— Още ли не си се побъркал? — чу се от кухнята гласът на Илюша.

— Крепя се с последни сили — изпъсках аз.

— Тогава ела да ядем.

За мое изумление кухнята се оказа по-чиста, отколкото беше последния път, а омлетът с пържен салам изглеждаше просто великолепен.

— Ще пийнем ли по чашка? — попита Илюша.

— Предписано ми е да почивам и да цикля паркет, а ти ме провокираш с чашка. И това ми било другар, приятел!...

— Я стига — нежно измърмори Иля и сипа в чашките нещо, което по цвят приличаше на лимонов ликьор.

Чукнахме се и ги гаврътнахме. Водката с наиснати лимонови кори беше хубава.

— Та какво те е сполетяло, мой бедни приятелю?

— Ще имаш ли търпение да ме изслушаш?

— Не ме баламосвай. За какво друго стават приятелите? Само за да се изслушат.

Започнах да разказвам. Иля изгълта омлета си и ме слушаше с притворени очи. Дори ми се стори, че задряма, но сериозно поклати глава, когато попитах дали да го събудя за вечеря.

Разказвах и остро, с цялата си кожа, с цялата си същност разбирах колко нелепо звучи моят разказ. Блюстителите на здравия разум дори не трябва да се бранят от мене. Само видът им е достатъчен, та моите истории да секнат, да спрат, да загубят багрите си, да изсъхнат и да се превърнат в сива прах. Като оная, от която са се образували звездите и която лежеше на дебел пласт в стаята на Илюша.

Но въпреки това Кехлибарената планета пееше в мене, безстрашно напираше навън и аз разказвах, разказвах, като се мъчех да вложа в думите поне частица от оранжевия блясък, сред който живееха У и неговите братя.

Когато млъкнах, почувствувах странно ликуване. За миг ми се стори, че Иля ми е повярвал. Той продължаваше да седи с притворени очи и не помръдваше. А може би все пак е заспал?

Паузата растеше, растеше, издуваше се като огромен мехур. Най-после Иля отвори очи и ме погледна.

— Юра — каза той, — искам да ти задам един простишки въпрос.

— Добре.

— Истина ли е? Това, дето ми го разказа?

— Да.

— Тогава не е имало никаква нужда да ходиш на лекар и да четеш психиатрията.

— Защо?

— Защото си здрав. Разбира се, ако не смятаме лекото малоумие, от което винаги си страдал. Във всеки случай откакто те познавам. Искаш ли да те учудя.

— Искам.

— Аз ти вярвам.

— Наистина ли? — попитах аз и почувствувах, че гласът ми предателски трепери.

— Наистина.

— Благодаря, Илюша. — Не знам защо, но очите ми се просълзиха.

— Не говорй глупости. Разбираш ли, вярвам ти. Това е... това е фантастично! Но, от друга страна, си мисля, че не реагирам на думите ти така, както навярно би трябвало. Разбираш ли какво е станало? Контакт! Първият контакт с братя по разум, първата вест от друга цивилизация! Най-великото, най-грандиозното събитие в историята на човечеството! Трябва да тичаме, да викаме, да бием камбани! Празник за хората, за планетата! А ние седим в това малко мръсно апартаментче и най-спокойно разговаряме. Знаеш ли защо? Защото дори самият ти не си съвсем сигурен, че е така. И аз. Да не смяташ, че мозъкът ни току-тъй е свикнал толкова много с рационалното мислене? О, не! Той се стреми да обясни, да обясни рационално всичко, което пропуска през себе си. А как да обясни твоите сънища? В случая рационалното е слабичко, хилаво, прилича на някаква научнофантастична повест. Е, добре, нека бъдем сдържани и спокойни като съдии. Какви доказателства имаме? Разказът на Юрий Михайлович Чернов. Той е добър, честна дума, добър е. Моля, ето ви характеристика от училището: „В работата си... като квалифициран, дисциплиниран“ и

т.н. Отзиви на негови познати. Показания на жена му: „Знаете ли, почти никога не ме е лъгал. Само така, за дреболии.“ Какво друго?

Аз дълбоко въздъгнах.

— Тъкмо там е цялата работа — продължи Иля. — Ще попиташ: „Защо тогава каза, че ми вярваш?“ Вярвам ти. Вярвам и не вярвам. Вярвам ти, защото те познавам. Но това не е най-важното. Вярвам, защото искам да вярвам. Аз съм идиот и романтик. Не можах да се издигна. Изостанах в умственото и емоционалното си развитие. Дете съм. Глупаво дете. Жадувам за празници. За чудеса. Неочаквани, панаирни чудеса, които биха сиктирдосали уравновесените делници, уравновесените, умни хора. Затова ти вярвам. Всъщност дори не вярвам, а искам да вярвам. Разбираш ли, искам! А дипломата ми и кората на големите полукълба се противят. „Моля ви се — фъфли кората, — така всеки ще започне да твърди, че нощем разговаря с ангели, че е видял всевишния в образа на горящ храст.“ И какво ще възразиш на кората? Кората е хитра, много хитра! И силна! Зад нея е културата, зад нея е науката. А насреща — някакво малко глупаче, което иска да стане чудо. И друго глупаче, което му обещава такова чудо.

— Извинявай — казах аз и се изправих. Стана ми тъжно, но все пак не можех да му се сърдя.

— Горкичкият ми мъничък дебил! — каза Иля с такава трогателна нежност и приятелско съчувствие, че сърцето ми трепна от топла благодарност и се устреми към дебелия човек с очилата, седнал срещу мене. — Не се прави на глупак. Стой и слушай умни приказки. Всичко, братко, се свежда до едно мъничко, незначително въпросче. Съвсем незначително въпросче. Трябва да се получат обективни доказателства, че приемаш в съня си някаква информация.

— И нищо повече?

— Нищо повече. Ще ми се обадиш по телефона утре или другиден. През това време ще измисля нещо.

— Ех, дали ще можеш! — казах аз с такава жар, че Иля, който знае защо, затвори очи и няколко пъти енергично кимна.

— Ще мога — каза той. — Нали знаеш, че съм гений.

— Знам — казах аз.

Той наистина е гений, моят чудноват, дебел и омачкан приятел. Да можеше само да не си пилее така силите. Струва ми се, вече

започвам да мисля като Галя, рекох си аз.

— Да не мислиш, че се престарявам само от любов към колегите си от института?

— Сигурно не.

— Прав си. Аз съм хитър. Егоист съм и непрекъснато си мисля: ами ако Юрка наистина влезе в историята? Тогава и аз като Арина Родионовна ще се шумугна там заедно с тебе. И твоите биографи от двадесет и първия или от тридесет и първия век ще отбележат, че пръв, който е повярвал на небесния пратеник, е бил неговият приятел Иля Плошкин, немарлив човек, но с огромно интелектуално мъжество. Кажете де, вземаш ли ме за Арина Родионовна? Вземаш ли ме в историята?

— Вземам ви, Арина Родионовна, вземам ви. Стягайте се.

* * *

Естествено, Галя се зарадва, че и лекарят ми е препоръчал да си почина.

— Сам ли ще приказваш с директорката?

— Не, Люш, нито аз ще приказвам, нито ти — меко, но твърдо рекох аз.

— Защо? — Галя ме погледна с леко недоумение.

Ако говорим честно, тя не е свикнала да ѝ казвам „не“. Сиреч понякога, разбира се, употребявам думата „не“, но тя не се взема под внимание.

— Защото няма от какво да си почивам. Напълно здрав съм. И Иля Плошкин потвърди това. А той е най-големият от самоуките психиатри, които познавам.

Галя не удостои Плошкин дори с една фраза. Тя не го обича много. Може би подсъзнателно ме ревнува от него. Може би настръхва при мисълта за хаоса в жилището му, а най-вероятно у нея говори инстинктивното недоверие на омъжените жени към неженените приятели на мъжете им.

Изведнъж ми дожаля за Галя. Мъчи се, мъчи се с мене, опитва се да ме превърне във възрастен, солиден човек, а той ѝ прави номер след номер. Ту се отказва от аспирантура, ту разговаря нощем с някакви

малки човечета. И на всичко отгоре не иска да си почине при леля Нюра.

— Люш — виновно въздъхнах аз, — добре де, съгласен съм да се лекувам. (Галя ми хвърли бърз, подозрителен поглед.) Той ми препоръча да цикля паркет. Виж кой от познатите ни има нужда да му изцикля паркета срещу скромно заплащане.

— Идиот! — каза жена ми.

Боже господи, всички ли са се надумали да ме наричат идиот, дебил, имбецил? А може би в устата на приятелите и близките ми звучи самата истина?

— Защо? Нима физическият труд не облагородява човека? Щом Лев Николаевич Толстой е орал, защо аз да не мога да цикля паркет? Може би тъкмо там ще намеря истинското си призвание. Ти самата непрекъснато ме подкокоросваш да напусна училището... Ще забогатеем, ще си купим арабска гарнитура. Ще ни канят на гости заинтересувани клиенти...

Чудно нещо, днес изпитвах някакво сладостно чувство, като ядосвах Галя. Сякаш ѝ отмъщавах. А може би ѝ отмъщавах несъзнателно, задето не ми вярва?

— Успокой се. Грешаш, ако мислиш, че ще взема да се разправям с тебе — с клиничен тон каза Галя и очите ѝ станаха утринносурови и хапливи. — Телевизорът е много по-интересен...

V ГЛАВА

Днес научих още една подробност от живота на Кехлибарената планета. Оказа се, че У и неговите братя са постоянно свързани посредством някаква телепатична (а може би и не телепатична) връзка със своя... резервен мозък. Да, да, точно така. Със собствените си очи, сиреч, искам да кажа, с очите на У, видях дълга ниска сграда с много ниши в стената — като в колумбарий. И във всяка ниша — матово мъждукащо метално кубче.

Ако с У или с някой от неговите братя стане нещо, резервният мозък винаги е готов. Взема се ново тяло, поставя се в него резервният мозък, който непрекъснато е трупал информацията, притежавана от загиналия мозък, и умрелият преспокойно продължава да живее и работи, а мястото в нишата се заема от нова резервна част.

Още не знам дали тия мозъци се изработват, или се раждат по някакъв начин, метални ли са, или само изглеждат такива.

Очаквам всяка нощ с нетърпението на наркоман. Мина ми мисълта, че греша, дето не записвам нищо. Всяка, буквално всяка чертичка, всяка подробност от видяното на Кехлибарената планета се запечатва в паметта ми, но все пак по-добре е да си водя записки.

Без да отлагам намерението си, веднага сложих пред себе си празен лист хартия, взех писалка, написах думите „Кехлибарената планета“ и се вцепених.

В главата ми с първоначалната си яркост и бистрота се нижеха плавните, заоблени хълмове и звучеше тяхната мелодия, но нямах думи да разкажа за тях. Пред мене беше само празният лист хартия и колкото повече го гледах, толкова повече се убеждавах, че никога и по никакъв начин не ще успея да го покрия със странните малки завъртулчнци, които се наричат букви и които теоретически могат да раждат най-необикновени, тънки, изискани, трепетни слова, способни да опишат всичко на света. Не, за това трябваше да притежавам някакво вълшебство, да знам някаква чудодейна дума, а у мене имаше само тъга, примесена с леко облекчение. Навярно защото в дъното на душата си не искам да записвам на хартия познанството си с народа на У, помислих си аз. Навярно се страхувам, че пренесени върху хартията,

вълшебствата ще изчезнат, нишката ще се скъса и аз ще загубя Кехлибарената планета.

* * *

— Антошин — казах аз и погледнах към последния чин, където седеше Сергей, — готов ли си да те изпитам?

— Yes — отговори Антошин и всичките тридесет и шест глави в класа, на момчета и на момичета, светли, тъмни и кестеняви, вчесани и чорлави, отведнъж се обърнаха към Сергей.

За пръв път в писмената история на класа той доброволно се бе съгласил да отговаря, при това бе казал това на английски. Макар и с една дума, но на английски. Както изглежда, самият той разбираше колко необикновен е моментът, защото явно се изчерви и се намръщи, от което изведнъж стана по-интересен.

Класът замря, всички искаха да бъдат свидетели на това чудо, та после да разказват за него на децата и внуците си: „Ами да, много добре си спомням, беше през годината, когато Сергей Антошин каза «Yes» в часа по английски.“

Антошин отговори за тройка, но аз с чиста съвест писах в дневника четворка. Отидох при него и мълчаливо му стиснах ръката. Ако му бях казал нещо, всичко щеше да отиде по дяволите. Но аз мълчаливо му стиснах ръката и за пръв път вместо сънливост и погнуса по лицето на Сергей грееше тиха гордост.

Дявол да го вземе, колко лесно се отключват детските души и колко трудно е да намериш ключето, което би свършило работа! Цели две години не знаех какво да правя със Сергей. Две години.

През междучасието телефонът в учителската стая по някакво чудо остана свободен и аз се обадох на Иля с вярата, че в такъв ден трябва да ти върви във всяко отношение.

— Тъкмо се канех да ти се обадя, но изобщо не можах да си спомня в кое училище тероризиращ децата с неправилните английски глаголи. Взимай молив и записвай.

— Какво, глаголи ли?

— Телефонен номер и адрес. — Той ми продиктува: — „Нина Сергеевна, кандидат на медицинските науки. Нина Сергеевна Кербел“.

Записа ли? Желая ти успех.

— Чакай! Каква е тая Нина Сергеевна Кербел? С какво се занимава?

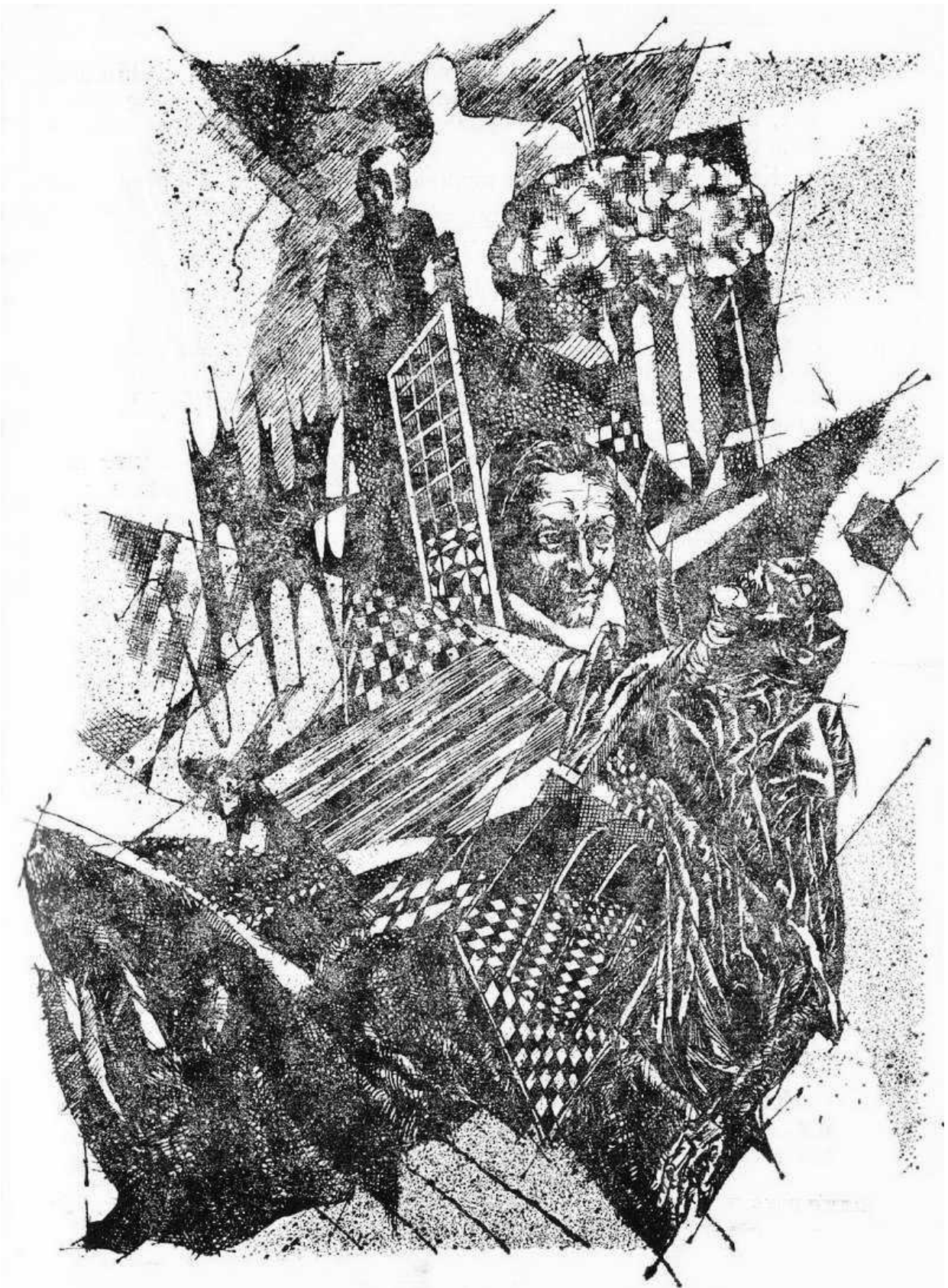
— Изучава съня и сънищата. Много здраве от Арина Родионовна. И прощавайте, ако има нещо, драги мой.

Той се засмя и затвори телефона. Какво пък, щом ще е Нина Сергеевна, нека е Нина Сергеевна.

Когато ѝ се обадох, тя дълго мълча, пъхтеше в слушалката, шумолеше с нещо и изведнъж попита:

— Можете ли да дойдете днес?

Казах, че мога. Тя отново замълча, дишаше в слушалката и аз си помислих, че ако решава и научните проблеми със същата скорост, тайните на съня и сънищата още дълго ще вълнуват човечеството. Най-после се реши и ме помоли да отида към пет часа.

Оказа се, че Нина Сергеевна е красива млада жена с огромни сиви очи.

— Да, да — каза тя, като се ръкуваше, — обади ми се нашият шеф. Лично. Добре ли се познавате с Валерий Николаевич?

Неопределено свих рамене. Жестът трябваше да означава „горе-долу“. Разбира се, това беше леко преувеличение, защото за пръв път чувах името му, но никак не исках да огорчавам Нина Сергеевна. Не знам защо, но изведнъж погледнах пръстите ѝ. Беше ми приятно, че не видях венчална халка.

— Валерий Николаевич ми каза, че сте журналист...

— В общи линии... Но идвам при вас съвсем не по журналистическа работа...

Ама че хитрец е тоя Илюша! Журналист...

Нина Сергеевна въпросителна ме погледна:

— А аз разбрах, че сте журналист. Хм... Е, щом сте тук, слушам ви.

Това беше най-трудният момент. Прагът, в който толкова лесно можеш да се препънеш и да се проснеш по очи на земята. А аз съвсем не исках да падам пред тая стройна жена с бяла, добре ушита престилка. Интересно дали под нея има рокля, или не? Какви глупости! Но в главата ми се въртяха най-нелепи въпроси, само и само да забавя страшния миг. Прииска ми се да я попитам трудно ли се изучават сънят и сънищата, какво мисли за теорията на Фройд, защо престилката ѝ е като излята, без нито една гънчица, а престилките на другите висят като раздърпани, омачкани чували, какво сънува самата тя.

Но беше късно да отстъпвам. Нина Сергеевна търпеливо и мълчаливо ме гледаше и видях как в огромните ѝ сиви очи започва да мъждука недоумение.

Замижах и скочих в студената, страшна вода.

— Нина Сергеевна, каня се да ви разкажа нещо, което ще ви прозвучи съвсем фантастично. Знам това и си давам сметка. И няма да се обидя, ако в един или друг момент заявите: прощавайте, заета съм, имам много работа. Ще въздъхна, ще се извиня и ще си отида, оставайки с най-най... и така нататък.

Нина Сергеевна леко се усмихна и рече:

— Наистина съм заета, но след такова предисловие просто съм длъжна да ви изслушам.

— Благодаря — казах аз.

Целият ми ужас се изпари и смело погледнах специалистката по сънищата. Тя отново лекичко се усмихна и взе да разглежда пръстите си. Пръстите бяха тънки и дълги.

Започнах да разказвам. Бях кратък и, както ми се струваше, убедителен. Разказвах за сънищата, за посещението ми при психиатъра. Тя откъсна поглед от пръстите си. Лицето ѝ беше съвсем безизразно.

— Добре де, какво можем да направим за вас?

— Казаха ми, че се занимавате със съня.

— Да, нашата лаборатория се занимава със съня.

— Мислех...

— Разбирате ли, никой на света с никакви прибори не може да регистрира какво точно сънува даден човек. Можем да определим момента, в който човек започва да сънува, но не знаем какво вижда в съня си. Това може да е сън за вашата планета, а може да е и най-обикновен, земен сън. Физиологически те са еднакви.

По лицето ми трябва да е било изписано толкова голямо разочарование, че тя добави:

— Повярвайте, с удоволствие бихме ви помогнали но просто не знам...

В очите ѝ нямаше нито насмешка, нито погнуса, нито равнодушие. Само за това вече ѝ бях благодарен.

— Извинявайте, Нина Сергеевна, че ви отнех толкова много време.

Подадох ѝ ръка и за частица от секундата задържах дланта ѝ в своята. Тя внимателно ме погледна и по лицето ѝ отново се плъзна лека усмивка.

— Довиждане — каза тя.

На излизане си помислих, че бих бил радостен, ако думите ѝ се окажеха пророчески. Довиждане, Нина Сергеевна.

Денят беше студен. Още нямаше сняг, голият асфалт мръзнеше и при вида на сивата му голота човек просто го побиваха тръпки.

Трябваше да ми е тъжно. И задето лабораторията по съня не можеше с нищо да ми помогне, и задето очите на Нина Сергеевна са толкова прекрасни, и задето на пръста ѝ няма венчална халка, а на моя има, и задето оловното небе съвсем неохотно пропуска оскъдната зимна светлина. Но не ми беше тъжно. Моят мъничък приятел ми прещаше от

Кехлибарената планета не само колебливата паяжина на сънищата. Пращаше ми бодрост и вяра — и почувствувах, че започвам да обичам далечния и непознат народ, който хем никак не прилича, хем толкова много прилича на нас.

* * *

Това стана сутринта. Докато крачех към училището. Наближавах аптеката, когато видях на стотина метра Вечно срещания. Днес този мързеливец закъсняваше малко. Помислих си, че още е рано да му се усмихна — няма да види от такова разстояние. И изведнъж почувствувах в главата си... как да кажа... нещо като лек гъдел. Мигновен сърбеж, но съвсем не неприятен. Не по кожата, не в корените на космите, а някъде вътре, в мозъка. Изведнъж сърбежът се превърна в неясен брътвеж. По инерция продължавах да вървя срещу Вечно срещания и с всяка крачка, която скъсяваше разстоянието между нас, брътвежът ставаше по-силен, по-чист, по-ясен, сякаш главата ми беше радиоприемник и някой въртеше копчето за настройване. Когато Вечно срещания беше само на няколко метра от мене и се усмихвахме един на друг, ясно чух думите: „Какво симпатично момче!“

Ще помня тия думи до последните часове на живота си!

Не мога да ви опиша гласа, който чух. Това явно не беше гласът на Вечно срещания. Беше някакъв безплътен, мой, вътрешен глас, без тембър, без звучност и колорит, но той ясно произнесе думите „какво симпатично момче“ и аз чух тия думи.

С невъобразима бързина пред очите ми се замяркаха термините от учебника по психиатрия. Вербални илюзии, слухови халюцинации, псевдохалюцинации...

За миг ме достраша. В гърдите ми се образува празнина, властно всмука в себе си стомаха, сърцето ми прескочи един удар. Значи все пак се побърквам, помислих си аз и веднага разбрах, че не е вярно. Да, не е вярно. Вече не ме беше страх. Завладя ме детското усещане, че става нещо интересно. Че от фотоапарата изведнъж наистина е изхвъркнала птичка и е казала „здравей“.

Обърнах се. Вечно срещания беше вече на стотина метра зад мене. Хукнах подире му, като размахвах чантата, в която носех

проверената предния ден диктовка. От четиридесет и една работи — седем двойки. Не е блестящо, няма що.

— Извинете — задъхан рекох аз и Вечно срещания ме погледна с недоумяваща усмивка. — Какво си помислихте преди малко, като минавахте край мене? Това е много важно. Повярвайте ми, това е...

Вечно срещания весело се разсмя:

— Какво си помислих ли? Помислих си: „Какво симпатично момче“. И честна дума, това не е комплимент, наистина съм сигурен, че е така.

Бързо прегърнах моя непознат познайник, целунах го по пълната синкава буза и хукнах към училището. Сега вече в обратен ред чух думите: „Странно момче“. Отначало те звучаха чисто и силно, а след няколко крачки се сляха в неясен брътвеж и заглъхнаха.

Странно момче. Поне един човек вече знае със сигурност, че съм се побъркал.

А на мене ми беше весело. Изпълнен бях с радостно очакване на нещо, с детско предвкушване на празник. Птичката на панаирджийския фотограф кръжеше над главата ми и обещавахе удивителни събития, необикновени срещи. Струваше ми се, че долу в краката ми, в шумното пристанище, по тъмнозелените вълни се олюлява моят галеон, който ей сега ще отплава към непознати страни. А може би това съвсем не е пристанище и галеон, а космодрум и ракета. И аз крача сам в безкрайното поле към сребрилата игла, насочена към зенита.

Погледнах часовника. Осем и двадесет и осем минути. Разбира се, че не ще успея да изпуша цигарата си, но пък няма нужда да бързам. Ала не можех да вървя спокойно. Забравил педагогическата сериозност, изкачих в галоп стълбите, втурнах се в учителската стая и почти изпах „добро утро“.

Семьон Александрович уплашен ме погледна и вдигна дневника, сякаш искаше да се предпази с тоя педагогически щит, и аз ясно чух: „Дали пък не е пиан?“

— Не съм, не съм — поклатих глава аз и видях как, увеличено от стъклата на очилата, в помръкналите бледосини очи на математика бавно се надигаше облаче на изумление.

Грабнах дневника и хукнах към осми „А“ да раздам диктовката със седемте двойки.

Вечерта реших да направя серия експерименти. Сериозни, коректни експерименти, както казват учените.

— Люш — рекох аз на жена си, — можеш ли да кажеш наум някаква фраза и да я запишеш на лист хартия?

— Защо?

— За експеримент.

— Да не е някакъв фокус?

— Нали ти казвам: експеримент. Само че, моля те, нещо по-оригинално. Ако напишеш „Юрка е глупак“, няма да ми е интересно да познавам.

— Ама ще е истина.

— Люшенка, жено моя, другарко в живота, истината си е истина, а експериментът си е експеримент. Нали си жена. Трябва да си любопитна и недоверчива като сврака. Недей слиза от дивана. Ето ти молив, ето ти листче. Докато пишеш, прикривай листчето с ръка, та случайно да не видя.

— Дай да си подложя нещо.

Дадох ѝ един брой на „Наука и жизнь“. Сега да се съсредоточа. Вече бях установил, че безплътният глас в моя мозък звучи по-ясно и по-силно, когато се съсредоточавам, когато се вслушвам в него. И, наопаки, когато съм зает с нещо, гласът изчезва.

Бърз, мигновен сърбеж, приятен гъдел. Чувство за включен радиоприемник. Той е включен, но предаването още не е започнало. И ето глас: „Какво да напиша... Че трябва да си почине? Много е просто. Той ме помоли да е нещо по-оригинално. Някое стихче... Сняг, зима! Селянинът впряга шейната, весел и чевръст...“

Не се сдържах. Исках на свой ред да запиша чутото на листче хартия и после да ги сравня. Вместо това изпях:

— „Сняг, зима! Селянинът впряга шейната, весел и чевръст...“

Галя впери поглед в мене, леко зяпнала, и аз чух как си помисли: „Как го прави... Някакъв фокус...“

— Познах ли? — попитах аз.

— Да-а — сякаш не вярваше на себе си, повлече Галя. — А как го правиш?

— Много просто — небрежно и малко покровителствено обясних аз. — Гледам те и чувам мислите ти. В този момент например нямаш никакви ясни мисли. Но нека направим още един опит.

„Какво ли да измисля, че да не се сети... Някакви имена... На познати... Не, за познатите може да се досети... Ама че глупости, как може така... О, да! Ще напиша фамилните имена на сътрудниците от съседната лаборатория. Завеждащият — Сидорчук, после оня симпатичен млад доктор Леонтиев, Маликина, Ишанова... Как се казваше оня, куцията? Ш-ш... А, Шулятицки. Кой друг? Полишчук и Нина Сич, които в никакъв случай няма да се оженят... Сякаш стига.“

— Стига — кимнах аз и Галя нерешително ме погледна.

Имах впечатление, че още не е решила: да се учудва, да се възхищава или да ме нахока. А за такава решителна особа като Галя неопределеността е противоестественно състояние.

— Записа ли? — попитах аз.

— Да.

— Чета — казах аз. — А ти следи в твоя списък дали не съм пропуснал някого: „Сидорчук“. По-нататък съм записал „с.м.д. Леонтиев“. Ако помня добре, гражданко Чернова, с.м.д. означава симпатичен млад доктор. — Въздъхнах, за да ѝ покажа безумната си ревност. — „Маликина, Ишанова“.

— Ешанова — поправи ме Галя.

— Добре. Аз съм великодушен. Разрешавам на тази дама отсега нататък да бъде не Ишанова, а Ешанова.

— Тя не е дама. Девойка е.

— Предай ѝ моите поздрави. Продължавам. „Шулятицки, Полишчук и Нина Сич.“ Вярно ли е?

— Вярно е. Чудесен си!... Ще вечеряме ли?

— Да вечеряме ли? — повторих въпроса ѝ аз.

— Ти да не искаш да закусваме?

Боже мой, тя току-що бе станала свидетелка на чудо. Истинско чудо. Малко истинско вълшебство. И ме вика да вечерям. Вместо да падне на колене и да простре длани към мене, тя ме вика да вечерям. Да ве-че-рям! Каква глупава дума — ве-че-рям. И човекът, с когото живея под един покрив, на всичко отгоре работи в научноизследователски институт. Изследователски. Научен.

Такава си беше тя. Отхвърляше настрана всичко, което не можеше да контролира, всичко, което не можеше да държи в малките си, силни ръце. Нямаше нужда от чудо, защото за съзерцаване на чудото е необходимо смирение, а моята жена не се отличава с нещо подобно.

— Галя — казах аз, — ти си младши научен сътрудник. Готова е една трета от дисертацията ти. Знаеш за храносмилането на плоските червеи повече от всички на света. Ти си начеващ учен. И толкова спокойно посрещна онова, което ти демонстрирах? Как може такова нещо?

— А какво трябваше да направя? — Галя се свлече от дивана и се протегна, изви се като котка. — Знаеш ли какво има днес по телевизията?

— Люшенка — жално изпъшках аз, — как можах да го направя? Обясни ми.

— Откъде да знам? Какво искаш от мене? Някакъв фокус...

— Какъв фокус? — креснах аз. — Какъв фокус е това?

— А какво е? — необичайно вежливо попита Галя.

— Четене на мисли, ето какво е.

— Четене на мисли, материализиране на духове и раздаване на слонове.

— Боже мой, каква ерудиция! Дори си чела Илф и Петров. Добре де, ами ако сега литна във въздуха и изхвърча през прозореца?

— Ще си поплача половин година и навярно ще се омъжа за друг.

— Благодаря ти, Люш, за тая половин година. Всъщност за твоите сълзи навярно ще е достатъчен и половин месец или половин ден. Но аз имах предвид благополучен полет. Да предположим, че бях литнал и бях кацнал върху перваза на прозореца. Пак ли щеше да ме попиташ какво има днес по телевизията?

„Все пак става му нещо — чух аз мислите й. — Ще помоля Валентина да поприказва още веднъж с оня лекар...“

— Помоли я, помоли я! — викнах аз и си помислих, че по начало е глупаво да викам и на нейно място сигурно и аз щях да се държа по същия начин.

— Какво „помоли я“? — За пръв път тази вечер от очите на Галя изчезна домашният ленив покой и вместо него видях да се прокрадва изумление.

— Помоли Валентина още веднъж да поприказва с оня лекар! — Знаех, че напразно се горещя, но вече нищо не можех да направя със себе си. — Ти си абсолютно права. Щом срещнеш нещо непонятно, което не се побира в общоприетите схеми — и хайде на психиатър. Последната линия окопи! По-рано — върху кладата на инквизицията, а

сега — в кабинета на психиатъра! Ако твърдах, че на главата ти има рога, можеше да помислиш, че имам халюцинации. Но това не са халюцинации. Сравни двете листчета. Сидорчук, Леонтиев, Маликина, Ешанова или Ишанова, как беше... Или това също е халюцинация? Семейна халюцинация? Добре, когато се опитвах да ти разкажа за моите сънища и ти оставаше вежливо-равнодушна, все някак можех да те разбера. Някаква планета, някакво човече У с резервна метална глава — малко ли неща могат да се присънят! Но днес... Обясни ми... Та това... Та това е чудо! Телепатия, каквато не съществува! А ти казваш — да вечеряме!

Галя се приближи и ме прегърна. Познатото топло докосване. Слабият познат мирис на нейния парфюм. Познатата стая. Малко накриво окачената литография с букет от люляк. Колко пъти съм се наканвал да забия ново пиронче...

— Какво говориш, Юрча — нежно каза Галя и потърка с върха на нослето си моята буза.

Върхът беше мек и топъл и въпреки яда си почувствувах прилив на нежност към това същество, което безжалостно се мъчех да откъсна от неговия обичаен топъл свят към далечната Кехлибарена планета.

— Няма да се ядосваш, нали? — каза тя. — Сигурно си прав. Сигурно съм глупачка. Но какво да правя, щом господ ме е лишил от разум? Ама и ти си тъпичък. Като малко дете. Кажи какво си мисля сега?

— „Все пак обичам го!“

— Правилно — засмя се Галя.

Това вече беше нещо по-понятно, с него можеше да се разпорежда, както обикновено. Можеше отново да се почувствува господарка.

Не й се сърдех. Едни жадуват за чудо, други бягат от него. Само дето мъничко се срамувах за нея. Пред У. И за мене това чувство не беше смешно.

Галя отиде в кухнята, а аз си помислих, че навярно най-добре ще е да забравя Кехлибарената планета и да започна да излизам пред публика с така наречените психологически опити. „А сега един природен феномен, заслужил артист на републиката, ще демонстрира опити с четене на мисли, изградени върху учението на Иван Петрович Павлов...“ И със сатанински черен фрак, бледен, с пламнали очи аз

излизам на сцената, небрежно се покланям, забелязвам на втория ред приказно красива блондинка, приближавам се до нея и се вирам в очите ѝ. Горкичката, трепере и не може да откъсне от мене омагьосания си поглед. Моля я да напише на лист хартия две изречения и да го предаде на журито, а после се обръщам настрана и ги отгатвам. Залата гърми от ръкопляскания, блондинката вече не трепере, а вибрира, а аз продължавам психологическите опити, изградени върху учението на Иван Петрович Павлов.

Усмихнах се. Не, няма да продам моя приятел У и неговия дар за никакви пари, за никаква естрада и омагьосани погледи на блондинки. Не съм стопанин на този дар, а и братята на У не са ми хвърлили сребърната си нишка през безкрайните простори на космоса, за да печеля пари.

Изведнъж телефонът иззвъня удивително гръмко ѝ неочаквано. Галя вдигна слушалката.

— Здравей, Илюшенка... Да, в къщи е, сега ще се обади.

Взех слушалката.

— Можеш ли да дойдеш при мене? Още сега? — изрече на един дъх Иля.

— Станало ли е нещо? — попитах аз.

— О, имбецил! Трепеш се за него, блъскаш си главата, а той пита станало ли е нещо!

— Добре, Илюша, веднага идвам.

Галя въпросително ме погледна:

— Излизаш ли?

— Ще прескоча до Иля.

— Много ли ще се бавиш?

— Не, след около два часа ще си бъда у дома.

— Върви, само че внимавай. Днес видях такава страшна катастрофа при Белоруската гара... Едно маршрутно такси и тролейбусът...

VI ГЛАВА

Иля сигурно ме бе изчакавал на прозореца, защото още преди да изляза от асансьора, вече широко бе отворил вратата на своя апартамент. Улови ме за ръката и ме завлече в кухнята, където чайникът злобно съскаше върху печката.

— Извинявай, Юрочка, но наистина не съм бъркал, като съм те смятал за олигофрен.

— Благодаря.

— А също и себе си. Вчера и днес изнасилвах всички, които имат поне някакво отношение към кибернетиката.

— Към кибернетиката?

— Ами да. Тъкмо тук се проявява твоето клинично малкумие. Какво представляват сънищата ти, ако не си правиш шеги с нас? Това са сигнали, които носят някаква информация. Така ли е?

— Очевидно.

— „Очевидно!“ Разбира се, че е очевидно. На всички изнасилени в нашия институт задавах един и същ въпрос: ако, да речем, една цивилизация се опитва да предава за пръв път информация на друга цивилизация, как може да привлече вниманието ѝ към своите сигнали? И всички кибернетици в един глас отвръщаха: за да привлече вниманието ѝ към своите сигнали, трябва да се помъчи да подчертае изкуствения им характер.

— Но как?

— Точно там е работата — как? И всички изнасилени отговориха едно и също: като променя самите сигнали или интервалите между тях. Да речем, ако сигналите се получават с интервали от две, четири, шест и така нататък единици време, можем да сме съвсем сигурни, че тия интервали нямат случаен характер. Или, да допуснем, интервалите се променят в геометрична прогресия: две, четири, осем, шестнадесет... Същото може да се каже за дължината или силата на самите сигнали. Разбираш ли ме?

— Сякаш те разбирам.

— Щом е тъй, можем да направим извод. Твоите човечета безусловно са носители на разум. Разбират, че ония, които приемат сигналите им, ще поискат да ги проверят...

— Но нали сигналите не се нуждаят от разшифроване. Не са някакви си там точки и тирета или криви. Това е филм. Многосериен учебен филм.

— Да, но... — Иля се замисли, но веднага трепна. — Те разбират, че самото съдържание на сънищата не може да се зафиксира.

— Защо непременно трябва да мислят така? Аз не знам дали изобщо спят, дали сънуват. Повтарям: не знам. Но нали ти обясних, че те не знаят какво значи мои мисли и чужди мисли. Техните мисли свободно циркулират между всички братя. Ето защо за тях необходимостта да се докаже на някого, че аз съм мислил това, а не онова, е абсурдна и не се побира в съзнанието. Разбираш ли, те не могат да знаят какво е лъжа. А щом не знаят какво е лъжа, не могат да знаят какво е проверка.

— Да, изглежда, че си прав — оклюма се Иля. — Макар че все пак си струва да опитаме.

— Какво именно?

— Това, за което говореха кибернетиците. Честотата на сигналите.

— Но сънят...

— За сигнал служат сънищата. Нали разправяше, че в лабораторията по съня могат обективно да фиксират началото на сънищата.

— Да, така ми казаха. Но какво е сънят? Заспиш и...

— За разлика от тебе аз съм предприемчив и любознателен. Днес прочетох пет книги за съня. Сънят, скъпи ми малоумни приятелю, е сложно нещо. Има си фази и така нататък. Върви в лабораторията, падни в професорските крака...

— Там има едни изумителни крачета...

— Професорски?

— Почти. И очи. Сиви. С поразителна форма. И тесни, дълги длани. Казва се Нина Сергеевна.

— Да, това не е като Кехлибарената планета. Тук изведнъж ставаш красноречив. Надявам се, че ще се разберете за спането...

— Стига си приказвал мръсотии.

— Боже мой, боже мой, какво възпитание, какви маниери! Пардон, мося. Забравих с кого разговарям. Екскюз ми, сър...

Иля продължаваше да дърдори нещо, а аз изведнъж си спомних, че забравих да му кажа за телепатията. Това беше невероятно. Как така забравих?

— Илюшенка — рекох аз, — знаеш ли, струва ми се, че ни дават още едно потвърждение за своето съществуване.

— Какво?

— По някакъв начин ме надариха със способността да чета чуждите мисли.

Иля стана и изключи газта под бълващия пара и негодуващо клокочещ чайник.

— Не е твърде остроумно.

— Не се шегувам. Помисли си нещо. Обърни ми гръб за всеки случай. Хайде, мислѐ де, мислѐ, ако умееш.

„Номер ли ще ми погажда?“

— О, не, Илюша, никакъв номер не ти погаждам. Мислѐ сериозно. Кажи си наум поне някакви цифри.

„Седем... сто и три... петнадесет...“

— Седем — рекох аз, — сто и три, петнадесет...

Иля се обърна към мене, свали си очилата, духна върху стъклата, после дълго и грижливо ги бърса със самото си.

Дожаля ми за него.

— Хайде пак. Мисля — измънка той.

— „Там на разходка бил огромен крокодил.“

— Пак — каза Иля.

— „Гута кават лапидем нон ви...“ Ако не съм забравил, на латински това значи: „Капката дълбае камъка не със сила“.

— Още веднъж — твърдо рече Иля. — Само че недей повтаря на глас, а го запиши на лист хартия. И аз ще запиша. Хайде.

Аз написах: „Не може да бъде, защото никога не може да има такова нещо“.

Той взе листчето и дълго, мъчително чете написаното от мене. После написаното от него. После сложи двете листчета едно до друго.

— Юрочка, ама как тъй. Можеш ли да ме оципеш, да ме удариш, да ме ухапеш, да ме порежеш, но не много силно? Как тъй? Не може да

бъде. Разбираш ли? Не може да бъде. Няма нито един случай с ясно зафиксирано предаване на мислите на разстояние. Разбираш ли?

— Да, „разбираш“.

— Тогава защо стоиш?

— А какво да правя?

— О, боже, защо приятелят ми е толкова дементен? Та това е... това е... това е събитие, чието значение не се побира в съзнанието. Кажи, Юрка, вярно ли е всичко? Ако не спя, в чест на такова събитие се кълна да разтребя къщата, да намажа подовете с полски лак и да науча наизуст календара. Какво си помислих сега?

— Че стоя като пън, напълно лишен от фантазия.

— Просто да се побърка човек! Вече дори не знам как да го... Да пийнем по чашка, а?

— Не, приятелю мой — важно отвърнах аз. — За разлика от някои други не мога да се отнасям безотговорно към главата си. Ами ако алкохолът разрушава телепатичните способности?

— В името на науката — жално рече Иля.

— Ще ти дам една наука, пияница такъв! — строго казах аз. — При това съм с колата.

— Добре, дявол да те вземе. Помислих си, че... Ама какво да ти разправам, щом и без това четеш мислите ми...

— Все пак по-сме свикнали да си говорим.

— Знаеш ли, Юраня, засега недей дрънка много за четенето на мислите.

— Защо?

— Всичко това е твърде сериозно. Не бива да правиш от него цирк. Галя знае ли?

— Да.

— Кой друг?

— Никой.

— Накарай я да даде дума, че няма да казва на никого. Обещавах ли?

— Да.

— А аз също ще помисля какво да правим по-нататък.

Педагогът си е педагог. Просто не можех да си откажа малкото удоволствие. При това, ако говорим откровенно, все пак съм си суетен.

— Я да видим сега кого ще изпитам — казах аз и се надигнах иззад масата.

Седми „А“ стаи дъх. Бавно тръгнах между чиновете с ръце на гърба.

„Няма да ме вдигне, миналия път ме изпита от място“ — трескаво си помисли Коля Сафонов.

— Сигурен ли си? — попитах аз, като спрях.

— В кое, Юрий Михайлович? — скочи сто и осемдесет сантиметровият акселерат.

— Че няма да те вдигна, защото миналия път съм те изпитал от място.

Сафонов плахо се усмихна.

— Е, добре, сигурността е прекрасно нещо. Щом си сигурен, няма да те вдигна. Седни си, млади приятелю.

Сафонов седна, като мигаше учудено с прекрасните си пухкави ресници.

„Нищо не съм учила!“ — уплашена си помисли Аня Засипко, дребничко, чистичко и беличко момиче, което имаше най-дългата и дебела плитка в класа, а може би и в света.

— Печално, Анечка, печално — казах аз и я погледнах.

Класът изведнъж се оживи. На тоя свят няма по-отзивчива аудитория от училищния клас. Безделниците почувствуваха, че пред очите им става нещо интересно и по всички лица освен по бялото личице на Аня Засипко се изписа жив интерес.

Аня стоеше и мълчеше, дребничко, чистичко и беличко момиче с дълга, дебела плитка.

— Нищо не си учила за днес, нали? — играех си аз с ученическата мишка като някакъв учителски котарак.

Аня още повече наведе очи и силно се изчерви, поради което изведнъж заприлича на кукла.

— Седни си, Аня. Отлично знам, че не си готова, знаех го още от първия миг, когато влязох в класната стая, но няма да те изпитам. Не

съм садист, двойките и забележките в бележника не ми доставят удоволствие. А Сафонов чак сега си помисли: „Откъде знае всичко?“ Вярно ли е, млади приятелю?

Сафонов се опита да преглътне и толкова изразително кимна, че класът дружно се разсмя.

— Нали виждате, мили дечица, колко напразни са опитите ви да се изплъзнете от моите мрежи. Виждате ли?

Класът печално кимна. Аз ги разбирах. Лошо е да си в мрежа. Погледнах Антошин. Стори ми се, че в очите му мъждука заговорническо пламъче. Приблжих се до него. „Дано ме изпита“ — помисли си Антошин. Честна дума, в очите ми едва не се появиха сълзи на благодарност.

— Струва ми се, че Сергей Антошин няма нищо против да излезе. Така ли е, Сергей?

Антошин стана:

— Учил съм, Юрий Михайлович.

Той наистина беше учил, миличкият ми Антошин. Отговори за „четири“, но аз с наслада му писах „пет“. В дневника и в бележника.

* * *

Нина Сергеевна Кербел ме посрещна при входа на лабораторията.

— Не мислех, че ще дойдете толкова бързо.

— Назначихте ми аудиенция в четири, а сега е точно четири.

— Нима вече е четири? Да влезем тук, в тая стаичка. Настаних се в нея, докато го няма завеждащия.

Нина Сергеевна седна зад бюрото, затвори очи и разтърка клепачите си. На носа ѝ се виждаха вдлъбнатинки от очилата. Аз мълчах и я гледах. Сигурно съвсем ме беше забравила. Най-последна трепна, отвори очи, и виновно се усмихна:

— Извинете, днес нещо съм уморена...

— Господ да ви пази...

— Слушам ви.

Както изглежда, тя не искаше да чуя въздишката ѝ, но аз я чух. Не исках да правя това, но вече не можех да се спра.

— Нина Сергеевна, помислете си нещо — казах аз.

Тя вдигна прекрасните си сиви очи и ме погледна.

— В какъв смисъл?

— В буквалния. Каквото искате. Кажете си наум някаква фраза.

— Защо?

— Нина Сергеевна, бъдете от време на време покорна жена, която подчинява волята си на мъжката.

— Да не мислите, че никога не съм го правила? — Тя се усмихна с леката си, неуловима усмивка. — Добре. Започвам да мисля.

— Извинявайте, но това е банално. Помислихте си: „Какво иска от мене?“

Нина Сергеевна лекичко се изчерви и сви рамене.

— Още веднъж. Нещо по-особено, за да сведем до минимум случайното съвпадение... Аха, това е по-добре. Казахте си наум следната фраза: „Бързият сън е бил открит през 1953 година от Юджин Азерински от Чикаго“. Познах ли?

— Как го правите?

— Не знам. Мисля, че е свързано по някакъв начин с онова, което ви разказах миналия път.

— С вашите сънища?

— Да.

— Кога за пръв път открихте у себе си тая способност? — Маниерите на Нина Сергеевна изведнъж станаха решителни, енергични. Пред мене вече беше изследовател.

— Вчера.

— Хм!... И наистина чувате мислите ми?

— Когато съм достатъчно близко и концентрирам вниманието си. Нина Сергеевна, да ви кажа честно, дойдох при вас не за да демонстрирам телепатичните си способности...

— Какво говорите, няма да ви пусна! Дори не можете да си представите колко интересно е това...

— И все пак не е най-важното. Оня ден ми казахте, че можете да фиксирате с приборите си началото и края на сънищата.

— Точно така. По странно съвпадение току-що се замислих за фразата, която чухте... Помните ли, за бързия сън? И тъй, тъкмо бързият сън, понякога го наричат парадоксален сън, ремсън или

ромбенцефаличен сън — виждате ли колко названия, — тъкмо той е сънят, по време на който сънуваме.

— И можете да фиксирате този сън?

— О, да, по няколко начина.

— Добре, Нина Сергеевна. Представете си за миг, че не съм умопобъркан...

— Аз...

— Разбирам. Няма нужда от извинения. Представете си за миг, че разкажете ми за Кехлибарената планета са истински. Истински в смисъл, че такава планета съществува реално, а не в моето въображение. И че сънищата ми са информация, която тая цивилизация ни изпраща. Повтарям — да допуснем. Нали кибернетиците твърдят, че при предаване на сигнали всяка цивилизация ще се помъчи да направи така, че тия сигнали лесно да се отличават, да се вижда изкуственият им характер.

— Искате да кажете...

— Точно така. Ако смятаме сънищата за сигнали, може би периодичността им или интервалите между тях ще се подчиняват на някаква закономерност. Разбирате ли ме?

— Напълно...

— Моля ви за този експеримент като за лична услуга. Ако всичко се окаже чиста фантазия, просто ще го забравим. В противен случай...

— В противен случай...

— Тогава ще помислим.

— На мене пък ми се иска да видя вашата енцефалограма, докато четете мисли. Може да излезе нещо интересно. Във всеки случай, струва ми се, никой никъде не е правил такива изследвания. Поне защото, както е известно, телепатия не съществува.

— Тогава чудесно, Нина Сергеевна. Кандидат ли сте?

— Да.

— Ще станете доктор. После завеждащ лаборатория. После ще ви изберат за член-кореспондент. Ще бъдете най-красивият член-кореспондент. И всички ще казват: „А, ето я оная, интересната, дето откри телепатията...“ — „Голяма работа, просто й провървя. Ако тоя Чернов се беше озовал в моите ръце, вече щях да съм академик...“ — „И все пак тя е интересна дама...“

— Благодаря. — Нина Сергеевна се усмихна вече съвсем весело.

— За какво?

— За най-красивия член-кореспондент и за определението „интересна“.

— Няма защо.

— Аз пък дори сега се мислех за красива...

— И аз мисля така — казах аз напълно сериозно и Нина Сергеевна бързо ме погледна. — Е, обещавайте ли?

— Щом давате гаранция за член-кореспондент, ще поприказвам с шефа, тъкмо утре се връща от отпуска.

— А той...

— Ще се помъча да го придумам.

VII ГЛАВА

Нина Сергеевна не успя да придума своя шеф, но ме помоли да дойда и да опитам сам да поприказвам с него.

Шефът, Борис Константинович Данилин, се оказа, нисичък, набит човек на около шестдесет години, с лице на бивш боксьор и с бдителен поглед на милиционер. Беше толкова изгладен и колосан, че дори при най-малкото движение издаваше лек тенекиен шум.

Представих се и се извиних за нахлуването.

— Да, да — неохотно каза завеждащият лабораторията, — Нина Сергеевна ми разказа за вас. Но това тук е научно учреждение, а не спиритически кръжок. Ако искате да общувате с духове, ваша работа. Съберете приятна компания и си правете сеанси, колкото щете. Но какво общо имаме ние?

Почувствувах силно желание да се обърна и да изляза от стаята. Но това беше най-лесното. Обидата е защита на слабите, а аз не исках да бъда слаб. При това не се сражавах за себе си. Никога не съм умееел истински да се боря за себе си. Мухльо — така ме нарече веднъж Галя. Беше жестоко, но твърде точно. Но сега зад гърба ми бяха У и неговите братя и аз държах в ръката си трепереща сребърна паяжинка. Отговарях за нея. Не можех да я изпусна, дори ако пред мене бяха десет хиляди мъже като Борис Константинович и всички в мощен хор ми предлагаха да се занимавам със спиритически сеанси и да общувам с духове.

— Борис Константинович, не съм спиритист и не ви каня да участвувате в сеанс. Моля ви да направим един научен експеримент.

— Какъв експеримент? — с погнуса каза завеждащият лабораторията и започна да мачка цигара между пръстите си. — За какво говорите? Експерименти се правят, когато имат отношение към науката. Макар и най-далечно, но все пак отношение. А вие, извинете, идвате хем с телепатия, хем със спиритизъм, хем с теософия. Та това, драги мой, е глупост. Абсолютна и веднъж завинаги доказана глупост!

Въздъхнах толкова скръбно, че Борис Константинович малко поомекна.

— Разберете, ако при мене дойдеше най-симпатичният човек на света и помолеше да проверя работата на измисления от него вечен двигател, нямаше да се занимавам с това, както нямаше да се занимава нито един учен, запознат със закона за запазване на енергията. Вие също идвате при мене с нещо като вечен двигател. Хич не знам как сте успели да объркате Нина Сергеевна, тя по начало е мекичка — гласът на Борис Константинович стана сърдит, — но аз не мога да разреша шарлатански фокуси.

Борис Константинович се ядосваше, а аз, напротив, съвсем се успокоих. Навярно на негово място бих се държал по същия начин. Но просто всеки нормален човек трябва да притежава поне капчица детско любопитство. Най-страшното същество на света е човекът, изцяло лишен от любопитство. Нима един учен може да бъде толкова лишен от това чувство? Или е учен тъкмо понеже не иска и да чуе за неща, които излизат извън границите на неговите представи?

Завеждащият лабораторията престана да изтезвава цигарата между пръстите си, много внимателно и придирчиво я огледа от всички страни, за да види дали зад нея не се крият спиритисти и телепати, тържествено я пхна в устата си и извади някаква особена запалка.

Кой знае защо, се загледах в пръстите му. Те бяха къси, мощни, а грижливо изрязаните нокти бяха лакирани с безцветен лак.

Няма да се съгласи, помислих си аз. Човек, който е лишен от любопитство, но лакира ноктите си с безцветен лак — това е трудна комбинация. Е, какво пък. Обземаше ме предишното настроение на неудържим оптимизъм и суровото, сякаш отлято в леярски цех лице на завеждащия лабораторията вече не ми изглеждаше толкова метално.

— Борис Константинович — казах аз, — знам, че телепатия не съществува. Но можете ли да си намислите някаква фраза, фрази или числа и да ги запишете на лист хартия, като ги кажете само наум?

— Не, не мога.

— Защо, Борис Константинович?

— Защото не съществува никакво четене на мисли от разстояние.

— А ако ви докажа, че съществува?

— Нищо не можете да ми докажете. Не можете да докажете онова, което не съществува.

— Борис Константинович, защo да спорим? Колко по-просто би било да направим мъничкия опит, за който току-що приказвахме. Хайде дори да не го правим. Вие току-що си помислихте: „Ама че напаст се стовари на главата ми!“ Да или не?

Завеждащият лабораторията закръгли устни и пусна няколко изключително правилни колелца дим. Колелцата изглеждаха също така твърди, жилави и метални като самия него.

Той вдигна очи и ме погледна:

— Познахте и моля да ме извините за думата „напаст“, която ми дойде наум, макар че обикновено хората не се извиняват за онова, което мислят. Но в нищо не сте ме убедили. Абсолютно в нищо. Самият характер на нашия разговор — Борис Константинович изразително разпери ръце, сякаш казваше: но аз не съм виновен за това, — характерът на нашия разговор е такъв, че за вас не е било особено трудно да отгатнете мислите ми.

Аз се усмихнах. У мене се пробуди страстта на ловец. Нима няма до го сгация натясно?

— Съгласен съм, Борис Константинович наистина се натрапих на учената ви глава. И прекрасно ви разбирам. Но, от друга страна: отървете се от тая напаст, от това нахално протеже на прекалено добрата Нина Сергеевна. Изпълнете неговата прищявка!

Завеждащият лабораторията се усмихна. За това трябваше да положи доста усилия, защото металното му лице никак не искаше да се свие дори в най-неизразителна усмивка.

— Чак сега разбирам как сте склонили моята заместничка. Ако бях жена, и аз сигурно нямаше да издържа такава интензивна обсада.

За миг си представих Борис Константинович като дама и потръпнах от ужас.

— Ама разберете, момко, че не съществува никакво четене на мисли, никаква телепатия. Сто пъти да познаете какво мисля, само ще стисна ръката ви и ще кажа, че сте прекрасен илюзионист.

— И у вас няма да се породи желание да научите как го правя?

— Може и да се породи. Но ще се преборя с него. Ако изучавах изкуството на фокуса и илюзиите, нямаше да ви оставя така. Щях да ви заключа. Щях да се помъча на всяка цена да разкрия как правите своя трик. Но аз се занимавам с проблемите на съня и сънищата. Дори няма да споря кое е по-интересно. Всекиму — своето. Едни прерязват

дами с трион на цирковия манеж, други се занимават с наука. Навярно прерязването на дами е по-интересно, напълно допускам. Във всеки случай ръкоплясканията са повече. Но, така или иначе, аз съм избрал науката. Защо са ми тайните на илюзионистите? Помислете сам. Сред моите познати няма илюзионисти. Това би било някаква интелектуална суета, която в най-голяма степен ми е много неприятна. Разни ми ти там всезнайковци, дето нищо не пропускат край себе си. Хора, които се чувствуват оскърбени, ако някой знае нещо по-добре от тях. Хокей? Моля, веднага ще ви обяснят задкулиските истории около последното преминаване на известния майстор от един отбор в друг. Кино? Моля. Този е получил толкова за последния си филм, а онази се е развела с мъжа си заради еди-кого си. Илюзия? Моля. Цялата работа е във флуидите. Нали знаете, че се излъчват флуиди и илюзионистът с лекота се ориентира в тях.

Почувствувах, че суровият Борис Константинович започва да ми харесва.

— Логиката ви е безупречна и просто не знам как да ви възразя, но нима у вас няма поне мъничко детско любопитство? Любопитството на малчугана, който чака птичката да изхвърчи от апарата? Добре, не искате илюзии — не са ви нужни. Но птичката? Нима не ви е интересно да видите и нея?

— Вече съм пораснал — меко каза Борис Константинович.

А може би изобщо не е пораснал? Може би се сражава толкова яростно срещу детското любопитство тъкмо защото не е пораснал?

Не, помислих си аз. Разбира се, че това ще е много психологично и много литературно, но Борис Константинович никога не е бил момче. Родил се е с дрехи, с вратовръзка и никога през живота си не е подмокрал гащите.

И двамата млъкнахме. Завеждащият лабораторията погледна часовника си. Погледът беше коректен. Достатъчно бърз и хвърлен крадешком, за да не изглежда като груб намек. И в същото време достатъчно явен, за да се засрамя от прекалено дългото интервю.

Сега у мене започна да припламва веселата ярост на древните воители, с която те са се настройвали преди бой.

— Знаете ли, Борис Константинович, че няма да изляза оттук?

— Как тъй няма да излезете?

— Така. Няма да изляза, докато не направим малкия опит, който ви е толкова неприятен.

— Стойте си. — Борис Константинович разпери ръце с жест на човек, който сваля от себе си всякаква отговорност. — А аз, с ваше разрешение, се оттеглям.

— И вас няма да пусна — усмихнах се аз и станах.

— Наистина ли няма да ме пуснете?

— Няма.

— Ами ако все пак се опитам да изляза?

— Виждате ли, а казвахте, че сте лишен от детско любопитство. Какво ще стане ли? Ще започнем да се боричкаме, ще паднем на пода, ще се изцапаме, ще се ударим. Привлечени от грохота на преобръщаните столове, ще дотичат Нина Сергеевна и другите сътрудници. Разбира се, мене ще ме откарат в милицията и ще ме държат там десетина дена, но нали знаете, че изобретателите на вечния двигател са манияци. Препятствията само ги вбесяват. Погледнете ме — та аз съм типичен маниак. И много опасен. Лично аз не бих искал да си имам работа с такъв. Да върви по дяволите. Ще гледам само как да го отпратя.

Борис Константинович изведнъж се засмя. Неловко, неумело, с някакъв смях, подобен на крякане.

— Все пак вие сте чуден човек. Ако бяхте психолог, биолог, или дори лекар, веднага щях да ви взема в лабораторията. С вашата настойчивост щяхме да си издействуваме такава апаратура, каквато няма никъде другаде.

— Уви, аз съм учител по английски език.

— Знам. Нина Сергеевна ми каза. Интересно, ако не е тайна как сте баламосали Валерий Николаевич Ногинцев?

— Първо, не съм аз, а един мой приятел. И, второ, представиха ме за журналист, който пише за науката. Както виждате, не се спирам пред нищо.

— Виждам, виждам — поклати глава Борис Константинович. — И какво, твърдо ли сте решили да не ме пускате?

— Твърдо.

— Добре тогава, отстъпвам пред грубата сила.

Изглежда, завеждащият лабораторията вече бе започнал да овладява изкуството на усмивката, защото този път металното му лице

се сви в някакво нейно подобие почти без да изскърца.

— Благодаря, професоре — разчувствуван отвърнах аз. — Но не се опитвайте да бягате. Отечествената наука за съня може да понесе непоправима загуба.

— Знаете ли какво? — попита Борис Константинович. — Мисля, че ще мога да ви назнача за старши лаборант. Каква дисциплина ще въведете в лабораторията!

— За съжаление не винаги съм такъв. Ще ви кажа нещо повече: аз съм хаймана. И дори мухльо. Само днес не съм такъв.

Да можеше сега да ме види Галя, помислих си аз. Дори тя с нейната настойчивост сигурно не би могла да го придума.

— Жалко, жалко. Е, добре. Но щом ще правим този малък опит, нека бъдем колкото може по-строги. Аз ще остана тук, а вие ще отидете в стаята вляво. Съгласен ли сте?

— Напълно.

— Вземете лист хартия. Имате ли с какво да пишете?

— Учител съм — обидено казах аз. — Спя с четирицветна химикалка.

— Прекрасно. Като ви повикам, ще се върнете.

— Давате ли честна дума, че няма да избягате, професоре? — попитах аз и се усмихнах с най-обезоръжаващата усмивка, каквато притежавам в мимическия си арсенал.

— Да.

Отидох в съседната стая, където имаше някакви непознати за мене прибори, поздравих съвсем младата девойка, която грижливо разглеждаше в огледалцето своите извити като дъги, тънки веждички, и седнах до клатещата се масичка. Девойката забележимо кимна и дори не откъсна очи от огледалцето. Чувствуваше се, че се гордее с веждите, това творение на нейните ръце, и никога вече не ще бъде в състояние да се откъсне от тях.

Побутнах масичката с лакти. Тя изстена, но не се разпадна. Май ще оцелее и през днешния ден. Съсредоточих се. Изведнъж си рекох, че никога още не съм чел мисли през стена. Ще мога ли? Лек гъдел, сърбеж, миг на кънтяща тишина и глас: „Равни ми изглеждат. А тая глупачка Машка казва, че били тънички.“ Това е брътвежът на глупачката, която продължава да стои с огледалцето в ръце. Трябва още да се съсредоточа. Шумолене на думи: „По такъв начин...

корелацията... се локализира... два пъти сме проверявали... електроенцефалограмата се дублираше... многоканален... дава основание..." Само да успея да запиша.

Вратата изскърца. Огледалцето в ръцете на девойката изчезна и за нищожна частица от секундата тя зае поза на прилежно работещ човек.

— Готов ли сте? — попита професорът.

— Да, идвам.

— Е, как е, стана ли нещо?

— Ето — казах аз и подадох листа на завеждащия лабораторията.

— Я да видим, момко. Но да се разберем: ако не е станало нищо, няма да се оправдавате с обективни причини. Съгласен ли сте?

— Да, да.

Борис Константинович седна зад бюрото, бавно сложи очилата си с тънки златни рамки, взе моя лист и го постави до другия. После с писалката започна да подчертава думите ту на единия, ту на другия лист. Като свърши, свали очилата, духна върху стъклата, извади от джоба белоснежна кърпа, много бавно и много грижливо ги избърса, отново ги сложи и пак започна да подчертава думите.

— Имате ли нещо против да повторим? — изведнъж попита той.

— С удоволствие, професоре.

Отново отидох в другата стая. Боже, ние тук спорим за принципиалната възможност мислите да се четат от разстояние, горещим се, а младата лаборантка с изскубаните вежди отдавна вече я използва във всекидневния живот. Когато на вратата се бе появил професорът, тя скочи като понесена от вятър. Когато влязох аз, дори не погледна към мене. Как познаваше кой отваря вратата?

Сега тя беше заета не с веждите, а с устните си — червисваше се с необикновено старание и чисто източно равнодушие към житейската суета. Ако още не е омъжена, помислих си аз, от нея ще стане превъзходна съпруга. По време на най-яроствната кавга трябва само да ѝ пхнеш в ръцете огледалце — и като пласт масло, който успокоява бушуващите вълни, то веднага ще охлади нейния войнствен плам.

И отново шумолене на думи. Сега цифри:

„Две и седемнадесет стотни... Четири... шест и тридесет и две хилядни... единадесет... единадесет и една десета.“

Този път професорът почти издърпа листа от ръцете ми. Но не го зачете веднага, а бавно го сложи на бюрото. По нещо изведнъж ми заприлича на страстен картоиграч, който мъчително бавно открива картите, за да не пропъди късмета си.

Най-после бутна настрана двата листа.

— Не съм пресмятал, но според теорията на вероятностите случайното отгатване в тия два случая е нищожно малка величина, която може да се пренебрегне. Значи... — Той побарабани с пръсти по бюрото и въздъхна: — Значи — повтори той, — трябва да призная, че наистина сте майстор на илюзията.

— О, боже мили! — изпъсках аз. — Каква илюзия може да има? Аз съм в едната стая, вие в другата. Откъде мога да знам какви думи, фрази или цифри казвате наум?

— И все пак. Знаете ли, изведнъж си спомних един опит, около който на времето се вдигна голям шум. Лекар затворил двама медиуми-телепати в две стаи, разположени в различни краища на сградата. Лекарят казвал на единия от телепатите някаква дума или фраза. После телепатът слагал ръце върху раменете на лекаря и дълго го гледал в очите, запечатвал в тях тая дума. Лекарят отивал в другата стая, където вторият телепат също слагал ръце върху раменете му, впивал поглед в очите му и най-после произнасял безпогрешно думата, намислена от лекаря. Докторът бил поразен. И знаете ли какво се оказало?

— Не.

— Когато лекарят казвал думата на първия телепат, той незабелязано я записвал в джоба си върху листче с лепенка. Като слагал ръце върху раменете на лекаря, залепвал отзад на сакото му листчето, а вторият телепат го отлепвал. Всъщност лекарят бил куриер.

— Остроумно, но нали в нашия случай никой не ходи от стая в стая. И аз не пиша в джоба си. Можете прекрасно да се убедите в това, като ме сложите да седна до вас и ми диктувате мислено.

— Хм!... Добре... нека опитаме.

— Благодаря, Борис Константинович. Само че отначало запишете върху лист хартия онова, което ще ми продиктувате. Иначе после ще търсите текста, който съм залепил на гърба ви.

Професорът за миг се замисли.

— Ако разрешите, ще се обърна настрана — казах аз.

— Да, добре.

В същата стая, от съвсем малко разстояние, мислите на професора звучаха силно и чисто. Без никакъв труд написах фразата, намислена от Борис Константинович.

Той подпря глава на ръката си и притвори очи. Лицето му бе застинало в мъчителна гримаса. Професорът храбро се сражаваше за своите убеждения, но беше принуден да отстъпва под натиска на превъзхождащите сили на противника.

Дожаля ми за него. Всъщност непонятно е защо повечето хора толкова яростно се бранят от всяка нова идея. Та това е празник, пътешествие в непозната страна.

— Не мога да обясня как го правите — най-после каза Борис Константинович.

— Но вярвате на възприятията си?

— Значително по-малко, отколкото на научните данни. А телепатия, разбирате ли, не съществува. Не съ-щест-вува! Няма нито един убедителен опит, има само слухове, празни приказки, непроверени измислици. Затова избирам науката. Не вярвам на очите си. Очите ми могат да грешат, а цялата наука не греши. Конан Дойл е бил напълно рационален писател. Но е бил искрено убеден, че неведнъж е виждал в градината си танци на феи и духове.

— Аз не съм нито фея, нито дух — казах колкото може по-меко — и съвсем не твърдя, че съм телепат. Нещо повече, съгласен съм с вас, че не съществува никаква телепатия и разни други чудеса.

— Значи признавате, че това е майсторска илюзия?

— Де да беше тъй! — въздъхнах аз. — Представете ли си колко щях да печеля в цирка или на естрадата...

— Чудесна идея. Вместо да ме тормозите тук...

— Професоре, надявам се, че разбирате какво е чувство на дълг. Измъчвам ви така изключително поради чувството на дълг.

— Пред кого?

— Пред народа на Кехлибарената планета и пред всички хора. Виждам тържествуващата усмивка на вашите устни. Слава богу, мислите си вие, всичко става ясно: болен човек. Впрочем дори да бях болен, листовете на бюрото ви нямаше да станат по-малко реални... Драги Борис Константинович, отговорете ми на един въпрос: ако обективните показания на вашите прибори докажат, че спящият ми мозък приема сигнали, изпращани от някаква цивилизация...

— Стига! — викна професорът и скочи от мястото си. — Стига! Подигравате ли се с мене?

— Ни най-малко, кълна ви се! Изгубихте толкова време, ще изгубите още десет минути. И непрекъснато гледате листовете върху бюрото. Борис Константинович, няма да си простите, ако ме изгоните сега. И до края на дните ще ви гризе червеят на съмнението.

Професорът мълчаливо запуши. Този път беше забравил за колелцата и жадно, припряно гълташе дима. Затвори очи, поклати глава, отново ги отвори и ме погледна. Разочарован въздъхна. Горкичкият — сигурно се е надявал, че изведнъж ще се стопя, ще изчезна, и той ще може с облекчение да измърмори: много работих днес, привиждат ми се всякакви щуротии.

— Знаете ли какво — изведнъж рече той, — хайде още веднъж. Една дума. — Очите на професора светнаха с маниакален блясък.

— С удоволствие. Само че казахте наум не една, а цели четири думи: „Петя храни пет петлета...“ Какво е това, стихче ли?

— Скороговорка — изпъшка специалистът по съня и закри лицето си с ръце. — „Петя храни пет петлета, пет петлета, пет братлета...“ — Професорът срамежливо се усмихна и ме погледна.

Аз мълчах. Той също.

След пет минути се съгласи да направим експеримента, като ме накара да се закълна, че нито едно живо същество на света няма да узнае за нашето споразумение. Когато се сбогувахме беше ми жал до го гледам. Целият беше някак омекнал, като колосана яка след пране, а очите му вече не бяха очи на милиционер, а на човек, който бяга от него.

VIII ГЛАВА

Седях в учителската стая след последния час и разговарях с преподавателката по литература Лариса Семьоновна за смисъла на живота. На вратата изведнъж се подаде главата на Вася Жигалин. С елегантното си червеникаво кожено палто Вася беше много ефектен и Лариса Семьоновна веднага забрави за смисъла на живота.

— Кой е този — с театрален шепот попита тя.

— Има седем деца. Ако го отнемете от жена му, ще трябва да ги гледате всичките, защото малчуганите обожават баща си и няма да се разделят с него. А жена му между другото тежи около осемдесет килограма и всички хулигани от микрорайона се крият под детските гъбки, когато тя излезе от входа. Какво ще кажете, да ви запозная ли?

— Още едно разочарование — тежко въздъхна Лариса Семьоновна. Тя е на шестдесет и една години, но има жив, млад ум, обожава шегите и е изпълнена с някаква интелектуална елегантност.

— Във връзка с децата си ли идвате, другарю Жигалин? — сурово попитах аз.

Вася се вмъкна странешком през полуотворената врата на учителската стая, ниско ни се поклони и каза:

— Сполай ти, даскале, за науката...

— С колата ли си? — попитах аз.

— С нея съм, миличката. — Вася отново се поклони.

— Лариса Семьоновна, може би ще разрешите да ви закараме до вас? Василий не е по пиенето, за миг сме там.

— Благодаря, Юрочка, ще походя пеша, само две спирки са.

— Тогава разрешете поне да ви представя моя приятел Василий... Вася, как се казваш по баща?

— Ромуалдович. Викат ми стария Ромуалдич.

Лариса Семьоновна стисна мъжествената ръка на стария Ромуалдич, с движение на опитен щангист вдигна чудовищната си чанта и излезе.

— Какво има, Вася? — попитах аз. — В къщи ли е станало нещо? Или във вестника?

— О, не, просто минавах наблизо, чакай, викам си, да прескоча и да видя как е Юрочка.

— Вася — казах, аз, — и без това имаш порочни очи, а сега просто ми е неудобно да ги гледам. Казвай защо си дошъл.

Вървахме по необичайно тихия училищен коридор и Вася с престорен интерес разглеждаше портретите на великите писатели по стените.

Класиците хвърляха неодобрителни погледи към него и мълчаха.

— Разбираш ли, в определени кръгове и сфери се смята, че единственият човек, който има неоспорим авторитет пред тебе, съм аз. Разбира се, в това няма нищо чудно. Както е известно, аз съм умен, твърде разсъдлив за годините си, крайно ерудиран и изобщо...

— Вася, днес имах шест часа и ушите ми са преуморени от дърдорене.

— Добре, Юраня. Няма. Разбираш ли, твоята Галя се тревожи за тебе. Преуморен си, нервната ти система е разстроена. Предлага да си починеш поне две седмици при леля Нюра, а ти отказваш. Приказвала с моята Валка, която взе, че подкова мене. Това е всичко. Не се ядосвай, братко. Ако разговорът ти е неприятен, веднага ще млъкна. Но нали знаеш какво е отношението ми към тебе...

Вася е стихияен егоист. И ако може да приказва за някой друг, освен за себе си, това значи, че обича тоя човек. А доколкото помня, през последните четири-пет години Вася вече за втори път ми приказва не за себе си, а за мене.

— А казах ли ти в какво е преумората ми?

— Странни натрапчиви сънища, нелепи идеи... Разбери, братко, това не е мое гледище. Както знаеш, нямам собствени гледища. Не държа у себе си такива неща. И тебе не съветвам. Не е изгодно. Трябва да ги защитаващ, да се мъкнеш подире им — по-лошо от деца.

— Стига си дрънкар. Защо винаги се мъчиш да играеш ролята на циник?

— Не се ли сещаш?

— Не.

— За да прикрия с престорен цинизъм чувствителната душа. Чия чувствителна душа?

— Не знам.

— На идеалиста и романтика. Аз съм идеалист и романтик с циничен уклон. Или циник с романтични забежки?

— Вася, знаеш ли как ще умреш? Ще загинеш под лавината на собствените си думи.

— Това ще е прекрасна смърт. Смърт на журналист.

Излязохме от училището. Прехвърчаха ситни бодливи снежинки, сухи, подобни на грис. Не падаха на земята, а изчезваха неизвестно къде.

Качихме се в колата на Вася — съвсем ново „жигули“ с девствен аромат на прясна боя. Не като моя раздрънкан ветеран.

— Имаш ли час-два? — попита Вася.

— Имам.

— Знаеш ли какво? Хайде да идем извън града и да се поразходим из гората. А?

— С удоволствие.

В колата беше топло. Вася мълчеше и аз си мислех за Кехлибарената планета, за Нина Сергеевна, за професора, за четенето на мисли. Нима цялата тая дяволска работа става с мене? Не може да бъде! Изведнъж се видях отстрана. Свързочник с непозната цивилизация. Учителят по английски език Ю. М. Чернов се нагърбва да свърже човечеството с народа на Кехлибарената планета.

И цялата нелепост, комичност на ситуацията стана явна. Та това са глупости! Дивотии! Защо аз? Нима може такова нещо? Нима за него има място на света, в който живея? В моя свят са Сергей Антошин и майка му, математикът Семьон Александрович с дневника, притиснат към гърдите, неизплатеният профсъюзен членски внос, дните, в които плащат заплатата, топлата и ароматна шия на Галя, която ми е толкова приятно да целувам, първичната прах в ергенската квартира на Илюшка Плошкин... Каква планета, каква цивилизация, какви сънища? За какво говорите? Не е нужно да ме карате с кола извън града, а да ме лекувате от парафрения синдром с елементи на свръхценни идеи и онейроиден синдром.

Мислено се виждах в центъра на огромна тълпа и всички ме сочеха с пръст, вдигаха децата и се смееха: „Влязъл е във връзка с чужда цивилизация! Я гледайте това даскалче!“

Стоп, рекох си аз. Ами чуждите мисли? Или това е химера? И железният Борис Константинович, който се пропука?

Съсредоточих се и вместо хаоса на собствените си мисли чух бавното, спокойно шумолене на думите, които се нижеха в главата на Вася:

„Добре тегли... макар че някой от клапаните сякаш причуква... Дано не забравя, като ида на преглед. И май да не се захващам с този очерк? Ще си имам главоболия... Добре, че се обадох на Юрка... Жалко, толкова рядко се виждаме... Добър приятел...“

Благодаря, Вася. Щом човек нарича някого приятел дори в потайните си мисли, значи наистина го смята за приятел. Добре е, имам приятели. И изобщо ме заобикалят чудесни хора. Дори професорът излезе съвсем не толкова тенекиен, колкото изглеждаше отначало.

Дълбоко въздъхнах. Вася врътна към мене едното си око:

— Защо въздишаш?

— Така... Какво ново във вестника?

— Главният, който знае защо, изведнъж нещо се разнежи. Току ме хвали, четка ме.

— Честито.

— Какво, подиграваш ли се, братко? Та това е нещастие.

— Защо?

— Ах, ти, свещена простота, класен ръководител! Какъв съм аз? Литературен сътрудник. Кой е над мене? Който си иска! Него ли котка главният? Значи трябва да направя така, че да не го котка. Защо ми е още един конкурент? Само че внимателно, без да бързам. Класикът е бил по-умен от тебе, другарю презънт пърфект.

— Кой класик?

— Ами че оня... дето е рекъл: „И по-добре да не получим от господаря ни любов, ни гняв“...^[1] Другарят Грибоедов, ако не греша?

Да, все пак Галя е права, помислих си аз. Не съм борческа натура. Доверчив съм, неенергичен, винаги съм готов за компромис с действителността и със самия себе си.

Навярно Вася преувеличава. Но може и да не преувеличава. Той винаги е заплетен в някакви интриги, сложни интриги, чиято същност никога не съм успявал да разбера. Преструва се, че страда от тях, но всъщност се къпе в тях, плува като риба. Аз не бих могъл. Никак не разбирам хората. Детински доверчив съм. И не умея да разговарям с началството.

Животът ми се струваше огромен, сложен, пълен с лабиринти, примки, капани.

— Да спрем тук, а?

— Добре.

Горичката започваше на стотина метра от шосето. Елхите изглеждаха като изрязани от тъмнозелено, почти черно кадифе и залепени на сивото ниско небе. Вървахме по голата, непокрита още със сняг замръзнала земя. Окапалите листа шумоляха тенекиено и печално. И все пак истина е. Тя е реална, тая тъничка нишка, дошла при мене от невъобразимата далечина. Аз нямам никакви заслуги. Не претендирам за никакви лаври, чинове, звания, награди. По някакви неизвестни причини нишката дойде при мене...

Изведнъж си спомних разказа на психиатъра за човека, в чиито ръце се събирали конците от цялата вселена. Горкичкият. Щом аз чувствавам на плещите си товар и го нося с помощта на У и неговите братя, какво ли трябва да е чувствувал онзи нещастен човек в клиниката? Нали за него конците на вселената в ръцете му са абсолютна реалност. Те са реални, както е реален за мене У, както е реална тая посърнала крайпътна горичка, напудрена със студена късноесенна прах.

И отново се почувствувах на ничия земя между действителността и фантазията, в някаква разлюляна, гъста мъгла.

— Вася — казах аз, — кажи си наум някаква фраза. Да не мога да се досетя каква е.

Вася се спря и ме погледна. Червеникавото му кожено палто изглеждаше чудно красиво и богато на фона на голите брезички и мъхнатите елхи. А и самият той беше хубав — широкоплещест, уверен в себе си, силен.

— Защо всички хора са толкова банални? — попитах аз. — „Предстоеше отново скука и съклет; ноември бе дошъл навред.“ Почти всички си спомнят стихове.

Вася бързо ме погледна и неуверено измънка нещо.

— Хайде още веднъж.

— Вася смръщи чело. „Какво да измисля... Как ли познава? — чух аз. — Аха. Няма да напиша този очерк. С него ще си имам твърде много главоболия.“

— Тогава недей — казах аз. — Недей да пишеш тоя очерк, щом ще си имаш толкова главоболия.

— Юрка — изведнъж викна Вася, — значи истина е?

— Кое? — уплашен попитах аз.

— Че си телепат. Четеш мисли. Валка ми разказваше нещо, но не й обърнах внимание, женски приказки. Юрочка, дете мое, разбираш ли поне какво е това?

— Не съвсем.

— Идиот! Горкото ми идиотче! Я... я за миг си представи какво е това! Та то е колосално! Можеш ли още веднъж?

Още три пъти изричах фразите, които Вася си бе намислил, и той изпадна в пълен екстаз. Препускаше из горичката като побъркан и току повтаряше, че съм идиот и нищо не разбирам. Може би наистина съм идиот, щом толкова много хора с такава жар ме убеждават в това?

Вася изведнъж се успокои и замислен ме погледна.

— Юрка, на много ли хора вече си показал тия фокуси? — попита той.

— Е, на неколцина.

— А те да не дрънкат?

Свих рамене. Какво иска да каже?

— Не знам...

— Помислих си, че това не е толкова проста шега, както може да изглежда на пръв поглед. С такава дарба ти ще престанеш да бъдеш шантавичкият Юрий Михайлович, какъвто беше досега...

— Защо?

— Защото си всесилен! Знаеш ли какво са готови да дадат хората, за да научат мислите на ближния си? Най-после ти ставаш просто опасен елемент, който трябва непрекъснато да се контролира. Можеш да бъдеш, какъвто искаш — от крадец по гарите...

— Крадец по гарите ли?

— Разбира се. Стой при автоматите за багаж и слушай как хората си повтарят наум комбинацията от цифри, когато оставят куфарите си в автомата. А после избирай, каквото ти хареса.

— Благодаря, Вася, отваряш ми очите.

— От тебе може да се заинтересува и милицията, органите на Държавна сигурност.

— Разбираш ли, това не е моя собственост и не мога да се разпореждам с нея.

— Кое не е твоя собственост?

— Способността да чета чуждите мисли.

— А чия е, моя ли?

— Не. Това е доказателство, което ми е изпратено, за да мога да убедя хората в нещо, в което е невъзможно да бъдат убедени.

Вася се спря, сложи ръка на рамото ми и внимателно ме погледна в очите:

— Какво ти е, Юрка? Нима твоята Галка все пак е права? Ама недей да се вълнуваш, нямаш представа колко добри лекари има сега. Валка ще помогне, всичко ще направим. Ще гълташ известно време някакви боклуци, ще си починеш...

Засмях се. Всъщност колко много си приличат хората, каква еднаква реакция!

Вася ме гледаше с такъв страх, с такова състрадание в очите, че ме обля топла вълна на благодарност, малко остана да се разплача.

— Не ме гледай така, приятелю Вася. И не ме оплаквай. Ти си журналист и трябва да цениш необикновените истории. Чуй сега най-необикновената история от всички, които си чувал. Или ще чуеш. Веднъж вече се опитах да ти я разкажа, но ти беше пиян и твърде много зает със себе си.

Разказах му за сънищата си, за Кехлибарената планета, за У.

Не знам дали Вася ми повярва, или не, защото стана необичайно кротък и почти печален.

Когато излязохме от гората и се приближихме до колата, той изведнъж ми подаде ключовете:

— Можеш ли да караш колата?

— Защо не?

— Тогава сядай на кормилото. Аз не мога. Трябва някак да асимилирам твоя разказ.

Разбрах го. Щом въпреки отблясъка на Кехлибарената планета, въпреки зарядите от бодрост, изпращани от У, и моето сърце понякога печално се свива, какво ли трябва да изпитват другите? Печал, неизразима печал, защото вселената е прекрасна и безкрайна, а ние сме малки и смъртни, и тътенът на вечността кара сърцата ни да се свиват, както се свиват, щом видят свършената красота. Чехов е знаел това.

[1] Стиховете преведе Пенчо Симов. Б.р. [↑](#)

IX ГЛАВА

Когато се върнах в къщи, Галя вече ме чакаше.

— Къде беше толкова до късно? — попита тя.

Фалшът в гласа ѝ дразнеше ухото. Та тя прекрасно знаеше, че Вася е минал да ме вземе.

— Вася се отби при мене.

Галя не я бива за артистка. Сигурно ѝ се струваше, че играе ролята на млада жена, която разговаря с мъжа си по най-обикновен начин, и играе хубаво, в стила на най-добрите традиции на Художествения театър. А аз виждах колко се напруга, колко неестествени и измъчени са движенията, гласът ѝ, думите.

Симпатията — да не говорим за любовта — е крехко нещо. Това е вълшебен зелен лъч, който понякога за миг проблясва при залез слънце. Само малко да се промени нещо — и вместо приказния зелен цвят виждаме обикновен залез.

Гледах жена си и напразно се опитвах да дочакам поне оня мъничък зелен лъч, който толкова често бе проблясвал по-рано. Нямаше никакъв зелен лъч. Имаше една двадесет и четири годишна жена, средна на ръст, с твърде обикновени черти на лицето, с по-едри ръце, отколкото би трябвало. Колко пъти е заявявала, че се подлага на диета — белтъчна, ябълкова, зелева, млечна, гроздова, месна, точкова и бог знае още каква, а излишните ѝ пет-шест килограма все си стоят, помислих си аз, като гледах как е изпънала домашните панталони.

Изведнъж ме досрамя. Гледам жена си и търся в нея недостатъци, търся ги придиричливо, некрасиво. Какво правя? Та това е Галя, Люша, съществото, което съвсем доскоро изпълваше сърцето ми с мъчителна сладост, щом само я погледнех.

Бяхме се запознали в метрото. Дори помня къде беше. На околоръстната линия между „Белоруска“ и „Новослободска“. Гледах краката на хората, които седяха срещу мене. Обичам да гледам хорските крака. За разлика от ръцете те са много изразителни. Уморени, нетърпеливи, кокетни, самоуверени... Какви красиви крачета, помислих си аз. Тъкмо с тия две просташки, но точни думи. И

плъзнах поглед нагоре — от черните обувки с дебели подметки към заоблените коленца, към сивата пола и сивата блузка, към прекрасния овал на лицето под също така сивата шапчица. Не видях очите ѝ, защото бяха наведени над дебелия том, който държеше. Ако не беше толкова красива, щях да се опитам да разбера коя книга чете. Но книгата не ме интересуваше. Интересуваха ме очите ѝ. Тази девойка, помислих си аз, би трябвало да има и красиви очи.

И тя ги вдигна. Наистина бяха красиви. Цялата беше тъкмо такава, каквато трябваше да бъде. И аз се усмихнах. Просто така. Защото беше такава, каквато трябваше да бъде. А тя смръщи нос и отново се вгълби в книгата.

Преди „Курска“ тя стана. Станах и аз. Виждах я в стъклото на вратата, на която пишеше: „Не се облягай“. Тя погледна отражението ми, отново смешно вирна нос и аз се усмихнах. Край нас с грохот се носеха ярките лампи по стените на тунела, виеха се кабели, а аз все чаках отново да видя в стъклото как смръщва нос.

Слязохме заедно. Вървах на крачка зад нея, но тя не се обръщаше. Аз не бих могъл така. Не бих могъл да вървя, без да се обръщам, след като знам, че подире ми върви човек, който ме гледа с възхищение. А тя можеше. Тъкмо в това беше разликата между нас.

По природа съм си боязлив, макар че по всякакъв начин се мъча да прикрия това. Най-вече с отчаяно храбри постъпки. Толкова много се страхувах да не загубя още в следващия миг тая девойка, че ѝ казах:

— Безсмислено е.

Тя се обърна, аз ускорих крачки и се озовах вече до нея.

— Кое е безсмислено?

— Дето се опитвате да избягате.

— Защо?

— Защото сте такава, каквато трябва да бъдете.

По-късно Галя ме уверяваше, че това е било гениална фраза, че нито една жена на света не би устояла на съблазнителта да научи какво означава тя. Половин година по-късно се оженихме.

И ето сега усещам върху себе си внимателния ѝ поглед и с всички фибри на тялото си чувствавам, знам, че не е такава каквато трябва да бъде. Не можа да издържи изпитанието с Кехлибарената планета и четенето на мисли.

Може би ако до мене не беше стигнала паяжинката на У, Галя нямаше да ме гледа така, както ме гледа сега. Не знам. Знам, че пак ми е тъжно, защото чувам думите, които не произнася. Може би професорът беше прав, като каза, че никой не се извинява за произнесени думи. Но аз чувах думите на Галя и те ми бяха неприятни.

* * *

— И трябва да спя с всички тия бръмбазъци? — попитах Нима Сергеевна, като кимнах към датчиците на електроенцефалографа.

— Непременно. Нещо повече, щом самичък настоявахте, Борис Константинович и аз решихме да направим максимално точни изследвания. Затова ще заснемем не само енцефалограма, а ще измерим и БДО.

— Това пък какво е?

Все не можех да намеря верния тон в разговорите си с Нина Сергеевна. Ту ми се струваше, че гласът ми е сух като листче от стар хербарий, ту изведнъж разбихах, че съм прекалено безцеремонен. А ми се искаше да бъда с нея умен, тактичен, изискан, находчив...

— Това са наши съкращения. Бързи движения на очите, на английски rapid eye movement или REM.

— В съня ли? Бързи движения на очите в съня? Нали спя със затворени очи.

— Разбира се. Просто изследователите са забелязали, че в определени фази от съня очите бързо се движат под затворените клепачи. Струва ми се, вече ви казах, че впоследствие тая фаза е била наречена бърз сън. Тъкмо по време на бързия сън човек сънува.

— Значи ще регистрирате бързия ми сън.

— Точно така. Писците на енцефалографа ще отбележат появяването на вълните, характерни за тая фаза, а от своя страна ще заработи и системата за регистриране на БДО.

— А как следите движенията на очите, при това на спящ човек, под затворени клепачи?

— Ще залепим на клепачите ви парченца станиол и когато заспите, станиолът ще отразява светлината. Бързите потрепвания на

светлинните петънца ще съответствуват на вашите БДО. Виждате ли, изнесох ви цяла лекция.

— Благодаря, Нина Сергеевна. А вие? Аз ще спя, облепен с датчици като космонавт, а вие...

— Аз ще работя. Когато постъпих в лабораторията по съня, мъжът ми все се шегуваше, че ще се превърна в сънливка. Но стана обратното. Повечето опити със спящите...

Не я слушах какво казва. Мъжът ѝ. Изведнъж си го представих. Отвратителен самоуверен тип. Студен и егоистичен. Тиранин и своеволник. Дребна, нищожна личност. Нима може да оцени такава жена? А тя, как ли живее с това чудовище? Защо търпи вечните скандали, нападки, оскърбителните подигравки — целия арсенал на изтънчения садист?

— Вече сигурно е свикнал? — попитах аз и се ужасих от фалша в гласа си.

Тя щракна един ключ, после втори, трети. И просто каза:

— Разведохме се. Преди две години.

Доця ми се да извикам: „Умна жена! Браво! Чу-дес-но! Правилно! Така му се пада!“ Вместо това неловко измънках:

— Извинете...

— Няма нищо. Отдавна минали работи... Е, Юрий Михайлович, време е да лягате, вече е единадесет и половина.

— Още малко — жално помолих аз и Нина Сергеевна се усмихна.

Сигурно ѝ бях заприличал на голямо глупаво дете, на което хич не му се ляга. Прекрасен начин да се харесаш на една жена — като играеш ролята на умствено недоразвито дете. Като я ухажваш, пъхнал палец в устата. Погледнах я. Тя се бе навела над записващото устройство и поставяше руло хартия. Лицето ѝ беше красиво, съсредоточено и необикновено далечно. От кого далечно, от мене ли? А всъщност какво право на близост имах? И все пак сърцето ми туптеше весело и немирно. Всичко още е пред нас. Всичко още е предстоящо. И в него непременно ще бъде жената, която затвори капака на записващото устройство и ми каза с лека усмивка:

— Хайде, хайде. Нали сам казахте, че обикновено си лягате по това време.

— Добре — театрално въздъхнах аз. — Вие ли ще залепите станиола?

— Аз.

— Тогава затварям очи.

Легнах на неудобното и неуютно лабораторно легло. И си помислих, че навярно по същия начин на масата лягат лабораторните кучета, мишки, зайци — великата армия от незначайни служители на науката.

Сърцето ми се разтуптя. Не, не се страхувах. Дори не се вълнувах. Бях пълен с радостно очакване, като в навечерието на празник, по време на който отново ще стана У, ще видя кехлибаренозлатното сияние на моята далечна планета. И писците непременно ще регистрират нещо необикновено. Такова, че да ни накарат отново да се срещнем с Нина Сергеевна. И усмивката ѝ ще укрепне, ще стане жива и топла като пръстите, които докоснаха моите вежди. Чудни пръсти. Боже, колко малко всъщност му трябва на човек, за да е щастлив! И колко много. Да лежиш, оплетен с проводници, върху глупавия институтски одър, в преследване на далечна химера, но в същото време да усещаш как нейните пръсти докосват клепачите ти — колко прекрасно беше това! Благодаря ти, У.

Върху клепача ми падна студена капчица. Не, разбира се, това не е сълза, отронена от мъжа негодник на Нина Сергеевна. Трябва да е капчица лепило. Лепилото започна да се разлива, да слепва очите ми. Ръцете на Нина Сергеевна ме приспиваха. И аз не се съпротивлявах на съня. Той носеше със себе си детски очаквания, новогодишно нетърпение, празнични обещания.

Навлизах в съня спокойно, сякаш плувах в топла малка лагуна, и до мене плуваше Нина Сергеевна. Клепачите ѝ бяха сребърни — и разбрах, че това е станиол, за да отразява моите погледи. Погледнах я, но тя започна да изчезва, защото ме зовеше У.

Сънят беше чудесен. Крачех с моите братя по кехлибарената земя. Отивахме към ниската дълга сграда, която вече бях виждал. Сградата, в която се пазеха резервните мозъци на жителите на планетата.

Влязохме в залата. Безброй ниши по стените и над всяка — малка червена светлинка, рубинова припламваща точка.

Знам за какво сме дошли. Прощаваме се с Ао, който е загинал при експлозия. И поздравяваме Ао, който отново се ражда днес. Изпълнен съм с пееща радост. Аз съм едно цяло с моите братя. И плисъкът на техните мисли и чувства в мене ме прави всемогъщ и вечен. Аз съм струйка в потока, частица от атомното ядро, свързана с невидими, но могъщи връзки с другите частици. Всяка секунда, всеки миг чувствавам, че съм едно цяло с моите братя.

Но ето че долавям скръб. Долавям я и я излъчвам. Защото всички сега мислим за Ао. Всички знаем как загина. Смъртта му беше почти светкавична. Не бе успял да помисли за нея. Нищо не бе изпитал. Експлозията на устройството, с което работеше, разруши всичко наоколо. Не успя да се сбогува с нас. Не успя да осъзнае, че си отива. И ние разбрахме, че го няма, защото нишката на връзката му с всички нас изведнъж изчезна от Дантелата, която всъщност е нашето братство, нашият свят. Дантелата обедня и ние веднага го почувствувахме, защото дори без една нишка сред многото други нишки Дантелата не може да бъде пълна.

И ето че дойдохме тук, на мястото, наречено Хранилище, та отново да дадем живот на Ао, защото Дантелата не може да живее дори без една единствена нишка.

И в нас звучеше мелодията на Завършването на Дантелата, особена мелодия, която създаваме и чуваме всеки път, когато Завършваме Дантелата. Това е най-тържествената и най-прекрасната от всички наши мелодии, защото Завършването на Дантелата е най-тържественото от всички наши дела и събития.

Нашите кораби долитат и отлитат в кадифената мрачина на пространството, паяжинките на братството достигат далечни светове, но Завършването на Дантелата е най-любимият ни празник. И никога нито една мелодия не звучи в душите ни с такава бурна и яростна нежност, както при Завършването на Дантелата. Бурята и яркостта са нашето вечно сражение с времето, с чудовището, което поглъща

всичко, от звездите до любовта. А нежността е нашето чувство, когато победим това ненаситно време.

От страничната врата изнесоха ново тяло. Двамина избраници го положиха в центъра на залата и се запътиха към нишата, над която — единствена в залата — не припламваше рубинова светлинка. Светлинката угасва, щом се скъса нишката, която свързва мозъка на всеки от нас с мозъка в Хранилището.

Избраниците извадиха бледо мъждукащия мозък от нишата и сложиха на негово място друг. После донесоха извадения мозък при тялото, положено в центъра на залата, и го пъгнаха в главата. И веднага над нишата на Ао започна да пламти рубинова светлинка.

Мелодията на Завършването на Дантелата все повече и повече се въздигаше към върховете на безкрайно печалната и безкрайно радостната хармония. Тя е печална и радостна едновременно, защото висшата хармония обединява в себе си всичко. Мелодията се въздигаше, докато най-после избухна в тържествен фойерверк. Дантелата беше Завършена.

Тялото в центъра на залата помръдна веднъж, още веднъж — и новият Ао се изправи. Неговата нишка се беше вплела в нашата Дантела. Бяхме удържали още една победа над всепоглъщащото време, бяхме изтръгнали от лапите му нашия брат.

* * *

Когато отворих очи в лабораторията по съня, чух слабото шумолене на писаца. В стаята неохотно нахлуваше сивото утро.

Почувствувах се толкова щастлив, толкова бодър, че ме досрамя. Да можех да направя така, че и другите да чуят мелодията при Завършването на Дантелата!... Да можеше да я чуе Нина Сергеевна... „Къде е тя?“ — помислих си аз.

Внимателно приседнах. Нещо пречеше на очите ми. Ах, да, това е станиолът, който Нина Сергеевна бе залепила на клепащите ми. Сигурно мога да го махна. Смъкнах от клепащите сребърните пластинки, които приличаха на рибени люспи. Махнах електродите, протегнах се и изведнъж видях Нина Сергеевна. Тя спеше, седнала в креслото. Беше отпуснала глава върху облегалката и цялата

изглеждаше толкова мъничка, нещастна и уморена, че ми се прииска да я вдигна на ръце, да я отнеса на леглото и да я сложа до любимата кукла.

Стоях, гледах я и слушах как писецът шуми и поскърцва. Внезапно тя отвори очи и ме погледна. Не скочи на крака, не започна да се извинява, че е заспала, че изглежда зле след безсънната нощ, нищо не ме попита. Гледаше ме и изведнъж се усмихна все със същата лека, неопределена усмивка, каквато бях виждал само у нея.

— Как сладко съм задрямала! — въздъхна тя. — Колко е часът?

— Вече е седем и половина.

— О, боже, спала съм в креслото цели два часа! Щом престанех да регистрирам БДО, реших да си почина малко. Е, как сте, Юрий Михайлович?

— О, Нина! — казах аз с такова чувство, че тя трепна и се изправи в креслото. — Да знаете само колко прекрасно беше!

— Кое?

— Не... после. Не мога да ви го разкажа. Откъде ще намеря думи, за да ви опиша мелодията при Завършването на Дантелата? Такива думи изобщо не съществуват...

Нина Сергеевна ме погледна и в сивото ноемврийско утро очите ѝ бяха огромни, тъмни и печални.

— Тъжно ли ви е? — попитах аз.

— Да — кимна тя.

— Защо?

— Не знам... — Тя енергично тръсна глава и къдрите ѝ негодуващо подскочиха.

— Нина... Сергеевна, ще ви помоля нещо.

— Кажете, Юрий Михайлович.

— Може ли да ви наричам просто Нина?

Нина Сергеевна помисли малко и сериозно ми кимна:

— Да, разбира се.

— Благодаря, Нина! — извиках аз и тя се засмя.

Засмях се и аз. Стои си човекът в лабораторията по съня с шарена глупава пижама, стои пред жена с бяла престилка и крещи от благодарност.

Нина стана, някак котешки лениво се протегна, разтърка очи с котешките си лапички и каза:

— Я да видим какво са записали перата. А вие се обличайте. Борис Константинович ме накара да обеща, че към осем и тридесет тук няма да има и помен от вас.

Отидох в малката стаичка, където бях измъчвал професора, и започнах да се обличам. Какво щастие — да стоиш сам в малката стаичка, да си обуваш панталоните и да си мислиш за детски беззащитното лице на Нина, когато спеше в креслото. И да чуваш мелодията при Завършването на Дантелата. Благодаря, Нина, благодаря, У, благодаря, Борис Константинович, благодаря на всички мои приятели и познати, че са създали света, който е толкова добър към мене.

— Юрий Михайлович! — извика Нина от съседната стая и аз скочих, като си заплетох краката в панталоните.

— Какво има?

— Елате бързо и вижте!

Втурнах се в лабораторията бос, като тичешком закопчавах копчетата си. Нина държеше в ръце дългото руло милиметрова хартия с вълнообразни линии. Застанах до нея и вперих поглед в хартията.

— Ето, вижте.

Гледах вълните и зъбците. Вълни и зъбци. Зъбци и вълни.

— Виждате ли?

Нина ми хвърли бърз страничен поглед и се засмя. Поне трябва да ми е благодарна, че така я развеселявам. Бос имбецил, който гледа милиметровата хартия като теле, качено в железница. Много смешно.

— Сега ще ви обясня всичко. Виждате ли тия зъбци, наричаме ги алфаритъм. Ей тук, в самото начало. Той съвпада със състоянието на отпуснатост, на пасивно бодърствуване. Разбирате ли, Юра?

Юра! Тя ме нарече Юра! Да живее алфаритъмът, да живее пасивното бодърствуване! Отсега нататък винаги ще бъда пасивно бодърстващ, стига да ме нарича Юра!

— Разбирам! — с жар казах аз.

— Прекрасно. Минаваме нататък. Амплитудата на ритъма намалява, той периодически изчезва.

Зъбците наистина се снишаваха. А може би не. Не ги гледах особено много. Гледах пръста на Нина, тънък и дълъг. Съвсем детински. А може би просто така ми се иска — да я виждам беззащитна, крехка и съответно да смятам себе си за най-безстрашния

рицар, обкован в тежка броня — мечта за дечурлигата, които събират отпадъчно желязо.

— Юра, гледате ли?

— Да, да, Нина, кълна ви се! Никога нищо друго не съм гледал с такъв интерес...

— Юра, а вие... винаги ли сте такъв... как да кажа...

— Дементен? — късо попитах аз. — Не се стеснявайте, имам един близък приятел, когото много обичам. Още преди години той откри у мене всички симптоми и признаци на лудостта.

— Стига глупости, съвсем не исках да кажа това...

— А какво?

— Не знам... или може би... аха, намерих думата: неделничен? Неделничен. Разбира се.

— Само в празник. Но днес за мене е двоен, а може би и троен празник: бях на Кехлибарената планина, сега съм с вас и ще видим нещо интересно. Какви делници са това? Моля ви се, госпожо!

— Благодаря.

— За какво?

— За всичко. А сега вижте хартията. — Гласът на Нина стана преднамерено суров. Изглеждаше, че се крие зад него. — С вас се спряхме на стадий „А“, самото начало на съня. При вас той е много къс, но не чак толкова, че това да значи нещо. Отиваме нататък. Настъпва дрямката, алфаритъмът все повече се уплътнява, появяват се нередовни, съвсем бавни вълни в тета- и делта-диапазоните. Виждате ли?

— Виждам.

— Така вторият стадий „В“ преминава в средно дълбок сън. Стадий „С“.

— Това е вече сън?

— Разбира се. Виждате ли тия почти прави участъци?

— Да.

— Това са така наречените сънни вретена.

— Значи така спя?

— Така, Юра. И недейте да пречите, когато ви обясняват как спите. Още повече, че вече сме в стадий „Д“. Стадий „Д“ е дълбокият сън.

— Тогава ли идват сънищата?

— Не, практически в стадия на дълбокия сън няма сънища. Пък и да има, те са бледи, неясни. Гледайте вълните. Виждате ли колко висока е амплитудата? Това са редовните делта-вълни и същите сънни вретенца.

— Божичко, кой би могъл да помисли, че сънят е толкова сложно нещо!

— Всичко на света е сложно, само на глупаците им изглежда ясно. На глупаците и може би на гениите... — Нина въздъхна и тръсна глава, сякаш пропъждаше от себе си образите на глупаците и гениите. — И ето най-последният стадий „Е“. Съвсем рядка делта-активност.

— Гледайте, отново зъбци — казах аз като идиот.

— Тъкмо това е бързият сън. Бързи и чести вълни. Много приличат на ритъма при бодърствуването. Сега да видим времето. Аха, около дванадесет и четиридесет. Да проверим по БДО. — Тя взе другото, по-малкото руло. — Ето върха. Времето, времето... дванадесет и четиридесет. Съвпадението е пълно.

— А какво необикновено има? — попитах аз.

— Сега ще видите. Ето че бързият ви сън свършва. Продължил е само пет минути.

— Много ли е, или малко?

— В началото на нощния сън е нормално. Бърз сън имаме три, четири, пет пъти през нощта. Към сутринта периодите на бързия сън могат да достигнат дължина до половин час.

— И през тия късички сеанси хората успяват да видят толкова много интересни неща?

— Общо взето, в повечето случаи продължителността на събитията в съня почти се покрива с продължителността на същото събитие в реалния живот. Но има и изключения. Във всички учебници се описва един шотландски математик, който на сън често е преживявал за тридесет секунди музикален откъс, продължаващ обикновено половин час. Но сега въпросът не е там. — Нина отново вдигна дългата хартиена змия. — Ето късичка пауза — и отново период на бърз сън. Това вече не е съвсем нормално.

— Кое не е съвсем нормално?

— Твърде късият интервал. И най-важното — вторият ви бърз сън също продължава точно пет минути.

— А колко трябва да продължи?

— Какво значи „трябва“? Обикновено периодите на бързия сън се удължават към сутринта. А при вас не е така. Нещо повече, Юра. Гледайте. Ето, ето, ето... Виждате ли?

— Какво? Че дължината им е еднаква ли?

— Точно така. Имали сте десет периода на бърз сън и всичките са съвсем еднакви — по пет минути. Никога не съм виждала такава ЕЕГ. Странна картина...

Какво е това, мислех си аз, сигнали или не? Сигурно са сигнали. А може би просто така спя?

— Нина, кажете, може ли тая картина да има естествен произход? Имам предвид десетте си съня.

Нина смръщи чело.

— Не знам. Трябва да помисля, да покажа всичко на Борис Константинович. Но тия десет периода... И дори не това, че обикновено броят на периодите рядко е повече от шест за една нощ... Поразена съм от тяхната еднаквост. Никога не съм виждала подобно нещо...

Нина гледаше змията, очертана от писеца, която ту благодушно се изправяше, ту се димпеше на ситни злобни гънки.

— Нещо друго, Нина? — попитах аз и предпазливо докоснах лакътя ѝ.

Лакътят беше топъл и корав. Да застана зад нея. Да подхвана с длани лактите ѝ. Да я притегля към себе си.

— Отначало дори не обърнах внимание.

— На кое?

— На интервалите между бързите сънища. Девет интервала — и непрекъснато се удължават.

— Интервалите ли?

— Да.

— Какво значи това?

— Не знам, Юра. Мога само да ви кажа, че вашата ЕЕГ няма нищо общо с нормалната картина на съня. — Нина погледна часовника си: — Юра, време е да тръгвате.

— А вие оставате ли?

— Трябва да оправя някои неща. Довиждане.

Това беше нечестно. Тя не можеше толкова просто да ми каже „довиждане“ и да ме изпъди. След всичко, което стана... „Впрочем

какво е станало?“ — попитах се аз. Това, че съм спал в една стая с Нина, не ми даваше никакво право на особени отношения. Какво друго? Бях докоснал с ръка лакътя ѝ. И толкоз.

— Нина — казах аз с тон на хленчещ дебил, — нима няма да повторим експеримента?

Нина се усмихна със своята далечна лека усмивка. Лицето ѝ след безсънната нощ беше уморено и малко преbledняло. А може би само ми изглеждаше такава в светлината на сивото ноемврийско утро. Но то беше прекрасно, нейното лице, и сърцето ми се сви от обзелата ме изведнъж нежност. Ако и аз имах своя Дантела, както на Кехлибарената планета, сигурно щях да разбера, че не мога да я завърша без нея.

Благодаря, У, благодаря, странни далечни братко. Благодаря за радостта от общуването и за радостта, която изпитвам, като гледам това преbledняло и изпито женско лице с големи сиви очи. Благодаря за кехлибареното тържествуващо сияние, което обагрят скучното и безцветно — като бледен размит туш — начало на деня. Благодаря за десетте малки бързи съня, в които ме запозна със Завършването на Дантелата. И каквото да стане с мене занапред, вече съм бил в Пространството и никой никога няма да ми отнеме вашия поздрав.

— Довиждане, Нина.

Тя не отвърна нищо. Стоеше, държеше в ръце безкрайната лента на милиметровата хартия и челото ѝ беше смръщено.

Х ГЛАВА

С Галя бяхме на кино. Отидохме на вечерната прожекция, за която бях купил билети, когато се връщах от работа. Стара френска комедия с покойния Фернандел в главната роля. Трогателни в своята наивна беззащитност трикове.

Бях чел някъде, че вълкът, в желанието си да избегне схватката с по-силен съперник, в знак на смирение подлага врат под неговите зъби и той не го закача. Така е и с филма. Ето моя врат, предавам се.

Галя ме улови подръка и дланта ѝ легна върху моята длан. Обля ме топла вълна от нежност. А може би не толкова от нежност, колкото от вина и угризения на съвестта. Но знае ли някой кое по-добре циментира отношенията между двама души...

— Люша — тихичко прошепнах аз.

Тя не отговори. Само бързо притисна дланта си към моята. Успокоителен, ободрителен жест. Нищо, Юра, всичко ще се оправи. Така или иначе, ще те придумам, ще отидеш при леля Нюра, в уютната ѝ къщичка на самия край на селцето, ще пиеш всеки ден току-що издоено мляко и ще забравиш своите фантазии...

Защо ли е толкова сигурна в правотата си, помислих си аз и рязко издърпах дланта си изпод нейната. Два дена не бях слушал чужди мисли и съвсем бях забравил за тях. А сега, седнал до жена си в тъмния киносалон, незабелязано за себе си се бях включил в бавния поток на нейните мисли. Бях се включил скришом, като крадец на електричество, който се скачва към мрежата без електромер. Не, Юрий Михайлович, не може без електромер!

Тя си мислеше за леля Нюра и моята виновна нежност отново се блъсна в бента на здравия ѝ разум. Прекалено здрав.

Да можеше само да разбере, да можеше да се пропука стоманената броня на непогрешимостта и... И какво от това? Пък и искам ли тази броня да се пропука? Ако съм честен със себе си?

И отново чувството за вина започна лека-полека да изсмуква от сърцето ми резервите на нежността. И отново ръката ѝ ободрително

потупа моята. И отново чух бавното и уверено хрущене на нейните мисля:

„Съвсем зле изглежда... горкичкият... И всичко идва от тая упоритост.“

Прииска ми се да викна, колкото ми глас държи:

„Добре ми е, недей ме съжалява! Аз тебе трябва да съжалявам!“

И отново топлинката, която бе започнала да се надига, потъна в някаква дълбока яма. В ръката ми лежеше прекалено голямата ѝ за нейния ръст ръка. Неприятно студена.

На връщане към къщи Галя беше весела и оживена. Реши ли нещо, тя никога не спира наред пътя. Като снаряд, изстрелян към целта. Той може да я улучи или да прелети край нея, но да спре или да се върне назад — никога.

А тя твърдо бе решила да не се издава, да не дразни болния си мъж. При душевни разстройства и психически заболявания най-важното е роднините и близките да бъдат внимателни.

— Да си направим за вечеря картофени кюфтета, а? — попита Галя. — Ще настържем на бърза ръка десетина картофа...

Картофените кюфтета са любимото ми ястие. Но както е известно, то поглъща доста труд, и Галя не го прави твърде често.

Аз белех картофите, а Галя ги настъргваше с рендето. После си разменихме ролите. Купчинката от сивкава кашица непрекъснато растеше в чинията, потъмняваше и аз си мислех, че за съжаление не всичко на този свят се оправя с помощта на картофени кюфтета.

* * *

— Юрочка — каза ми Лариса Семьоновна през голямото междучасие, — какво става с вашия Антошин?

— Какво да става?

— Метаморфоза. Днес при мене получи четворка.

— О, Лариса Семьоновна, страх ме е да не чуе дяволът. Сергей вече е съвсем друг човек.

— Но все пак как успяхте?

— Аз ли?

— Нали сте класен ръководител. И отговаряте за всичко на света, от успеха до първата любов, от отношенията с родителите до спортните увлечения.

— Знаете ли, има един стар английски виц. Родило се момченце. Съвсем здраво на вид, но и на една, и на две, и на три години все не започвало да приказва. Родителите му го водили при какви ли не лекари — и все напразно. Най-после се примирили. Какво да правят, щом момчето им е глухонямо? Един ден на обед, когато било вече на осем години, момчето изведнъж казало: „хапките в супата са прегорени“. Родителите му се просълзили. Как, какво, защо не приказваше досега? „За какво да приказвам? Досега всичко си беше нормално.“

— Хм! И какво трябва да означава брадатата ви притча?

— Това, че след като е прекарал в дрямка толкова много години, Антошин в края на краищата се е наспал и се е събудил.

— Дявол да ви вземе, Юрочка!... Вашата скромност има предизвикателен характер. Знаете ли какво значи човек да бъде истински скромнен?

— Не знам.

— Да признава собствените си заслуги.

Лариса Семьоновна някак много ловко и лукаво ми намигна и аз си помислих, че на времето навярно не едно и две сърца са се разтуптявали от нейните намигвания.

— Добре, Лариса Семьоновна, щом вече ме разобличихте, ще ви открия тайната си. Само че никому нито дума.

— Дадено.

— Аз съм незаконен син на Ушински. Тъкмо от него съм наследил необикновения си педагогически талант.

— Значи затова приличате на него... Казват, че ще водите вашите ученици в Планетария?

— Вие сте нашият Талейран и нашият Фуше. Човек нищо не може да скрие от вас. Днес след часовете.

Обичам да водя моите идиотчета на различни екскурзии. В училището те всички са ученици. Но щом излязат навън, в миг се преобразяват. Момичетата изведнъж порасват и се разхубавяват, момчетата придобиват юношеска важност. Малко се срамуват от

организирания характер на екскурзията и бързо се разделят на групички по двама-трима души.

Веднъж на улицата ни видя математикът Семьон Александрович. Вече не помня къде отивахме. Струва ми се, в Третяковската галерия. Той ме погледна и в очите му прочетох ужас. На другия ден го попитах кое толкова много го е поразило.

„Нима може да се върви без строй?“ — погледна ме той.

Ах, мили мой Беликов, съвременен човек в калъф си ти, исках да му кажа аз, но навреме се сдържах. Роденият да върви в строй не умее да върви по друг начин.

Излязохме от училището. Най-после за пръв път тая година заваля истински сняг. Пухкави, театрални, гиздави снежинки... Беше просто жално да гледаш как такива шедьоври загиват под колелата на автомобилите и краката на минувачите.

Ала Владимирова вървеше до Сергей Антошин. Така, така, така. Както изглежда, Сергей се изкачва по социалната стълба на класа, прескача цели стъпала. Не всекиму се удава да върви до Ала Владимирова. Господи, и аз самият с удоволствие бих я уловил подръка. Бузите ѝ пламтят на вятъра, по дългите ѝ мигли се топят новогодишни снежинки. Да се завърти сега във вихъра на валса, да изскочи наред улицата — и цялата улица ще замре от възхищение.

А Сергей просто цъфтеше от тиха гордост. Беше станал и повисок, и раменете му бяха дръпнати малко назад, и гърдите му се пъчеха под стария шлифер. Серьожа, миличък, колко се радвам, че най-после се събуди. И всичко ще е наред, стига да не заспиш отново.

С метрото стигнахме до „Краснопресненска“, а после отидохме пеша до Планетария. Не сядам за пръв път под неговия купол, но днес гледах звездното небе с много особено чувство. Къде са те, моите далечни братя? В коя част на безбрежния космос?

Тънката светлинна показалка на лектора лекичко се плъзгаше по нощното небе над тъмните силуети на сградите по краищата му. Моята показалка беше много по-дълга.

И отново, както вече бе ставало, ме обзе чувството за някакво чудо. Аз, Юрий Михайлович Чернов, постигнал в живота си май само това, че Сергей Антошин вървеше към Планетария до Ала Владимирова, се бях озовал в ролята на избраник, върху когото, кой

знае защо, бе спряла показалката на сънищата, изпратени от някакви незнайни далнини.

Интересно как се чувствуват истинските избраници на съдбата? Как носят бремето на славата? Свикват ли с него? Моето главно чувство е чувството на нереалност. Не може да бъде. Не трябва да бъде. А после си мисля, че все пак е така. И знам, че нищо не зависи от мене. Аз просто съм точката, в която е спрял лъчът на сънищата. От алфа на Центавър, от Тау Кит или от някое друго място със също такова красиво име...

* * *

Когато за пръв път отидох да нощувам в лабораторията по съня, предварително предупредих Галя.

— Наистина ли има такава лаборатория? — попита тя. — И хората ходят там с пижамите си? Едно време на това му викаха другояче.

Този път й казах, че ще спя у Иля. Тя не рече нищо. Само сви рамене. Както изглежда, вече бяхме пресекли чертата, иззад която връщане няма. Някакъв брачен рубикон.

В лабораторията ме посрещнаха Нина и Борис Константинович. О, той бе станал съвсем друг. Къде се е дянал металът, от който беше изкован? Жив човек със слисани очи. И симпатичен поради тази причина.

— Най-важното е часовникът — каза той на Нина.

— Но, Борис Константинович, нали и миналия път бях отбелязала часа на включване.

— По кой часовник?

— По моя, разбира се.

— Нека намерим нещо по-точно. Как мислите, къде може да има що-годе точен часовник? В лабораторията на Бабашиянц?

— Съмнявам се.

— Ако това не ви затруднява, вижте какво може да има там.

— Борис Константинович — казах аз, — още веднъж моля да ме извините, че ви създадох толкова грижи...

— Стига! — Професорът ядно махна с ръка. — Не ми направихте впечатление на особено деликатен човек.

— Само заради научната истина. В присъствие на истината буквално побеснявам.

— Хайде, хайде — измърмори професорът, без да се усмихне. Както изглежда, не бе завладян от особена симпатия към мене.

Заспах буквално няколко минути след като се настаних на вече познатото ми ложе. Освен всичко друго през тия дни здравата се бях изморил. Последното, което чух, бяха думите на Борис Константинович: „Ето — спи!“ За мене е, рекох си аз, и мисълта ми се изгуби.

И дойде сънят, изпратен от У. Отново летях. Но не както по-рано. О, това беше съвсем друг полет! У стоеше на една камениста площадка и изведнъж усещането за собствено тегло изчезна. Той стана безтегловен и лекият ветреца, който подухваше откъм облечения от слънцето хълм или откъм ниското възвишение, го олюляваше като стръкче трева. У се отблъсна с крак и започна да се издига нагоре, както гмуркачът се издига към повърхността на водата, както се издига балон.

Чувство на лекота, свобода. У леко се наведе настрана и хоризонтът послушно се завъртя. Кръжахме в златисто-жълтото небе, издигахме се все по-високо и по-високо и аз чувах мелодията на хълмовете.

А после У се плъзна надолу. Все по-бързо и по-бързо. Свистенето на въздуха се вплете в мелодията. Нямахме страх. Имаше весело, игриво чувство на всевластие над стихииите. Над кехлибарените хълмове долу, над жълтеникавото небе с дълги, стреловидни облаци. Над силата на тежестта, която сега ни теглеше надолу и която съвсем не беше чужда и злобна, а покорна и добра като куче. Над самата земя падането спря. И отново се издигнахме нагоре. Плъзгахме се по стръмните невидими дъги на тайнствените силови полета. И срещнахме в небето още един. Казваше се Ео. А може би името му се произнасяше съвсем иначе, но остана в паметта ми като Ео. Играехме в небето като птици, както биха играли кученцата, ако можеха да летят.

И изведнъж двамата се спуснахме на земята. Повикаха ни. Коа се беше сблъскал с някакви неизправности в енергетичната станция, с които не можеше да се справи сам.

Братята бързаха мислено да му се притекат на помощ. Отначало ония, които бяха най-близо до него и не бяха твърде заети, защото това беше Малкия Зов. И които бяха най-близо до Коа, се включиха в неговия мозък. Техните мозъци и неговият се превръщаха в едно цяло, което работеше в общ ритъм.

Не беше нужно да ни се обяснява какво е станало на станцията, на която беше Коа. Знаехме всичко, каквото знаеше и той. Бяхме частица от него, а той беше частица от нас. Но задачата беше сложна. Не мога да кажа в какво се състоеше, защото мозъкът ми не успя да схване техническите понятия, които циркулираха в пръстена на Малкия Зов. Те бяха твърде сложни и непознати за мене.

И все нови и нови братя се вливаха в общия мозък, който растеше в пръстена на Малкия Зов. Самосъзнанието ни непрекъснато се разширяваше и най-после заприлича на огромен, безбрежен храм, в който нашата обща мисъл кънтеше, сплиташе се и се разplitаше като хилядократно ехо. Ехото вибрираше и трепереше от общата ни мощ. И ние разбрахме какво е станало с машините на Коа и какво трябва да се направи, за да се предотврати повредата. Но никой не можеше да каже, че го е разбрал той. Бяхме го разбрали ние, защото в пръстена на Малкия Зов нямаше аз, ти, той... Имаше само ние.

Щом задачата беше решена, пръстенът се разпадаше и У отново стана У, същество, което ми изпращаше лъча на сънищата през безкрайната тъма на космическото пространство.

И започнах да разбирам защо Кехлибарената планета винаги е озарена от радостно сияние...

* * *

— Кога казвате, че е започнал вчера първият цикъл? — чух аз гласа на професора, докато се събуждах.

— На бързия сън ли? — попита Нина. — Сега ще видим... Ето. В дванадесет и четиридесет.

— А днес?

— В дванадесет и четиридесет.
— Значи съпадението е пълно?
— Не, Борис Константинович. Вчера имаше десет периода на бърз сън, а днес са единадесет.
— И този допълнителният?...
— Също е петминутен.
— А интервалите?
— Трябва да ги измеря. Веднага започвам.
Аз станах.
— Какво, цяла нощ ли не сте мигнали край мене? — попитах аз.
— Не — сухо отвърна професорът. — Ходих си в къщи.
— Боже мой, и всичко това заради един човек...
— Вие нямате нищо общо с тая работа — враждебно каза Борис Константинович.
— Интервалите са точно такива, както и миналия път. Съпадението е пълно. Допълнителният единадесети цикъл е в интервала между петия и шестия период на бърз сън.
Професорът погледна лентата.
— Наистина, интервалите постоянно се увеличават. Вижте, последният интервал е тридесет-четиридесет пъти по-дълъг от първия. Ама че глупост...
— Да съставя ли график въз основа на бързите сънища и интервалите?
— Разбира се, Нина Сергеевна. Поне няма всеки път да пренавиваме тази лента...
Вече не бях нужен. Опитното зайче бе свършило работата си, опитното зайче можеше да си върви. Нямахме смисъл да се оплаквам. Благодарен бях и за това.

ХІ ГЛАВА

На другия ден се обадох на Нина по телефона и помолих за разрешение да я изпратя до къщи. Тя пак дълго сумтя в слушалката, мълчеше и най-после се съгласи.

Дойдох петнадесет минути преди уреченото време. По пътя едвам потиснах желанието си да купя букет цветя. Вече се бях приближил до бабичката в тунелчето край Белоруската гара и бръкнах в джоба за пари, когато изведнъж си представих как ще изглеждам пред входа на института. Като кандидат за женитба. Имбецил с букет. Въздъхнах. Бабичката съблазнително тръсна гробищно повехналите си цветенца и подканващо ме погледна. Извадих ръка от джоба, без да съм взел пари, и в очите на продавачката блесна радостно презрение. Така ти се пада, казваха те. И с цветя на нищо няма да приличаш, а без тях хич недей отива на срещата. Само ще биеш път. По-добре се прегръщай с телевизора.

А може би все пак трябваше да купя цветенца? Скромно букетче, поднесено на изследователя от благодарното зайче.

Изглеждаше, че в техния институт никой никога на никого не бе определял среща, защото всеки втори излизащ ме разглеждаше с огромен интерес. Или пък самият аз трепвах и се обръщах, когато страшно тежката врата изскърцваше и изхвърляше в облак от пара поредния младши научен сътрудник или лаборант.

Не можах да позная Нина. Разбрах, че стои край мене чак когато ми рече:

— Здравейте...

Засмях се.

— Господи — казах аз, — очаквах жена с бяла престилка. Виждам ви само с бяла престилка. Извинявайте.

Нина ме улови подръка.

— Жалко, че нямам чанта — въздъхна тя.

— Защо?

— В девети и десети клас се прибирах в къщи заедно с едно момче и то винаги ми носеше чантата. Своята и моята.

— Щастливо момче!...

Нина бавно и внимателно ме погледна отстрана, сякаш искаше да разбере дали мога да изпълнявам ролята на момче, което носи чанта. Господи, току-що бях гледал гордия Серьожа Антошин, който крачеше до Ала Владимирова и примираше от щастие. И ето — сега аз крача до моята Ала и също моля небето по-дълго да вървим така из студената ноемврийска киша, да усещам лекия допир на ръката ѝ до моята.

— И какво стана с щастливото момче? — попитах аз.

— Стана мой мъж — бавно, сякаш си спомняше как е било, каза Нина. — А после... после, когато вече не беше нужно да носи чантата ми, се разбра, че нищо не ни свързва... — Нина тъжно се усмихна. Лицето ѝ изведнъж се състари с няколко години.

Аз мълчах. От личния си опит на бърбовец знаех, че трябва да мълча. Всяка дума би прозвучала просташи. Всеки жест би бил оскърбителен, дори ако леко стисна ръката ѝ. Никой друг не е толкова чувствителен към реакцията, предизвикана от собствените му думи, както бърбовецът. Твърде често той казва неща, които не е трябвало да каже.

Изведнъж Нина спря пред една осветена витрина. Там имаше манекен — „жена“ с дълга черна рокля, чиито краища бяха извезани със сърма. Пластмасовото лице на „жената“ беше напрегнато-нещастно. Сигурно ѝ бе студено и черната рокля за сто и четиринадесет рубли и тридесет копейки не я радваше.

— Красива ли е? — попитах аз.

— Какво? Ах, за роклята ли питате? Красива е...

Отминахме витрината.

— Какво казва Борис Константинович? — попитах аз.

— Трябва да го разберете. — Нина сякаш се зарадва, че разговорът се прехвърли от нейното минало върху твърдата почва на нашия експеримент. — Естествено, той вижда, че се получава фантастична ЕЕГ. Никой никога не е наблюдавал такова нещо. И началото на първия бърз сън съпада поразително точно, и всички бързи сънища имат еднаква дължина, и интервалите между тях се увеличават. От друга страна, какво би могло да значи всичко това? Може да се твърди, че вашият сън по своя патърн... Извинете, употребих думата „патърн“...

— Разбирам, Нина, та това е английска дума. Образец, схема...

— Точно така. Може ли да се твърди, че този патърн е безусловно доказателство, че периодите на бързия сън и съответно вашите сънища имат изкуствен характер, идват някъде отвън? Разбира се, много е съблазнително, но дали разсъжденията ни ще бъдат убедителни? Да, ще кажат хората, много странна ЕЕГ, не ще и дума, но какво общо има тук космическата мистика? И няма да можем да им отговорим. Знаете ли, Борис Константинович е много предпазлив човек. Това не значи, че е страхливец...

— Ако се съди по начина, по който трябваше да го придумвам...

— И мене трябваше да придумвате... Ама разберете, мозъкът на учения е преди всичко сепаратор.

— В какъв смисъл?

— В най-елементарния. Като мислиш и се опитваш да изтъкуваш резултатите от опитите, занимаваш се предимно с пренасяне, с бракуване на негодните предположения. Мозъкът на учения е свикнал безжалостно да отхвърля всички глупости. А вие идвате и настоявате да се захванем тъкмо с онова, което винаги сме отхвърляли като глупост. Опитайте, влезте в положението на шефа... Но той, повтарям, не е страхливец. Да, сухичък, упорит човек е, но щом веднъж е стигнал до някакво заключение, никога няма да отстъпи, дори ако трябва да води война.

— Значи все още не сте стигнали до никакъв извод?

— Не сме. Отначало помислихме, че самият брой на бързите сънища — десет — може да означава нещо. Това е много повече, отколкото обикновено се наблюдава. Обикновено те са пет-шест. Но във втория опит, както чухте, вече не бяха десет, а единадесет. Какво ще покаже следващият? Може би дванадесет, а може би шест. Материалът ни е малко. С такива данни не могат да се правят никакви заключения. Построих най-примитивен график. Ето го, нали искахте да ви го донеса. — Тя извади от дамската си чантичка лист хартия. — Той нищо не говори. Десет и единадесет точки на различно разстояние една от друга. Вярно, че разстоянията се увеличават, но засега не знаем дали увеличаването е случайно, или се подчинява на някаква закономерност. Необходими са нови серии от експерименти.

— Нина — с жар извиках аз, — готов съм да се пренеса във вашата лаборатория! Завинаги. Ще купим чанта и винаги ще я нося вместо вас...

Проклет да е езикът ми! Все пак издрънках глупост. Ръката на Нина се сви в моята. Почувствувах как цялата настръхна. За пръв път тая вечер чух мислите ѝ. „Не бива — повтаряше си тя. — В никакъв случай.“

— Извинявайте, Нина.

Тя не каза нищо. Беше крехка и нежна като... Искях да си помисля „като цвете“, но сравнението беше просташко. Нина притежаваше чудесното качество да филтрира простацината. Навярно щастливото момче с двете чанти не бе успяло да мине през този филтър.

— Ще взема метрото — каза Нина.

— Ще ви изпратя до в къщи.

— Няма нужда, Юра — меко каза тя.

— Не исках да ви обидя.

— Знам. Никак не ви се сърдя. Сърдя се на себе си. Довиждане.

По лицето ѝ се плъзна лека, бледа усмивка, тя ми кимна, обърна се и изчезна в облака ярка пара, погълната от човешкия водовъртеж, който кипеше край входа на метрото. Понечих да се втурна след нея, но се спрях. Две грешки за една вечер щяха да бъдат твърде много.

Вече без да бързам, влязох в метрото, кой знае защо, се наредих на опашка за вечерния вестник, нетърпеливо го отворих, сякаш чаках тиража на предметната лотария или последни новини от Кехлибарената планета, и вместо това прочетох въпроса на някоя си И. Г. Харитоновна, която питаше къде може да получи квалификация на градинар-декоратор. Горката Ирина Гавриловна или Ираида Густавовна! Нима щастието е в квалификацията? А може би е права. Може би градинарите декоратори винаги са щастливи. Във всеки случай сигурно са по-щастливи от мене. Поне тази вечер.

Слязох на моята спирка и разбрах, че не ми се връща в къщи. Да виждам Галя, да усещам върху себе си съчувствените ѝ погледи. Не, тя с нищо не е виновна пред мене — и тъкмо в това беше главната ѝ вина. Хората прощават на виновните. Но на невинните — никога.

Тя се тревожеше за мене и искаше да съм здрав. Ужасно престъпление за една жена. Въздъгнах. Чувството, че си предател, не е най-приятното чувство. На някого може и да е приятно. Не знам.

Обадих се по телефона на Иля. Той си беше в къщи и половин час по-късно вече ме натикваше в жилището си.

— Казвай! — викна той. — Има ли нещо?

— Няма, Илюша. Нищо окончателно.

— Какъв е тоя тон? Какви са тия интелегентски номера? Каква е тая физиономия на опечален олигофрен?

— Виж какво, братле...

— Не съм ти никакво братле. И стига с тоя Жигалински речник. Казвай какво има.

С Иля човек не може да си криви душата. В негово присъствие дори най-меката душа няма как да се изкриви.

— Илюша, чувствавам, че ние с Галя неудържимо се раздалечаваме. Вървим в различни посоки...

— Чакай, какво общо има тук Галя? Защо намесваш семейния ви живот? Често съм се шегувал и съм те наричал олигофрен, но виждам, че във всяка шега има известна доза истина. Какъв семеен живот, какво разделяне? Как смееш да приказваш за това, когато глупавата ти глава е избрана за приемник от нашите братя по разум? Едно от най-великите събития в историята на човечеството, химн на материалистичното, атеистичното възприемане на света, а ти намесваш семейния си живот! Нима това са съизмерими величини? Да си падишах с харем от хиляда жени и да се скараш с всички изведнъж — това пак ще е микропрашинка в сравнение с планина. Поне разбираш ли, съзнаваш ли егоистичната си глупост.

Досрамя ме. Иля беше прав. Но способността да се мисли с големи категории е призвание на големите хора. Дори ако на другия ден ми предстоеше полет към Кехлибарената планета, пак щях да се тормозя, че съм се объркал с тия две жени.

Погледнах се с очите на Илюша. Той беше абсолютно прав. Неприятно зрелище. Хленчещ идиот.

— Добре, емоциите после. Нали ти казах по телефона, че решиха да повторят експеримента. Спах там още веднъж.

— И какво?

Иля направи невнимателно движение с крак и от купчината книги на пода се вдигна стълбче прах.

— Ела в кухнята.

Разказах на Иля за втория експеримент.

— Нина Сергеевна ми даде графика. Ето го, и аз още не съм го виждал.

На лист хартия върху една хоризонтална ос бяха нанесени точки. Първите три — почти една до друга, останалите — на все по-голямо и по-голямо разстояние.

— А защо тази точка е отбелязана специално? — попита Иля, като сочеше шестата точка.

— Защото в първия експеримент я нямаше. В първия точките бяха десет, във втория — единадесет.

— Глупости! Защо тъкмо тази? Защо не сте отбелязали, да речем, втората или единадесетата точка?

— Не знам, не съм мислил по този въпрос.

— „Не съм мислил!“ Господи, винаги съм се страхувал най-много от това. Братя по разум ни подават ръка и попадат на идиот!

— Ти май си нямаш друга работа, освен да чакаш братята по разум.

— Юрочка — каза Иля със забавна гримаса, — какво виждам? Зъбиш се? На по-възрастните?

— Върви по дяволите!

Иля плесна с ръце:

— Браво, Чернов! Правилно: щом не можеш да лаеш срещу директорката на училището, лай срещу приятеля си, по-безопасно е.

— Иля, искаш ли да ти фрасна един?

— Ти? На мене? — Иля престорено се запревива от смях, олюля се. Столът, на който седеше, зловещо изпраця и той успя да скочи тъкмо в момента, когато столът започна да се разпада.

— Видя ли — казах аз. — Така ще бъде с всеки, който посегне...

— На какво?

— На каквото и да е.

— Слушай, Юраня — изведнъж рече Иля и лицето му стана сериозно, — знаеш ли поне фамилното име на твоята Нина Сергеевна?

— Знам го. Кербел.

— Ето ти телефона. Избираш нула девет. Само две цифри, не е трудно, уверявам те. Щом ти отговори женски глас, ще изречеш само три думи: „Частни телефони, моля“. След известно време ще се обади друг женски глас. Ще кажеш: „Нина Сергеевна Кербел“ — и ще ти съобщят номера на телефона. Не е толкова сложно. Всеки добър папагал, ако можеше да държи слушалката, би свършил тая работа. Хайде.

— Аз не съм папагал. Не мога.

— Защо? Гнус ли те е? Слушалката е чиста, бърша я с ухото си по няколко пъти на ден.

— Ние с Нина Сергеевна...

— О, боже! — изпъшка Иля, затвори очи и започна да се клатушка насам-натам. — Какъв донжуан, какъв Казанова ми е изпратила съдбата за приятел. Не пропуска нито една жена, с всяка ще намери как да се скара. — Иля изведнъж внимателно ме погледна: — Има ли... има ли някаква връзка с Галя?

Толкова дебел шумен човек — и толкова проникателен.

— Да — казах аз.

— Ще се обадя сам.

Той твърде бързо се свърза с телефонни услуги и научи номера на Нина Сергеевна. Дано не си е в къщи, иначе ще помисли, че си правя детски шеги с нея. Да карам приятеля си да ѝ се обади. Да я фрасна с чантата по гърба. Да ѝ дръпна плитката.

— Нина Сергеевна? — попита Иля. — Моето име е Плошкин. При мене сега е моят приятел Юрий Михайлович Чернов и тъкмо разглеждахме графика... Той ли? Опитва се да грабне слушалката от ръцете ми.

Иля ми подаде слушалката и некрасиво намигна.

— Нина... — измънках аз в слушалката. Сърцето ми туптеше така, сякаш бях пред финала на маратонско бягане.

— Юра, вие сигурно... — Нина млъкна и аз чух дъха ѝ в слушалката. — Сигурно сте се разсърдили. Не исках да ви обидя...

— Какво говорите! — развихах се аз и Иля изразително почука с пръст по челото си. — Не ви се сърдя.

Малката кухничка на Илюша бе обляна от кехлибарена светлина. Цветът, в който вечерното слънце, надникнало през тъмносивите юлски облаци, обагрят стеблата на боровете.

— Другарят ви искаше да пита нещо...

— Дай на мене — каза Иля и издърпа слушалката от ръцете ми. — Нина Сергеевна — лицето на приятеля ми, който знае защо, доби такъв израз, че не мога да му поверя сериозни научни разговори. — Нина Сергеевна, не можахме да разберем от вашия график защо новата, единадесетата точка по време на втория опит е сложена не в

края например, а между петата и шестата? — Иля слушаше и кимаше. — Аха, разбрах. Така си и мислех. Благодаря, Нина Сергеевна.

Иля затвори телефона.

— Разбираш ли, разстоянията между всички точки са си останали във втория опит също както и в първия, а новата точка се е вклинила между петата и шестата. Хм, интересно...

Иля сложи пред себе си графика и тихичко захъмка. Хъмка дълго, но, както изглежда, нищо не изхъмка, защото се обърна към мене и попита:

— Ще хапнеш ли?

— Какво имаш?

— Дивечова супа, ваше сиятелство. Смея да ви препоръчам също седло от дива сърна и варени мечешки устни. Но най-много се гордеем, ваше сиятелство, с нашия специалитет — пелмените!

— Две супи, простак такъв! И цяла сърна. Със седлото и юздата.

— Почтително ви препоръчвам пелмените, ваше сиятелство.

Иля сложи на огъня тенджерка с вода, почака да кипне и сипа вътре пелмените. Те шльопнаха, потънаха и веднага успокоиха клокочещата вода.

— Ваше сиятелство, щом някой от удавниците изплува на повърхността, хвърлете му спасителен пояс.

На кого да благодаря, че имам приятел като Иля? Какво ли не бих направил за него.

Гълтахме пелмени, мълчахме и за нищо не исках да мисля.

ХІІ ГЛАВА

Направихме още два опита. Те точно повториха резултатите от двата предишни — с изключение на една подробност. Проклетата допълнителна точка ту се появяваше, ту изчезваше, просто ни намигаше от графика. Нина Сергеевна и професорът решиха да продължим опитите през следващата седмица.

Гледах по телевизията спортна програма. Някъде на другия край на света нашите борци залепваха върху тепиха плещите на противниците си. Дълго се бутаха, опрели чела, докато единият изведнъж сграбчваше противника си за краката...

Галя седеше до мене. Тя обича спортните предавания много повече от мене, не пропуска нито едно. Незабелязано я погледнах отстрана. Съсредоточено, сериозно, напрегнато лице — и като зрител беше енергична. Бе облякла светлосиния си пенъоар на баклавички, който много ѝ отива. Изведнъж си помислих, че навярно никога не съм я виждал небрежно облечена или невчесана. Галя. Га-ля. Опитах името с езика си. Беше меко. Също като името, което ѝ бях дал аз. Люша. Люш. Какво е виновна тя? Виновна е само с това, че се опитвам да стоваря върху нея отговорността за Нина. Не че съм престанал да я обичам, не, не, не, тя самичка си е виновна. Прекалено много се грижеше за здравето ми.

Горката Люша, не заслужаваше такова нещо. Нима е виновна, че мъничката ѝ главичка по-лесно мисли за простите, ясни неща, които могат да бъдат решени и направени, отколкото за неясните, романтични и космически фантазии?

Старият като света спор между реалисти и романтици. Изведнъж се усетих, че мислено изпадам в умиление от своя романтизъм. Опасен симптом. Още една крачка — и ще започнеш с все сила да се възхищаваш от себе си. Романтикът, който знае, че е романтик, вече не е романтик.

Га-ля. Га-ля. Няколко пъти повторих наум нейното име. Но вълшебството на звуците не пораждаше обичайната нежност. А аз исках, чаках от дълбините на сърцето ми да се надигне топла,

тайнствена нежност към това малко същество, което седеше до мене и кой знае защо, гледаше борците с непрекъснато опрени чела.

Знаех, че постъпвам нечестно, но сложих ръка върху рамото на Галя. Почувствувах как тя се сви. Разбираше всичко. Никога не се самозаблуждаваше. Винаги храбро се опълчваше срещу фактите — сама-саменичка, защото често в тия сражения аз ѝ бях твърде лош помощник. „Ти си щраус-оптимист — казваше тя. — Криеш глава в пясъка и се надяваш, че всичко някак ще мине.“

Да, тя и сега не бъркаше, както не беше бъркала почти никога. Все още упорито продължих да се надявам, че всичко ще се уреди, всичко ще се оправи.

Тя хвана ръката ми и лекичко, почти нежно я свали от рамото си.

Някой позвъни. Отворих вратата и в антрето като вихър нахлу Иля.

— Слънчевата система! — извика той така, както никой никога не беше викал в новия ни жилищен блок. Беше ни твърде скъп. Блокът потрепера, но не рухна.

— Какво? Какво има, Илюша? — скочи Галя.

— Това е Слънчевата система, Галка, Слънчевата система! Разбираш ли какво казвам? Слънчевата система.

Той грабна жена ми, вдигна я на ръце и се опита да я подхвърли нагоре, но тя се вкопча за врата му.

— Да не си полудял?

— Има ли значение дали съм полудял, или не съм? — бясно продължаваше да вика Иля. Лицето му се беше зачервило, очите блуждаеха. — Веднага се обличай! Тръгваме!

— Къде? Какво има? Я ела на себе си! — на свой ред се развика Галя.

Най-после стана това, което трябваше да стане, рекох си аз. Човекът, който вижда спасението на човечеството в мръсотията рано или късно, трябваше да се побърка.

— Точките! — изпищя Иля. — Вие сте олигофрени! Едновременно сте идиоти, имбецили и дебили! Не чувате ли: точките! Десетте точки!

— Успокой се, Илюшенка — нежно казах аз. — Колкото точки ти трябват, толкова ще ти дадем. Ще купим, ще намерим отнякъде. Ще си

починеш някоя и друга седмица извън града, ще покараш ски, белки се оправиш. А после лека-полека ще минеш и на запетаи...

— Галя, как можеш да носиш такъв кръст? — вече малко поспокойно рече Иля. — Да живееш под един покрив с такъв тъпак! Помниш ли графика? — обърна се той към мене.

Почувствувах как сърцето ми скочи в гърдите, като спринтьор на старт. Разбрах всичко.

— Точките на графика?

— Да. Десетте точки са Слънцето и деветте планети.

— Но нали...

— Интервалите отговарят на разстоянията между Слънцето и планетите. Абсолютно същите пропорции. Разбираш ли какво значи това? Тебе питам, раз-би-раш-ли? Та това е всичко. Всичко, за което можехме само да мечтаем! Случайността е напълно изключена. Вероятността за случайно съвпадение на десет числа е астрономическа величина с отрицателен знак. Точно това чакахме, Юрания! Те не само действително съществуват, но и знаят къде сме!

Галя гледаше Иля като омагьосана. И изведнъж се разтрепера.

— Какво ти е? — попитах аз.

— Ни-що — измънка тя и зъбите ѝ тракаха.

— Ще полегнеш ли?

— Не-е, Иля — каза тя и аз почувствувах, че се напъва като борците, които продължаваха бавно да се премятат по тепиха. — Да не се шегуваш, Иля?

— Не — тържествено рече Иля. — В исторически момент могат да се шегуват само професионалните шегобийци.

— И това е истина? — с яростна упоритост продължаваше да го атакува Галя.

— Кое? Какво питаш, за какво говориш?

— Всичко, което казваше Юрка... Сънищата, телепатията... Истина ли е?

— О, боже! — изпъшка Иля и се заудря с юмрук по челото.

— Значи истина е — изхлипа Галя и се стовари върху дивана с главата надолу.

Раменете ѝ потрепваха. Единият ѝ пантоф падна на пода и малката петичка изглеждаше съвсем детинска и незащитна. И стана чудо. Тая петичка направи онова, което аз не успях да направя вече

дни наред. Изведнъж ме обзе нежност. Моята глупачка през цялото време е вярвала, че се побърквам. Нежността ми се смеси със Слънчевата система и ме накара да се просълзя.

— Недей така, Люш — помилвах аз рамото ѝ под светлосиния пенъоар.

— О, боже, боже! — отново занарежда Иля като хор от гръцка трагедия. — В такъв момент се обясняват помежду си... Човешката глупост е безгранична!

— Иля — казах аз, като продължавах да милвам все още потрепващото рамо на Галя, — ами единадесетата точка? Може би е неоткрита планета?

— Е, поне се сети да попиташ! Единадесетата точка е непостоянна. Ту се появява, ту изчезва, но винаги на едно и също място, между орбитите на Марс и Юпитер. По този начин искат да ни кажат: това не е планета, тя е непостоянна. Какво е тогава? Техен кораб, който е долетял в нашата Слънчева система. Хайде! Хайде де! Не ви ли стига, маймуни? Ще престанете ли с микроскопичната си разправия? Или сте неспособни? Веднага се обличайте!

— Защо?

— Тръгваме.

— Къде?

Иля скръцна със зъби, сграбчи ме с огромните си ръце и здравата ме разтърси:

— При своята Нина Сергеевна.

Зави ми се свят. Защо ще ходим при Нина Сергеевна? Да си изясняваме отношенията? О, не, във връзка с графика. И изведнъж разбрах с цялото си същество какво казва Иля. Той е прав. Не издържах докрай. Не излязох човек на място. Получихме доказателство за контакт, първото обективно доказателство, че съществува разумен извънземен живот, а вместо да осъзная цялото величие на момента, аз се занимавам с някакви глупости.

— Вече е десет. Дори минава.

— Какво значение има? Десет, единадесет... Десет и единадесет точки — ето кое има значение.

Прав е, прав е Иля. Какво ни интересува колко е часът? Неговият лудешки плам започна да се предава и на мене. Вълненията от

последните дни отстъпваха назад и избледняваха. Нина, Галя. Галя, Нина. Иля е прав. Хиляди пъти е прав!

— Ставай! — викнах аз на Галя. — Иля е прав, трябва да вървим, веднага!

— При тая Нина Сергеевна?

— При нея.

— Аз...

— Стига де! — сви юмруци Иля. — Стига с твоите женски номера! Нали стоиш над тия глупости! Нали си човек, а не кухненско животно!

Галя скочи и изведнъж целуна Иля по бузата. О, боже, светът наистина е непознаваем.

— Обичам те! — изчурулика Галя и се шмугна в банята. Започнах да намъквам панталоните си.

— Как се досети? — попитах Иля.

— Де да бях аз... Не съм аз. Приказвах по телефона с един приятел. Така, по работа. Той е физик. А графикът не излиза от главата ми. Свършихме, той ми вика „всичко хубаво“, а аз го питам: „Боря, какво могат да значат десет точки, интервалите между които постоянно се увеличават?“ Той казва: „Не знам. Планетите например са девет, а за десет — не знам!“ И се смее, глупакът му с глупак. Подиграва се. Затварям телефона, взимам графика и почвам да го гледам. Десет точки. И интервалите отляво надясно постоянно се увеличават. И точките са като планетите, само че всички са еднакви. Тогава като в транс грабнах молива и нарисувах нов график. Първата точка, първата отляво е Слънцето. После, почти до нея — мъничкият Меркурий, след това — Венера, Земята, Марс, Юпитер и така нататък. Сърцето ми се разтуптя, по челото ми изби пот. Но разстоянията, разстоянията между планетите? Спомних си, че някъде в къщи бях захвърлил „Занимателна астрономия“ или някаква друга книжка от този род. Запълзях на четири крака и започнах като куче да преравам всички книги. За пръв и за последен път през живота си изпитах съжаление, че нямам библиотечен шкаф. Намерих книги, които смятах за загубени. Намерих книгата на Данем „Еретици и герои“, заради която се бях скарал с Венка Дерибин: обвиних го, че не ми я е върнал. Но не открих нито занимателна, нито някаква друга астрономия. Изхвърчах от къщи и хукнах надолу по стълбите. Хората ми правеха път, децата избухваха в плач. Тичешком се

погледнах. Бях покрит с прах — като поклонник, дошъл пеша в Мека от Австралия. Но нямах време да се изтупам.

Хвърлих се под колелата на един автокран. Шофьорът удари спирачките, аз светкавично се качих в кабината и изкрещях адреса на нашия институт. Там имаме библиотека. Шофьорът ме погледна с ужас и състрадание.

„Ражда ли?“ — попита той.

„Кой да ражда?“ — на свой ред попитах аз.

„Жена ви.“

„Аз нямам жена. Трябва ми Слънчевата система.“

Шофьорът подозрително се поотдръпна, но не особено далече — все пак трябваше да кара колата.

В института вече нямаше никого. Само портиерката.

„Маря Гавриловна — казвам аз, — трябва да ида в библиотеката.“

„И таз добра, другарю Плошкин — отвръща Маря Гавриловна, — всичко вече е затворено.“

„Маря Гавриловна, на всяка цена трябва да ида в библиотеката.“

Маря Гавриловна оправя колана си, на който виси празен кобур, и повтаря, че библиотеката е затворена.

Тогава падам на колене и със сълзи на очи я моля да влезе само за три минути заедно с мене в библиотеката и заедно с мене да излезе.

Портиерката изведнъж изхлипа:

„То и моят Ванечка си е такъв припрян. Сега е в армията. Влезе ли му нещо в главата, отърване няма. Веднъж, в седми клас още трябва да е бил, ми казва: учен ще стана, мамо, физик.“

„И какво?“ — питам аз, все още на колене.

„Стана — радостно изхлипа Маря Гавриловна. — От аспирантура го взеха в армията. А вас какво да ви правя сега, другарю Плошкин? Елате.“

Забравих, че съм покрит с прах, и се хвърлих да целувам портиерката с такава жар, с каквато сигурно не са целували нито един портиер при изпълнение на служебните му задължения.

— Готова съм — звънко изчурулика Галя, влизайки в стаята.

Погледнах я и ахнах. Отдавна не я бях виждал толкова победно красива.

Заклучих входната врата, тръгнахме надолу към колата, а Иля продължаваше да разказва:

— Какво да ви кажа, мои малки, глупави приятели? Намерих старата добра „Занимателна астрономия“ от стария добър Перелман, лека му пръст, и преписах разстоянията от Слънцето до планетите в астрономически единици. Ако си спомняте, астрономическата единица е равна на разстоянието от Земята до Слънцето. Приблизително сто и петдесет милиона километра. Меркурий — нула цяло и тридесет и девет стотни, Венера — нула седемдесет и две и така нататък до Плутон, който е на...

— Иля, накъде да карам? — прекъсвам го аз.

— Улица „Зорге“. Знаеш ли къде е?

— Някъде до „Новопесчана“ или, как се казваше сега, улица „Улбрихт“. Там ще се оправим... А как научи адреса?

— От самата нея. Измерих разстоянието между точките на графика и го сравних с таблицата, която бях преписал от Перелман. Пропорциите са абсолютно еднакви.

— Илюша, ти си гений! Прашен, но гений — каза Галя с твърда увереност в гласа.

— Друг би започнал да спори — шумно, като крава въздъхна моят приятел.

Температурата беше около нулата, знаех го със сигурност, защото снежинките по предното стъкло на москвича се топяха и веднага отново замръзваха. Опитах се да пусна вентилатора. Не, двигателят още не беше загреял добре.

Намерихме къщата по-бързо, отколкото мислех.

— Ще изтичам — каза Иля.

— А ние? — попита Галя.

Днес беше нейният час. Днес тя се чувствуваше победителка. Днес се беше съюзила със Слънчевата система. Ах, Галка, Галка, колко си войнствена!

Обърнах глава и погледнах жена си. Тя погледна мене. Може би така ми се стори, а може би в окото ѝ наистина проблесна мъничка брилянтова сълзица.

— Люш — казах аз.

— Ш-шт — прошепна Галя, — мълчи...

Замълчах, а тя отпусна глава върху рамото ми. Изведнъж си помислих, че е глупаво — Иля отиде при Нина Сергеевна, а аз седя с

Галя в колата. Но тази вечер всичко бе загубило смисъл — или бе добило? Кой знае...

Иля отвори вратата и аз трепнах от изненада.

— Запознайте се — рече той. — Няма нужда да ви представям Юра Чернов, а това е Галя, жена му. Нина Сергеевна — старши научен сътрудник.

Чак сега, след като демонстрира правата си над мене и нашата близост, Галя бързо вдигна глава, измърмори: „Извинете“, и се обърна към Нина. Ах, ти, малка хитрушо, помислих си аз. Противно на очакванията ми не се чувствавах нещастен с тия две жени. Напротив, стана ми леко и весело. Бях в точката, където противоположните сили взаимно се уравновесяват, и плувах в безтегловност — както У в един от последните сънища.

— Сега накъде, Нина Сергеевна? — попита Иля.

— А вие... сигурен ли сте? Ще идем у професора в единадесет и половина... Толкова късно...

— Ама че сте и вие... И това ми било учен! Великите открития се правят между единадесет и един часа в четвъртък.

Нина се засмя:

— Сигурно сте прав. Да вървим. Ах, да, не ви обясних къде е. Улица „Дмитрий Улянов“. Знаете ли я, Юрий Михайлович?

Не Юра, а Юрий Михайлович. О, женски усет! О, женска тактичност!

— Знам я — отвърнах аз. — Всичко знам. Поне да се бяхте обадили на професора по телефона.

— Господи — каза Нина, — не се сетих в тая суматоха!

Отначало спориха пет-десет минути дали да се обадим, или не. После два автомата подред се оказаха повредени. На ъгъла на „Красная Пресня“ автоматът работеше, но номерът беше зает. В крайна сметка пристигнахме на улица „Улянов“, без да сме се обадили. Вече минаваше единадесет.

— Тръгвайте всички — строго каза Иля и бързо ни погна към входа като стадо гъски.

Пак той натисна и копчето на звънеца. Никой не се обади.

— Не може да бъде — измънка Нина, — нали се обаждах. Беше заето.

Зад вратата, тапицирана с кафяв дерматин, се чуха стъпки. Блесна шпионката и веднага потъмня — сигурно някой надничаше през нея.

Вратата се отвори. Професорът стоеше по пижама и ни гледаше. Пижамата му беше изгладена почти толкова грижливо, колкото и костюма, с който го бях виждал. Рядката му лека коса беше грижливо вчесана. Интересно как спи, рекох си аз, легнал или прав?

— Извинявайте, Борис Константинович — нервно каза Нина. — Вече е късно, разбирам...

Професорът мълчаливо ни огледа. Напрежението в очите му постепенно изчезна. А може би просто се събуждаше.

— Добър вечер — каза той и с жест ни покани да влезем.

Влязохме в стаята, но не седнахме.

— Борис Константинович, позволете да ви ги представя — каза Нина, — това е жената на Юрий Михайлович, а това е неговият приятел...

Нина се запъна и аз разбрах, че дори не е запомнила името на Иля.

— И на какво дължа толкова неочакваната визита? — сухо попита професорът, без да кимне и да ни покани да седнем.

— Току-що се установи, че точките от графика за бързия сън на Юрий Михайлович напълно съвпадат с разстоянията между Слънцето и планетите от Слънчевата система — бързо каза Нина Сергеевна.

— И кой установи това, ако не е тайна? — попита професорът.

— Аз, с ваше разрешение — отвърна Иля и леко се поклони. Огромен, прашен, омачкан, той все пак представляваше внушително зрелище.

— Къде е графикът? — строго попита професорът.

— Ето го. — Иля съблече якето си, без да гледа го хвърли на креслото с калъф и извади от джоба лист хартия. — А това са разстоянията между Слънцето и планетите в астрономически единици. Ето пропорцията, която съставих. Ето изчисленията.

— Имате ли линия? — все така строго попита професорът.

— Не.

— Машенка — каза професорът, без да повишава глас, и в стаята веднага се втурна една дребничка възрастна жена.

Бях готов да се закълна, че е стояла на пост до вратата в очакване да я повикат. Жената свенливо ни кимна и застана неподвижно, вперила

очи в Борис Константинович. Сякаш е робот, помислих си аз.

— Машенка — рече професорът, без да откъсне поглед от графика, — Витя в къщи ли е?

— Не — уплашено измънка професоршата.

— Моля те, виж дали в стаята му има линия и пергел. Или поне линия.

Професоршата изхвъркна от стаята със същата скорост, с която бе влязла. Стара школа, помислих си аз, сега такива жени не се произвеждат.

Професорът седна на масата, без да гледа, протегна ръка, в която задъханата професорша пхна линията, и започна да измерва разстоянията на графика.

Мълчаливо стояхме около масата. Професоршата тихичко се оттегли до вратата — както изглежда, обичайното ѝ място — и също замря. Върху бюфета припряно тиктакаше старинен бронзов часовник. Едно парче от циферблата беше отчупено. Точно при дванадесет — числото, към което стрелките вече плътно се приближаваха.

— Познавате ли теорията на вероятностите? — обърна се най-после Борис Константинович към Иля.

— Не, аз имам хуманитарно образование.

— Да, да, вероятността за случайно съвпадение е практически равна на нула.

— Значи... — тихо рече Нина и професорът внимателно я погледна, сякаш я виждаше за пръв път.

— Значи сега ще пием чай — каза професорът и изведнъж се засмя. — Помислих си как ще изглежда физиономията на Щакетников... Машенка!

Професоршата-робот зае стоеж „мирно“.

— Машенка, моля те, поднеси ни чай и виж дали при Витя има нещо за пиене.

Професорът отново непохватно прихна да се смее и се обърна към Нина:

— Хе, Нина Сергеевна, представяте ли си каква ще бъде физиономията на Щакетников?

Боже прави и милосърдни, помислих си аз, колко различно хората реагират на великите събития. Едни хвърлят към тавана чуждите жени, други плачат, а трети мислят за физиономията на Щакетников. Не, сбъркал съм. Професоршата не можеше да е робот. Роботите не могат да работят с такава бързина. За една минута върху масата се появи покривка, върху покривката — чинии със сирене, салам, два вида сладко, чаши и едва начената бутилка коняк, да не говорим за чайника. Браво бе, Витя. Всичко ти се намира — от линия до коняк. Де да имах аз такъв Витя...

— Сядай при нас, Машенка — каза професорът и започна да налива коняк в чашите.

Машенка се втурна към масата и замръзна върху крайчеца на стола. Когато се пенсионира, професорът ще може да печели добри пари. Ще демонстрира висша дресура на съпруга.

Професорът вдигна чашата:

— Един мой познат американски психолог казваше, че най-доверчивите хора на света са учените. Никого не можеш да измамиш по-лесно, отколкото учения. И наистина, колко учени мъже са налпавали въдицата на най-различни шарлатани! Но защо? Защото ученият е свикнал да вярва на фактите. И колкото и необикновени да са фактите, принуден е да ги приеме. Но ако учените не бяха доверчиви, нямаше да има наука, понеже всичко ново винаги изглежда абсурдно, както например на Френската академия е изглеждало абсурдно, че от небето могат да падат камъни. Когато Юрий Михайлович за пръв път дойде при мене, не исках да го слушам. Онова, което говореше, беше фантастично. Но сега това са факти. И аз съм длъжен да им вярвам. И да накарам и другите да вярват. Защото ученият е и мисионер, който трябва винаги да се стреми да насочва хората към своята вяра. Да пием за великите факти, на които станахме свидетели, да пием за вярата в науката.

Всички пихме. Професоршата също изпи своя коняк, без да сваля поглед от мъжа си. Пиеше синхронно с него.

После пихме за интелектуалното безстрашие и за братята по разум. После за Контakta.

— Машенка — каза професорът, — я виж дали Витя има още нещо... такова...

Старицата изчезна като отнесена от вихър и се върна с бутилка ром „Хавана клъб“. Притискаше бутилката до гърдите си.

— Борис Константинович — обадох се аз, знаете ли какво си помислих за очите ви?

— Какво?

— Реших, че имате очи на милиционер.

— По-ра-зи-телно! — извика професорът.

— Защо?

— Защото на младини работех в милицията.

Пихме за нашата милиция. Иля шепнеше нещо на ухото на Галя и тя лекичко се тресеше от смях.

— Драги професоре — рекох аз и почувствувах, че той всеки миг ще се раздвои и трябва да го предупредя за това. — Драги Борис Константинович! Искан да ви предупредя... — Забравих какво съм искал да предупредя професора, но той вече не ме слушаше.

— Машен-ка! — викна той и на мене ми се стори, че гласът му вече не звучи, както по-рано. А може би самият аз вече не чувах добре. — Машен-ка! Я виж дали при Витя има нещо... Ромът не струва.

Погледнах бутилката „Хавана клъб“. Беше празна.

Нощта постепенно губеше ясните си очертания. Машенка още два пъти ходи до Витя и неговият дух ни изпрати бутилка „Екстра“ и бутилка „Саперави“. Професоршата за малко не изпусна тая бутилка, защото се препъна в крака на Илюша и той я улови във въздуха.

После дойде някакъв възрастен плешив човек, който се наричаше Витя, и аз му доказвах, че не може да е Витя, защото Витя е дете, едно такова мъ-ъ-ъничко момченце, което няма къде да спи, понеже лошите родители са натъпкали цялата му стая с бутилки.

Плешивият човек, който знае защо, ми стисна ръката и със сълзи на очи призна, че все пак е професорски син и самият той е професор.

Аз му отвърнах, че професорски син и професор са две съвсем различни неща, но той отиде в стаята си, донесе оттам бутилка унгарски джин и някаква книга, която все се мъчеше да ми покаже и ме уверяваше, че от нея ще науча званието му.

После танцува с Нина и Нина събу обувките си, а на мене ми беше хем смешно, хем тъжно, защото всички бяха толкова мили, че сърцето ми се свиваше от любов към тях.

ХІІІ ГЛАВА

Нина се обади по телефона в къщи и ми предаде молбата на Борис Константинович да отида в три часа в института. Оказа се, че той щял да ходи при директора и искал да му бъда на разположение.

— Почакайте ме в приемната с Нина Сергеевна. Може би ще се наложи да демонстрирате още веднъж способностите си — каза професорът, когато пристигнах при него.

Тръгнахме към кабинета на директора. Отпред — решителният Борис Константинович, след него — Нина, а подир нея и аз.

— Оленка, Валерий Николаевич в кабинета ли е? — кимна професорът към вратата, на която се мъдреше табелка „В. Н. Ногинцев“. — Назначил ми е аудиенция точно в три.

Оленка, същество на около осемнадесет години с разпиляна върху раменете руса коса, вдигна очи от книгата, сложена върху пишещата машина, и кимна.

— Сега, Борис Константинович. — Тя натисна някакво лостче и каза: — Валерий Николаевич, търси ви Борис Константинович Данилин.

— Покани го да влезе — чу се по уредбата нисък мъжки глас.

Според дълбокото ми убеждение, тъкмо такива гласове трябва да притежават обитателите на големи кабинети, пред които седят секретарки с дълги руси коси.

Борис Константинович бързо ни кимна и изчезна зад тапицираната с черен дерматин врата.

— Здравейте, Борис Константинович — чу се по уредбата.

— Добър ден, Валерий Николаевич — отвърна гласът на професора.

Русокосото същество посегна към лостчето и аз изведнъж неочаквано за самия себе си казах:

— Оленка, дете мое, защо ни лишавате от това малко удоволствие? Нека чуем какво ще приказват учените хора.

— Не може — рече Оленка, но не изключи уредбата.

— А може ли да сте толкова красива? — попитах аз и сам се изчервих от безсрамното си ласкателство.

Оленка прихна и погледна Нина Сергеевна.

— Нищо, наш човек е. — Нина кимна към мене със заговорнически вид.

— Добре, само че никому нито дума, иначе нали знаете какво ще ме направи Валерий Николаевич...

Не знаех какво ще я направи, но не се вълнувах особено много за нея. Ако се съди по маниерите ѝ, не се знаеше кой на кого може да направи повече — директорът на Оленка или Оленка на директора.

— Валерий Николаевич, дошъл съм при вас по не съвсем обикновена работа — каза Борис Константинович и в гласа му, макар и преминал през ситото на високоговорителя, се долавяше напрежение.

— Слушам ви.

— В нашата лаборатория по съня дойде един млад мъж, двадесет и пет годишен, и помоли да определим какъв е характерът на сънищата му.

— И какво сънуват младите мъже в наши дни? — меко избоботи кадифеният бас на директора. — Не е ли същото, каквото сънувахме и ние?

— Не, Валерий Николаевич — твърдо, без усмивка в гласа отвърна професорът, като веднага отклони разговора на страна от предложената от директора леко шеговита пътечка. — Юрий Михайлович Чернов сънува непозната планета, наричана от него Кехлибарена, защото там преобладава тъкмо този цвят. Юрий Михайлович е уверен, че сънищата му не са нищо друго освен мислена връзка, установена с него от обитателите на тая планета.

Настръхнах и по гърба ми преминаха тръпки. Чак сега разбрах напълно как изглеждам в очите на нормалните хора.

— Хм, хм! — басово се изкашля директорът и в глухия тътен на гласа му можеше да се долови подходящо за случая съчувствие. — Трябва ли да му помогнем?

— Да. Но изобщо не става дума за психиатрична клиника. Работата е там, Валерий Николаевич, че идеите на Юрий Михайлович не са нито заболяване, нито илюзия.

— Сиреч?... — Гласът на директора прозвуча малко по-сухо, сякаш влажният му и мек бас бе леко подсушен от нетърпението.

Почувствувах, че с всички сили стискам дръжките на зеленото кресло. Какво ли му е сега на Борис Константинович? Милият, несимпатичен, упорит и непреклонен професор.

— Имаме всички основания да смятаме, че Юрий Михайлович не греша, че с него са установили връзка представители на някаква извънземна цивилизация.

— Много мило — с облекчение се засмя директорът. — Да си призная, не подозирах, уважаеми Борис Константинович, че сте такъв шегаджия...

— Разбирам ви — сухо и твърдо каза професорът. — Давам си пълна сметка за това, какво мнение би трябвало да си съставите сега за мене изобщо и по-специално за умствените ми способности. Самият аз минах по този път и напълно разбирам вашия скептицизъм.

— За какво говорите, какъв скептицизъм? — с лек примес на раздразнение попита директорът. — Ако нещо ви е накарало да се пошегувате с мене, какво общо има тук скептицизмът? Моля ви, уважаеми колега...

— Валерий Николаевич, не ви разигравам и не се шегувам с вас. Както може би сте забелязали, изобщо нямам склонност към шегите. В нашата лаборатория извършихме изследвания, които стопроцентово потвърждават извода, за който вече имах чест да ви съобщя.

— Ама вие подигравате ли се, драги Борис Константинович? — В баса на директора се вплетоха нотки на негодувание.

— Не се подигравам. Вече ви казах, че не се шегувам и не се подигравам. Знаете, че през тия двадесет и три години, откакто работя в института, никога не съм си позволявал никакви шегички и номера. Повтарям: не съм се побъркал и не се шегувам. Моля ви само да ме изслушате.

— Добре — с въздишка рече директорът и аз си представих как се обляга в креслото с вид на жертва и притваря очи.

— Направихме четири нощни изследвания на Юрий Михайлович по време на сън. Получавахме електроенцефалограма и я дублирахме чрез регистриране на БДО. Ето графика за бързия сън на изследвания обект през първата нощ, през втората, през третата и четвъртата. Обърнете внимание, че всички периоди на бърз сън започват в едно и също време и продължават точно по пет минути. Виждали ли сте някога такава ЕЕГ?

— Твърде странна картина, съгласен съм, но...

— Направи ни впечатление, че за разлика от нормалното Юрий Михайлович прекрасно помни всички сънища, с всичките им подробности, и че сънищата последователно го запознават с живота на Кехлибарената планета.

— Борис Константинович!...

— Извинявайте, Валерий Николаевич, още не съм свършил...

— Никак не настоявам да продължите този странен разговор...

— Другарю директор, аз съм завеждащ лаборатория. Дошъл съм при своя директор. Най-после съм учен и съм дошъл при колега. Изслушайте ме спокойно...

— Добре, Борис Константинович, щом настоявате, то се знае, че ще ви изслушам до край. Но разберете...

— Вие разберете, че никога не бих дошъл при вас, ако не бях сигурен в това, което казвам. Да не мислите, че не си представям какви мисли се въртят сега в главата ви? Стар идиот, съвсем е изкуфял, само това ми липсваше и така нататък...

— Борис Константинович, струва ми се, не съм ви давал...

— В нищо не ви обвинявам. Само ви моля спокойно и безпристрастно да разгледате граfiците, които са пред вас. Както виждате, интервалите между късите периоди на бързия сън се удължават отляво надясно, от първия период до десетия. В два случая между петия и шестия цикъл се появява още един, допълнителен период. Оказва се, че пропорцията на интервалите отговаря напълно на разстоянията от Слънцето до деветте планети. А допълнителната точка между Марс и Юпитер, която ту се появява, ту изчезва, както изглежда, е космически кораб, изпратен от тая Кехлибарена планета. Обърнах се към двама математици с въпроса, каква е вероятността за случайно съвпадение на десет числа. Подобна вероятност е микроскопично малка...

Паузата, която настъпи след последните думи на Борис Константинович, ставаше все по-дълга и по-дълга, докато най-после директорът попита с дълбока въздишка:

— Искате да ме уверите, че става дума за телепатична връзка между някаква извънземна цивилизация и изследвания от вас човек. Така ли?

— Да.

— И сте смятали, че ще ме убедите в реалността на такава връзка?

— Смятах — отвърна Борис Константинович.

— Но вие прекрасно знаете, че телепатията е мит, фикция, шарлатанска измислица. Защо да се връщаме към тия митове?

— Това не е мит. На бюрото пред вас има нещо съвсем реално: графиците, съставени абсолютно коректно въз основа на абсолютно коректни опити. Опитът е повторен четири пъти. Възможността за грешка е изключена.

— Чели ли сте трудове, където се изследва въпросът, каква трябва да е мощността на мозъка, за да излъчва сигнали, способни да достигнат мозъка на реципиента? Та това са глупости, веднъж завинаги установени глупости. Не съществува нито една известна нам форма на енергия, с чиято помощ би могла да се предава телепатична информация. Просто несериозно е да се обсъжда въпроса за телепатията на равнището, на което се намираме ние с вас. Ако бяхме диваци, може би бихме могли да говорим за подобни глупости. Няма да крия от вас, Борис Константинович, електроенцефалограмата наистина е твърде интересна. Но що се отнася до всичко останало... Дори не мога да намеря думи...

— Валерий Николаевич, във вашата приемна седи човекът, когото изследваме. Досега не исках да говоря за това, но той може да ви демонстрира същите телепатични способности, които, както знаем, не съществуват.

Оленка с любопитство ме погледна, леко навела глава настрана, като кученце, и тежката ѝ руса коса също провисна на една страна.

— Борис Константинович, вие сте възрастен човек и някак не върви да ви чета лекции. Щом сте решили да пропагандирате телепатията, това си е ваша работа. Но като сътрудник на нашия институт, като завеждащ лаборатория в нашия институт бих ви помолил да се въздържате от странното си хоби. Още повече то изобщо не е ваша специалност. Щом искате, ставайте за смях, но да сложим печат на научно учреждение под вашите фантазии — не, колега, моля ви да извините стареца. Знаете ли, не съм свикнал да прикривам с моето име и с името на института разни... шарлатанства.

— Валерий Николаевич, обвинявате ме в шарлатанство?

— Вие сам се обвинявате. Благодаря ви, че ме избавихте от толкова неприятна мисия.

— Прекрасно, другарю директор. Да допуснем, че съм стар шарлатанин. Прекрасно. Благодаря ви. Но вие сте директор на институт. Вие сте учен. Вие сте член-кореспондент на Академията на науките. Разобличете нашето шарлатанство. Нима мислите, че не ви разбирам? Когато Юрий Михайлович за пръв път дойде при мене, и аз нищо не исках да слушам. Приказвах му за проектите за вечен двигател, с които нито един грамотен човек не би започнал да се занимава. И все пак той ме убеди, защото знанията не бива да са като капаци на очите.

— Не ме придумвайте, никога за нищо на света няма да се съглася да участвувам в шарлатански истории.

— Но какви облаги можем да имаме...

— Въпросът не е в облагите. Вие и вашият човек може би дори искрено вярвате в своята честност...

— Благодаря ви, Валерий Николаевич. Това вече е голяма похвала...

— Оставете, Борис Константинович. Да свършваме този тягостен разговор и нека забравим, че сме го водили. Има тридесетина години, откакто се познаваме, и никога не съм ви давал повод да се съмнявате в доброто ми отношение към вас.

В директорския бас отново се появиха очарователни кадифени нотки.

Трябваше да спасяваме безстрашния Борис Константинович. Аз станах и Оленка уплашено ме погледна.

— Къде? — изписка тя. — Не може!

Но аз вече влизах в кабинета на директора.

Директорът се оказа точно такъв, какъвто си го представях: едър белокоп коса, стареещ лъв.

— Извинявайте, зает съм — кротко рече той, като ме удостои с една десета от погледа си.

— Знам, че сте зает, Валерий Николаевич. Тъкмо аз съм човекът, заради когото се разиграва цялата история.

Директорът се отпусна върху облегалката на креслото и внимателно ме погледна. Беше толкова величествен, благообразно красив и почтен, че се почувствувах като малко мишле, дошло на гости

на котарака. Борис Константинович мълчаливо въсеше вежди. Видът му беше опърпан и сърдит. И изведнъж толкова силно ми се прииска да направя на пух и прах непристъпната директорска броня, че в главата нещо ме засърбя. И заедно с този сърбеж чух шумоленето на думи, сухото шумолене на поток от мисли. Мислите на директора бяха все така солидни и почтени като самия него. Все така коректни и чисто измити. Вече позастарели, но добре запазени мисли:

„Глупава история... халюцинации... Трябва да повикам Оленка...“

— Смятате, че историята е глупава — казах аз, — смятате, че имате халюцинации. Дори искате да повикате вашето прелестно момиче, за да ме изхвърли оттук...

„Ама че тъпотия... Цирков номер...“

— Сега твърдите, че това е тъпотия, цирков номер.

С крайчеца на окото си забелязах, че по суровото, развълнувано лице на Борис Константинович се плъзна едва забележима усмивка и той непохватно ми намигна.

— Глу-пос-ти! — изведнъж кресна Валерий Николаевич и гласът му неочаквано стана по-тънък и остър. — Жьо дьо сосиете!

— Уверявам ви, че това не са салонни игри, както казвате. Знам дотолкова френски. Просто чувам какво мислите.

„Защо пък да не проверя? Майсторски го прави“ — помисли си директорът.

— Разбира се, че ще проверите.

— Какво ще проверя? — извика директорът.

Невъзмутимата му величественост видимо изчезваше. Той ставаше по-стар, по-дребен, по-красив, по-припрян и по-неспокоен. Вече не беше лъв. Не беше дори котарак, при когото е дошла покорна мишка.

— Ще проверите колко майсторски го правя.

— Да не сте посмели! — изпищя директорът вече със съвсем тънък глас.

Вратата изшумя. Обърнах се. Там стояха Оленка и Нина Сергеевна. Намигнах им. Вече не нервничех и не се страхувах. Понесе ме някаква весела, немирна вълна. Опияняващата радостна безтегловност, в която ме потопяваше У.

— Какво да не съм посмял?

— Да четете мислите ми!

— Ама чакайте, Валерий Николаевич, нима е възможно да се четат чужди мисли? Нали вече половин час твърдите обратното. Или сега сте съгласен, че чувам чуждите мисли?

— С нищо не съм съгласен — вече малко по-спокойно отсече директорът. Както изглежда, Оленка му вливаше сили. — Това е елементарен фокус. Цирк. Виждате лицето ми, знаете за какво става дума и никак не ви е трудно да отгатнете мислите ми. При това аз не ги крия.

Както изглежда, от последната мисъл директорът се поокопити, защото започна отново да расте на размери, отново да запълва въртящото се германско кресло.

— Точно така — казах аз и почувствувах, че държа аудиторията в ръцете си, че до мене е Нина, че големите ѝ сиви очи ме гледат с възторг и ужас, че най-после ме гледа и дългокосата Оленка, която сигурно изобщо не е допускала, че с всемогъщия ѝ шеф може да се разговаря по подобен начин. — Точно така — повторих аз. — Какво по-просто от това? Сега ще изляза от стаята, вие ще напишете на лист хартия две-три фрази, ще сложите листа в плик. И всичко ще се изясни.

Всички замълчаха. И изведнъж се чу гласчето на Оленка:

— Ах, Валерий Николаевич, защо наистина не го направите!

Благодаря ти, Оля! Дано бог ти даде добър мъж, а ако после работата стигне до развод, нека да е бърз и безболезнен.

Директорът на института сви рамене:

— За да сложим край на тая глупава сцена.

Отидох в приемната, седнах в креслото, в което вече бях седял. Зелената изкуствена кожа на дясната му дръжка се беше пукнала и през цепката се виждаше пълнежът. Върху пишещата машина на Оленка продължаваше да стои отворената книга. Станах и я погледнах. Биология. Сигурно не са я приели и отново се готви за изпити.

Съсредоточих се. Трябваше да отсея ненужните думи, принадлежащи на Борис Константинович, Нина и Оленка. Да ме убиеш, не мога да обясня как правя това.

Чух сухото шумолене на директорските мисли: „Какво ли да напиша... че да свършим с тая комедия?... Кой можеше да помисли, че Данилин е способен на такова нещо... Но нека не се отвличаме...

Нещо такова, че да не може да се досети от ситуацията. Нещо, което няма отношение към тази сцена... Е, например... «Нашият институт...» Не, глупаво е. Не бива дори да споменавам института във връзка с това шарлатанство... Но трябва да напиша нещо... Започва да става смешно... Те ме гледат... Може би някакви стихове? Прекрасно. Нещо от училище, което ще е познато на Оленка... «Скъпа моя, още ли живееш?» Защо не? Да го напишем. «Скъпа моя, още ли живееш? Аз съм също жив. Привет от мен! Нека тиха светлина се лее...» Къде се лее? Къде се лее? Дявол го взел. Достатъчно е.“

Хайде. Бавно влязох в кабината на директора. Всички глави се обърнаха към мене. За пръв път в живота си се почувствувах като артист. Затворих очи и сложих ръка на челото си. Не бива да разочаровам девойката с толкова необикновена коса.

— „Скъпа моя, още ли живееш? — започнах да декламирам аз с чужд, скован глас. — Аз съм също жив. Привет от мен! Нека тиха светлина се лее...“ Стихът не е завършен. Не от Есенин, а от Валерий Николаевич. — Аз се приближих до бюрото. — Може ли плика?

Директорът машинално взе плика и ми го подаде. За миг дори ми дожаля за него.

— Олга! — с театрален глас казах аз и подадох плика на Оленка. — Моля ви да го отворите и да прочетете написаното на глас.

Като омагьосана, без да сваля широко отворените си очи от мене, Оленка протегна ръка, бавно взе плика, отвори го, извади листа, хвърли бърз поглед върху него и силно и рязко каза:

— Ах!

— Какво „ах“, дете мое? — попитах аз, като самодоволно се упивах и от нейното „ах“, и от едва сдържаното ликуване на Борис Константинович, и от леката усмивка на Нина.

— „Скъпа... моя... още... ли... живееш...“ — започна да заеква Оленка.

— По-смело, дете мое, това не е изпит.

— Достатъчно! — викна директорът. — Дори не питам как го правите. Телепатия не съществува...

— По начало навярно не съществува, но в нашия случай... — понечи да каже Борис Константинович.

— Никакви „навярно“, никакви „наши“ и „ваши“ случаи! Да се предават мисли на разстояние е невъзможно...

— Но нали би трябвало да съществува някакво разумно обяснение на това, което току-що наблюдавах четири души? — попита Борис Константинович. — Или не е задължително?

— За мене не е задължително! — кресна директорът. — Не съм цирков режисьор, ако нямате нищо против. Ефектен номер, не споря.

— Значи не сте променили гледището си? — попита Борис Константинович.

— Не, и няма да го променя, докато мозъкът ми е в ред.

— Благодаря ви за любезността, другарю директор. Искам да ви предупредя, че ще бъда принуден да се обърна по-горе...

— Можете да се обърнете, където искате, уважаеми Борис Константинович, но много ви моля да ме избавите от вашите фантазии!

— С удоволствие! Когато детето капризничи, най-добре е да го оставят на мира.

Директорът пое дълбоко въздух и бавно, със свистене го изпусна. Ръцете му с всички сили стискаха дръжките на креслото, сякаш се канеше да вдигне стойка.

Борис Константинович тръгна към изхода. Ние — след него.

Армията отстъпваше, без да е нарушила бойния си ред.

XIV ГЛАВА

Повярвалият в нещо скептик е човек, който не може да бъде спрял. Борис Константинович се хвърли да щурмува по-горните научни инстанции с такава ярост, че стените на здравия разум не издържаха и рухнаха. Беше създадена специална комисия, в която влизаха учени с различни специалности. Комисията трябваше да изучи феномена, наречен „Юрий Михайлович Чернов“.

Животът ми окончателно излезе от обичайните си релси. Бях грабнат, понесен и подхвърлян от някакви страшни, буйни водовъртежи. Във весел и странен кръговрат пред очите ми се мяркаха училището, Галя, Нина, Иля. Денем отговарях на безкрайните въпроси на членовете на комисията, разказвах пред магнитофонната лента съдържанието на сънищата си, а нощем спях в лабораториите, оплетен с датчици и проводници.

В комисията влизаше астрономът Арам Суренович Вартанян, който беше уверен, че най-голяма стойност за науката имат не моите сънища, а информацията, предавана от Кехлибарената планета посредством редуването на периодите на бързия сън и интервалите между тях.

Висок, мургав и малко кокетен, той непрекъснато повтаряше:

— Сънищата ви не ме интересуват, Юра. Това са някакви си там църковни требници и разни други тълковници на пророчески сънища. Не е наука. Много мило, много романтично, много красиво, но ненужно. Науката започва от графика. Когато ми показаха първите графици на вашия сън, разбрах, че става дума за Онова. Онова, което чакаш цял живот, ако си учен, а не канцеларски плъх.

Невероятно кроткият и нежен Сенечка, биофизик на тридесетина години, който приличаше на Исус Христос, ако не смятаме земските му очила с тънки метални рамки, ме обграждаше нощем с различни екрани, а веднъж ме накара да легна в метална тръба, използвана в някакъв институт за насищане тъканите на болните с кислород.

Двама психолози всеки ден ме измъчваха със своите въпроси и тестове, докато най-после се сетих да ги насъскам един срещу друг и

те започнаха спор, който продължаваше вече втора седмица.

Почти през ден се появяваше председателят на комисията академик Петелин. Академикът беше дребничко, беловласо човече, в което постоянно кипеше чудовищна енергия. Според мене, не съществува никакъв проблем за получаване на термоядрена енергия — съществува проблемът на академик Петелин. Достатъчно е човечеството да научи как в такова малко тяло се генерира такова фантастично количество енергия, и енергетичният проблем ще бъде решен веднъж завинаги.

Щом чуехме зад вратата да тропа бастунът на Павел Дмитриевич, неволно започвахме да се усмихваме. Павел Дмитриевич се втурваше при нас и започваше да обикаля из стаята. Изглеждаше, че едвам се удържа да не литне към тавана. Докато кръжеше така, успяваше да огледа, да попита, да изслуша, да разбере, да запомни и да реши всичко.

Аз си имам собствена теория защо Павел Дмитриевич веднага ми повярва, прие резултатите от първите опити на Борис Константинович и се съгласи да стане председател на специалната комисия. Имам сериозни основания да подозирам, че и този стар вълшебник не мисли по съвсем нормален начин. Колко пъти ме е гледал в очите и е казвал какво мисля. Разбира се, не с такава точност, с каквато го правех аз, но неизменно попадеше в целта. Когато го питах, заливаше се в ситен дяволит смях и ми намигаше.

— Хората — казваше той — всъщност са твърде еднообразни обекти, много по-еднообразни, отколкото са, да речем, астрономическите обекти. А аз съм дърто магаре и добре съм ги изучил. Ето на, сега например си мислиш, че дъртото магаре кокетничи...

— Павел Дмитриевич, как можете...

— Аха, улучих! Един на нула за Академията.

Павел Дмитриевич хитро присвиваше очи и питаше:

— Искате ли да ви открия тайната как направих научна кариера?

— Искам, Павел Дмитриевич.

— Преди всичко по природа съм страшен мързеливец и безделник. Да, да, Юрий Михайлович, не се шегувам. Но откакто се помня, винаги съм бил енергичен човек. Енергията умножена по мързела, винаги дава необикновени резултати. Освен това лесно мога

да бъде класифициран. Смахнат професор, завеян човек. А това е тип. Клише. Стандарт. А в нашия унифициран век какво по-хубаво и по-приятно може да има от човешкото клише? Не е нужно да мислиш какъв е човекът, какво диша и какво има в пазвата си. Нещо като поздравителна телеграма. Номер три — розички. Номер седем — гълъбчета на корниз. Номер десет — смахнат професор. И всички са доволни. О, Петелин ли? Той е номер десет.

— Павел Дмитриевич, шегувате се.

— Разбира се, че се шегувам. Да не искате да приказвам сериозно с вас? Сериозно приказвам само с враговете си.

— Имате ли врагове?

— Ученият, който няма врагове, няма и право да се нарича учен.

— А много ли са?

— Много са, страшно много! Знаете ли какво ме спасява?

— Какво?

— Броят им. Враговете са опасни само в малко количество. Когато станат прекалено много, непременно започват да враждуват помежду си. А враговете на твоите врагове ти стават почти приятели. — Академикът бързо ми намигна и добави: — Пък и бастунът ми! Оставете го, мислят си враговете ми, току-виж, че замахнал, глупакът му с глупак.

Академикът отново се заливаше в кръшен смях.

Семейният ми живот на свой ред стана някак несигурен и неопределен. Галя си беше същата и едновременно друга. Не знам дали това се обясняваше с неотдавнашните ни разпавии, или тя просто не можеше да свикне с мисълта, че живее под един покрив с космически телепат. Външно отношенията ни бяха съвсем нормални, но непрекъснато имах чувството, че вървим по тънък лед. Ледът или ще издържи, или ще се пропука. А когато несъзнателно очаква зловещия пукот, човек, естествено, е под напрежение. А напрежението ни най-малко не помага за благополучното плаване на семейния кораб.

Продължавах да се виждам редовно и с Нина, понеже тя и Борис Константинович също влизаха в комисията на академик Петелин. По някакво мълчаливо съгласие избягвахме разговорите на лична тема, но понякога ми се струваше, че това е само етап в нашите отношения, участък от железопътната линия, по който влакът се движи, без да спира. Но спирки ще има, те са пред нас.

Нина беше все така красива, както и по-рано, дори може би беше станала още по-красива, и с изострения си нюх на куче, което се е излегнало върху сеното, започнах да забелязвам жарките, отправяни към нея погледи на елегантния Арам Суренович.

Разбира се, в училището не знаеха нищо за моите занимания. Още първия ден, когато се събра комисията, академик Петелин съобщи, че за да се избегне ненужният шум, сензациите и слуховете, е взето решение засега всичко да се пази в тайна и ни помоли да я съблюдаваме.

Но тъй като почти всеки ден трябваше да тичам някъде, непрекъснато бях принуден да размествам часовете си, да отлагам събранията на класа и да отбягвам най-енергичните родители.

Един ден нашата директорка Вера Константиновна ме повика в кабинета си.

— Седнете, Юрий Михайлович — кимна ми тя и започна да размества книгата върху бюрото си.

Седнах и въпросително я погледнах.

— Юрий Михайлович, предстои ни не особено приятен разговор. Досещате ли се за какво?

Въздъгнах шумно и виновно.

— Разбира се, Вера Константиновна. И не само се досещам, а напълно споделям мислите и чувствата, които ви вълнуват.

Суровото лице на директорката, до което никога не се беше докосвала никаква козметика, започна бавно да почервява и аз си помислих, че този цвят отива много на прошарената ѝ коса, пристегната в аскетичен педагогически кок.

— И си позволявате... — започна тя.

Но аз я прекъснах:

— Нищо не искам да си позволявам. Прекрасно ви разбирам и напълно съм съгласен с вас, че Чернов много се е променил, при това в лошия смисъл на думата.

Вера Константиновна извади от джоба си носна кърпа и шумно се изсекна. Звукът беше чист и силен. Тя нямаше никаква хрема, просто искаше да спечели време.

— И какво като сте съгласен? — Тя не прибра кърпата, държеше я в ръка, готова в случай на нужда отново да спечели време.

— Вече ви казах, че напълно споделям вашите мисли и чувства. Сега просто съм в труден период от живота си... — За миг поспрях, за да избира между несъществуващата аспирантура и несъществуващите болести. Избрах аспирантурата. — Започвам аспирантура...

— Редовна ли?

— Не, задочна. Нали знаете какви главоболия са това, особено за учител...

Тънките устни на Вера Константиновна продължаваха да бъдат неодобрително свити.

— Уверявам ви, и на мене ми е неприятно, че съм принуден така да пренебрегвам задълженията си. Надявам се, че в най-скоро време ще се поосвободя...

— Добре, Юрий Михайлович. Ще почакам. Надявам се обаче, че разбирате — така не може да продължава дълго...

* * *

Това стана в междучасието между първия и втория час. Седях на обичайното си място между шкафа с математическите нагледни пособия, чийто ключ беше изгубен от предишните поколения учители, и съвсем разхлопания нисичък скелет, който всяка година губеше по няколко кости. Към шкафа, тъкмо на височината на очите ми, бе прикован овален инвентарен номер. Седемнадесет тридесет и едно. Съсредоточено погледнах номера и си мислех, че по-глупави числа не могат да се измислят. На нищо не се делят, а вече няколко години безуспешно се мъчех да ги умножа наум.

И изведнъж нещо стана в главата ми. Чух звук на включен, но ненастроен на станция радиоприемник. Тишина, която всеки миг трябва да бъде нарушена от звук. Но звук нямаше. Вместо него в звънката тишина на черепната ми кутия започна да пъпли някаква мисъл. Дори не мисъл, а мисълчица. Нещо мъничко, неясно, но тревожно. То се въртеше, въртеше, без да може да си намери място, постепенно растеше и укрепваше. Но все още не достигаше до съзнанието ми. Ако не притежавах опита на Кехлибарената планета, може би нямаше да обърна внимание на своето състояние. Малко ли неща назряват в главите на хората. От теорията на относителността до

решението да напишеш анонимно писмо. Но аз се вслушвах в себе си като болен, който търси най-малките симптоми. Мисълта ми най-после се откъсна от дъното на подсъзнанието и започна бавно да се издига към повърхността. И се превърна вече в нещо, което знаех и усещах.

А знаех, че на Земята има още някой, който притежава способности като моите и е свързан посредством същата нишка с Кехлибарената планета. Не ме питайте как бях узнал това. Не мога да отговоря на този въпрос. Но го знаех. Бях сигурен. Не изпитвах ни най-малко съмнение.

И това знание беше приятно. Едва сега напълно осъзнах колко самотен съм бил до този момент. Сам. Сам сред милиардите, избран от У. Да, заобикаляха ме хора, които не ми обърнаха гръб, подкрепиха ме, повярваха в невероятното, но те разчитаха само на думите ми. А думите не можеха да предадат нито хармонията на заоблените кехлибарени хълмове, която чуваш, докато летиш над тях, нито пълното сливане на братята в Пръстена на Зова, нито мелодията при Завършването на Дантелата, нито самия цвят на Кехлибарената планета. Думите бяха твърде груб инструмент, негоден за нови, непознати светове. И аз бях в плен на Кехлибарената планета, от хората ме отделяше стена от празни думи, които опитвах и отхвърлях, убеден, че са слаби, бледи, сухи.

И ето сега някъде на Земята се беше появила жива душа, с която можех да споделя без думи щастието от познанството с народа на У. Стана ми толкова хубаво, толкова радостно, че изведнъж за пръв път в живота си умножих наум седемнадесет и тридесет и едно — вълшебните числа от тайнствения инвентарен номер. Петстотин двадесет и седем — какво прекрасно число!

В креслото седеше математикът Семьон Александрович. Защо винаги в изключително важни за мене мигове погледът ми се обръща към нашия математик? Семьон Александрович, миличък, махнете дневника от гърдите си и тогава с вас също ще се случи нещо чудновато. Може би сърцето ви ще бъде пронизано от стрелата на Амур, който се е преобразил в нашия училищен скелет без половината кости. Амур ще ви улучи и ще се влюбите в нашата директорка Вера Константиновна. А тя във вас. И вместо строгия педагогически кок ще си направи необикновена прическа. А вие ще дойдете с пъстра модна риза и широка вратовръзка.

Не, за съжаление това беше малко вероятна картина. Не заради Амур, не. Амур е просто нещо. Но кокът на Вера Константиновна — за него и трима Амуровци щяха да са малко.

И все пак нетърпимо ми се прииска да приобща Семьон Александрович към щастието. Приближих се до него.

— Семьон Александрович — попитах го аз, смятайки се за пратеник на съдбата, — искате ли да ви отворя шкафа с пресечените пирамиди?

Математикът потъна дълбоко в креслото и барира изхода от него с дневника с мастиленото петно в десния горен ъгъл.

— Е... ключа го няма...

— Тогава да поръчаме нов?

Семьон Александрович ме погледна с уплаха, сякаш му бях предложил да вдигнем училището във въздуха и да ограбим взаимоспомагателната каса.

Приближих се до шкафа. Синята цветна хартия зад остъклената вратичка отдавна беше избеляла. Хванах дръжката и лекичко я дръпнах. Вратичката се отвори с печално скърцане, с каквото се рушат легендите.

— Ето на, Семьон Александрович гордо и великодушно казах аз. — Подарък. От нас двамата.

Звънецът удари, но Семьон Александрович не тръгваше, за да влезе в клас. Със ситни крачки странешком, рачешки, той пристъпваше към шкафа и изведнъж се хвърли към него като ястреб. С блуждаеща усмивка на потаен развратник изваждаше от неговите прашни глъбини пирамиди и кубове, правоъгълници и паралелепипеди и с трепереща ръка бършеше от тях дебелия прах.

Не обичам особено много девети „А“. Противни сноби, които сякаш ми правеха услуга със самото си присъствие. Но днес и те ми се сториха мили.

— Обявява се едnodневен мораториум на двойките в чест на забележителното събитие, което току-що стана в нашето училище — с гласа на Левитан казах аз.

— Какво? — закрепяха девойките от девети „А“, които се славеха със своето свраче любопитство.

— Беше отворен шкафът с математическите пособия.

Девоиците разочаровани изсумтяха. Разбира се, че биха предпочели съобщението за годеж между Вера Константиновна и Семьон Александрович, но, уви, не можех да им предложа такова нещо.

След часовете си тръгнах към къщи пеша. Беше станало по-топло. Снегът се бе стопил, валеше ситен дъжд. Дори не дъжд, а воден прах. И не валеше, а висеше във въздуха. Две момиченца профучаха край мене с танцова стъпка. С чанти на гърба, с плитчици, увиснали изпод шапчиците. Защо и аз да не вървя с танцова стъпка?

Отбих се във фурната, купих дневната ни дажба хляб, взех от магазина за зеленчуци пакет картофи и се залових да си топля обяда.

И изведнъж отново звънка тишина в главата. Очакване, че не съм сам. И че оня, вторият, знае, че съществувам. Не е важно дали знае кой съм и къде съм, обаче знае, че съществувам. Сигурен съм в това, както и че оня, вторият, знае за Кехлибарената планета. Сигурен съм, знам.

Погледнах часовника. Вече е четири. В пет часа в комисията трябваше да дойде Павел Дмитриевич.

Оставих съдовете неизмити и хукнах към института, където ни бяха отделили две стаички.

— Павел Дмитриевич — рекох аз, когато той влетя през вратата точно в пет нула-нула, — стана още едно събитие.

Всички се обърнаха към мене, а председателят на комисията лакомо се облиза, сякаш предвкушаваше нещо интересно.

— Какво, Юрий Михайлович?

— Днес научих, че на Земята има още един човек, който като мене приема сигнали от Кехлибарената планета.

— Къде? — Павел Дмитриевич направи видимо усилие да не излети от стола.

— Не знам.

— Откъде ви е известно тогава, че съществува?

— Получих сигнал. Просто разбрах, научих, че има такъв човек. Ако ви интересува, мога дори точно да ви посоча времето. Така... Стана в междучасието между първия и втория час. Значи било е около девет и двадесет.

— Какво представляваше сигналът? — попита Арам Суренович и, кой знае защо, погледна Нина, която седеше до прозореца.

— Не мога да ви кажа точно. Такова чувство... сякаш са пуснали радио, а не са го нагласили на станция. Тишина, която крие в себе си звук, нещо подобно. Звънка тишина. И някаква назряваща мисъл. Неясна. И изведнъж знание. Увереност.

— Твърда ли? — стеснително попита биофизикът Сенечка.

— Кое? Увереността ли? Абсолютно. Като таблицата за умножение.

— Кой е той, къде е? — попита Павел Дмитриевич.

— Нищо не знам. Знам само, че такъв човек съществува. Знам, че е човек. Знам, че знае за мене. И толкоз.

— Ах, колко хубаво би било да го намерим! — въздъхна председателят на комисията. — Представете ли си какво би значило? Ако и тоя човек получава информация под формата на сънища и ако тя съвпада с информацията, получавана от Юрий Михайлович, това значи, че отпадат последните съмнения в нейното съществуване.

— Ще видим тогава как ще изпицят скептиците като Ногинцев — замечтан рече Борис Константинович.

— Ногинцев не може да пици — каза Павел Дмитриевич. — Той е бас.

— Нека пици басово — предложи Арам Суренович и победоносно погледна Нина.

— Ще можем да публикуваме трудовете си — стеснително измърмори биофизикът Сенечка и за да не вижда собственото си смущение, свали своите земски очила с метални рамки.

Не мога да обясня защо мислено наричах очилата му земски. Земска управа, земски лекар, лекарят Чехов. Не знам.

— Засега и дума не може да става за такова нещо — отсече Павел Дмитриевич и постави точка, като тропна с бастун по пода. Точката беше мека, върхът на бастуна беше гумен. — И дума не може да става! Това беше едно от условията, когато бе създадена комисията, и аз съм напълно съгласен с него. Представете ли си какъв шум ще се вдигне? Ще разкъсат на парчета нашия Юра. А той все още ни е нужен цял... Чакайте, а едновременно ли получихте тия два сигнала — че има човек, който знае за Кехлибарената планета, и че тоя човек знае за вашето съществуване?

— Не. Първо научих, че той съществува, а после, към четири часа, когато се канех да изляза от къщи, получих втория сигнал.

— Характерът същият ли беше, както сутринта?

— Имате предвид субективните усещания? Да.

— Да се надяваме, че Юра ще успее да уточни информацията.

Ще бъде просто чудесно...

— Ногинцев... — подзе Борис Константинович.

Но Петелин го прекъсна:

— Не разбирам добре с какво се занимаваме тук, приятели мои. Изясняваме дали се е осъществил първият контакт с извънземна цивилизация, или натриваме носа на уважаемия Валерий Николаевич Ногинцев?

— Едното не изключва другото, Павел Дмитриевич — каза Арам Суренович.

— Прав сте, драги мой — усмихна се председателят на комисията. — Ако не е лесно в малкото да намериш голямото, по начало без особен труд можеш в голямото да откриеш малкото. Така ли е, Борис Константинович? Картаген трябва да бъде разрушен. Носът на Ногинцев трябва да бъде натрит?

— Трябва — с яростна увереност на отмъстител кимна Борис Константинович.

— Охо, колко сте темпераментен! Не бих искал да съм на мястото на вашия директор и да имам в института си сътрудник като вас... Приятели мои, струва ми се, че днес трябва да освободим Юрий Михайлович. Може би в по-спокойна обстановка по-бързо ще получи някаква допълнителна информация за своя колега... Ах, колко хубаво ще е да го намерим! Помислете си само какво ще ни даде това! Просто дъхът ми спира, а с мене, дъртото магаре, такова нещо не става току-тъй, повярвайте ми... Юрий Михайлович, ако се разбере нещо ново, веднага ще ми се обадите по телефона, по всяко време на денонощието.

XV ГЛАВА

Почти две седмици не можах да разкажа нищо ново на Павел Дмитриевич. Една прекрасна вечер в началото на декември Вася Жигалин ни покани на преферанс. Трябваше да дойде и Иля Плошкин.

На масата вече стоеше разчертаният лист хартия с магически цифри в центъра: игра до петдесет, по една копейка. Настанихме Галя пред телевизора да гледа мач по водна топка, а ние седнахме край кръглата маса.

— Момчета — изведнъж каза жената на Вася, — ами че Юрочка ще ни обере до шушка.

— Защо? — попита Иля.

— Защото четете мислите ни.

— Благодаря ти, миличка — развълнуван рече Вася, — съвсем ми беше изскочило от главата.

— Точно така — кимна Иля. — Голи ще ни съблече. Такъв е той. Олигофрените са много хитри.

— Както искате — казах аз. — Съвсем бях забравил. Нали знаете, че започвам да чета чуждите мисли само когато се съсредоточа.

— Разбира се. Аз миналия път се съсредоточих — и ми взехте четири ръце с никаква карта.

— Ти, миличка, по-добре не се съсредоточавай — нежно каза Вася, — това не води до нищо добро.

Валентина силно се изкашля, размърда мощните си рамене и Вася веднага се сви, замълча.

— Добре — казах аз, — щом не искате, няма. Ще нося тежкия си кръст. Играйте, печелете и губете своите имена, затъвайте в бездната на разврата, а ние с Галя ще си вървим.

— Не, няма да си вървите. Галя ще гледа как се дават „Спартак“ и „Динамо“, а ти полекичка, без да бързаш, ще приготвиш вечерята.

— Не искаш ли да избърша и пода? — деловито попитах аз. — Или да го изцикля? Аз съм от Тимуровата команда...

И в този миг чух вече познатата ми звънка, изпълнена с още неродени звуци тишина. Стаих дъх и затворих очи.

— Юрка — чух аз гласа на Иля, — лошо ли ти е?

Изскърца някакъв отместен стол. Аз магнах с ръка:

— Не ми обръщайте внимание. Всичко е наред. Просто съм уморен.

— Да не лъжеш? — басово попита Валентина.

— Не лъжа, Валюша, недей да се тревожиш.

Отново затворих очи. Тишината все нарастваше и нарастваше. Тя кънтеше в мене, изпълваше ме целия, но не можеше да се излее в дума, в образ, в мисъл, в знание.

— Пика — каза Иля.

— Пас — въздъхна Валентина.

— Спатии — каза Вася.

— Спатиите са мои.

— Тогава кари. Стига си се инатил, Иля. Не подхожда на широката ти натура.

— Добре де. Вземи ги.

— Кари — неуверено каза Вася.

— Който иска шест кари, е на път да изгори — назидателно се обади Иля.

— Джамбул — рече Вася. — Певец на вековния картоиграчески фолклор.

— Певецът обявява „вист“ — ехидно каза Иля.

— И аз — обади се Валентина.

А тишината в мене все назряваше и назряваше, без да може да роди каквото и да било. И аз седях кротко, търпеливо, като квачка. Бях квачка — и нищо повече.

— Май сте една вътре, господине — сухо каза Иля.

— Боже, какво злорадство, долна корист и стремеж да унижи ближния си има у този човек! — с плачевен глас каза Вася.

— Ах, Вася, ако пишеше така, както говориш, цена нямаше да имаш — мечтателно каза Иля. — Колко блясък, огън, любов към себе си — и всичко заради една ръка по-малко. Какъв ли шедевър ще създадеш, ако обявиш седем и си три вътре?

— Недей да го плашиш по вечерно време — избоботи Валентина, — че ще вземе да заеква. Аз съм пас. Ти да искаш нещо, Юрка?

— Благодаря, и аз съм пас. Всичко е нормално.

И изведнъж в главата ми пламва фраза.

Късичка английска фраза: „Благодаря, мис Карадос“. И звънката тишина в главата ми изчезна, угасна, сякаш приемникът беше изключен.

Мис Карадос. Какво значи това мис Карадос? Коя е мис Карадос? Свързана ли е по някакъв начин с моя двойник, към когото, както и към мене, се е проточила тънката нишка на сънищата от Кехлибарената планета?

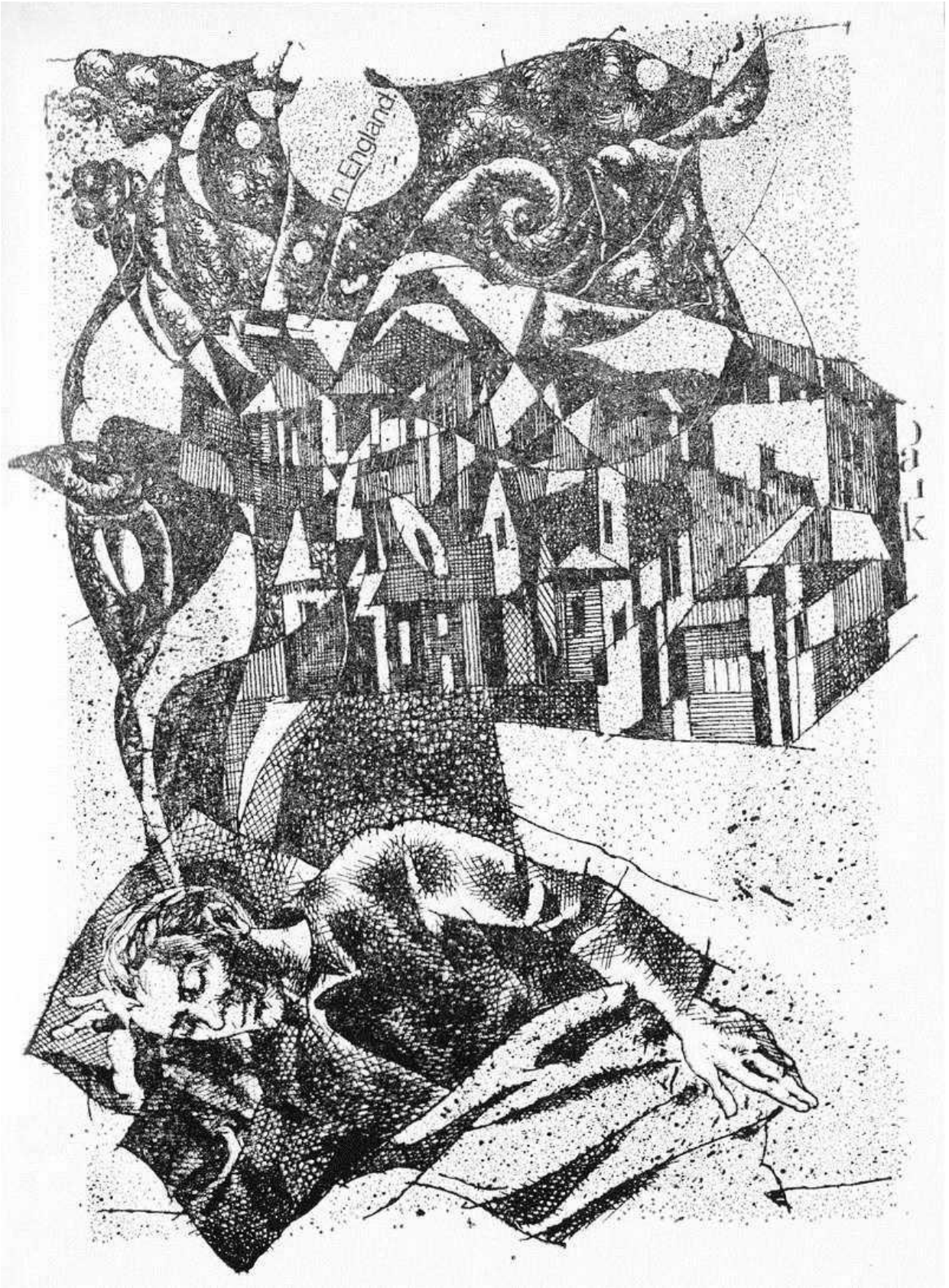
Тишината и чувството на очакване бяха същите, както и тогава в училището, когато седях между шкафа и скелета. Но този път прочетох фразата. Точно така, прочетох я. А може би всичко това само ми се е сторило?

През нощта за пръв път от дълго време насам сънувах съвсем земен сън. Присъни ми се някакъв чуждестранен град. Искях да разбера кой е градът, но, който знае защо, не можех да попитам никого.

Вървях по една малка уличка и чувах английска реч, но не можех да разбера за какво говорят хората. И не защото не разбирах думите и фразите, а защото те се сливаха. Непрекъснато се мъчех да доловя какво все пак приказват минувачите, но не можех. Напрягах се, изпъвах врат — и не можех нищичко да разбера.

Уличката, по която вървях, беше застроена с еднотажни и двуетажни къщички. На една от по-големите сгради имаше табелка. Знаех, че непременно трябва да я прочета, но, който знае защо, не можех да се приближа до нея. На табелката, малка медна плочка, сякаш бе изписана думата „банк“. Да, четири букви: „Банк“. Много приличаше на „банк“. Но коя банка... Дори можех да преброя буквите. Те бяха седем и първата... първата много приличаше на буквата „к“ в думата „банк“.

И не разбрах нищо повече. Събудих се с чувството, че не съм успял да направя онова, което бях длъжен да направя. Лежах в тъмното и непознатата уличка, която току-що бях сънувал, отново минаваше пред очите ми. Не, това не беше обикновен сън. Яркостта на картината и богатството от подробности бяха също както в кехлибарените сънища. Но това беше Земята. Хората говореха английски, бях съвсем сигурен. Ех, ако бях прочел името на банката!...

Павел Дмитриевич неописуемо се развълнува, когато сутринта му се обадох по телефона. Гласът му трепереше от възбуда.

— Елате в десет — каза той.

— Павел Дмитриевич — примолих се аз, — ще ме изгонят от училище! Веднъж вече ходих при директорката.

— Ще ви взема в моя институт. Като старши лаборант.

— Благодаря, Павел Дмитриевич. Вече са ми предлагали да работя като лаборант, нощен пазач и домакин. Но аз искам да преподавам английски език. Или в краен случай да цикля паркет.

— Ще циклите паркета в моя институт. Има достатъчно, за цял живот. Впрочем... Знаете ли, така май дори ще е по-добре. Банка. Кой знае всичко за чуждестранните банки, както казваха на времето в Одеса? Финансистите. Това е идея. В четири часа.

Пристигнах в четири без десет, а в четири без две минути в стаята се втурна Павел Дмитриевич, като тикаше пред себе си някакъв величествен млад мъж с елегантно плоско куфарче в ръка. По пълното му гладко лице беше изписано изумление.

— Това е другарят Риженков — каза Павел Дмитриевич. — Откраднах го направо от работа.

Откраднатият Риженков виновно се усмихна. Навярно не беше свикнал да си има работа с хора като Павел Дмитриевич.

— Другарят Риженков ще се помъчи да ни помогне да определим националната принадлежност на банката, която е видял Юрий Михайлович.

Другарят Риженков извади цигари и въпросително погледна Павел Дмитриевич.

— Никакви цигари, драги... кажете как да ви наричаме, че „другарю Риженков“ е твърде официално.

— Никита Алексеевич.

— И тъй, драги Никита Алексеевич, приберете цигарите си. Ще пушите, когато познаете коя е банката. И колкото по-бързо познаете, толкова по-бързо ще запушите. Съгласен ли сте с подобен стимул? Както е известно, Наполеон е забранявал на помощниците си да ходят в тоалетната, преди да си свършат работата. Аз не съм Наполеон и вместо тоалетна използвам тютюна.

Специалистът по банките плахо се усмихна. Той изобщо не можеше да разбере къде е попаднал и какво искат от него. Прибра

цигарите в джоба и сплете пред себе си пръстите на ръцете, за да покаже, че е готов и внимава. Ръцете му бяха също такива чисти и пълни като лицето. И венчалната гравирена халка беше новичка и лъскава.

— Е, да започваме, приятели мои. Никита Алексеевич, вие сте експерт. Поемайте командуването в свои ръце. Задавайте въпроси. Юрий Михайлович ще ви опише всичко, каквото е можал да види.

Експертът леко разпери ръце. Жест на извинение.

— Добре, да започнем, както се казва, от самото начало. Юрий Михайлович, за коя страна става дума?

— Тъкмо това се опитваме да разберем — обади се Павел Дмитриевич.

— Извинете... хм... — По лицето на специалиста по банките се изписа учудване. — Доколкото знам... Юрий Михайлович е видял някаква банка...

— Точно така — рече Павел Дмитриевич, сърдито тропна с бастун по пода и нетърпеливо се размърда върху стола си, сякаш всеки миг щеше да литне. — Вече ви го казах.

— Разбирам, разбирам — припряно кимна Никита Алексеевич. Виждаше се, че е свикнал да участва в съвещания, където най-добре е човек да се съгласява с всичко.

— Преди всичко става дума за страна, в която се говори на английски — казах аз. (Никита Алексеевич записа нещо в бележника си — също такъв чист и дебел като самия него.) — Видях медна табелка. Можех да прочета думата „банк“, но не и името...

— Влизахте ли в банката?

— Юрий Михайлович... хм... не е бил напълно там — каза Павел Дмитриевич. — Мисля, че това е без значение и няма защо да се занимаваме с него.

— Ясно, ясно — закима експертът. Чудно нещо: щом окончателно изгуби всякаква представа какво става, той се успокои и на розовото му лице се появи делови, делничен израз. — Самата дума „банк“ беше написана на английски? Вие знаете ли английски?

— Да. Сигурен съм, че беше на английски. „Би ей ен кей.“

— А колко бяха думите преди или след думата „банк“?

— Една дума.

— Една ли? Без член в началото?

— Без. Преброих в нея седем букви. Така поне ми се стори.

— Разбирам, разбирам. Английски език. Седем букви... — Никита Алексеевич затвори очи, устните му беззвучно зашепнаха нещо.

— Не съм стопроцентово сигурен — казах аз, — но ми се стори, че първата буква на първата дума е като последната буква в думата „банк“. Сиреч английското „кей“. Сега, когато запrikaзвахме за това, дори ми се струва, че разбирам защо съм обърнал внимание тъкмо на буквата „кей“.

— Защо? — попита експертът.

— И в двата случая тя имаше много висока отвесна чертичка.

— Ясно, ясно — кимна експертът, бръкна в джоба си и извади цигарите.

— Нали ми обещахте, човече! — сърдито каза Павел Дмитриевич.

— Да, да, разбира се — побърза да се съгласи Никита Алексеевич, но не прибра цигарите и дори извади една, като елегантно чукна с пръст по пакетчето. — „Кифърс“. Банката се казва „Кифърс“. Средна провинциална банка в Шервуд. Капитал на първи януари миналата година — двеста и дванадесет милиона. Четиридесет и два отдела. Председател — Джеймс Пърси Алейн.

— Шервуд ли? — попита Павел Дмитриевич.

— Шервуд — кимна Никита Алексеевич. — Ще разрешите ли?

— Какво?

— Да запаля.

— Да, разбира се... Сигурен ли сте?

По пълното лице на експерта се плъзна едва забележима усмивка на превъзходство.

— Напълно.

— Думата „Кифърс“ е от шест букви, а не от седем... Макар че може би след „кей“ има две букви, „дабъл и“?

— Точно така.

Павел Дмитриевич излетя от мястото си, стисна ръката на експерта и го изпроводи от стаята.

— Знаете ли, Юрий Михайлович, дори се радвам, че вашата мис Карадос живее в Шервуд. Там имам колега, с когото сме в твърде добри отношения. Два пъти съм ходил при него. Миналата година той беше в Москва. Чудат старец. Чудат старец, но честен и услужлив. Хм... Разбира се, че моята молба ще му се стори безумна. Да научи дали в

Шервуд се правят експерименти с някоя си мис Карадос за установяване на контакти с извънземна цивилизация. Хм!... Но, от друга страна, ако наистина правят такива експерименти, не могат да минат без него. Той е...

— Ами ако мис Карадос наистина съществува, но никой не прави с нея никакви опити? — уплашен попитах аз. И разбрах, че вече се вълнувам за съдбата на мис Карадос.

— Тогава старият Хъмбърт ще ми отговори, че съм се побъркал.

— А на колко години е вашият Хъмбърт?

— Казва на всички, че е на седемдесет и четири, но според мене отдавна е прехвърлил осемдесетте. Отдавна. Ненормален старец, но е истинско удоволствие да си имаш работа с него.

* * *

Три седмици по-късно, когато вече бях започнал да забравям за мис Карадос и банката „Кифърс“, по време на час вратата на класната стая се откряна и в процепа на височина един метър от пода се подаде съвсем детска муцунка.

— Извинете — изписука муцунката, — вие ли сте Юрий Михайлович?

— Аз съм, прелестно дете. А ти как се казваш?

— Серьожа Щиканов. Вера Константиновна нареди веднага да отидете в кабинета й.

Муцунката изчезна и аз погледнах учениците:

— Само че няма да вдигате шум. Нали?

— Няма, Юрий Михайлович! — доволно загълчаха всички. — И не бързайте да се връщате...

— Здравейте, Вера Константиновна — поздравих аз, като влязох в кабинета й.

— Добър ден — сурово рече тя. — Сядайте и пишете.

— Вече?

— Какво „вече“?

— Заявление за напускане?

— Не разбирам шегите ви, Юрий Михайлович. Сядайте и пишете молба, че искате едномесечен неплатен отпуск.

— Аз ли?

— Вие.

— Ама защо?

— Не знаете ли нищо?

— Не знам.

— Наистина ли не знаете?

— Не знам.

— Обади се академик Петелин и каза веднага да ви дадем едномесечен неплатен отпуск и характеристика за пътуване в чужбина.

— На мене?

— На вас. Реших, че е някаква глупава шега. Академик Петелин да се обажда в училище... Извиних се за всеки случай и казах, че въз основа само на телефонен разговор не мога и така нататък. Човекът се развика и тръшна слушалката. След петнадесет минути ми се обадиха от районния отдел. Лично Клавдия Василиевна. И повтори молбата за вашия отпуск. А после от районния комитет. За характеристиката. Още днес да им я изпратим. Разбира се, казах, че не възразявам... Но по средата на учебната година...

— Кълна ви се, Вера Константиновна, че инициативата не е моя. Разбира се, че се досещам за какво става дума, но изобщо не можех да допусна...

Вера Константиновна ме погледна неодобрително, но с уважение.

— Какво значи всичко това? — попита тя.

— Ами че... Хм... Как да ви кажа... Просто ми се удаде възможност да замина на екскурзия...

— И затова се обаждат от районния комитет, искат още днес да им изпратим характеристика? Юрий Михайлович, може би някои хора в училище ме смятат за старомоден човек — Вера Константиновна обидена сви устни, — но не съм толкова глупава, че да не разбирам нищо. Какво да се прави, заминавайте и гледайте да не посрамите нашето училище.

— Ще гледам! — разпалено казах аз. — Честна дума!

И някакъв импулс ме накара да уловя ръката на Вера Константиновна в своята, да се наведе и да я целуна.

Тя ме погледна с безумни очи. Рече да отвори уста, за да каже нещо, но веднага отново я затвори.

Понесе ме някакъв весел, лудешки вихър. Не се страхувах от нищо. Всичко беше възможно.

— Вера Константиновна — изчуруликах аз, — обичам ви, защото сте чудесна жена.

Когато с танцова стъпка изхвъркнах от кабинета ѝ, забелязах, че директорката с всичка сила търка с длан челото си.

XVI ГЛАВА

Обадих се на Павел Дмитриевич и като чух гласа му, от слушалката ме удари ток — до такава степен беше наелектризиран.

— Веднага! — извика той. — Всички документи при мене!

— Какви документи?

— Елате, ще попълните всичко тук. Отлитаме в други ден. Довиждане, нямам време!

„Отлитаме в други ден, отлитаме в други ден, отлитаме в други ден — повтарях аз като развалена грамофонна плоча. — Отлитаме в други ден.“

За миг ме досрамя. Ще се кача в самолета с престореното равнодушие на стар пътешественик, а Галя ще остане тук. И Нина ще остане. И Иля, и Вася, и Валентина. И Вера Константиновна ще остане в своя кабинет със спортните трофеи в шкафовете. И Семьон Александрович. Макар че сега Семьон Александрович в никакъв случай не би могъл да се раздели с току-що отворения шкаф...

Обадих се по телефона на Нина. Да, разбира се, че знае. Да, разбира се, че ни желае успех.

— Нина — казах аз, — в шест часа пред изхода. Може ли да ви почакам?

— Не, Юра, няма нужда.

— Защо?

— Няма нужда.

— Но защо? Искам да се сбогувам с вас.

— Няма нужда, мили Юрочка. Вие сте много добър човек и ще ви е неудобно, защото заминавате, а аз оставам. Защото сте преизпълнен с предстоящото пътуване, а аз във вашите представи оставам опечалена и самотна. И най-после ще ви е неудобно, защото чувствате някакви несъществуващи задължения към мене. — Нина изведнъж се разсмя. — Права ли съм? Ето, виждате ли, няма само вие да четете моите мисли.

— Нина, аз...

— Няма нужда, Юрочка. Вие сте мил, затова мълчете. И всичко най-хубаво.

Хукнах към института при Павел Дмитриевич. Него го нямаше, но важната секретарка с удивително обикновен вид извади от бюрото папка и ми я подаде:

— Павел Дмитриевич помоли да попълните всичко. Седнете ей тук.

Бях успял да напиша само годината на раждането си и Павел Дмитриевич влетя като вихър. Бялата му коса беше щръкнала. Дребните предмети кръжаха около него. Той ме вмъкна в кабинета си.

— Старият Хъмбърт все пак успя да ми намери мис Карадос. Не му е било трудно. Самият той участва в опитите с нея. Финансира ги фондът на Капър. Те също са решили засега да не съобщават нито дума. Оказва се, че Хъмбърт не е бил никак изненадан. Мис Карадос също е знаела за вашето съществуване.

— Защо ние отиваме при тях, а не те при нас?

— Защото мис Карадос категорично е отказала. Майка ѝ е тежко болна. Затова поканиха нас. Вече имаме билети. — Павел Дмитриевич извади от джоба си две продълговати книжки с червения флаг на Аерофлот. — Никой не би могъл толкова бързо да получи разрешение за пътуването ни. Само старият Петелин. Какво ще кажете, а? — Павел Дмитриевич нескромно се засмя. — Всесъюзен рекорд! И знаете ли, Юра, защо хората ми оказват съдействие? Не знаете? Ще ви открия професионалната си тайна. Искам толкова невъзможни неща, че хората просто се слисват. Слисват се и в състояние на транс свършват работата. Представете ли си какво значи да получиш за три дена всички разрешения, документи и дори визи от шервудското посолство? Така де. Чиновникът в посолството беше толкова изумен, че пет-шест пъти ме попита кога заминаваме. „Да — казва той, — разбира се, че нашите страни си сътрудничат, имаме много съвместни научни програми, но да ви издадем визи за три дена — това е нечувано.“ — „Добре — казах му аз, — нека е тъй. Съгласен съм да ги издадете не за три, а за два дена. И имайте предвид — казвам, — че заставате на пътя на научните контакти, и мистър Хъмбърт, и фондът на Капър, и цялата шервудска наука, да не говорим за нашата, няма да ви простят, и никога няма да бъдете избран за почетен академик заради заслуги в областта на бързото издаване на визи за учените.“ И знаете ли, Юра, за колко време издаде визите този негодник? За един ден. А сега не ми пречете, имам хиляди работи.

— Не ви преча, Павел Дмитриевич, нали вие ме учите как се живее изобщо и по-специално как се получават визии от шервудското посолство.

— Юрий Михайлович — строго рече Петелин, — на моята възраст човек трудно се превъзпитава, затова трябва винаги да смята себе си за прав. Така е по-удобно, драги мой.

— Вие ме развърщавате, Павел Дмитриевич — съвсем сериозно казах аз, като продължавах да играя ролята на безстрашен и наивен правдолюбец, — учите ме на цинизъм.

— Ах, Юра, Юра... Трябва да сте благодарен, че приятелите ви от Кехлибарената планета, който знае защо, са избрали тъкмо вас. Знаете ли колко много са младите и не толкова млади хора, които не спорят със старите академици, а се съгласяват веднага, винаги и с всичко.

— Ще се помъча — казах аз и виновно наведох глава.

— Така де. А сега се измитайте, млади приятелю, и не ми пречете. Този път не се шегувам.

* * *

— Жено — казах аз на Галя, щом тя се прибра в къщи, — ще трябва да те напусна. В други ден заминавам.

— Добре де. Купи ли хляб, или да отида аз?

— Сериозно ти казвам. В други ден заминавам с академик Петелин за Шервуд.

Галя за миг се вцепени. Беше съблякла наполовина палтото си и то висеше на едното ѝ рамо. Ще се зарадва ли, или ще се ядоса, че не заминава тя?

— Шегуваш ли се?

— Не. Честна дума.

Със скок на дължина от място Галя се хвърли на врата ми. Палтото ѝ се развя и литна подир нея. Целувката в движение беше стремителна и точна. Улучи ме право в носа.

— Юрка, вярно ли?

— А ти все разправяше, че съм мухльо и не умея да се подреждам. Кой завърза връзки с Кехлибарената планета? Юрий

Михайлович Чернов. Всички изпревари. Кротък, кротък, а като му дойде времето — ей го на.

— И ще летиш право за Шервуд?

— А ти как искаш — важно рекох аз, — през Соколники ли?

— Ах, Юраня, та това е... това е...

— Разбира се, това е.

— А какво ще ми донесеш? Пончо, яркосиньо... Велурен костюм с панталон...

— Пончо, а може би и ранчо.

— Все се подиграваш.

— Така е, защото съм сериозен човек. Смехът е признание за истинска сериозност.

— Стига си дрънкал, Юрка... Колко се радвам за тебе, глупчо такъв!...

„Мъничката ми глупава Люша, помислих си аз, как ли съм могъл да помисля, че ще мога да живея без нея“.

— Люш, разбирам колко много ще ти се прииска още утре ей така небрежно да подхвърлиш някак между другото в института: „Моят Юрка обеща да ми донесе от Шервуд пончо. Знаете ли, момичета, сега жените на Запад просто лудеят за пончо. Практически не излизат от него. Дори нощем.“ Ама за съжаление ще трябва да изчакаш малко с баладата за пончото.

— Защо?

— Защото в Шервуд, както и у нас, са решили засега да не дават гласност на опитите. И двамата с Петелин заминаваме по частна покана на професор Хъмбърт, Петелин — като Петелин, а аз — като негов преводач.

* * *

В дъното на душата си все пак не вярвах, че заминаваме. Не вярвах дори когато пътувахме с Галя за Шереметиево. Не вярвах, когато видяхме на Ленинградското шосе огромен надпис „Шереметиево I“, не вярвах, когато по пътя започнаха да се мяркат рекламните табла на Министерството на външната търговия, не вярвах, когато таксито ни

спря до една много дълга кола с дипломатически номер, от която излезе приказно красива негърка с везано кожухче.

И чак на самото летище започнах да подозирам, че може би всичко е реалност, а не фантазия.

Петелин още го нямаше и ние стояхме край вестникарската будка и мълчахме, защото не ни се приказваше.

Мургава жена водеше след себе си цяла сюррия мургави дечица. Те вървяха подире ѝ като патенца, припряно пристъпваха с късите си крачета. Последното, най-малкото, теглеше с въженце зелен крокодил на колелца. Крокодилът, който по нещо приличаше на крокодила Гена, постоянно се обръщаше по гръб и чак ми дожаля за него.

Млада красива жена държеше на ръце облечено с шубка момиченце и го навеждаше към един мъж с дипломатическа външност, по всяка вероятност бащата. Ала момиченцето не искаше да целува дипломата, а се мъчеше да хукне подир крокодила с вирнати нагоре колелца.

Срещу нас имаше групичка наши спортисти. Всички бяха млади, почернели от слънцето — навярно идваха направо от тренировъчен лагер някъде в Сухуми, — всички с еднакви сини палта и всички се смееха. Сигурно си разказваха вицове.

Изведнъж се почувствувах стар, мъдър и печален. Впрочем моята печал беше лека и веднага отлетя някъде, защото, напомних си аз, двамата с Павел Дмитриевич заминаваме за Шервуд и защото край нас минаваха две неземно елегантни и красиви стюардеси, които носеха със себе си обещание за нови страни и нови впечатления.

— Юрка — обади се Галя, — ако продължаваш да се заглеждаш по всички красиви жени, ще разплачеш малките деца.

— Защо?

— Защото долната ти челюст увисва и заприличваш на паралистик.

— Добре — с въздишка се съгласих аз. — Няма.

— Какво няма? Да се заглеждаш ли?

— Не, да си отварям устата. А, ето го и Павел Дмитриевич.

Петелин стремително се приближаваше, придружаван от някаква млада жена и мъж на около четиридесет години с шофьорска външност.

— Нима е жена му? — успя да прошепне Галя.

— Струва ми се, че е жена му и шофьорът.

Започнахме да се ръкуваме и Павел Дмитриевич каза:

— Запознайте се. Внучката ми Леночка и нейният баща, с други думи, моят син Владимир Павлович.

В този момент един страстен женски глас, усилен от високоговорителите, интимно прошепна из цялата зала, че започва регистрирането на пътниците, които заминават за Шервуд. Това беше учудващо. И часът за излитане съвпаднаше с посочения в нашите аерофлотски билети, направени като книжки, и номерът на полета. Миражът не изчезваше. Високоговорителите прошепнаха все същата покана, сега вече на английски, и благодариха накрая с такъв зов в гласа, че челюстта ми отново щеше да увисне, ако жена ми не беше до мене.

Сбогувахме се леко и весело, като стари пътешественици, поуморени глобтротъри, пропътували, прелетели и изходили цялото земно кълбо. Рио де Жанейро? Какво говорите, нима е интересно? Виж, когато миналата седмица бях в Дар ес Салам...

Младичкият граничар, който миришеше на одеколон, внимателно разгледа паспорта ни, после се усмихна и отвори вратичката. Вятърът на далечните пътешествия вече свистеше в главата ми и тя, горкичката ми глава, се замайваше от това, че си придавах сериозен и небрежен вид. Да знаеха само, че за пръв път в живота си отивам в чужбина и ми се иска да цвиля от възбуда и да препускам като малко жребче!

Мястото ми в огромния отблизо „Ил“ се оказа до самия прозорец и аз отново поблагодарих на съдбата, защото обичам да гледам през прозорците на самолета. Излетяхме и белите облаци под нас изглеждаха толкова плътни, толкова много приличаха на огромна заснежена равнина, че започнах да търся с очи скиори. Невъзможно е в такъв хубав ден, по такъв пресен снежец, порозовял от зимното слънце, да не съзря върволица скиори. Но скиори нямаше.

Над овалното прозорче забелязах някаква ръчка и леко я натиснах. Спусна се синьо пластмасово перденце и снежната долина под нас доби мастилен цвят.

Угаснаха надписите с вечната молба да не пушим и да затегнем коланите. Павел Дмитриевич извади от джоба си цигари и ми предложи една.

Погледнах часовника си. Единадесет преди обяд. Вече е започнало междучасието след третия час. Мария Константиновна гледа

в едно от мъничките си бележничета и зорките ѝ очи на профпредседател откриват злостните типове, които не са си платили членския внос. Семьон Александрович не сваля поглед от новопридобитите съкровища в отворения от мене шкаф. Интересно, кой ли седи на моето място до нашия мил стар скелет? И кой ли се опитва да умножи наум цифрите на стария добър инвентарен номер? Дали Раечка се справя с моите главорези? Дали Ала Владимирова няма да отхвърли дружбата на събудилия се Сергей Антошин?

Трябва да съм въздъхнал толкова угрижено, че Павел Дмитриевич ми хвърли съчувствен поглед и попита:

— Защо въздишате толкова тежко, Юрий Михайлович? Уморен сте от живота?

— Не...

— Грешите. Човек трябва да се умори от живота, докато е млад, а после вече да почива. Ето, аз например...

Засмях се.

— Защо се смеете?

— Вие ли си почивате?

— А защо не? — обиден попита Павел Дмитриевич. — Ето сега например...

— Сега сте вързан за седалката... Струва ми се, това е единственият начин да бъдете удържан на едно място.

— Внимавайте, Юрий Михайлович, че мога и да не ви взема за старши лаборант. Не сте достатъчно учтив.

— Нямам никакво намерение да напусна училището.

— Как ли ви търпят там? Учителите трябва да са още по-учтиви към началството.

— Сигурно едвам ме търпят...

Павел Дмитриевич умислен цъкна с език и каза:

— Юра, защо все пак толкова много ми харесвате? Та това е протвоестественно. Не сте достатъчно учтив, спорите, дързък сте, независим в мислите и заради вас става едно от най-големите събития в живота на човечеството. А в моя институт има толкова много млади хора, които са възхитително учтиви, най-искрено и пламенно ме уверяват, че винаги съм прав, и мислите им винаги по някакъв странен начин съвпадат с моите.

Аз се изкикотих и Петелин каза:

— Ето, виждате ли, и смехът ви е несериозен. И изпускате дима на колелца, а аз не мога. Цял живот съм се мъчил да се науча — и не успях. Може би затова и станах академик, та поне някак да компенсирам този недостатък. Я вижте какви са колелцата ви. Изумителни, първокачествени, за износ.

Прииска ми се да утеша стареца:

— Павел Дмитриевич, не се ядосвайте. И аз имам недостатъци. Един мой близък приятел със сигурност е установил, че съм олигофрен.

— Олигофрен е твърде общо понятие. — Павел Дмитриевич с интерес ме погледна. — Не е ли поставил по-точна диагноза?

— Постави. Намери у мене симптоми на идиотизъм, обща дементност, дебилност и имбецилност.

— Много интересно. А какъв е по професия приятелят ви?

— По начало е филолог, но се занимава с обмен на техническа информация.

— Предайте му, че има набито око.

Павел Дмитриевич ми намигна и се засмя. Чудно нещо, помислих си аз, защо съдбата ме среща с такива прекрасни хора? С какво съм го заслужил?

Не успях да намеря отговор на този въпрос, когато изведнъж долових в себе си вече станалата обичайна за мене звънка тишина. Но този път тишината не растеше и не набъбваше бавно като пъпка. Почти изведнъж секна, изчезна и ми остави чувството, че тази девойка, мис Карадос, вече не е жива. Мозъкът ми още не можеше да асимилира новината, а сърцето вече се сви и в гърдите мигновено се образува студена, болезнена празнина.

Тя вече не е жива. Със сигурност знаех това. В гърлото ми се образува буца и започна бързо да расте. Никога не бях я виждал и въпреки това мъката ми беше остра и болезнено пробождаше сърцето.

Павел Дмитриевич, изглежда, бе задрямал, защото трепна, когато докоснах ръката му.

— Павел Дмитриевич — бързо прошепнах аз, преди буцата да е запушила гърлото ми, — тя вече не е жива.

— Коя тя? — рязко се обърна той към мене, но очите му вече знаеха.

— Карадос.

— Сигурен ли сте?

— Да.

— Кога е станало?

— Не знам. Току-що го почувствувах.

Павел Дмитриевич няколко пъти поклати глава, отпусна се на облегалката и измънка:

— Да...

Той изведнъж се състари пред очите ми и белият предизвикателен перчем на главата му клюмна.

— Значи пътуването ни е безсмислено? — попитах аз.

Детският навик да задаваш на възрастните въпроси, чиито отговори отнапред са ти известни. Детският навик да очакваш от възрастните чудо.

Чудо не можеше да стане. Карадос вече я нямаше и преди още да е започнало, нашето пътуване загуби всякакъв смисъл.

Павел Дмитриевич приказваше нещо, че все пак са останали някакви материали, а аз си мислех за непознатата ми девойка. Кой знае защо, си представях, че прилича на Нина. Със същите огромни сиви очи, с лека, неуловима усмивка на устните. Горкичката, непозната мис Карадос... Та това е абсурдно. Смъртта е абсурдна, нелепа, противоестествена. Живял е човек, до него е достигнала нишката на сънищата от далечната планета. И ето, вече го няма. И краят на нишката безпомощно ще увисне. И ще изчезне. Ами ако тя изобщо не е сънувала Кехлибарената планета? Нима от това смъртта става по-малко абсурдна? Какво ли изпитват сега майка ѝ, баща ѝ? А може би е имала и годеник?

Трябва да съм задрямал, защото изведнъж уплашен трепнах. Погледнах Павел Дмитриевич. Той беше вперил поглед в някаква книга, но чувствувах, че не чете. За какво мисли сега? Изведнъж почувствувах, че трябва да знам за какво мисли. А може би не толкова да знам за какво мисли, колкото да проверя дали мога да чувам чуждите мисли, както по-рано.

Съсредоточих се, като очаквах и зовях към себе си шумоленето на чуждите думи. Но него го нямаше. Само собствените ми беззвучни мисли уплашени се мятаха в главата ми като прилепи.

Не че имах нужда от чуждите мисли, нито веднъж не бях изпитал удоволствие от това, че подслушвам шумоленето в чуждите черепни кутии. А и почти не си спомнях за своите способности преди да е

възникнала нужда от тях. Но това беше средство, оръжие в борбата за признаване на Кехлибарената планета, за реалността на Контakta. Да, оръжието не беше мое, не бях го изковал аз. Бяха ми го дали и отговарях за него. Разбира се, че не можех да го загубя сам. Това са глупости. И все пак бях виновен за нещо.

Да опитам още веднъж. Без да бързам. Спокойно. Да се отпусна. Да не мисля за нищо. И тогава да се вслушам. Тенекиено шумолене на сухи листа. Сега ще прозвучи в главата ми.

Но не прозвуча. Не чувах нищо. Нищо. Бях готов да посегна, за да докосна ръката на Павел Дмитриевич и да му съобща за новата загуба, но в последния миг се спрях. Беше ми жал за него. Удар след удар. И в двата случая бях вестител на нещастиято. А и какво би се променило? Невъзможно е огромният „Ил“ със сто и петдесет пътници да се върне обратно само защото учителят по английски език Юрий Михайлович Чернов е загубил странната си способност да чува чуждите мисли! Способност, която изобщо не можеше да съществува по всички правила на науката.

Две стюардеси, в които познах прекрасните богини от Шереметиево, разнасяха с пластмасови таблички елегантната международна храна. Пластмасовите им лица бяха застинали в учтиви международни усмивки.

Заспивах, събуждах се, отново заспивах, а острата болка в сърцето ми не утихваше.

Най-после отново ни помолиха да не пушим и да затегнем коланите, хоризонтът се вирна нагоре и самолетът започна да се спуска.

ВТОРА ЧАСТ
КРИМИНАЛЕН РОМАН

I ГЛАВА

Професор Хъмбърт се оказа точно такъв, какъвто си го представях: висок, прегърбен, старчески изящен. Още отдалече ни махна с ръка. Лицето му беше сериозно и разбрах, че за съжаление не съм сбъркал.

— Добър ден, Хю — поздрави Павел Дмитриевич.

— Добър ден, Пол — опита да се усмихне професор Хъмбърт, но от усмивката му нищо не излезе. — Как пътувахте?

— Отлично. Запознайте се с Юрий Чернов.

— Много ми е приятно — стисна ръката ми професорът. Кожата на неговата ръка беше суха, сбръчкана и хладна.

— Много ми е приятно — казах аз.

За мое учудване все още разбирах какво говори професорът.

Павел Дмитриевич не пита за Лина Карадос, помислих си аз. Дали да попитам аз? Хвърлих бърз поглед към Петелин, но той незабелязано поклати глава.

Приблжихме се до няколко метални кръга, които приличаха на атракцията „колелото на смеха“. Но върху колелото нямаше хора, а куфари. Хъмбърт разпитваше Павел Дмитриевич за някакви хора, чиито имена ми бяха непознати, и изведнъж си помислих, че може би все пак съм се излъгал и мис Карадос е жива. Но сам не си вярвах. Вече я нямаше.

Взехме от въртящите се коледа на смеха нашите куфари, минахме през митницата и излязохме навън. Тук беше по-топло, отколкото в Москва, нямаше сняг. Господи, ето ме вече в Шервуд, а къде е желанието да скачам като жребче, което ме изпълваше в Шереметиево?

Сложихме куфарите в багажника на колата, професор Хъмбърт седна на кормилото, завъртя ключа и като се вслушваше в боботенето на двигателя, изведнъж каза:

— Лина Карадос умря преди три часа в болницата. Колата ѝ вчера експлодира по неизвестна причина...

— Знаехме това — меко каза Павел Дмитриевич.

Дали заради акцента, или защото говореше на английски по-бавно, отколкото на руски, но думите му прозвучаха особено кротко и

съчувствено.

— И аз си помислих, че мистър Чернов може да приеме този трагичен сигнал.

Мистър Чернов съм аз. Трябва да свиквам. Колата плавно увеличаваше скоростта си.

— Горката девойка! — каза Павел Дмитриевич. — Нещастен случай ли?

— Засега е трудно да се каже. — Без да се обръща към нас, старецът леко сви рамене и палтото му отзад се нагъна, заприлича на сбръчканата му шия. — Тръгнала вечерта за Буенас Вистас на среща със своето момче и по пътя колата експлодирала. Как, какво, защо — засега никой не знае. Жал ми е и за нея, и за това, че пристигането ви е помрачено от такова събитие. Като научих, че сте се съгласили да дойдете при нас, казах на Марта: „Марта, ще дойде Пол и всичко около него ще се завърти като във вихър. Както тогава, в Москва, когато за малко щеше да ни погуби с гостоприемството и енергията си...“

— Как е Марта?

— О, здрава е, доколкото може да бъде здрав човек на нашата възраст. И знаете ли, Пол, какво каза тя? Каза, че в деня на пристигането ви ще приготви истински руски обяд за вас. И ето... — Професор Хъмбърт замълча.

Стъклата бяха вдигнати, в колата беше топло и тихо с автомобилна тишина. Тая тишина се образуваше от множество звуци: равномерното бучене на двигателя, мекото съскане на топлия въздух от отоплението, щракането на чистачките. Насрещните коли профучаваха с меко шумолене.

Мълчахме. Гледах гърба на Хъмбърт. Шията на професора издаваше възрастта му. Както изглежда, той наистина беше на много години, защото имаше шия като на костенурка, само че тя се подаваше не от черупка, а от тъмносивото тежко палто.

— Извинете ме, приятели, че мълча — изведнъж каза професорът, без да откъсва поглед от пътя. — Повярвайте, много се радвам, че дойдохте... Но просто не мога да дойда на себе си. Лина Карадос... — Разбира се, че не можех да чуя как професорът изхлипа, но раменете му явно потрепнаха. — Тя... тя ми беше станала през това време като... дъщеря. Нали знаете, Пол, никога не съм имал деца. И изведнъж това момиче... В нея имаше толкова много живот, огън,

закачливост... Най-неочаквано за себе си разбрах, че чакам с нетърпение всяка нова среща с нея. А Марта просто не я пускаше да си отиде. „Мисис Хъмбърт — започваше да се смее Лина, — не мога да се отнасям добре с вас.“ — „Защо?“ — питаше Марта. „Защото съм влюбена във вашия мъж.“ — „Лина, на тия години той не може дори да ти е дядо“ — казваше Марта. „Ах, мисис Хъмбърт, за какво ми е дядо — заливаше се от смях Лина, — имам си пълен комплект дядовци. Трябва ми мъж. Не съм имала още нито един мъж. Дайте ми го, а, мисис Хъмбърт?“ й знаете ли, Пол, тя наистина ме обичаше. Като дъщеря, разбира се. Виждах това по очите й. — Професорът въздъхна тежко и безнадеждно и въздишката му се чу дори на фона на работещия мотор.

Ние мълчахме. Какво можехме да кажем? С какви думи може да се облекчи болката, предизвикана от смъртта на близък човек?

— А къде е самият Шервуд? — обърнах се аз към Павел Дмитриевич на руски. — Нима летището е толкова далече от града?

— Не, ние не отиваме в Шервуд, а в Буенас Вистас. Това е мъничко градче, немного далече от Шервуд. Хъмбърт ми каза по телефона, че са в Буенас Вистас.

— Скоро ли ще стигнем в Буенас Вистас? — попитах аз професор Хъмбърт.

Това беше първият ми въпрос, зададен в Шервуд, и грижливо го бях конструирал в ума си, добре го бях репетирал и чак след това го изрекох на глас.

— Вече пристигаме, мистър Чернов.

Движехме се по улицата на моя сън. По същата улица — бих я познал сред милиони улици на милиони градове.

— Може ли да карате малко по-бавно? — помолих аз.

— О, разбира се.

Ето я и банката. „Кифърс банк“. И също, както и в съня, прочетох думата „банк“, но не можах да различа буквите на първата дума. Ако в съня си съм видял тая банка с очите на Лина, зрението ни би трябвало да е горе-долу еднакво.

Малко, спретнато градче. Дълга улица, застроена с ниски къщички.

Колата свърна по един съвсем тесен страничен път.

— Колата на Лина експлодира ей тук, съвсем наблизно. Преди още да излезе от Лейквю, горкичката. А ето го и Лейквю.

Сред високите борове се издигаше красива светла двуетажна сграда, а в храстите наоколо се гушеха няколко котеджа — също като почивна станция край Москва.

— Ей сега ще ви покажа вашето жилище. Ето го.

Колата спря на асфалтираната площадка пред входа на един забавен мъничък котедж с трогателен старинен вид, ако не смятаме телевизионната антена на покрива. Зад къщурката, отвъд назъбената тъмна дантела на храстите, проблесна с рибените си люспи ивичка вода. Да, разбира се, Лейквю. В превод това означава „изглед към езерото“.

Извадих куфарите ни от багажника и влязохме в къщурката.

— Надявам се, че ще ви е удобно — каза професор Хъмбърт.

— Разбира се, какво говорите — сви рамене Павел Дмитриевич, докато обхождаше бързо двете спални, малката гостна с телевизор и спретнатата кухня.

— Починете си, а в осем ще дойда да ви взема и ще отидем да обядваме у нас. Съвсем наблизно е. Разбира се, обедът няма да е такъв, за какъвто мечтаеше Марта... О, господи! — тежко въздъхна професорът, извади носната си кърпичка и избърса очите си. — Извинете ме, джентълмени.

Той бавно се наведе, с мъка седна в колата и започна да обръща, за да се прибере в къщи. Свали стъклото, направи жалък опит да се усмихне и викна с разтреперан фалцет:

— До осем!

— Добре, Хю, ще чакаме — каза Павел Дмитриевич.

— Павел Дмитриевич — рекох аз, — не исках да ви го кажа порано, но, така или иначе, трябва. Вече не чувам чуждите мисли. Опитвах много пъти. Не става дума дали ги чувам по-зле или по-добре, просто не ги чувам. Сякаш никога не съм ги чувал.

* * *

— Милич, знаете ли кой е Хю Хъмбърт? — попита капитан Трейг и погледна лейтенанта, който седеше в креслото и се опитваше да

залепи спуканата цигара.

Той откъсваше парченце хартия от крайчеца на цигарата, плюнчеше го и се мъчеше да закърпи дупката, но лепенката не държеше и затова лицето на лейтенанта беше недоволно. Погледна капитана, без да го разбира.

— Слушайте, Милич, дори да вземете да кърпите чорапите си в кабинета ми, пак не бих могъл да ви увелича заплатата. Оставете цигарата и отговорете на въпроса.

— Хъмбърт? Знаменит астроном и физик.

— Прекрасно. Ето какво значи образован човек... Добре, добре, не ме убивайте с поглед. Вече съм свикнал с вашите убийствени погледи.

— Кажете, защо сте саркастично настроен само сутрин? — попита лейтенант Милич и с явно съжаление извади нова цигара.

— Защото сутрин главата ми е бистра. И ето на, току-що тая бистра глава беше при шефа и той заповяда да изпратя в Лейквю, близо до Буенас Вистас, нашия най-образован и най-умен служител...

— Кога да тръгна? — попита лейтенантът.

— Как се досетихте? — престорено-учуден, капитанът широко разпери ръце.

— Дедукция. От една страна, повикахте ме при себе си. От друга, трябва да изпратите в Буенас Вистас най-образования и умен служител. Знам, че най-умният и най-образованият инспектор в управлението съм аз. Ерго, както са казвали древните римляни, ще трябва да вървя в това градче.

— Боже, боже, какви хора работят при мене! Каква сила на ума, каква истински християнска скромност!

— Какво е станало там?

— Не знам подробности, но мисля, че професор Хъмбърт ръководи някаква програма или проект, който се финансира от фонда на Капър. Онзи ден колата на един от сътрудниците му експлодирала, а вчера сътрудникът умрял в болницата. Освен това снощи се установило, че са изчезнали всички материали, свързани с проекта. Като капак на всичко също вечерта от Москва са пристигнали двама руси, поканени от Хъмбърт да участвуват в изследванията. Нали знаете, че си сътрудничим с тях в много програми. Това е всичко, което знам.

— Сам ли да вървя, или ще бъдем двама?

— Съвсем сам. Казаха ми, че програмата не е секретна, но, от друга страна... как да ви кажа... крият я от печата. Затова е нужна пълна предпазливост. Ще започнете от полицията в Буенас Вистас. Мисля, че все ще могат да ви кажат нещо.

— А няма ли да се обидят, че се навираме в тяхната епархия?

— Няма. Те също са се обаждали на шефа. Тоя хитрец Брюнес бърза да се отърве от отговорност. Има поразителен нюх.

Два часа по-късно лейтенант Милич вече спря колата си пред двуетажната сграда на полицията в Буенас Вистас. Преди още да угаси мотора, до колата се приближи висок полицай със синкави бузи и попита:

— Лейтенант Милич?

— Аз съм.

— Мистър Брюнес ви чака.

Изглежда, че капитанът е прав, помисли си лейтенантът. Тук просто нямат търпение да се отърват от тая история. Учени, руси, съвместни изследвания — нека с всичко това да си блъска главата столичната полиция. А те ще могат все така кротичко да дремят в градчето си и да воюват с късогледите бабички, които паркират колите си на забранено място. Без лаврови венци, но и без тръни.

— Благодаря ви, че дойдохте толкова бързо! — Началникът на полицията в Буенас Вистас подаде ръка на Милич. — Капитан Трейг ме предупреди, че ще дойдете тъкмо вие, и веднага ми олекна. С лейтенант Милич съм спокоен, рекох си аз...

„Как ме ласкае! — помисли си лейтенантът. — С истинско детско безсрамие.“

— Капитан Трейг ме запозна в най-общи линии със ситуацията. Кой тук се е занимавал с експлозията на колата?

— Потър. Той ви посрещна долу. Човекът с най-хубав цвят на лицето в целия град. Веднага ще го повикам, ако искате.

— Моля.

Докато влизаше, Потър вече вадеше от джоба си бележник. За разлика от Брюнес той изглеждаше обиден. Смята, че и сам би се справил, помисли си Милич.

— Потър, както вече се досещате, това е лейтенант Милич. Би трябвало да знаете името му... („Знаеш, че те ласкаят — помисли си

лейтенантът, — но пак ти е приятно.“) Тъкмо сержант Потър се занимаваше с експлодиралата кола на мис Карадос...

— Извинете — прекъсна го Милич, — как е името й?

— Карадос. Ка-ра-дос. Моля ви, Потър, запознайте нашия гостенин с подробностите.

— В десет и десет на осми декември в полицията по телефона се обадил някакъв човек, който не казал името си и съобщил, че на шосето, при самия разклон за Лейквю, е експлодирала кола. Разклонът е на осем мили от нас. Дежурният веднага ме изпрати там. Мене и „Бърза помощ“. Тъкмо него ден бях на работа. Пристигнах на мястото в десет и тридесет. Колата наистина беше експлодирала. Беше „Вега-шест“ и повярвайте, почти нищо не беше останало от нея.

— Фотографирахте ли мястото на експлозията? — попита лейтенантът и по това, с каква гордост Потър утвърдително кимна, разбра, че полицията в Буенас Вистас не се занимава твърде често с фотография.

— Вече от самото място повиках по радиотелефона още една кола и помолих да вземат фотоапарат със светкавица. Ето снимките, нося ви ги.

Лейтенант Милич взе трите снимки. Разкривена, неузнаваема каросерия. Смачкан, усукан метал. Типичната смърт на века — сред ръждясало желязо.

— А собственичката на колата?

— Когато пристигнах, вече я бяха откарали в болницата.

— По какъв начин?

— Когато колите започнали да спират, привлечени от пламъците, някой забелязал, че близо до мястото на експлозията лежи млада жена. Била тежко ранена. Някоя мис Ван Хойзен с помощта на други я качила в своята кола и я откарала в болницата в Буенас Вистас. Така че „Бързата помощ“, изпратена от дежурния, се оказа ненужна. В болницата мис Карадос умря на другия ден, без изобщо да дойде в съзнание. Вътрешни кръвоизливи, изгаряния, да не говорим за фрактурите.

— Огледахте ли мястото на експлозията?

Потър погледна Милич с презрение:

— Разбира се. Ние не сме Шервуд, но...

— Стига, сержант. Щом искате да ми се цупите, ваша работа. Те са от столицата, а ние тук... и така нататък. Няма да ви разубеждавам, понеже, щом човек е решил да се сърди, винаги ще намери повод за това.

Потър изведнъж се ухили:

— Що се отнася до столицата, много точно го формулирахте, но няма да ви се сърдя.

— Отлично.

— В десет часа вечерта, разбира се, е тъмно, а и времето завчера беше ужасно. Дъжд, вятър. Затова направих основния оглед на другия ден рано сутринта. Преди всичко мястото на експлозията. Колата е идвала от Лейквю и е избухнала точно преди да излезе от страничния път на шосето.

— Успяхте ли да определите характера на експлозията?

Сержант Потър поклати глава:

— Страхувам се, че не. Тук нямаме специалисти по експлозиите, а аз не можах да стигна до никакво определено заключение.

— А до неопределено?

— Според мене, експлозията не е била случайна.

— Защо смятате така?

— Преди всичко защото много рядко кола може да експлодира на съвсем равно място, без да е станала катастрофа, без удар. Освен това експлодира кола, в която пътува човек, работещ в секретен проект, а същия ден пристигат руси...

— Е, колега, това не са доказателства. Прилича по-скоро на белетристика.

— На какво?

— На литература.

— А... Нали и аз казвам, че това не е определено заключение. Не са дори и косвени доказателства. Така да се каже, общи рамки.

— Това ли е всичко?

— Не. Намерих една почти цяла метална линия и парче от друга.

— Линии за чертане ли?

— Да.

— И какво?

— Мис Карадос нищо не е чертала...

— Но нали...

— Не, в Лейквю ми обясниха, че не е имала никакво отношение към техниката. Абсолютно никакво. А младите девойки на деветнадесет години, които нямат никакво отношение към техниката, обикновено не държат в колите си две метални линии.

Потър тържествуващо погледна Милич и той се засмя.

— Правилно, сержант, така им се пада на столичните горделивци.

— Ама аз...

— Не се стеснявайте, тъпчете ги.

— И това не е всичко — театрално каза Потър, като за по-голям ефект направи пауза и добави: — На края на едната линия, оная, която беше почти цяла, забелязах някаква грапавина. Оказа се, че са следи от калай.

— Значи, мислите, че линиите са били част от взривно устройство?

— Да — гордо кимна Потър и лейтенантът, загледан в месестото червено лице на сержанта, си помисли, че нищо не разбира от физиономии и че Потър е по-умен, отколкото му се е сторило.

— Сигурно сте прав — умислен каза Милич. — Наистина има такива саморъчно направени бомби за кола. Към две метални линии се спояват проводници, които водят към детонатора. Линиите се изолират една от друга така, че между тях да има някакъв изолатор, например гума, и се разполагат една над друга като крокодилски челюсти. Краищата на челюстите се пхват в амортизационните пружини на колата. При първото по-силно друсване пружината се свива, краищата на линиите се допират, електрическата верига се затваря — и готово, сержант Потър започва да лази по мястото на експлозията. Браво, сержант, искрено ви го казвам.

Червеното лице на сержанта доби тухлен оттенък и Милич разбра, че събеседникът му се е изчервил.

— Никога не съм се сблъсквал с такива неща — рече Потър, — но веднъж четох за тях. Не помня точно в коя книга, но си спомням, че ме порази колко подробно беше описано всичко. Като в ръководство „Направи си сам“.

— Ръководство... хм... Престъпленията са може би единственото нещо, на което хората не бива да се учат. Откъде ли се взема толкова фантазия!...

— Имате право... Спомням си и това, че в книгата подробно се описваше кой проводник накъде отива. Батерия, детонатор, взривно устройство. И близо два часа пълзях из мократа трева, в храстите. Намерих няколко парченца от тънки проводници, каквито не се използват в електрическите инсталации на автомобилите.

Милич погледна началника на полицията в Буенас Вистас, който кротко седеше в креслото си и с бащинска гордост гледаше Потър.

— Мистър Брюнес, как ще реагирате, ако ви помоля да ми дадете сержанта? На ваше място не бих се колебал. Ако успеем да постигнем нещо, лаврите ще са по равно. Както искате, така ще ги делим. Половината — на шервудската полиция, другата половина — на малобройната, но опитна и героична полиция в Буенас Вистас, която храбро защитава закона и реда под ръководството на своя скромнен началник, уважавания от всички мистър Брюнес.

Брюнес добродушно се разсмя. Смехът му беше искрен и Милич реши, че най-много трябва да са го развеселили думите за скромния и уважаван от всички мистър Брюнес.

— Вие сте като оная...

— Змията-изкусителка!

— Точно така. Ами ако нищо не откриете? Професор Хъмбърт лети високо, там, където началниците на полициите от малките градчета никога не могат да се извисят, крилцата им са слаби. Какво ще стане, ако професорът се оплаче? А аз съм пред пенсия, вече съм излязъл на финалната права...

— Тъкмо това исках да ви кажа преди малко. Ако се провалим, виновен за всичко ще бъде лейтенант Милич. Нямаме представа колко много ще се хареса в Шервуд тази идея.

— Че сте виновен вие ли?

— Да. Толкова много хора съм настъпвал от глупост по мазолите... А сега вече не мога да отвикна. Лош навик — да гледам какви гримаси правят собствениците на мазоли, когато ги настъпвам...

По лицето на началника на полицията в Буенас Вистас се изписа неподправен ужас и Милич си помисли, че той положително никога не е настъпвал никого по мазолите и изобщо, изглежда, не е ставал от

бюрото си, с което отдавна се е сраснал: Дори не каза нищо по повод на мазолите. На финалната права преди пенсията най-висока цена има предпазливостта. Впрочем хората като Брюнес винаги вървят по правата, избягват виражите.

— Какво ще кажете, мистър Брюнес?

— Хората ни са малко и ме е страх, че...

— Както се изразихте, професор Хъмбърт лети високо и ако изведнъж му дойде наум, че полицията в Буенас Вистас не иска да помогне според силите си... На финалната права...

Брюнес хвърли бърз поглед към човека, който седеше пред него. Двадесет или дори двадесет и пет години разлика. Единият с младежка самоувереност се разхожда по мазолите на близните си и се гордее с това, другият вижда само финалната лента, толкова желаната финална лента.

— Добре — въздъхна той. — Потър, ще работите с лейтенант Милич. И да не сте посмели да ми докладвате. Това е работа на Шервуд, а не наша, аз чисто и просто се опитвам да помогна. Ясно ли е?

— Съвсем ясно, сър.

— В такъв случай довиждане.

Когато излязоха на улицата, Милич каза:

— Ако не искате, можете да се откажете.

Потър само изхърмка, но нищо не отвърна.

— Добре. Тук има ли хотел?

— Има. Цели два. Мотел „Лейквю“, макар че от него езерото изобщо не се вижда, и хотел „Леман“.

— Кой е по-добър?

Потър сви рамене:

— Навярно хотелът.

— Добре. Ще оставя там нещата си и ще се свържа с професор Хъмбърт, а вие ще отидете в болницата и ще разпитате лекарите и сестрите дали мис Карадос е казала нещо.

— Тя не е идвала в съзнание.

— Знам. Но може да е бълнувала... нещо. Не знам как е с вас, Потър, но аз отначало всеки път съм съвсем сигурен, че нищо не мога да направя. Хората са замислили престъплението, старателно са го подготвяли, умни хора, способни на всичко, и аз, Хенри Милич, трябва

да изляза по-умен от тях. А вие казвате — инспектор от шервудската полиция...

— Разбирам ви, мистър Милич.

— Хайде да минем на малките имена. Наричайте ме Хенри. Поне е с две срички по-късо от мистър Милич. Съгласен ли сте?

— Съгласен съм. А аз се казвам Джим.

— Прекрасно. Това поне разбрахме без особени трудности. А, още нещо: вижте в болницата дали дамата, която е закарала там Карадос, е оставила адреса си.

— Мисис ван Хойзен.

— Толкова по-добре. Ако намерите адреса ѝ, поприказвайте и с нея.

— Добре.

— Обадете ми се по телефона в хотела. Ако ме няма, портиерът ще ви каже къде съм. Дайте ми вашите координати.

— Заповядайте. — Потър извади от портфейла си визитна картичка.

— Ако не греша, минах край някакъв хотел, като идвах насам. Той ли е?

— Да, на половин миля оттук. Вляво.

II ГЛАВА

— Мистър Милич — каза професор Хъмбърт, като разтриваше с длан лявата си ръка, — преди всичко бих искал да добиете представа за характера на изследванията, с които се занимаваме тук. Разбирате ли, тия изследвания не са съвсем... хм... обикновени и ви моля да бъдете максимално предпазлив. След няколко минути ще разберете какво имам предвид. Мис Карадос, която вчера почина в болницата, приемаше сигнали от извънземна цивилизация.

— Приемала ли е, или е искала да приема?

— Мистър Милич, за да не губим излишно време, нека се разберем: аз казвам тъкмо това, което искам да кажа. И щом съм рекъл „приемаше сигнали от извънземна цивилизация“, имал съм предвид тъкмо този факт.

Професорът смени ръцете и сега разтриваше с лявата длан дясната си ръка. Кожата на обратната страна на ръцете му беше сбръчкана като кожа на гушер и покрита с по-тъмни нетна. „Гледам кожата на ръцете му, защото мозъкът ми се опитва да спечели време, за да асимилира казаното от професора“ — помисли си лейтенант Милич.

— Тя...

— Мис Карадос получаваше насън сигнали под формата на сънища. Нямаме никакви съмнения, че е така. Особено като научихме, че и русите имат човек, който сънува същите неща.

„Спокойно — каза си лейтенант Милич, — никакви емоции. Ти си куче, което души следата. Не бива да се вълнуваш дали следата е оставена от банален крадец, или от мъничко зелено човече от летяща чиния. Това не те засяга.“

— Този русин, Юрий Чернов, пристигна вчера заедно с ръководителя на техния проект академик Петелин. Лично аз ги поканих. Те канеха нас и с удоволствие бих отишъл, но мис Карадос категорично отказа. Майка ѝ е тежко болна. Всъщност обречена е... — Професорът бавно и машинално разтриваше с длан сухата си, сбръчкана кожа, сякаш се зареждаше със статично електричество. Той

помълча малко и продължи: — Ако бях успял да я придумам... Момичето щеше да е живо...

Паузата ставаше все по-дълга, все по-напрегната и най-после Милич попита:

— Ако не греша, обадили сте се в полицията, понеже са изчезнали някакви ваши материали?

Професорът трепна, вдигна глава:

— А? Да, точно така.

— Кога забелязахте, че са изчезнали?

— Снощи. Посрещнах в Шервуд русите, доведох ги тук, показах им техния котедж и се разбрахме, че ще мина да ги взема в осем часа, за да обядваме у нас. Към седем часа отидох в кабинета си. Той е в централната сграда. Отворих сейфа — беше празен. Всички материали бяха в една чанта: магнитофонните касети с разказите на мис Карадос, лабораторните изследвания за състоянието ѝ по време на сън — всички резултати от нашите изследвания...

Професорът млъкна и наведе глава. Стара побеляла глава върху стара сбръчкана шия. Пораженията по начало са тежки, а за старците — два пъти повече. Или три пъти. Загуба, която вече не можеш да предотвратиш, помисли си Милич.

— Но най-важното е Лина Карадос. До момента, в който забелязах, че материалите са изчезнали, бях сигурен, че е нещастен случай. Но когато видях празния сейф...

— Опасявам се, че сякаш имате право, професоре — каза Милич. — Както изглежда, това не е обикновено съвпадение. Сержант Потър от местната полиция, който е изследвал мястото на експлозията, е открил известни улики, че в колата е била сложена бомба.

— Бомба ли?

— Казвам това, което имам предвид. Бом-ба.

— Бомба — в колата на Лина?

— Да.

— Но...

— Какво „но“?

— На кого е могла да пречи? Тя беше почти момиченце. Съвсем скоро навърши деветнадесет години. На никого не е могла да пречи. Кой би поискал да я убие?

— Засега не мога да отговоря на този въпрос.

— Да убият Лина? Просто не мога да го възприема. Това е някаква глупава заблуда. Полицията греши. Нали и полицията може да греши? Има такива случаи?

— Колкото искате. Но не и този път. Кажете, професоре, кой знаеше, че вечерта тя ще ходи в Буенас Вистас?

— Кой ли? — Професорът безпомощно сви рамене. — Навярно всички.

— Какво значи „всички“?

— Цялата ни група, девет души. Без да смятаме мене и жена ми.

— Значи единадесет души?

— Е, може би и Дик Колела. Тук той е нещо като пазач. — Професорът за миг затвори очи, като пресмяташе, после кимна: — Да, дванадесет души.

— А момчето на вашата сътрудничка?

— Сигурно и то е знаело, щом тя е отивала на среща с него.

— Виждали ли сте го някога?

— Не, нито веднъж, но Лина ми разказваше за него. Запознали са се някъде в града. Работи като печатар в местното вестниче. Ей сега ще си спомня името му... Брюс... да, Брюс Тализ. Струва ми се, че е така.

— И никаква представа ли нямате на кого е била потребна смъртта на мис Карадос?

— Абсолютно никаква. Лина... Тя беше като птичка, мъничка, весела, невинна птичка. Всички се усмихваха, като я гледаха. Когато се появеше с неизменните си джинси и къса черна блузка, която постоянно се вдигаше нагоре и оголваше ивичка загоряла от слънцето кожа, когато разтърсваше дългата си, пусната върху раменете коса, и с грейнал поглед започнеше да ни разказва някаква мила глупост, всички се разтапяхме в усмивки... Извинете ме мистър Милич, че с маниакална упоритост повтарям все едно и също, но нищо не мога да направя. Ако поне веднъж бяхте видели Лина Карадос, щяхте да ме разберете...

— Убиват не само старите и грозните. Убиват ония, които пречат. Чието изчезване ще донесе полза.

— Може би. Сигурно сте прав. Вие разбирате тия неща по-добре от мене. И все пак просто нямам какво друго да ви кажа.

— А как членовете на групата ви се отнасяха към работата, с която се занимавахте?

— О, с огромен ентузиазъм, разбира се. Отначало, докато имахме съмнения, не всички споделяха ентузиазма. Но когато съмненията се разсеяха, всички бяхме обзети буквално от треска. Всички си давахме сметка, че работата е необикновено важна. И дори не просто важна, а историческа по своето значение. Представяте ли си какво е това — за пръв път в историята на човечеството да се установи контакт с друга цивилизация? Па макар и отначало едностранен. Разбира се, имаме и продължаваме да имаме известни опасения. Професор Лърнър например... Нашият социолог. Той смята, че запознаването на човечеството с друга цивилизация, която е на по-висока степен на развитие, може да повлияе отрицателно върху целия по-нататъшен ход на историята. Аз не споделям това гледище. Смятам, че по начало надценяваме влиянието на идеите върху съдбините на човечеството... Но това е друг въпрос...

— Знаете ли случайно дали мис Карадос е била застрахована?

— Нямам представа.

— Можете ли да ми кажете дали Лина е ходила някъде с колата си в деня на трагедията?

Професор Хъмбърт наведе глава настрана и подъвка сивата си долна устна.

— През целия ден беше тук. И нощува тук.

— Мога ли да ви попитам, професоре, дали сте сигурен в това?

— Хм... Че на осми не е ходила никъде — да. А през нощта... На сутринта я попитах как е спала... Всяка сутрин ѝ задавах този въпрос... — Професорът въздъхна бавно и печално. — А Лина се разсмя и каза, че е спала като убита... Като убита... Като убита. Всичко това лесно може да се провери от пазача. Вратата обикновено е затворена и за да се влезе или излезе от Лейквю, той трябва да я отвори.

— Благодаря. Навярно от пазача ще мога да науча и за другите.

— Разбира се.

— Интересува ме по-точно кои от сътрудниците са нощували тук на седми срещу осми.

— Обикновено почти всички предпочитат да нощуват тук. Толкова е тихо, че...

— Е, добре, благодаря ви. Ако ми дадете списъка на вашите сътрудници, за днес е достатъчно.

— Приготвил съм списък. Ето го. Сега всички са тук, в Лейквю... Ще направя всичко, каквото мога да направя за вас. — Гласът на професора стана хрипкав, но той не се изкашля. — Какво ли не бих дал, за да науча кой е сложил бомба в колата на Лина.

— А, още една малка подробност, щях да забравя. Казахте ми, че сте отворили сейфа, за да вземете документите, и той е бил празен.

— Точно така.

— Имаше ли някакви следи, че са се опитвали да го разбият?

— Не. Сейфът беше невредим. Набрах шифъра и отворих вратичката.

— Кой знаеше шифъра освен вас?

— Освен мене ли? Никой. Впрочем, извинете, знаеше го още един човек.

— Кой?

— Лина. Сега си спомням. Да, разбира се, че го знаеше. Веднъж стоях пред сейфа, затварях ли го, отварях ли го... Трябва да съм го затварял, защото вече беше вечер. Да, лампата беше запалена. Внезапно чух смеха на Лина. „Мистър Хъмбърт, поздравете ме! Току-що открих как мога да забогатя!“ — „Как?“ — попитах аз. Сигурно съм се усмихвал. Винаги се усмихвам, когато разговарях с нея. Никога не можех предварително да се досетя какво ще каже. „Ще стана мечкарка.“ — „Какво? Ще развеждаш мечки?“ — „Ах, професоре, професоре! — каза тя, приближи се до мене, улови ръката ми и потърка буза в нея. — Колко сте необразован! Мечкар значи специалист по отваряне на сейфове.“ — „Искаш да станеш механик?“ — „Не, разбойник. Разбойничка. Представете ли си заглавие във вестниците: «Най-голямата мечкарка на всички времена и народи Лина Карадос днес обра своя хиляден сейф». Какво ще кажете?“ — „И как смяташ да станеш мечкарка?“ — попитах аз. Когато разговарях с Лина, нямаше значение за какво става дума. Достатъчно ми беше да я гледам. Навярно ако бях тридесетина години по-млад, щях да се влюбя в нея. „Много просто — изчурулика Лина, — току-що набрахте шифъра: деветнадесет, двадесет и пет, петдесет и девет. Така ли е?“ — „Разбира се. Съвсем бях забравил, че можеш да четеш мислите ми“ — казах аз. „Виждате ли, пазете се!“ — отново изчурулика Лина и изхвъркна от кабинета ми. — Професорът поклати глава, сякаш пропъждаше спомените. — Извинете, увлякох се в подробности.

— Какво говорите, какво говорите! — каза лейтенант Милич и си помисли, че едва ли е било нужно старецът да се подмлади с тридесет години, за да се влюби в тая Лина със смъкнати до пъпа джинси и с черна къса блузка. — И освен мис Карадос никой друг ли не е знаел шифъра на сейфа?

— Не. Да ви кажа право, сейфът не беше чак толкова необходим. Никакви официални секретни документи, никакви големи парични суми и така нататък. Чисто и просто в сейфа беше по-удобно да се пазят всички материали от опитите и освен това всички твърдо бяхме решили на всяка цена да предотвратим преждевременното разгласяване на резултатите.

— Хм?... Казвате, че е можела да четете мисли? Какво значи това? В буквалния смисъл на думата ли?

— Виждате ли, по-рано тя нямаше тази необикновена дарба. Доби я чак след сънищата, за които вече ви казах. Смятахме, че четенето на мисли е безусловно свързано с ролята и на рецепиент на космическите сигнали.

— Излиза, че е можела да знае за какво мислят околните?

— Да. Просто четеше мислите ми, чуваше ги. Наистина, трябваше да се съсредоточи, да поиска това. Чак тогава започваше да чува чуждите мисли. Разбирам колко фантастично звучат думите ми. Самите ние минахме през фазата на неверието, недоумението, нежеланието да повярваме и най-после приехме това като факт, който съществуваше, но който не можехме да си обясним. Професор Лърнър пръв допусна, че четенето на мисли е инструмент, с чиято помощ извънземните кореспонденти на Лина се опитват да привлекат внимание към нейните сънища.

— Благодаря, професоре. Трябва добре да обмисля онова, което ми разказахте.

— И аз не можах да го възприема изведнъж. Както все още не мога да възприема, че утре няма да видя Лина.

Лейтенантът стана и погледна професора. Висок прегърбен старец, потънал в спомените си. Лейтенантът тихичко излезе от стаята.

* * *

Потър вече го чакаше в хотела. Седеше във фойето и кротко дремеше с вестник в ръце. Но щом Милич бутна въртящата се стъклена врата, веднага отвори очи и стана.

— Ако нямате нищо против, да се качим в стаята ми — каза лейтенантът. — Забелязал съм, че престъпленията се разкриват най-вече когато човек е събул обувките си.

— Може би тогава най-добре ще е непрекъснато да тичам бос? — засмя се Потър.

Качиха се в малката стая и Милич с наслада се изопна в леглото.

— Можете да използвате дивана. Какво свършихте?

— Приказвах със сестрите и с лекаря. Не е идвала в съзнание и не е бълнувала. Нито дума.

— А добрата самарянка?

— Извинете...

— Ах, Джим, Джим, веднага се вижда, че не сте от твърде религиозно семейство. А мене майка ми така ме тъпчеше със священото писание, с такава жар, че понякога по два дена не можех да седна. Майка ми и баба ми. Баба ми и дядо ми по бащина линия са родом от Загреб, тогава това е било още Австро-Унгария... Е, та намерихте ли жената, която е докарала мис Карадос в болницата?

— Да. Беше оставила адреса си: Стипклиф. Приказвах с нея.

— По телефона ли?

— Не, прескочих там. Само на четиридесет мили е. Мила бабичка. Знаете ли, че има такива едни чистички, спретнати бабички с лица като печени ябълки. Отивала в Буенас Вистас при дъщеря си. Видяла пламъците край шосето. Спряла. Казва, че там вече имало няколко коли. Някой извикал — тя не знае точно кой, — че на земята лежи ранен. Предложила да го откара в болницата. Казва, че никога в живота си не е карала толкова бързо. Все ѝ се струвало, че девойката всеки миг ще умре.

— И мис Карадос нищо ли не каза?

— Не. Само пъшкала.

— Ясно. Слушайте, Джим, нека се върнем към експлозията. Професор Хъмбърт твърди, че изчезналите от сейфа материали обикновено са стояли в чанта. Да сте намерили случайно нещо, което прилича на чанта?

— Намерих. И не просто нещо, което прилича на чанта, а истинска чанта. Не много обгоряла. Както изглежда, взривът я е изхвърлил от колата.

— А какво имаше в нея?

— Нищо.

— Хм?... Къде е сега чантата?

— При мене. В управлението.

— А останките от колата?

— В полицията. На двора.

— Добре. Ще се обадя по телефона в Шервуд и ще помоля да изпратят нашия пиротехник...

— Кого?

— Специалиста по взривните вещества и експлозиите. А вие вижте дали върху чантата има отпечатъци от пръсти, макар че шансовете, както и сам разбирате, са твърде малки. Щом някой има достатъчно ум и знания да направи бомба и взривно устройство, да я сложи в колата, а преди това да отвори сейфа, без да го повреди, този човек няма да остави и отпечатъци от пръсти. Но за да сме с чиста съвест, огледайте чантата и утре ще я покажем на професора. И още утре сутринта за всеки случай огледайте сейфа. Ами ако открием нещо? Макар че лично аз не вярвам в чудеса. Старецът не може да ми разкаже нищо съществено. Каквото и да подхванеше, веднага се отплесваше по тая Лина Карадос. Разправя за нея най-различни чудеса. И някакви сънища сънувала, и можела да чете мисли.

— Мисли ли?

— Да.

— Чии мисли?

— На всеки, който е до нея.

— Хм... Ето ви мотив...

— Не мисля. Е, да допуснем, могла е да разбере, че някой не е изпитвал твърде възвишени чувства към нея, че някой не е обичал друго, че някой е ревнувал някого... Това още не е повод за убийство.

— Но е можела да научи и нещо важно?

— Разбира се, че е можела. Така или иначе, трябва да открием кой е имал интерес тя да умре. — Лейтенантът въздъхна. — Разбира се, на стареца не му е лесно. Твърде силно е бил привързан към нея...

Извинете, че ви експлоатирам, но помъчете се още сега да намерите по телефона Брюс Тализ. Би трябвало да работи като печатар в градския вестник. Един вестник ли има тук?

— Един. „Буенас Вистас икзаминър“. Имаше още един, но престана да излиза преди пет-шест години.

— Хайде, Джим. Знаете ли по какво шефът ми в Шервуд съди за работниците? По уменията им да си служат с телефона. Всеки може да разкрие престъпление, казва той, но я опитай да придумаш човека на другия край на жицата, който не те познава и не те вижда, да направи нещо за тебе. За това е нужен талант.

Лейтенант Милич затвори очи. Винаги е така. Да можеше поне веднъж да му провърви. Да можеше поне веднъж от престъплението да се подава здрав, ясно видим конец — като от пакет със стерилен бинт. Да дръпнеш изведнъж конца — и от пакета да падне престъпникът, стиснал в зъби предварително написаното си признание.

А сега пред него е стена. Контакт с жители на друга планета. Човек не може тук да установи контакт с хората, та камо ли с малките зелени човечета. Стена, по която засега не се виждат дори пукнатини. Засилвай се — и блъскай с главата. Току-виж, появила се пукнатина. В стената или в главата ти. Но всеки път те обзема все същата паника, помисли си Милич. Вярно, отвърна той сам на себе си. Но този път стената е особена. Пророчески сънища и четене на мисли. Философи и астрономи. Цяла академия — и ти трябва да разплетеш кълбото. Няма значение. В края на краищата навсякъде убиват заради едно и също. Алчност, страх, ревност, завист — двигателите на полицейския прогрес навсякъде са едни и същи.

Милич знаеше, че срещу него се надига вълна от раздразнение. Трябва само да не бърза. Да изчака, докато тя се отдръпне — и ще престане да съжалява себе си и да завижда на ония, чийто живот в такива мигове, за разлика от неговия, му се струваше пълен, ярък, интересен.

— Мистър Милич, какво да кажа на тоя Тализ? — Потър закри с ръка микрофона на слушалката.

— Попитайте го може ли да дойде тук... е, да речем, след половин час. Да имаме време да хапнем нещо.

Джинси, къса черна блузка и разпусната коса. Това не е нито астрономия, нито философия. „Представям си какво му е сега на

стареца — да загуби такава играчка. Стоп, Милич — казва си лейтенантът. Мислено той се обръщаше към себе си винаги на фамилното си име. — Стоп. Това е просташко. На равнището на капитан Трейг. Вълна от раздразнение. Жалост към себе си.“

Едвам успяха да хапнат — и на вратата се почука.

— Влезте! — викна Милич и в стаята влезе много висок, подобен на Христос момък.

Къдравата му червеникава коса падаше върху раменете, брадата беше гъста и къса. Светлосините очи гледаха спокойно и в тях нямаше нито тревога, нито любопитство.

— Добър вечер — каза Христос с неочаквано висок глас. — Аз съм Брюс Тализ.

— Добър вечер. Аз съм инспектор Милич. Бихме искали да ви зададем няколко въпроса. Познавате ли Лина Карадос?

— Да.

— Знаете ли, че е мъртва.

— Да.

— А знаете ли как е загинала?

— Да, четох във вестника.

Лейтенантът погледна Тализ. Спокойни, търпеливи очи. Леко разширени зеници. Едри китки на ръцете, неподвижно отпуснати върху белезникавосините джинсови колене. Току-що е умряла девойката на тоя момък, а той дори не трепва.

— Дълго ли се срещахте?

— Не, две-три седмици.

— Какви бяха отношенията ви?

Христос бавно сви рамене и погледна Милич право в очите:

— Харесваше ми. Мечтаех да сваля товара от нея.

— Какво?

— Да сваля товара от нея. Така в Синтетическата църква наричаме приобщаването към истинската вяра.

— А, вие принадлежите към Синтетическата църква? — попита лейтенантът и си помисли, че е невнимателен. Веднага трябваше да разбере, че пред него стои синт. Поне по очите. Спокойствие, което идва от употребяваното лекарство. Как го наричаха? Аха, христин.

— Да — отвърна момъкът. — И родителите ми, и аз. Надявах се, че ще помогна и на Лина да свали товара.

— Давахте ли ѝ христин?

— Не, мистър Милич. Вие не разбирате. Никого не приобщаваме към нашата вяра с христин. За нас христинът е като молитва. А Лина не беше вярваща. Разказвах ѝ за нашата църква, как сваля товара от душата и сърцето и носи хармония.

— Тя слушаше ли?

— Да, беше ѝ интересно. Не спираше да ме разпитва за нашата вяра.

— Вечерта, когато е загинала, сте имали среща?

— Да, предния ден бяхме приказвали да се срещнем.

— Предния ден? Значи на седми декември?

— Точно така.

— В какво настроение беше тя?

— Както обикновено. Ще ме погледне, ще се разсмее и ще попита: „Е, Брюс, винаги ли ще си толкова сериозен?“ — „Ако не изгубя вярата си — отвърщах и аз. — Та това не е сериозност, Лина. Това е хармония.“ — „А какво е това хармония?“ — питаше тя. „Няма да го разбереш, докато носиш товара — отвърщах ѝ аз. — Товарът е бремето на ендокринното изпитание, което ни е пратено от небето. Бремето на злите страсти. Свали товара от себе си — и ще ти поникнат крила. Вместо товара ще почувствуващ хармонията.“

— Казвала ли ви е, че майка ѝ е тежко болна?

— Да. Бяхме се разбрали идната седмица да отидем в Шервуд. Казваше, че майка ѝ страда и има нужда от вяра и помощ.

— Знаехте ли какво прави Лина в Лейквю?

— Не, не знаех точно. Веднъж ми каза, че работи там: като стенографка.

— И не я разпитвахте по-подробно?

— Не, ние, синтовете, не сме любопитни. Излишната, суетна информация затруднява постигането и запазването на хармонията.

— Благодаря ви, мистър Тализ.

— Моля — каза младежът, като ставаше.

Той извади от джоба си метална кутийка с гравирано върху нея разпятие, отвори капака, изтърси върху дланта си две бели таблетки, с привично движение ги хвърли в устата и излезе от стаята.

— Е, какво мислите, Джим? Истински синт ли е, или се преструва?

— Истински е — уверено отвърна Потър. — Не може да се преструва толкова добре. А и защо? Само за десет секунди ще проверим. — Потър посегна към телефона.

Милич се засмя:

— Започвам да си мисля, че трябва да ви представя на моя шеф. Посягате към телефона, както каубоите от филмите посягат към пистолетите, когато влизат в салуна... Оставете тоя момък. Може би тя наистина се е интересувала от Синтетическата църква, а може би е искала да направи нещо за умиращата си майка. Във всеки случай засега той не представлява особен интерес за нас...

— Мистър Милич...

— Хенри...

— Извинете, все не мога да свикна... Дори Лина да е отивала в града на среща с тоя синт, това съвсем не изключва, че е можела да вземе чантата с документите, за да ги предаде на някого по пътя.

— И как тогава всичките материали са изчезнали от чантата? Дематериализирали са се, така ли?

— Извинете...

— Изскочили са от чантата?

— Може да е извадила материалите от чантата преди експлозията.

— Защо? Защо да не предаде на хикс материалите заедно с чантата? Представете си: вечер, тъмно, студено, вали дъжд. И трябва да вадите от чантата всички тия документи, ленти. Просто не виждам смисъл. Впрочем засега в нищо не виждам смисъл. Не, всичко това е съвсем малко вероятно. Лина Карадос открадва материалите, за да ги предаде на някого, а в същото време слагат в колата ѝ малка грижливо направена бомбичка. Не ми импонира...

— Извинете, не разбрах.

— Тая теория не ми прави впечатление.

— Значи смятате, че не мис Карадос, а някой друг е взел материалите от сейфа?

— Нищо не смятам. В нищо не съм сигурен. Просто в главата ми се въртят всички тия чудесии: космическите сънища, саморъчно направените бомби, знаменитият влюбен старец, младата красавица с голо коремче, четенето на чужди мисли, русите и всичко останало. Нима това е за човек като мене? За моята длъжност се полага нещо по-

просто. Някой разцепва с гаечен ключ черепа на любимата си съпруга, понеже не е приготвила навреме обета. Или, обратното. Всичко е ясно, разбираемо, обяснимо, хармонично, съвременно. И започваш да вибрираш в такт...

— Извинете, не мога да схвана добре...

— Стига. Няма нужда от вибрации. Бърборя така, не защото искам да ви кажа нещо. Бърборя, защото нямам какво да кажа. Забелязвали ли сте тая корелация?

— Извинете...

— Ах, да, корелация. Връзка. Взаимна зависимост. Колкото по-малко човек може да каже на ближния си, толкова повече думи изразходва. Ето какво исках да кажа.

Сержант Потър погледна лейтенанта:

— Не мога да свикна с начина, по който разговаряте... Но разбирам, разбирам... Самият аз, когато главата ми е натъпкана с нещо, сякаш онемявам.

— Прекрасно сте разбрали всичко. Наистина, с друг знак. Наопаки. Но няма никакво значение... Значи, за да е чиста съвестта ни, утре ще проверите чантата, също така за да е чиста полицейската ни съвест, ще погледнете и сейфа — ами ако добросъвестният престъпник ни е оставил комплект от отпечатъците си? А аз ще започна да се запознавам с обитателите на Лейквю.

III ГЛАВА

Професор Лърнър се оказа дребно човече с огромна прошарена коса и насмешливи очи. Той седеше в креслото, праметнал крак връз крак, и пушеше. Няколко пъти забрави да изтърси пепелта и Милич виждаше как сивичкото стълбче падаше върху омачканото сако на социолога.

— Питате ме, лейтенанте, дали някой би могъл да има мотиви за убийството на Лина Карадос? Колкото искате. Например аз. Без съмнение моите колеги ще ви разкажат, че Абрахам Лърнър не е в чак толкова голям възторг от идеята за космическо побратимяване.

— И това ще отговаря на истината?

— О, да — хитро се усмихна Лърнър. — Нима уважаваните учени мъже могат да клеветят своя колега? Наистина ме плаши мисълта, че човечеството би могло да се запознае с някакъв друг модел на развитие.

— Защо?

— Защото нашата цивилизация е крехка и несигурна. Нито едно застрахователно дружество, което уважава себе си, не би се решило да я застрахова поне за половин век. Ние сме странна и нелепа мутация. Разумът, който съзнава себе си, е болезнен уродлив израстък върху тялото на органичния живот. Знаете ли какво лежи в основата на неустойчивостта на обществото? Абсурдното противоречие между разума, съзнанието, което съзнава себе си, и тленното тяло, измъчвано от страсти, болести и обречено на бърза смърт. Разумът не противоречи на мисълта за смъртта и създава пирамидите и религията, философията и радиотелескопите, литературата и унаследяването на състоянията.

„О, боже прави и милосърдни! — помисли си лейтенант Милич. — При такова начало той ще ме умори с думи. И ще умра, без да съм си построил пирамида.“

— И ето че казват на нашето неустойчиво, жалко в противоречията си общество: я вижте как живеят другите. В хармония и спокойствие. Забравили какво е смърт и самота. А тъкмо това са

основните черти на света, който се присънваше на Лина Карадос. И мислите, че това видение ще вдъхнови човечеството? — Професор Лърнър тържествуващо и насмешливо погледна лейтенанта.

Лейтенантът почувствува, че, като представител на човечеството, трябва да се опита да го защити.

— Разбира се. Щом, както казвате, някаква друга цивилизация може да живее в мир и съгласие, след като е постигнала безсмъртието и се е избавила от самотата, нима тази мисъл няма да ни вдъхне оптимизъм?

— Не, мистър Милич — радостно извика професор Лърнър, — няма да ни вдъхне оптимизъм. И знаете ли защо? Съгласно принципа за мащаба на завистта.

— Мащабът на завистта ли?

— Да. Нали не сте склонен да завиждате на някой си Гети, който дори не знае точно колко милиарда има. Той е твърде далече от вас. Той е абстракция. Фикция. Математическа фикция. Еди колко си нули. Но завиждате на вашия колега, който има запалка със светочувствителен елемент. Мащабът на завистта е съизмерим.

— Не съм напълно...

— Ей сега ще разберете всичко, драги ми лейтенанте. Ако Лина Карадос приемаше сигнали от планета, където автомобилите в сравнение със земните имат усъвършенствувани спирачки или дори ако там автомобилите летят, всичко щеше да е прекрасно. Това е като запалката, за която мечтаем. Но не става дума за автомобилни спирачки. Става дума за цивилизация, в сравнение с която ние сме катастрофално размножили се тъпи, глупави, егоистични животни. Цивилизацията на Лина не ни зове напред. Тя още веднъж нагледно ни показва кои сме и какви сме. И ръцете ни се отпускат. Сънищата на Лина са огледало за човечеството. Чак след като съзряхме нейната планета, за пръв път се видяхме отстрана. Получихме мащаб за сравнение. И сравнението не е в наша полза. Накарайте човечеството да погледне в това космическо огледало — и ще изчезнат последните останки от воля за прогрес, от надежда за прогрес. — Професорът изведнъж се засмя и вдигна пръста на дясната си ръка. — Е, загубата няма да е много голяма, но, все пак, съгласете се, че е жалко. Разбирате ли ме?

Лейтенантът въздъхна. Тъкмо там беше нещастieto. Всички приказват толкова ловко и толкова убедително, че ти се иска да вярваш на всеки, дори ако този всеки казва нещо съвсем противоположно на онова, което си чул преди него.

— Да, но...

— За съжаление никакви „но“...

— Искah да кажа, че говорите много убедително, но знаете ли, свикнал съм да се отнасям предпазливо към всичко. Инстинкт на полицаи. Още повече, че другите...

— О, да — засмя се професор Лърнър. — В света, в който всичко непрекъснато поскъпва, единствената стока, от която не се забелязва недостиг, е теорията. Инфлация на интелекта. Ежегодни разпродажби на демодирани идеи. Голям избор от думи. Комплекти „Направи си сам“. Философ за пет минути. Мис, тия идеи не ви подхождат. Имате закръглено лице и можем да ви препоръчаме нови, току-що получени от чужбина идеи.

— „Наркоман — помисли си Милич. — Наркоман. Упива се от думите като от наркотик.“

— Малко се отвлякохме, мистър Лърнър — каза той. — Започнахме оттам, кое би могло да подбуди някого да убие Лина Карадос. Казахте, че такъв мотив сте могли да имате и вие.

— Точно така. Опитвах се да ви обясня тъкмо този философски мотив. Хората убиват дори когато някой заплашва кесията, репутацията или кариерата им, а тук имаме заплаха за човечеството.

— Значи признавате, че бихте могли да сложите бомба в колата на мис Карадос?

— Разбира се. Що се отнася до „бих могъл“, за съжаление едва ли. Но че би трябвало да я поставя — в това ни най-малко не се съмнявам.

„Истинска димна завеса от думи. Сепия, която се забулва с тъмно облаче, за да се измъкне благополучно. Гуцер, който оставя опашката си в зъбите на преследвача.“

— Значи все пак не сте сложили бомбата?

— Уви, не съм. Аз съм от породата на дърдорковците. Който говори много, нищо не прави. А имах прекрасни възможности. Знаех шифъра за сейфа в кабинета на Хъмбърт.

— Какво?

— Това, което чувате. Веднъж, не много отдавна, минавах край кабинета на Хъмбърт. Вратата беше отворена. На вратата стоеше Лина и се смееше. Спрях се. Когато Лина Карадос се смееше, беше невъзможно човек да отмине. Повярвайте ми. През шестдесет и четири годишния си живот съм чувал да се смеят различни жени. Дори да ми се присмиват. Лина беше родена да се смее. Съвършено приспособление за получаване на най-звънкия, най-веселия, мелодичен и опияняващ женски смях. Тя не можеше да не се смее. Майка ѝ умира в Шервуд, но и майката не можа да запуши това сребърно фонтанче...

„Щом заприказват за Лина, всички стават поети“ — помисли си Милич.

— Спрях се и чух да казва на Хъмбърт, че ще стане... Как беше? Оня, който разбива сейфове?

— Мечкар ли?

— Точно така. Тя се смееше и казваше, че ще стане мечкарка, защото чете чужди мисли и може да разбере какъв е шифърът за отваряне на ключалката. И изрече цифрите. Още ги помня. Деветнадесет, двадесет и пет, петдесет и девет.

— Моля ви, кажете, защо ми разказахте този случай? Можехте и да не ми го разкажете. Видя ли ви някой тогава при кабинета на Хъмбърт?

— Не. Никой.

— А защо ми го разказахте? Да допуснем, че за възгледите ви относно ползата от контакти с извънземна цивилизация биха могли да ми разкажат вашите колеги. Но че сте знаели шифъра за сейфа?

Професор Лърнър се изсмя. Смахът му беше също такъв ситен и бърз като самия него.

— Да не мислите, че аз знам? Ще взема да ви обяснявам — и ще разбере. При мене думите изпреварват мисълта...

„Това се вижда — помисли си Милич. — Тъче ли, тъче, сякаш те оплита в словесна паяжина.“

— Разбирате ли, за да изказва демодирани възгледи, човек трябва да притежава известна интелектуална смелост. И аз се гордея, че имам такава смелост, така поне ми се струва. На шестдесет и четири годишна възраст не остават чак толкова много неща, с които човек може да се гордее. Да скрия нещо от вас... Хм... Бих почувствувал

презрение към себе си. Премълчиш ли нещо пред полицейския офицер, сам се причисляваш към категорията на ония, които имат поне някакво отношение към престъплението. А престъплението винаги ме е отвращавало. Поне с това, че всяко престъпление е банално. Ясно ли се изразявам?

— О, съвсем. Де да можеха всички, с които си имаме работа, да мислят като вас! Значи засега ще изхождаме от това, че просто не сте се наකанили да сложите бомба в колата на мис Карадос.

— Засега ли? Добре, нека е засега.

— Отлично. А какво ще ми кажете за другите? Може ли други членове на вашата група да са имали мотиви?

— Разбира се. Щом няколко цивилизовани същества бъдат свързани от общи интереси, веднага у тях се появяват в изобилие поводи за омраза, завист, страх, ревност и така нататък. А значи и за престъпление.

— Например? Можете ли да говорите по-конкретно, или признавате само едрия шрифт?

— Не разбирам — свъси вежди професор Лърнър.

— Слава богу, че иначе само аз току мръщех чело... Знаете ли, в учебниците по психиатрия с дребен шрифт обикновено набират историите на заболяванията — като пояснение към мисълта на автора. „Болната М. М., двадесет и осем годишна, в детска възраст прекарала...“ и така нататък.

— Разбирам. Остроумно е. Добре, да минем към дребния шрифт. Да започнем с нашия крачещ паметник на цяла епоха.

— Имате предвид професор Хъмбърт?

— Да. Старецът беше явно влюбен в Лина.

— При тяхната разлика във възрастта?

— Какво говорите, лейтенанте? Шестдесет години голяма разлика ли са? — Професорът се усмихна. — Разбира се, той смята, че я обича като дъщеря, но това не можеше да заблуди жена му. Ето ви началото на дребния шрифт. Професор Х. Х., осемдесетгодишен, се влюбва в деветнадесетгодишна девойка. Той разбира, че не може да разчита на взаимност, не успява да се самозаблуди, че изпитва само бащински чувства, и измъчван от безсилна ревност към някакъв младеж, при когото отива девойката, я убива. А за да не бъде подозиран и да създаде илюзия за научно престъпление, скрива

материалите от изследванията. Какво ще кажете, а? Да минем нататък. Съпругата на Х. Х., също измъчвана от ревност и натъпкана с детективски и шпионски истории с инструкции за изработване на малки, грижливо направени пластични бомбички, хвърля във въздуха колата на своята съперничка.

— А сейфът?

— Това вече са подробности. Това е ваша работа. Аз само ви подхвърлям идеи. И то безплатно. Но не умея безплатно да разработвам подробностите. Да продължавам ли, или вече се уморихте от това умствено жонглиране?

— Не, не, мистър Лърнър. Напротив.

— Отлично. Продължаваме. Мис Валерия Бас. Тя е нашата специалистка по съня. Асистентка на професор Кулик, за когото тепърва ще стане дума. Неомъжена дама на тридесет и няколко години. Достатъчно, за да изгуби надежда, че ще стане истински учен, и недостатъчно, за да добие философско смирение. Достатъчно, за да смени поне двама мъже, и недостатъчно, за да се вкопчи в последния. Редом с Лина Карадос изглежда като бледна старица със синкав прозрачен нос. Това не е ли мотив?

— Този път не ръкопляскам.

— Правилно постъпвате. На учените и артистите не бива да се ръкопляска, те веднага престават да вървят напред. Кой би избягал доброволно от сладките звуци на овациите?

„О, господи, заспивам! Още малко — и ще ме приспи с тоя безкраен поток от думи“ — помисли си лейтенант Милич.

— Следващият пасаж от дребния шрифт. Самият професор Кулик. Хм... Какво да измисля за него? Той горкичкият, няма, не е имал и няма да има възгледи. Любов? Само трогателна в своята безкористност любов към себе си. А може би е таен безумец, убиец-маниак?

— Слабо.

— Уви, наистина е слабичко. Какво значи егоист... Още един специалист по сънищата, професор Лезе. Все не може да прости на родителите си, че са го родили в Шервуд, а не в старата добра Виена, където трябва да се ражда всеки уважаващ себе си психоаналитик. Хм... Най-спокойно е можел да хвърли във въздуха колата, та после, без да бърза, през свободното си време да анализира самия себе си.

— Психосамоанализът е невъзможен.

— Това е измислица на психоаналитиците, които се страхуват да не останат без парчето хляб. Е, ако говорим сериозно, все още не мога да намеря мотив за него. Затова пък Чарлз Медина е тъкмо за подсъдимата скамейка. Млад, енергичен, мечтае да заема уютната ниша, където нашият Хю Хъмбърт бърза да доизгради своя паметник.

— Но нима той не участва в работата на групата? Има го в списъка, който получих от мистър Хъмбърт.

— О, да, разбира се. — Но това е групата на Хъмбърт. Проектът на Хъмбърт. Хъмбърт издействува средства от фонда на Капър. Хъмбърт научи за момичето, което сънува странни сънища. А Чарлз Медина не е от хората, които са съгласни да бъдат просто сътрудници. Ако му предложат да участва в проект, който трябва да направи човечеството щастливо, най-напред ще попита кой ще бъде ръководител. И ако не е той — ще се откаже.

— Но нали този път се е съгласил.

— Може би само за да компрометира великия старец.

— Не може да се каже, мистър Лърнър, че имате особено добро мнение за колегите си...

— Учените като цяло, като група, са невъзможни. А като индивиди са непоносими. Може би с изключение на Ян Колби. Той е нашият теолог, моралист и местен светец.

— Какъв мотив би могъл да има той?

— Той ли? Хм... Тук дори моята фантазия не е достатъчна. Изключително кротко същество. Синт. Синт от трети ранг. Нали ги

знаете, дето носят на дрехата си жълта нашивка.

— Аха. А за него важи ли вашето определение за учените?

— Струва ми се, не. Той е теолог. А това не е наука. Религията е мечта. Теологията е поезия. Той е по-скоро поет. Тих, кротък поет, който се стреми към недостижимото съвършенство...

— Така. Сега да направим равностетка...

— Не, чакайте малко. Съвсем забравих нашия физиолог Емери Бюгъл. Отлична кандидатура за ролята на убиец.

— Защо?

— Твърдо е убеден, че всички нещастия идват от разведряването. Спореше с Хъмбърт до прегракване, доказваше, че не бива да правим съвместни изследвания. Впрочем той сам ще ви разкаже всичко. Няма нужда да го молите два пъти, уверявам ви. Няма що, консерватор по рождение. Човек, който изпитва отвращение от новите идеи. Впрочем ето я и цялата ни мъничка компания, която, трябва да се предполага, скоро ще се разпадне.

— Колко скоро?

— Засега още нищо не е решено. Доколкото разбирам, Хъмбърт иска да направи цикъл изследвания с русите, но при тях нещо не е наред.

— Какво именно не е наред?

— Не знам. Фактически не съм разговарял с Хъмбърт от момента на убийството.

— Е, добре, благодаря ви, мистър Лърнър. Беше ми много приятно да разговарям с вас, макар че, разбира се, бих предпочел веднага да бяхте направили признание или поне точно да бяхте посочили убиеца.

— Уви...

— Разказвали ли сте на някого за числата от шифъра?

— За сейфа ли?

— Да.

— Не съм.

— Жалко. Щеше да има още един, за когото би могло да се каже: подозрението падна...

— Още един ли?

— Разбира се. Един вече има.

— И кой е той?

— Вие, разбира се.

Абрахам Лърнър се разсмя, но смехът му прозвуча изкуствено.

— Толкова убедително изложихте пред мене мотивите си, че ще е просто грехота да не ви смятам за фаворит... И последният въпрос: тук, в Лейквю ли бяхте през нощта на седми срещу осми?

— Да. Почти непрекъснато съм тук. Изумително място: тишина, спокойствие, въздухът е божествен.

— А по-точно? Нали живеете сам в котеджа?

— За алиби ли питате?

— Нещо такова.

— За алиби и дума не може да става — весело каза професорът.
— Цялата вечер се занимавах с един ръкопис, после гледах някаква глупост по телевизията, почетох малко в леглото и заспах. Никой не може да гарантира за мене.

— Благодаря ви, мистър Лърнър, много ми помогнахте.

— Моля, моля — засмя се ученият, — радвам се, че мога да помогна на нашата славна полиция. — Той изтърси пепелта от самото си и стана.

IV ГЛАВА

Втора нощ се събуждам в неизразима печал. Събуждам се рано, когато навън виси плътна кадифена тъмнина. Тук, в Лейквю, тишината е необикновена. Лежа с отворени очи и слушам монотонното трополене на дъжда по покрива. Понякога в трополенето се вплита разбойническото свистене на вятъра. Под одеялото е топло, но с мозъка на костите си чувствавам и студения, безкраен дъжд, и ледения вятър. По-точно не ги чувствавам. Просто ми е лесно да си представя какво става навън, защото душевното ми състояние е в съзвучие с времето. Но причината не е във времето. Не е дори и в гибелта на Лина Карадос, макар че до сълзи ми е жал за нея, жал ми е за всичко, за което просто не можахме да поприказваме. Защото само двамата можехме да се разберем.

Печален съм, понеже вече втора нощ подред не сънувам кехлибарените сънища. Вече не сънувам братята на У, не чувам мелодиите на пеещите хълмове, не се нося във въздуха по стръмните невидими линии на силовите полета, не бързам да се притека на Зова, не Завършвам с братята си Дантелата.

И за мене светът изведнъж изгуби златното си празнично сияние, изчезна чувството за предстоящо тържество, с което толкова много бях свикнал. Макар че не е така. С празника не може да се свикне. Празникът, с който свикваш, вече не е празник. А за мене сънищата си оставаха празник.

Може би ако загубата беше само моя, щях да я приема малко по-спокойно. Или поне щях да се опитам да я приема по-спокойно. Но това бе загуба за цялото човечество. Въпросът не опира до мене. Разбирам, че комбинацията от думите „аз“ и „човечество“ е най-малкото смешна. Нали съм само рецепиент. Точка на земната повърхност, върху която е попаднал лъчът на кехлибарените сънища. Жив приемник с два крака и четиринадесет милиарда неврони. И ето че приемникът престана да работи. Повредил ли се е? Не мисля. Не мисли така и Павел Дмитриевич. Твърде големи са съвпаденията. Загубването на дарбата ми да чета чуждите мисли, което бях забелязал

в самолета, съвпада с времето, когато Лина Карадос е умира в болницата. А кехлибарените сънища изчезнаха след нейната смърт.

Павел Дмитриевич е убеден, че и Лина Карадос, и аз освен ролята на приемници сме изпълнявали и функциите на преподаватели. Във всеки случай жителите на Кехлибарената планета са виждали Земята с нашите очи точно така, както аз и Лина сме виждали Кехлибарената планета с очите на У.

Те не разбират какво е смърт. За тях смъртта е остра необходимост веднага да се Завърши Дантелата. Страданията на Лина Карадос сигурно са ги потресли, ако мозъкът ѝ е продължавал да работи като преподавател. И страхът и болката са ги накарали да прекъснат връзката с нас. Те са съвсем други. Отишли са твърде далече от нас — ако изобщо някога са били близко, — за да не се ужасят от мъките, жестокостта и смъртта. Трябвало е да прекъснат връзката с нас. Разбрали са, че тая болка, мъченията и смъртта са свързани по някакъв начин със сънищата. Като нищо са могли да го разберат.

Бомба, чийто взрив мачка метала. Експлозия, която отнема живот. За тях няма място на Кехлибарената планета. И те са прекъснали нишката, която ни свързваше.

Лежа в тъмното, в тихата и плътна тишина на Лейквю, и сърцето ми печално се свива. Това е нелепо. Щом се замислиш, както трябва, изведнъж остро осъзнаваш нелепостта на обществото, в което се вършат престъпления. Това не е нова мисъл, нищо не откривам, дори за себе си, но нали се случва да изречеш на глас някоя най-обикновена дума — и изведнъж оставаш поразен от непознатите звуци, думата се превръща в нещо загадъчно и чуждо. Така е и с убийството. Мисълта, че човек може да убие друг човек, изведнъж ме поразява. Да убиеш човек. Брат. Сестра.

Дъждът продължава да барабани по покрива със скучната си и еднообразна мелодия. В Москва сигурно вече има сняг и снегориначките се движат в разгънат строй по тихите нощни улици, изтикват снега все по-близо до тротоарите.

Галя сега спи. Или не. Нали има разлика във времето. Кани се да си ляга. Гледа по телевизията състезания по ръгби. Или по стоклетъчни шашки. И може би си мисли как е там Юраня. А може би не си мисли.

Иля трябва да е минал по утъпканата в праха пътечка от кухнята до своето ложе и сега чете. Той винаги чете най-невероятни книги. Например „История на алхимията в Западна Европа“. Или „Методика за обучение на умствено изостанали деца“.

А Нина сигурно спи. Или лежи и си мисли за порасналото момче, което някога е носило чантата ѝ. А после си е отишло. С огромна чанта. Празна чанта, от която са изчезнали всички материали от опитите. Към колата е прикачено нещо. Та това е бомба. Ей сега ще избухне. Трепвам и се събуждам. Сърцето ми тупти, челото ми гори. Трябва да се успокоя. Поглеждам часовника си. Стрелките едвам просветват в тъмнината. Пет и половина. Трябва да поспя още малко. Боязливо, сякаш напипвам брод в бурна, опасна река, потъвам в сън.

На сутринта при нас дойде професор Хъмбърт. Колко се беше състарил през тия два дена! Сега вече не само шията му прилича на гущер. И лицето.

Той въпросително ме погледна, погледна Павел Дмитриевич и тежко се отпусна в креслото.

— За съжаление пак няма — поклатих глава аз. — Нищо такова.

И професор Хъмбърт, и Павел Дмитриевич знаят за какво говоря, както и аз знам какво ме питат мълчаливо.

Професор Хъмбърт въздиша. Тежка въздишка на разочарование.

— Все пак аз не губя надежда — решително казва Павел Дмитриевич, но в гласа му има повече упоритост, отколкото увереност.

— Благодаря, Пол — тъжно казва професор Хъмбърт, — вие сте много добър човек и ви се иска все пак да можем да направим съвместни опити. Много ви се иска опитите да бъдат сполучливи и аз да престана да хленча.

— Хю, нима по-рано не сте имали несполуки? Но винаги сте запазвали оптимизма си... — Павел Дмитриевич прави отчаяни усилия да прехвърли на професор Хъмбърт поне част от своя оптимизъм и енергия, но токът тече и акумулаторите на стареца не се зареждат.

— По-рано ли? Разбира се, Пол, имало е и несполуки. Колкото щете. Но е имало и надежда, че утре... Или в други ден... А сега няма в какво да се надявам. Утре сутринта Лина няма да дойде и няма да ми заразкава за своята планета. Откраднаха ми тая девойка и най-великото научно, философско и политическо откритие. Откраднаха самата идея за Контакта.

— Да, но нали имаме...

— Разбирам, Пол. И вие разбирате. И на вас, и на нас ни беше нужно потвърждение. Мистър Чернов трябваше да потвърди обективно сънищата на Лина Карадос, а Лина Карадос — неговите. Тогава щяхме да бъдем готови да съобщим на целия свят за Контakta. А така? Няма сънища, няма я Лина Карадос, няма никакви материали. Има само някакви повърхностни бележки, някакви спомени. Това не върши работа. Неприятно е на осемдесетгодишна възраст да се превърнеш в посмешище. Професор Хъмбърт се увлякъл от телепатия. Е, на неговите години е простено. Ама наистина ли твърди, че съществува задгробен живот? И така нататък. Може би преувеличавам, но съвсем мъничко. Тъй ли е?

— За съжаление, да — кимна Павел Дмитриевич.

Сърцето ми просто се свива, като го гледам. Около него винаги бушуват малки смерчове — толкова много енергия има. А сега не може да направи нищо и затова прилича на обидена, оклюмала беловласа кокошка.

— И нашето пребиваване тук става безсмислено — добавя Павел Дмитриевич.

— Още няколко дена — моли професор Хъмбърт и ме гледа така, сякаш от мене зависи дали предаванията от Кехлибарената планета ще започнат отново, или няма да започнат. — Може би ако намерят убиеца на Лина...

— Мислите, че на Кехлибарената планета ще чакат разследванията? И по такъв начин идеята за Контakta е в ръцете на полицията? — с печална ирония пита Павел Дмитриевич.

— Не знам. Моля ви само да останете още няколко депа. Прескочете до Шервуд... — Професор Хъмбърт въздъхна още веднъж и добави след известна пауза: — А аз се надявах, че всеки момент ще ни съобщят координатите си. След като ми съобщихте за гениалната догадка с интервалите между периодите на бързия сън, бях сигурен, че точно по същия начин ще ни съобщят координатите си.

„Гениална догадка — помислих си аз. — А оня познат на Иля Плошкин, който между другото се е досетил какво означават интервалите, навярно дори не знае, че е направил гениална догадка.“

Решихме да останем още няколко дена. Да, съвсем иначе си бях представял пътуването ни до Шервуд. Вместо интервюта и банкети —

тишината на Лейквю, безспирният дъжд и тежките старчески въздишки на професор Хъмбърт.

* * *

— Е, какво ново? — обърна се лейтенант Милич към Потър. — Дали престъпниците са ни приготвили някоя приятна изненада?

Сержант Потър поклати глава:

— Не. По чантата няма нищо, а по сейфа — само отпечатыци от пръстите на професор Хъмбърт... Ходих и в трите магазина, от които в Буенас Вистас могат да се купят метални линии...

— А защо не отидохте там, където може да се купи например поялник? Или тънка жица?

— Защото поялниците и жиците са твърде обикновена стока.

— А металните линии?

— Вярно, че и те не са кой знае каква рядкост. Но, кажете ми, често ли хората купуват по две метални линии? Кой има нужда наведнъж от две метални линии?

— Браво, прекрасна мисъл. И какво?

— Нищо. Никой не е купувал наведнъж две метални линии.

— А по една? Може да е бил толкова предпазлив, че да е купил едната линия от един магазин, а другата — от друг.

— Помислих за това. Напоследък изобщо не са продавали такива линии... Може би си струва да обискираме всички котежди в Лейквю?

— Мислите, че в някой от тях ще намерим поялник и схема за изработване на бомби? Никак не вярвам в това. Можем да намерим такова нещо само на дъното на езерото. И то по всяка вероятност не тук... Дяволите да ги вземат!...

— Кого, мистър Милич?

— Пак ли мистър Милич?

— Извинете, Хенри. Не мога да свикна. Кого да вземат дяволите?

— Всички, които не оставят след себе си прилични следи. Щом искаш да извършиш престъпление — заповядай, у нас има всички възможности за това, но недей забравя и останалите. Дай шанс и на полицията... Добре, ще продължаваме, не ни остава нищо друго. Вървете при Дик Колела, пазача в Лейквю, аз вече приказвах с него.

Пораздрусайте го и го накарайте да си спомни кой къде е ходил в дните преди експлозията и кой при кого е идвал. Не вярвам някой от тия учени мъже да е държал дълго у себе си бомбата. Сигурно са я донесли малко преди експлозията.

— Добре... Хенри. — При думата „Хенри“ сержантът направи усилие.

— А аз ще продължа да се запознавам с компанията на професор Хъмбърт. Ако и другите са като Лърнър...

— Как се държа той?

— Щеше да ме удави с приказки. Поток, фонтан. Бях като муха, която паяк оплита в паяжина от думи. И е хлъзгав като бучка лед, намазана с масло. Сам си призна, че е знаел шифъра за отварянето на сейфа.

— Какво?

— Дори не си призна, а направо ми каза, че случайно е чул как Лина Карадос изрича цифрите пред Хъмбърт. И при това никой не го е видял.

— А защо ви го е казал?

— Тъкмо там е цялата работа. Не е за моята уста лъжица. Още не съм се наканил да посегна, а той вече се е изплъзнал. И такива финтове прави, че не знаеш къде да го търсиш. Защо му трябваше да казва? Неприятно му било да крие нещо от полицията. Това го унижавало. Можел ли е да сложи бомбата? Дявол го знае. И да, и не.

— В какъв смисъл?

— В буквалния. От една страна, достатъчно ум, съобразителност и подбуждащи причини, от друга — твърде голяма част от силите му се изливат в думи. Нека видим какво мислят за него другите. Нека видим и другите. Засега нямаме избор.

* * *

Чарлз Медина беше сух, коректен и изпълнен с презрение. След всеки въпрос хвърляше бърз поглед към лейтенант Милич, сякаш искаше да се убеди, че още е на мястото си, и отговаряше късо и ясно.

— Как смятате, мистър Медина, кой от групата на Хъмбърт може да е имал сериозни основания да убие Лина Карадос?

— Доколкото знам, никой.

— Но ако научите, че убийството е извършил хикс или игрек от вашата група, ще се учудите ли?

— Не особено.

— Значи допускате, че някой би могъл да сложи бомбата?

— Напълно.

— Въз основа на какво мислите така?

— Въз основа на впечатлението, което ми правят тия хора.

— А какво е това впечатление?

— Въртим се в затворен кръг, лейтенанте. Ще ви отговоря: правят ми впечатление на хора, които най-спокойно биха могли да пъхнат бомба под колата.

— Но нали току-що казахте, че никой от тях не е имал мотиви?

— Вярно. Доколкото знам, никой не е имал мотиви, но в същото време, ако е имал мотиви, почти всеки би могъл да извърши престъпление.

— Почти всеки?

— Е, може би с изключение на Лърнър и Колби.

— Защо Лърнър?

— Бъбрив е. Стар и бъбрив. Убийството изисква хладен ум, пресметливост, твърдост и потайност. И в дадения случай дори умение да контролира мислите си, та мис Карадос случайно да не отгатне намеренията му. Лърнър е пълна противоположност на всички тия качества. Единственото, което може, е да умори човека с думи. Ако Лина Карадос беше намерена мъртва без видими следи от насилие, лесно бих повярвал, че този бъбривец я е умъртвил с приказките си. Удавил я е с думи. Самият аз веднъж едвам се отървах. Прогрес, регрес, модели на развитието и така нататък. Лъскави играчки за празни и нехайни умове...

— Хм... Все пак какво ще кажете за възгледите на мистър Лърнър? Страховете му, че контактът с извънземна цивилизация може да повлияе пагубно върху развитието на човечеството...

— Глупости. Сантиментални глупости. Празни думи. Контактът с десет цивилизации ще направи на човечеството много по-малко впечатление, отколкото последният развод на някоя телевизионна звезда. Само след два дена всички ще забравят за тия цивилизации.

— Виждам, че нямате добро мнение за хората.

— Аз съм учен, мистър Милич. Ученият не може да бъде сантиментален. Той трябва да има ясен ум, който не се страхува от фактите, колкото и неприятни да са му те. Щом у учения се появи сантиментално отношение към нещо, той престава да бъде учен. Поне по дадения въпрос. Ако изучава хората, ученият няма право да ги обича.

Медина извади от джоба си пакетче цигари, взе една, погледна я с дълбоко отвращение и запуши.

— Добре — въздъхна Милич. — А какво можете да кажете за Ян Колби?

— Синт.

— И това е достатъчно, за да го изключите от числото на потенциалните убийци?

— Знаете ли кое е най-характерно за синтовете?

— Кое?

— Не им достига интелектуално мъжество да възприемат живота такъв, какъвто е. Гледат живота през своя христин, надянали спасителния пояс на християнството.

— А Емери Бюгъл? Можел ли е да убие?

— Навярно. Впрочем не знам. Има твърде здрави убеждения, за да бъде убиец...

— Мистър Медина, страхувам се, че тоя парадокс е твърде дълбокомислен за мене.

— Ни най-малко. Толкова силно мрази прогреса, либералите и социализма, че едва ли би му останала достатъчно омраза за обикновено убийство.

— А ако убийството е имало политически характер?

— Сиреч?

— Ако чрез взривената кола на мис Карадос е можело да се попречи не толкова на контакта с извънземната цивилизация, колкото на контакта с русите? Нали, ако не греша, мистър Бюгъл е твърдо убеден, че такива контакти са пагубни.

— Той е идиот. Биологичен консерватор. Строго програмиран човек. Робот, който не подлежи на обучение...

— Не отговорихте на въпроса ми.

— Питате дали Бюгъл е можел да убие?...

— Точно така.

Медина с погнуса смачка угарката в пепелника.

— Не знам — сви рамене той. — От една страна, той е достатъчно глупав, за да бъде фанатик. От друга, твърде е нищожен, за да бъде истински фанатик.

— А мистър Хъмбърт?

Медина хвърли бърз поглед към лейтенанта и се засмя:

— Мистър Хъмбърт не е способен на нищо. Той е паметник. Зает е само с това, гълъбите да не го изцапат, пиедесталът да не се пропука, наоколо да е добре изметено и да разказват на спретнатите ученици и ученички, дошли на екскурзия, особено на ученичките: а това, мили деца, е паметникът на великия учен Хъмбърт.

— Мистър Медина, как според вас се отнасяше мистър Хъмбърт към Лина Карадос?

С върховете на пръстите си Медина лекичко побарабани по бюрото. Скулите му се размърдаха и веднага се успокоиха.

— Личният живот на Хъмбърт не ме интересуваше.

„Аха, приятелче — помисли си Милич, — не е чак толкова висок твоят Олимп.“

— А вашите отношения какви бяха?

— С кого?

„Прекрасно знае кого имам предвид. Искан да спечели няколко секунди, за да се окопоти“ — бързо си рече Милич.

— С Лина.

— Ах, с Лина... Обикновени. Най-нормални отношения.

Лейтенант Милич мислено си отбеляза, че ще трябва да се върне към отношенията между Медина и Лина, и попита:

— А вие можете ли да убиете?

— Обиждате ме. — За пръв път по време на разговора по лицето на Чарлз Медина се плъзна усмивка.

— Извинете, това е чисто хипотетичен въпрос.

— О, не ме разбрахте. Обидих се, задето се съмнявате дали мога да убия. Разбира се, че мога. Ако е много нужно за мене.

— Но не е било нужно да убивате Лина Карадос?

— Защо да я убивам?

— Е, да речем, за да остане недовършен паметникът, който си строи професор Хъмбърт. И за да не водят при него ученички. — Милич наблегна върху думата „ученички“ и Медина изхърка.

— Мислите, че все пак е трябвало да я убия? — попита той. — Вече е късно. Някой е имал по-сериозни основания. Или се е оказал по-чевръст от мене... Но в общи линии сега ви разбирам. Смятате, че завиждам на стареца и съм готов на всичко, за да му навредя. Така ли? — Медина сериозно и внимателно погледна лейтенанта.

— Приблизително — кимна Милич.

„Ах, ти, кремък такъв — помисли си той. — Не си поплюваш, ама и аз няма да ти цепя басма.“

Медина смръщи чело и през прозореца погледна над очилата си с рогови рамки към сивото небе и редкия тежък и ленив дъжд.

— Разбирам ви — най-после каза той, — но не съм сложил бомбата в колата на Лина Карадос. Надявам се, че ще намерите доказателства за това. За съжаление аз не разполагам с такива. Надявам се, че презумпцията за невинността е все още в сила у нас? Или ще трябва да доказвам своята невинност?

V ГЛАВА

— Кой къде е ходил ли? — Дик Колела сви рамене. — Че откъде да знам? Моята работа е да отворя вратата, после да я затворя — и толкоз. Пък ако дойде някой тук, в Лейквю — да питам при кого отива. Е, и да следя дали са смазани пантите, да боядисам тук-таме, ако има нужда...

— Боята не ме интересува, мистър Колела — търпеливо каза Потър. — Интересува ме дали през последните дни преди експлозията някой от сътрудниците е ходил някъде.

— Нали ви казвам: откъде да знам? Всеки ден отиват някъде с колите. Един в Буенас Вистас, друг в Шервуд, трети в Стипклиф. Никого не съм питал. Да ми бяха наредили, щях да питам. А тъй — моя работа ли е?

— А тук да е идвал някой?

— Тук ли? — Колела умислен се почеса по тила. — Май не е... Чакайте, чакайте... При мистър Колби, при синта сякаш идва някаква кола... Да, идва, сега си спомних. Как да не си спомня — на кормилото седеше такъв един, също като мистър Колби...

— В какъв смисъл също като мистър Колби? Приличаха ли си?

— О, не... със същия знак на дрехата като мистър Колби. Жълта нашивка. Хич недейте ме пита какво значи и защо си я слагат. Като бях малък, нямаше такива синтове. По нашите места край Стипклиф и католик не можеше да видиш, а сега там май е щабът им...

— Чий щаб?

На тия синтове. Дъщеря ми разправяше, тя и сега живее в Стипклиф. И тоя, дето дойде, също е от Стипклиф.

— Откъде знаете?

— Как откъде? Щом видях, че е синт и нашивката му е като на мистър Колби, веднага попитах: „При мистър Колби ли отивате?“ А той кима, да, вика, при него. Сетих се какво ми беше казала дъщерята, и питам: „От Стипклиф трябва да сте?“ — „Да“ — казва. Вече бях отворил вратата, пуснах го и отново затворих. То се знае, хич не е приятно току да излизаш в такова време, да затваряш и да отваряш, ама

съм свикнал, пет пари не давам. А той, синът, ме пита къде да остави колата. Обясних му, че може да стигне чак до котеджа, а може и тук да я остави, до вратата. И взе, че я остави до вратата — внимателно я нагласи и излезе. Показах му накъде да върви — и тръгна, някаква чантичка размахваше в ръка.

— А дълго ли стоя тоя синт от Стипклиф?

— О, не, да е било час, най-много час и половина.

— Кой друг е идвал?

— Нали ви казвам, никой.

— Отначало забравихте и за синта.

— Забравих, ама после си спомних. Слава богу, паметта ми си я бива. Едуин Ман е три години по-млад от мене, а...

— Я го оставете тоя Едуин. Значи никой друг не е идвал?

— А, при тая жена, дългокосата... как беше... аха, мис Бас... сестра ѝ идва.

— Сестра ѝ ли?

— Да. Точно копие. Със същия дълъг нос. А, и при тоя... дребничкия... мистър Лърнър...

— Кой е идвал при мистър Лърнър?

— Знам ли кой е... Някакъв човек...

— Аз пък рекох, че е маймуна...

Пазачът обиден запримига, но нищо не каза.

— Кой беше, откъде дойде, нищо ли не каза?

— Нищо. Каза, че идва при мистър Лърнър. Пуснах го. И толкоз.

— Някой друг?

— Никой.

Потър погледна часовника си. Дванадесет и половина. Лейтенантът е зает със своите разговори. Дали да прескочи до Стипклиф? Разбира се, че е безсмислено, но трябва да опита. В Буенас Вистас никой не беше купувал материали, за да си направи бомба. Трябва да си последен идиот, за да ги купиш в градче, което има само петнадесет хиляди жители и е съвсем наблизо. Стипклиф е по-голям. И е по-далече. Но огромният Шервуд е още по-удобен. В Шервуд човек се губи като мравка в мравуняк. И Потър реши, че ако беше на мястото на престъпника, щеше да купи нещата за бомбата тъкмо в Шервуд, да ги донесе в Лейквю, спокойно да направи бомбата и вечерта да я сложи в колата на мис Карадос. Вечерта или дори през нощта.

Предишната нощ, след като тя се е върнала от града и е легнала да спи. Вземи си малко джобно фенерче и спокойно си върши работата. Разбира се, ще се изцапаш... Ще се изцапаш... Може би тук има нещо? О, не, празна работа. Изцапал си човекът якето, изпрал го — и до сутринта изсъхнало. Това не върши работа. А кое върши? Добре, че за всичко ще отговаря лейтенантът. Щом ще отговаря той, нека да мисли кое как е. А аз изпълнявам дълга си — и толкоз.

Сержант Потър караше колата и си казваше, че за нищо не отговаря, но мозъкът му неволно продължаваше да претегля отделните обстоятелства. Лейтенантът е прав. Да имаше поне някаква нишка. Добре де, при тоя синт е дошъл друг синт. И двамата с жълти нашивки. И какво? Естествено, може да се допусне, че е донесъл материалите за бомбата. Може, но трудно. По-лесно сякаш е човек да си представи как мис Бас взема от дългоносата си сестричка някакво пакетче, сяда до масичката, отмества разните кремове и пудри и започва да сглобява бомбичката. За да се избави от съперничката? Може би мис Бас също е крояла нещо във връзка със стария Хъмбърт? И разликата във възрастта им е по-малка, само половин век. А е бързала, защото с осемдесетгодишните кавалери винаги трябва да се бърза...

Ама че глупости му се въртят в главата! Като дете. Сержант Потър се усмихна. Неговият „джелектрик“ летеше по пътя, електромоторът бръмчеше равномерно и успокояващо и на сержанта изведнъж му се стори, че е още млад, че всичко е пред него, че някой ден и той ще разговаря така небрежно и леко насмешливо като лейтенант Милич. Е, вярно, образованието му не е същото. Разните му там вибрации, корелации и белетристики — лейтенантът си играе с тях, както си иска, а той всеки път у дома трябва да се рови в тълковния речник. Дебел том, изрязан отстрана за буквите. Старо издание. Баща му още го е купувал. Баща му... Колко време вече, откакто умря? Четири години. Четири години. Само четири години, а сякаш никога не го е имало. Той и приживе си беше кротък човек. Хем го имаше, хем го нямаше. Кротък, незабележим. Само понякога, когато сержантът беше още малко момче, ще се приближи до него, ще го погледне някак плахо, стеснително в очите, и веднага ще извърне глава. И ще го погали по косата. Бързо ще го погали — и веднага ще се дръпне настрана. Сякаш се срамуваше от нещо. А може и от умора да е било. Той караше автобус, а я опитай да седиш цяла смяна на

кормилото на автобуса по тесните градски улици. От ръцете до бърбреците — всичко те боли. И нервите. Макар да не може да се каже, че баща му е бил нервен. Напротив, кротък човек беше. Вътрешно изживяваше всичко... Казват, че така е по-лошо...

В Стипклиф Потър спря при една телефонна будка, взе указателя и започна да го прелиства. Книжарниците. Една, две — общо четири. Можеше и да не гледа в указателя — всички са тук, на главната улица.

В първия магазин беше прохладно, безлюдно и тихо. Младичка девойка с метнато на раменете яке разглеждаше някакво списание. На огромна снимка, която заемаше цяла страница, се виждаше засмяна красавица със скъпо кожено палто, застанала до разкошна кола. Палтото се оглеждаше в лакираната повърхност на метала.

— Извинете! — Девойката трепна и скочи на крака. — Бях се зачела. — С бързо движение на раменете тя свали якето си и в очакване погледна сержанта: — Какво обичате?

— Трябва ми линия.

— Каква?

— Май най-добре ще е метална. Поне ще е здрава.

— Заповядайте. Тия, двадесет и пет сантиметровите, са по деветдесет. А дългите са по два и десет.

„Ето ги — помисли си Потър, като взимаше в ръка чифт двадесет и пет сантиметрови хромирани линии. — Съвсем същите са. Господи, няма ще ми провърви...“ Лейтенантът не го бе пращал в Стипклиф. Самичък бе решил да дойде. Брей, тоя Потър...

— Късите май ще са добри.

— Една, две?

— Я ми дайте две, че да не идвам всеки път, щом се загубят...

— Заповядайте. Долар и осемдесет.

Потър със съмнение погледна девойката:

— А хубави ли са? Да не се счупят?

— И таз добра! — обидена каза девойката. — Прекрасни линии, как могат да се счупят?... Да ви ги завия ли?

— А какво казват купувачите? Не ги ли връщат?

Девойката хвърли бърз поглед към Потър и той вътрешно се усмихна. Сигурно си мисли: ама че досадник. Щом не се решава да си купи линия за деветдесет цента, интересно как ли се е оженил?

— Никой никога ли не се е оплаквал?

— Никой — още по-обидена поклати глава девойката, погледна скъпото кожено палто, бляскавата повърхност на автомобила и въздъхна.

— А купуват ли наведнъж по две линии? — попита Потър и си помисли, че напразно разиграва тая малка сценка. Можеше веднага да попита, каквото го интересува.

Девойката отново се откъсна от коженото палто, към което гледаше с крайчеца на окото си.

— По две ли? По две линии?

— Аха.

— Да. Навярно...

— „Да“ или „навярно“?

Продавачката погледна сержанта и едвам забележимо сви рамене.

— Е, добре — каза Потър. — Както изглежда, така никога няма да се разберем. Аз съм от полицията. Интересува ме дали напоследък, е, да речем, през последната седмица, някой е купувал две такива линии.

— Разбира се, че са купували. Понякога по два-три дена никой не ги търси, а друг път за един ден продаваме по три-четири...

Сега девойката гледаше сержанта с по-голяма симпатия. Все пак полицията е по-близо до кожените палта, помисли си Потър. Поне до крадените.

— Не ме разбрахте добре, мис. Купувал ли е някой две линии наведнъж, като мене?

— Не-е — със съжаление провлече девойката.

— Сигурна ли сте?

— Да. Щях да запомня. Металната линия не е от нещата, които се купуват по няколко наведнъж.

— А вие непрекъснато ли сте сама в магазина?

— Да, майка ми е болна. Когато е здрава, сменяме се. Магазинът е на майка ми...

— Благодаря — каза Потър и тръгна към изхода.

— А линиите? — попита девойката. — Ще ги вземете ли?

— Дайте ги — въздъхна Потър и подаде пари.

Вторият магазин беше по-голям, по-гиздав и по-богат. На стените бяха окачени две пъстри реклами за джобни сметачни

машинки. На едната от тях, ако се съди по надписа, неземно красива блондинка извличаше корен с помощта на сметачната машинка. При това по лицето ѝ беше изписано такова блаженство, че на всеки малчуган изведнъж му ставаше ясно: без джобна сметачна машинка „Ейч пи“ не може да бъде щастлив, красив и преуспяващ, да не говорим за невъзможността бързо да извлича корен.

Потър се приближи до продавача със сънливи очи и като изпитваше срам, че не си купува сметачна машинка „Ейч пи“, попита дали в магазина има метални линии.

— Ей такива — добави той като показваше на продавача линията, купена в първия магазин.

Продавачът няколко пъти примигна, като се мъчеше да се събуди, внимателно погледна линията, после Потър и се замисли. Сякаш умуваше дали да вложи всичките си спестявания в метални линии, щом започват да се търсят толкова много. Но, както изглежда, не стигна до никакъв окончателен извод и каза, че има линии.

— Аз съм от полицията — каза Потър и опря лакти на тезгяха.

— Слушам ви — наведе се към него продавачът. Той вече съвсем се беше събудил.

— Искам да ми кажете дали през последните една-две седмици някой е купувал такива линии. И то две наведнъж.

— Две ли?

— Да.

— Наведнъж?

— Да.

— Хм... Интересно. Щом ме попитахте веднага си спомних. Да, само че не две...

— Мене ме интересуват тъкмо две.

— А четири?

— Какво?

— Четири. Помня, че си помислих: интересно, за какво са му на този човек цели четири линии? Какво може да се прави с четири линии?

Потър почувствува, че по гръбначния му стълб като лека гъделичкаща вълна преминаха тръпки. Гъделичкащи ловджийски тръпки. „Спокойно — каза си той. — Не бързай. По всяка вероятност става дума за нещо друго.“

— А кога беше това? — попита той.

— Хм... Чакайте, сега ще ви кажа... Така, така... преди пет-шест дена... Един момент... Да, май че преди шест дена.

— Добре ли си спомняте?

— Да. Тоя ден докараха новите сметачни машинки. — Продавачът кимна към блондинката, която все още беше в блажен транс. — И знаете ли, когато купувачът поиска четири железни линии, помислих си, че машинките са си машинки, а железните линии вече сто години са си все едни и същи.

— Можете ли да ми опишете тоя купувач?

— Да, разбира се. Среден ръст...

— Възраст?

— Също средна. На около тридесет и пет години. Може би малко повече. Обикновено облечен. Ако не греша, сиво палто. Сив платнен каскет.

— Нещо друго?

— Хм... Май това е всичко.

— Случайно да е бил синт?

— Не е.

— Сигурен ли сте?

— Разбира се. Веднага познавам кой е синт. По очите. По приказките. По мириса. От цяла миля ги подушвам, еретиците му с еретици. С гърба си ги усещам.

В гласа на продавача се появи страстна хрипкавост, а в очите му заблестя омраза.

— Значи сигурен сте, че не е синт?

— Нали ви казвам, мистър, от цяла миля ги подушвам. Плъзнали са по земята като червеи. Нагълтат се със своя христин и пълзят с празни очи, отбиват хората от истинската вяра. Само през последната година подмавиха трима от нашата Епископална църква. Сектата им трябва да се забрани, ако питате мене.

— А нищо ли не каза, като купуваше линиите?

— О, не — рече продавачът и очите му започнаха бавно да изстиват, сякаш бяха ги оставили без ток. — Попита колко струват. Казах му — три и шестдесет.

— И нищо друго?

— Нищо. Помоли да му дам и половин дузина гумички, плати и си отиде.

— Половин дузина гумички ли?

— Да.

— Благодаря ви.

Потър излезе от магазина и седна зад кормилото на своя „джелектрик“. Не запали веднага мотора, а седеше и гледаше право пред себе си с немиждащи очи. Какво беше описанието на бомбата в оная книжка? Отделно устройство за затваряне на веригата. Метални линии със запоени към тях проводници, а по средата за изолация се слагат гумички. А може би това са фантазии, глупости? Може да е бил някой учител? Малко ли са хората, на които могат да потрябват четири метални линии и половин дузина гумички. Щом не е бил синт — а и по възраст не отговаря на оня, който е идвал в Лейквю при Колби, — може да бъде всеки. А може би е оня, който е идвал при Лърнър? Лейтенантът каза, че от Лърнър всичко може да се очаква... Ще трябва още веднъж да разпита пазача и отново да дойде тук.

Той въздъхна и запали двигателя. Ловджийската страст отдавна го бе напуснала. Онова, което в първия миг бе накарало сърцето му да затупти по-бързо, сега не му се струваше чак толкова интересно. Друга ще е нишката, за която говореше лейтенантът, помисли си той и натисна реостата.

VI ГЛАВА

— Мистър Бюгъл — каза лейтенант Милич, — какво е отношението ви към сътрудничеството с русите?

— Отрицателно — каза физиологът и нежно поглади плешивата си глава.

— Изказвали ли сте отношението си пред професор Хъмбърт?

— О, да — кимна той. — Не съм от хората, които пазят в тайна своите убеждения. Не съм опортюнист, който се приспособява към конюнктурата.

— Значи, когато ви е канил тук, в Лейквю, мистър Хъмбърт е знаел за възгледите ви?

— Мисля, че да. За съжаление в нашите университетски кръгове няма толкова много хора, които се осмеляват да се придържат към старомодни възгледи.

— Сиреч?

— Нашите либерали обичат да се смятат за хора, на които трудно може да се въздействува. В действителност те са като деца. Пешки на политическата дъска.

— И кой играе с тях?

— Всеки, който иска, всеки, който има изгода от това. О, ще кажете, че те самите обичат да критикуват всички. Да, понякога критикуват. Но въпросът не е там. До един са напомпани със суицидален синдром...

— С какво?

— Със синдром за самоубийство. Не разбират, а може би не искат да разберат, че отдавна са се превърнали в термити, които подкопават основите на нашето общество. Мислят само за едно: да гризат, да гризат, да гризат — и рушат всичко, от семейството до патриотизма, от системата на свободното предприемачество до полицията...

„Започва да се курдисва — помисли си Милич. — Като заклинател.“

— А вие?

— Какво аз? Говорите за моите възгледи ли? Цялата тая картина на овни, които тичат към пропастта, ми е смешна и отвратителна.

Вземете например профсъюзите. Властта им е нелепо голяма. Стачки разтърсват страната, подриват нейната мощ. Но много ли са хората в университетските сфери, които ще намерят у себе си смелост да кажат, че това е пакостно? Какво говорите? Вместо това професорите либерали, дългокосите младоци и техните хлапачки ще крещят до прегракване за гражданските права. Ах, колко е сладко — да говориш за чуждите права, след като твоите отдавна са осигурени. Бащите, презрените буржоазни старци, са затънали в гешефтарство, а техните възвишени синчета и дъщери, отхранени с помощта на това гешефтарство, могат смело да се видиотяват с марихуана и да се обявяват в защита на чуждите граждански права. Мистър Милич, тая картина винаги ми е била отвратителна и никога не съм скривал своите възгледи. Макар че са ме наричали и консерватор, и динозавър, и неандерталец. Нашите мили либерали са либерални само когато хората се придържат към техните възгледи. Кажете нещо, което не им харесва, и те започват да бръмчат като разтревожени оси. И ставаш и тори, и стегозавър, и живо изкопаемо, и какво ли още не. Дай им власт — и гледай какво ще стане с моите граждански свободи! О, тогава нашите славни професори едва ли биха разрешили на своите синчета и техните приятелки да защищават моите права.

— Разбирам, мистър Бюгъл — меко каза лейтенант Милич. — Разбирам — повтори той с глас на бавачка, която успокоява лудуващо дете. — Но все пак не отговорихте на въпроса ми: защо, след като имате различни политически възгледи, мистър Хъмбърт ви е поканил тук?

— С въпроса си вече дадохте отговор. Мисля, че тъкмо заради моите възгледи. Ако и аз фигурирам сред хората, които са работили с мистър Хъмбърт, никой не би посмял да се усъмни в резултатите. Така че бях поканен като адвокат на дявола, който трябва да се усъмнява във всичко.

— И изпълнихте мисията си?

— Да, напълно.

— А до какъв извод стигнахте? Имам предвид опитите с Лина Карадос.

— Уви, Контактът е безспорен факт.

— Казвате „уви“?

— Да, уви.

— Но защо?

— Питате ме защо? Защото картината, нарисувана от мис Карадос, никак не прилича на оная, която бих искал да видя. Представяте ли си какво значи това? Какъв ще бъде ефектът от познанството с първите ни съседи във вселената? Повтарям, с първите ни съседи. Интересно какви са те? Как живеят? Още повече, че съседите ни са богати. Те могат неща, които ние дори не сме сънували.

— И къде е опасността?

— Не я ли виждате, мистър Милич? — Емери Бюгъл отново поглади с длан плешивата си глава, а после и месестото си лице, раздвоената си брадичка с домашна симпатична брадавичка.

— Да си призная, не.

— Напразно. Нашето общество си е наше общество. И нашата цивилизация си е наша цивилизация. Създавали сме я милиони години, след като сме слезли от дърветата на земята. Посягали сме към клончето, към бананите, към крака на сърната, към земята на съседа, към новата му кола. Ние сме цивилизация на индивидуалисти. Това не е черта на моя характер. Нито на вашия. То е в нашите гени. В гените, които са се формирали в продължение на милиони години. О, виждам, искате да ми кажете, че същите маймуни са живели на стада. Прекрасно. И ние продължаваме да живеем на стада. Стада от индивидуалисти. Хубаво или лошо — това е основа на нашата цивилизация. Може и да е жестока основа, но тя ни е осигурила прогреса. Едва след като сме протегнали ръка, за да отнемем банана на съседа, сме тръгнали по пътя на прогреса...

Професор Бюгъл примижа и лекичко се поклати.

Милич отново си помисли, че по нещо прилича на заклинател, който изпада в екстаз с помощта на еднообразни движения.

— И ето че ни казват: деца, запознайте се със своите съседи. И децата виждат картина, съвсем различна от оная, с която са свикнали... Виждат общество, в което не съществува понятието „аз“ и „ти“. Общество, в което тия понятия са се слели. Гигантско семейство, чиито членове не могат да живеят един без друг. Ние не можем да приемем тая идея. Те не могат да бъдат модел за нас. В сърцата ни, и без това изпълнени със смут и съмнения, те ще вселят отвращение към самите нас, защото в сравнение с тях ние наистина изглеждаме като касapi в сравнение с ангели. Но касapiите трябва да живеят отделно от ангелите.

В различни измерения. Дори не става дума кои са по-добри — касапите или ангелите. Те просто са несъвместими. И най-после политическата страна на въпроса.

— Какво значи „политическата страна на въпроса“?

— Как мислите, до кой модел са по-близо съседите ни — до нашия или на социалистическото общество?... Точно така, мистър Милич. Отговорът е изписан по лицето ви. Те, тъкмо те имат полза от сънищата на Лина Карадос и на техния Чернов. Не ние, а те. Но отново като безмозъчни овце се хващаме на хорото им, без да разбираме, че сме в цугцванг, че с всеки ход само влошаваме позицията си. Виждах това още от самото начало, още преди Хъмбърт, тоя стар глупав идеалист, да беше поканил тук русите. И работата не е само в съдържанието на сънищата. Аз по начало съм против контактите. Космическите и политическите. Станахме твърде уязвими. Нашите фигури, ако отново използваме шахматния език, стоят твърде зле. Най-напред трябва да сложим ред в собствения си лагер, да прегрупираме силите си, а чак след това да мислим за участие в мачове.

— Разбирам мисълта ви — каза лейтенант Милич. — Нещо подобно чух и от мистър Лърнър.

— Лърнър? Тоя... бърборко! Не мога да имам общи възгледи с него. — По месестото лице на Бюгъл се изписа погнуса.

— Кажете, мистър Бюгъл, кой според вас е можел да има полза от смъртта на Лина Карадос?

— Цялото ни общество.

— А в мащабите на Лейквю?

— С други думи, питате ме кой я е убил?

— Щом искате.

— Не знам. Във всеки случай не съм аз. Макар че трябваше да го направя.

Емери Бюгъл дълбоко въздъхна — може би съжаляваше, че не е изпълнил дълга си, а може би даваше да се разбере, че няма какво друго да каже.

— Благодаря ви, мистър Бюгъл. Днес ми прочетохте чудесна лекция.

— Моля, моля. За съжаление малцина в наши дни имат смелостта дори да ни изслушат, камо ли да споделят нашите мисли.

Лейтенантът леко кимна и излезе от котеджа на физиолога. Време е да върви в Буенас Вистас. Да се изкъпе, да хапне и да се изтегне на леглото. Да раздрусва хубавичко главата си, за да изтърси от нея всичките дивотии, с които се бе натъпкала през деня. Да извади филтъра, да го изчисти, да го изплакне и отново да го сложи на мястото му.

Пак валеше ситен студен дъжд. По голите клони на дърветата блестяха брилянти. Окапалите листа вече не миришеха така опияняващо. Бяха се предали. Вече не бяха листа.

„Колко хубаво ще е и аз да се предам — помисли си лейтенантът. — Да сваля от себе си денонощния товар. Вече заприказвах като синт. Разбирам ги. Когато ти казват: ще те отървем от бремето на мислите и решенията, за мнозина това изглежда съблазнително.“

Още не беше изпаднал в паника, но му липсваше и спокойствие. Не бяха направили нито крачка напред. Практически всеки от обитателите на Лейквю е можел да сложи бомбата. Абрахам Лърнър може би е прав, като казва, че у всекиго ще се намери мотив, стига само да поровиш.

А нима тоя тлъст плешив шопар не е можел да убие Лина Карадос? Красноречив шопар, няма що.

Лейтенантът почувствува, че омразата му към Бюгъл все повече се усилва. „Стоп — каза си той, — това е опасно. Това е разкош, какъвто засега не мога да си позволя. Симпатиите и антипатиите са очила, през които човек гледа света. А полицаят има нужда от очила, които не изопачават действителността.“

— Е, какво ново? — попита той Потър, който вече го чакаше в хотела.

— Търсих магазин, от който през миналата седмица някой да е купил две железни линии.

— И какво, намерихте ли?

— Не...

— Това не е пътят.

— Затова пък намерих продавач, който е продал на някакъв човек четири линии. И половин дузина гумички.

— Четири линии? — Лейтенантът тръсна глава, за да се разсъни. Мислите му, които бяха започнали да се сгъстяват, отново потекоха и запълзяха, като се вкопчваха една за друга. Нима това е първата нишка?

Отдавна беше време, че както взе да се вкоренява тая работа, после не можеш я изскубна. — Кога, на кого, къде?

— В Стипклиф. Напълно съвпада по време: на шести декември.

— Нима продавачът е запомнил деня?

— Да, на шести декември. Купил ги е човек на тридесет — тридесет и пет години. Не е синт.

— Защо?

— Какво защо?

— Защо подчертавате, че не е синт?

— А... Защото Дик Колела, пазачът в Лейквю, ми каза, че при мистър Колби е идвал някакъв колега. Синт с жълта нашивка от Стипклиф. А в Стипклиф е главната квартира на Всеобщата синтетическа църква...

— Ясно... Четири линии. Хм... Как мислите, Джим, защо четири?

— Две за взривното устройство и две в запас.

— Какво значи „в запас“? Ако похаби някоя от линиите, докато прави бомбата?

— Да.

— Не уйдисва, приятелю.

— Защо?

— Помислете: как може да похаби метална линия? Да не запои добре проводника? Ще отчупи капчицата калай — и ще започне отново. И така сто пъти. Не, тук не става дума за резервни части.

— А за какво?

— Ами ако четирите линии е трябвало да послужат не за една, а за две бомби?

— За две ли?

— Защо се учудвате толкова много? Та това все пак не са две термоядрени бомби, а малки пластични изделия. Ако разполага с фунт взривно вещество и необходимите части, неопитен човек може да направи такава бомба за един-два часа, нека е за три.

— Въпросът не е във времето. За какво са му две? За да повтори експлозията, ако първата излезе несполучлива?

— О, започвате да иронизирате. Прекрасен белег. Вече мислите, че имате идеи, и моите ви се струват глупави. Ето защо началството никак не обича хората, които са склонни да иронизират. Не, Джим,

въпросът не е в повторната експлозия. Убиецът наистина е искал да направи две бомби, но не за повторно покушение... — Лейтенантът почувствува, че най-после в главата му започват да възникват комбинации. Версиите и хипотезите се надуваха като мехури и в същия миг се пукаха под тежестта на собствената си абсурдност. Но мозъкът бе започнал да работи. — Не, драги Джим, въпросът не е в повторното покушение. — Една от хипотезите се оказа по-солидна. Не се пукна веднага. Лейтенантът я натисна с логика. Хипотезата се огъна, но издържа изпитанието. Той я извади на бял свят. И тя пак оцеля. Колкото повече я въртеше насам-натам, толкова по-сигурна ставаше догадката. Вече ѝ беше тясно в черепната кутия и самичка изскочи от нея: — Ами ако от самото начало убиецът е имал намерение да вдигне във въздуха не една, а две коли?

— Две ли?

— Да, две. На Лина Карадос и...

— На Хъмбърт?

— Какво общо има тук Хъмбърт? Започвам да мисля, че хикс е убил Лина тъкмо за да сложи край на целия проект. Обект на покушението не е Лина — на кого в края на краищата е пречело това момиче? — а самият проект. Цялата тая история с космическите контакти. А приемем ли подобна версия, трябва да направим и следващата стъпка. Кой друг освен Лина Карадос е получавал сигнали? Русинът. Чернов. Когато убийците са купували частите, вече е било известно, че русите ще пристигнат.

— Да допуснем. Но защо не се е опитал да вдигне във въздуха колата на русите?

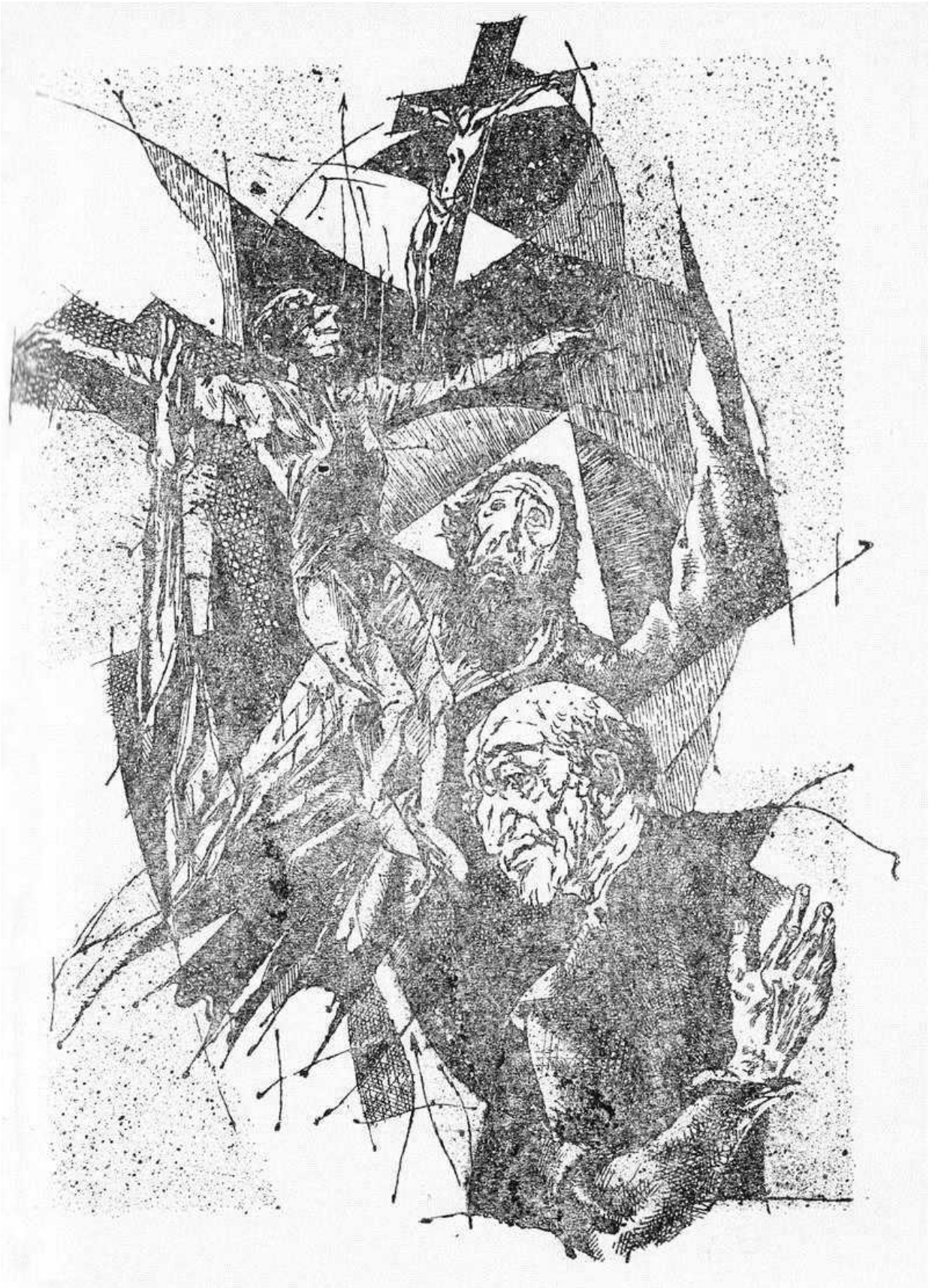
Да, помисли си Милич, хипотезата вече е толкова твърда, че с нея може дори да се жонглира. И, както винаги, сполучливата догадка му доставяше чисто естетическа наслада. Беше красива — и му беше приятно да си играе с нея. Разбира се, че най-вероятно е догадката да се окаже неправилна. По време на всяко разследване не веднъж и дважд става нужда да се отхвърлят такива симпатични версии. Какво да се прави — версиите съществуват тъкмо за да умират, след като са свършили работата си. Но засега версията беше жива.

— Защото Чернов е престанал да сънува, Джим. Хъмбърт ми каза това. Всички са страшно огорчени и объркани. Не само че не са успели да направят съвместни опити, но и Чернов е загубил връзката с ония,

които са изпращали сигналите. И вече не представлява заплаха за убийците.

— Излиза, че някой е убил Лина Карадос само защото посредством нея се е осъществявал контактът? Хм, не е много за вярване...

— Господи, Джим, малко ли хора са намерили смъртта си през последните милион години заради по-несериозни идеи, отколкото е контактът с извънземна цивилизация? Претрепвали са ги с камъни, разпъвали са ги на кръст, изгаряли са ги, бесили са ги, разстрелвали са ги, задушавали са ги в газвагени. Идеята, братко Джим, е опасно нещо. Това не е ревност. Любовта минава, нейният обект остарява, страстите угасват, а неубитите навреме идеи имат тенденция да набират сила. Не, братко Джим, ако идеята за контакти — имам предвид и космическите, и земните контакти със Съветския съюз, — ако тия контакти изглеждат опасни за някого, той няма да се спре пред нищо, за да ги предотврати.

— Да, разбира се — сви рамене Потър, — приказвате красиво, но някак...

— Какво „някак“?

— Не знам... Твърде... Е, как да ви кажа... Измислено. — Потър се зарадва на намерената дума и се вкопча в нея като хлапак за полите на майка си: — Измислено. Никак не е истинско...

— Аха, не е истинско. А ако старата Хъмбърт от ревност беше сипала цианкалий в граховата супа на Лина, тогава щеше да е истинско? Да, разбира се, тогава щеше да е истинско. Или ако Лина бе узнала, че Абрахам Лърнър е ограбил банката в Буенас Вистас. Уви, братко Джим, ние с вас сме птици, които не летят високо. Ровим се в нашето буннище и започваме да мислим, че това буннище е целият свят.

— А убийството заради идеите да не е благородство? — Потър обиден се наежи. Беше обиден за всички, с които цял живот си бе имал работа.

— Не, разбира се. Но въпросът не е там. Искам да кажа, че идеите могат да породят същата омраза, както и някои по-прости неща. А тук, в Лейквю, са се събрали тъкмо хора, които умеят да мразят идеите.

— В какъв смисъл?

— В най-буквалния. Те са учени. Трябва да знаят цената на идеите. А щом знаеш цената на нещо, нищо не ти струва да започнеш да го мразиш. Да вземем дори Бюгъл. Щом заприказва за прогреса, възбужда се като заклинател. Поглажда плешивата си глава, за да се сдържи, но вътре в него ври и кипи. Струва ти се, че ако млъкне, ще чуеш клокочене. А и Абрахам Лърнър не харесва много идеята за космическите контакти. Май че я приема по-спокойно от Бюгъл, по и него мога да си го представя с поялник в ръце.

— Може би — въздъхна Потър, — и все пак...

— Какво, не ви ли убедих? — усмихна се лейтенантът.

— Да ви кажа честно — не.

— Е, аз и себе си не съм убедил още, както трябва. Но въпреки това смятам, че си струва да погледнем.

— Къде да погледнем?

— В котеджите им. Току-виж, намерили сме чифт хубави метални линии.

— Нали сам казвахте, че и да е останало нещо от изработването на бомбата, ще е на дъното на езерото.

— Така е, казвах. Но тук, в Буенас Вистас, вие забравяте диалектиката.

— Какво?

— Ди-а-лек-ти-ка-та. Възгледите се менят. Сега на бял свят се появи версията с втората бомба и веднага започна да пищи и да иска внимание...

— Извинете, Хенри, но приказвате някак странно, хич не мога да свикна.

— Няма нищо чудно. И аз хич не мога да свикна със себе си. Нали ви казвам, появи се версията с втората бомба.

— Защо тогава убиецът да не е хвърлил в езерото или някъде другаде останалите линии, жицата и поялника?

— Разбира се, че може да ги е хвърлил. Но може и да не е. Защо да не почака: ами ако Чернов все пак заеме мястото на мис Карадос?

— Лейтенант, аз само съм придаден към вас за помощ. Разследването водите вие. Но ако искате да знаете моето мнение...

— Не искам, братко Джим. Обичам конструктивните мнения...

— Кои?

— Кон-струк-тив-ни-те.

Потър въздъхна. Въздишката му беше толкова изразителна, че Милич заръкопляска.

— Браво, приятелю! Майсторска въздишка. Артистична. Нито дума, а колко чувства и мисли!

По червеното лице на сержанта се появи керемиден отблясък.

— Ако ще се подигравате...

— Я стига, Джим, що за провинциална чувствителност! Да, понякога мога да кажа нещо не много учтиво, нежно и приятно, мога да се пошегувам, но не искам да ви обидя, бог ми е свидетел.

— Извинете — измърмори сержантът. — Да приготвя ли заповеди за обиск?

— Дявол знае. А може би котеджите в Лейквю не бива да се смятат за техни домове и е достатъчно съгласието на администрацията в лицето на Хъмбърт?

— Какво ще кажете, ако ги съберем всички и поискаме от тях разрешение за обиск? — попита Потър.

— Виж, това е идея. Едва ли някой ще посмее да откаже. Нали по този начин веднага ще навлече подозрение върху себе си.

— Кое е по-добре: улики или подозрения?

— Недейте забравя, че той не знае точно какво търсим. Това първо. Второ, линиите и другите неща може би са скрити. И, трето, ще видим. — В гласа на лейтенанта звучеше все по-малко увереност, но той упорито повтори: — Ще видим.

VII ГЛАВА

Професор Хъмбърт бавно вдигна глава, погледна Милич и все така бавно кимна. „Стара костенурка, проточила врат към снопче трева“ — помисли си Милич.

— Помолих да ви съберат тук, за да се обърна към вас с малка молба — каза той и изгледа един по един присъстващите. — Бих искал да останете тук, в главната сграда, докато направим оглед на котеджите ви. Разбира се, всеки от вас може да протестира, защото нямаме заповеди за обиск. Разчитах на вашето сътрудничество.

— Не възразявам — измърмори Емери Бюгъл и поглади с длан плешивата си глава.

— Отдавна беше време. На ваше място, лейтенанте, щях да започна направо с обиск — каза Абрахам Лърнър.

— Благодаря ви за твърде ценния съвет, мистър Лърнър — каза лейтенантът и единствената жена в стаята — по всяка вероятност това беше Валерия Бас — се засмя.

Професор Лърнър спокойно извади от пакетчето цигара, запуши и Милич си помисли, че хората, склонни към иронично мислене, често са неспособни да възприемат чуждата ирония.

— Моля — сухо кимна Чарлз Медина. — Надявам се, че няма да разбъркате книжата ми.

Никой не възрази.

— Прекрасно. Моля ви засега да останете тук.

Те излязоха навън. Дъждът се бе усилил. Поривите на вятъра го носеха на вълни. Лейтенантът потръпна. Потър мълчеше, но мълчанието му беше явно неодобрително.

— Да започнем от тоя котедж. Ако не греша, тук живее тая тиха, кротка върлина Лезе.

Влязоха вътре. Когато правиш обиск, помисли си Милич, или трябва да си сигурен, че непременно ще намериш онова, което търсиш, или той започва да ти се струва твърде глупаво занимание.

Обискът у професор Лезе изглеждаше глупаво занимание, защото не вярвах, че ще намерят нещо. И не намериха.

Не намериха нищо и във втория котедж, в който живееше Чарлз Медина. И в котеджа на Валерия Бас.

— А този чий е? — попита Потър, когато се приближиха до четвъртата къщурка.

— Тук са се настанили русите. Няма да гледаме при тях. Да вървим при следващия. Сега ще видя на плана чий е. — Той извади от джоба си лист хартия и вятърът веднага се опита да го изтръгне от ръцете му. — Абрахам Лърнър.

Приближиха се до къщурката. Дъждът все повече и повече се усилваше, барабанеше по покривите, звънко блъбукаше във водосточните тръби. Миришеше на студена влага, на мокър шлиферен плат. Сивото небе почти не изпускаше светлина и неволно ти се искаше да протегнеш ръка и да запалиш лампите.

— Хайде — каза Потър, като влизаше.

Но Милич стоеше на дъжда и си мислеше какво точно го е спряло. Нещо не беше в ред.

— Ще се намокрите. Ама че дяволско време! Поне да беше застудяло, че да изсъхне — каза Потър и широко отвори външната врата.

Но Милич продължаваше да стои на дъжда.

Стоеше търпеливо и чакаше. Беше свикнал да се доверява на инстинктите си. И на чувствата си. Трябваше само да се въоръжи с търпение и да постои неподвижен на дъжда. Изведнъж се засмя. Всичко беше много просто. От двете страни на котеджа имаше водосточни тръби. Чудесни зелени водосточни тръби. Едната сърдито блъбукаше вода, от другата едвам църцореше тънка струйка.

— Ей сега, братко Джим.

Той се приближи до тръбата. Не беше обзет дори от ловна страст. Беше сигурен, че в тръбата има нещо. Наведе се. Дявол да го вземе, ще трябва да коленичи. Носеше се дъх на мокър метал, на влага. Пъхна ръка в тръбата. Сякаш няма нищо. По-дълбоко. Пръстите му докоснаха нещо. Свали шлифера си. Така му беше по-удобно и той без особени усилия напипа някакво вързопче. На два-три пъти пръстите му го изпускаха, но най-после успя да го докопа по-здраво и го измъкна — найлонов плик. Събраната в тръбата вода злорадно се изля върху обувките му.

Застанал на външната стълба, Потър го гледаше като омагьосан. Милич потрепера от студ. Едната му обувка беше съвсем мокра. Мокри бяха и коленете му. Той извади от джоба носна кърпа и избърса лицето си. Кърпата също беше мокра.

— Какво има в пакета? — попита той.

Сержантът внимателно махна ластика, с който бе пристегнат отворът на плика, и погледна вътре.

— Две линии, поялник, жица, метална кутийка... — В гласа на сержанта звучеше учудването на дете, на което току-що са показали фокус.

— Значи Лърнър — рече Милич.

— Още щом ми разкажете за него, веднага си помислих, че кандидатурата му е подходяща.

В къщурката беше топло и тихо. На Милич изведнъж отново всичко му се стори абсурдно и нереално: и мокрите на коленете панталони, и червеното лице на сержанта, и найлоновият пакет на масата. До пакета беше телефонът. Милич се обади в централната сграда и помоли мистър Лърнър да дойде в котеджа си.

Лърнър дойде след няколко минути и се спря на вратата. Погледът му се плъзна по Милич и спря върху пакета.

— Какво е това? — попита той.

— По всяка вероятност материали, от които лесно може да се направи пластична бомба.

— Къде ги намерихте?

— А вие не знаете ли? — попита Потър. — Може би сте ги сложили и сте забравили?

— Много остроумно — каза Лърнър, без да се обръща към сержанта.

— Намерихме този пакет във водосточната тръба на вашата къщичка, мистър Лърнър — меко обясни лейтенант Милич и погледна дребното човече с чорлава коса.

— Много остроумно — отново рече Лърнър и зиморничаво разтърка длани, сякаш отмиваше нещо от тях.

— Кое именно? — На Милич, кой знае защо, за миг дори му дожеля за човечето, което стоеше пред него. Сигурно си няма жена, помисли си той. Винаги е омачкан, обсипан с пърхут и пепел — изоставен човек.

— Остроумно е, че са подхвърлили пакета тъкмо на мене. На човека, който никога не е криел възгледите си за Контakta. На тяхно място бих разделил съдържанието на пакета на две части. Едната за мене, другата — за Емери Бюгъл. Нали и той е в опозиция.

— Значи за пръв път виждате този пакет?

Професорът запали цигара, пое дълбоко дим и го изпусна през носа си. После погледна лейтенанта и поклати глава:

— Олеле-е, драги лейтенанте, имах по-добро мнение за вас. — Сержантът сърдито се изкашля, но професорът не го погледна. Погледна лейтенанта и въздъхна: — Още една разбита илюзия... Значи смятате ме за такъв кретен, който ще избере за скривалище водосточната тръба, при това в собственото си жилище.

— Защо не, мястото не е съвсем лошо. Ако не валеше толкова силно... Пък и съвсем случайно обърнах внимание, че от едната тръба почти не тече вода.

— Да допуснем. Но защо да не пхна пакета в същата водосточна тръба на съседния котедж? Да речем, котежда на Бюгъл или дори на Ян Колби, та да объркам всички. Защо да не зароя пакета на брега на езерото? Или някъде край оградата? Нощите сега са тъмни, никой няма да ми попречи. Нали така са сложили бомбата в колата на Лина. Да не ви уморих с варианти?

— Не, напротив, мистър Лърнър. Сигурно сте забелязали, че и първия път ви слушах с внимание.

— Благодаря. В наши дни е толкова трудно да намериш добър събеседник...

— И все пак смущават ме съвпаденията — разпери ръце лейтенантът. — Освен Хъмбърт и Лина вие сте единственият човек, който е знаел шифъра за сейфа. Изказахте гледище, което поставя под съмнение идеята за Контakta. И у вас намерихме материали за бомба.

— На ваше място, драги лейтенанте, щях да избия от главата си професор Лърнър. Като събеседник той е твърде бърлив, а като престъпник — твърде невинен. Нима сам не чувствувате колко изкуствена е ситуацията? Кой ви каза, че знам шифъра? Аз. Можех ли да не ви кажа? Можех. Можел ли съм да не скрия пакета във водосточната тръба! Можел съм. Та това е очевидна инсценировка. Щом изследвате съдържанието на пакета, ще видите, че там няма отпечатащи от пръстите ми.

— Е, мистър Лърнър, сега пък вие обиждате убиеца, който и да е той. Нима мислите, че е оставил отпечатыци от пръстите си? А що се отнася до преднамереността, знаете ли, че тя е тънко нещо. Смятате, че във вашия случай очевидността вече ви оправдава. А може би е обратното? Решили сте нарочно да извадите всичко на показ: ето на, сам ще кажа, че съм против Контакта, че знам шифъра за сейфа, нека дори намерят материалите за бомбата у мене — нали това също може да бъде хитър ход, за да отхвърлите подозренията.

— Хм, има нещо такова — почти весело рече Лърнър. — Звучи твърде убедително, почти като моята система от доказателства. Още малко — и ще ме убедите, че все пак аз съм убил Лина Карадос.

„Вече е готов“ — рече си Милич и мислено въздъхна.

* * *

По пакета нямаше отпечатыци от пръсти. Всичко трябваше да започне отначало. Оставаше им една тъничка нишка. Дори не нишка, а паяжинка. Но нямаха избор, трябваше да се държат за нея.

Лейтенант Милич седеше в къщичката на Ян Колби и пиеше кафе на малки глътки. Домакинът попита:

— Искате ли сандвич?

— Благодаря.

— Жалко — благо се усмихна синът. — Обожавам да храня гостите си. И тъй, мистър Милич, питате какво е отношението ми към сънищата на горката Лина Карадос. Имате ли поне четвърт час?

— Разбира се — каза Милич.

Той се чувствуваше учудващо добре в тази топла, тиха стая. Погледна домакина. Пълничък човек на средна възраст. Жълти кръгове върху ръкавите на меката куртка. Доброжелателни очи зад стъклата на очилата.

— Тогава с ваше позволение ще започна от нашата църква. Знаете ли кое е в основата на Синтетическата християнска църква?

— Хм... Да речем, не съвсем точно.

— Две идеи. Първата, и тя съвсем не е нова, е в това, че безбройното количество различни християнски църкви и религии — от католиците, та чак до адвентистите „от седмия ден“ — по начало е

глупаво. Може ли в края на двадесетия век да се говори сериозно за формулировката на понятието благодат — едно от най-важните различия между католицизма и протестантството? Може ли обикновеният човек, устремен към вярата, да се вълнува от разликата между понятието благодат като свръхестествена сила, с която, според католиците, господ награждава вярващите, и оная благодат, която протестантите смятат не за подарък от всевишния, а за някаква неотделима част от него? Кой може сериозно да се вълнува от въпроса, как трябва да тълкуваме смисъла на причастието? Кой е по-близо до истината: лутераните, които смятат, че Исус Христос наистина присъствува незримо в хляба и водата, или калвинистите, които виждат в хляба и водата само символ на тялото и кръвта на нашия спасител? До кого е по-близо англиканската църква — до католиците или протестантите?

Едно време всички тия въпроси са имали значение. Заради тях са трошели копия, отлъчвали са хора от църквата, обявявали са ги за еретици, изгаряли са ги на клади, изпращали са ги на заточение, основавали са нови религии. Сега това са празни приказки. Пожълтели и крехки от старост страници на историята, които отдавна вече не вълнуват сърцата. Това е нашата първа идея. Идеята, повтарям, не е нова, защото отдавна вече съществува така наречената Църква на Христа, чиито последователи се наричат просто християни, а не, да речем, фундаменталисти или баптисти. Имало е времена, когато на мода е била Синкретическата църква с нейните претенции за универсалност. Като се започне от Вавилон, който се е отличавал с учудваща веротърпимост, и се свърши с персийския чиновник Мирза Хусейн Али, който през миналия век се е обявил за пророк на новата синкретическа, сиреч всеобща религия — бахай, обединила дори християнството и исляма.

Всичко това не е ново. Нова е нашата втора идея. Ние разбрахме, че религията умира не защото човек не иска да вярва. Тя умира, защото той не може да вярва. Науката и прогресът лишиха човека от наивността на дивака, чието сърце копнее за чудо, очаква чудо. Станахме образовани и скептични, а скептицизмът прогони наивността. И религията започна да умира, както умира дървото, чиито корени вече не могат да го хранят. О, теолозите и богословите, църковните отци и философията отдавна почувствуваха опасността. Започна текущ ремонт,

ремонт в името на спасението. И дори най-тромавата и преизпълнена с надменност католическа църква започна лека-полека да модернизира своята сграда, построена още от апостол Петър. И дори руската православна църква, която твърди, че не е внесла нищо ново в своята философия и литургия през последните хиляда години, също се раздвижи.

Но всичко това са напразни опити, драги мой мистър Милич. Въпросът не е в религиите, въпросът е в човека. Религията не е станала лоша, лош е станал човекът — и не религията, а човекът има нужда от обновление. Това е нашата втора и главна идея. Разбрахме, че не религията трябва да се приспособи към човека на двадесетия век, а човекът към религията.

Но как? Да се опълчим срещу образованието? Смешно, пък и съвременната технология се нуждае от образовани хора, а и ние съвсем не зовем към връщане в пещерите. Впрочем и пещерите нямаше да стигнат.

И ето че основателите на нашата църква се замислиха над причината, поради която през шестдесетте и седемдесетте години започна катастрофално да расте увлечението по наркотиците. О, науката предлагаше много обяснения, но те не задоволяваха отците на нашата църква. Щом обясненията са десетки, значи нито едно от тях не може да е вярно. И те първи разбраха, че наркотиците са неосъзнат протест срещу рационалността на нашия живот. Човекът не иска да бъде хомо сапиенс. Разберете ме правилно, драги мой. Въпросът не е в управляването на прокатния стан и настройването на синхрофазотрона. Човекът не иска да бъде хомо сапиенс, защото подсъзнателно се стреми към материалистическата философия, защото мъкне тежкия товар на рационализма. А не иска безжалостния рационализъм. Не иска лишения от сенки свят на науката. Исква полумрака на тайната и чудото. Ще ме попитате защо? Защото разумът, съзнаващ себе си, е несъвместим с тленността на тялото. Смъртта може да бъде описана в хиляди най-подробни медицински трактати, но нейното тайнство пак ще се изплъзне от микроскопа и осцилографа. Човекът не иска да умира. Смъртта е абсурдна. Смъртта ни прави само временни жители на земята. И жадуваме за чудо. Въставаме срещу науката, която е убила чудото и вярата. И младежите започват да поемат все по-големи и по-големи дози наркотици, макар и да знаят, че ще станат наркомани. Само

и само да избягат от ярката светлина на лампите, да се сврат в някое тъмно ъгълче, където в сянката на фантасмагориите все още стават чудеса.

И основателите на нашата църква решиха да създадат такъв препарат, който не превръща човека в свой роб, но му позволява да се изплъзне от проклятието на рационалното мислене. Така се появи христинът.

Човекът, който гълта таблетки христин, престава да се интересува от външния свят. За него този свят става призрачен и нереален. Не, той може да продължи да работи, както е работил по-рано, но работата му, независимо дали управлява реактивен кораб, или мете улиците, става чужда, илюзорна. Превръща се в сън. В сън се превръща и бремето на ендокринните страсти — товар, който мъкнем на гърба си цял живот. И огорченията, и грижите също се превръщат в илюзия, която се смъква от тебе като старата кожа на змия.

Реалност за тебе е твоята душа. Огромна, нечувано огромна душа. Равнина без начало и без край. И ти си сам сред тази равнина. Самотен си. И те е страх. Жадуваш да чуеш глас, който те зове, молиш се за ръка, която да те поведе.

И чуваш този глас. Гласа на Исус Христос, нашия спасител. А ръката, която те води към него, е нашата църква. Християнската синтетическа църква.

Всеки човек, който дойде в лоното на Синтетическата църква, който стане синт, както ни наричат, получава безплатно в своята черква таблетки христин. Всеки ден гълта от осем до дванадесет таблетки.

След три години намалява броя им до три-четири. Затова пък започва да усвоява така наречения авторитъм, сиреч умение да принуждава мозъка си да работи в същия ритъм, в който е работил по-рано благодарение на таблетките христин. Изкачил се е на второто стъпало на стълбата, която води към бога, и затова е станал синт от втора степен или ранг. На ръкавите си носи червени нашивки. Синтовете от трета степен вече не гълтат таблетки. На ръкавите си носят нашивки за трета степен. Не е лесно да се издигнеш на такава висота. Светската суета бучи като прибой в краката ти, заливат те вълни — и трябва да устоиш на всичко, без да прибегваш до помощта на христина. Ако ти е трудно, можеш да получиш христин и да започнеш

да го използваш, но тогава слизаш едно стъпало по-долу и сменяш нашивките...

— Кажете, мистър Колби, много ли синтове от трета степен има във вашата църква?

— О, не! Може би няколко десетки. Повечето от тях работят в седалището ни в Стипклиф. А аз, както виждате, бях поканен от мистър Хъмбърт... Не ви ли уморих с моята проповед? — Ян Колби стеснително се усмихна и виновно разпери ръце. — Нали разбирате, млада религия. У нас гори мисионерски плам... А кафето е съвсем студено... Как ви отегчих с приказките си, олееле!... Ей сега ще направя нова порция.

— Благодаря ви, мистър Колби. Кажете ми кой от седалището на вашата църква е идвал при вас миналата седмица?

На Милич му се стори, че очите на синта зад дебелите стъкла на очилата изведнъж станаха сурови и остри, но напрежението им веднага се разтвори в добродушна, блага усмивка.

— А, сигурно имате предвид брат Енок Бъртън. Да, той идва при мене. Мой стар приятел.

— Кажете, мистър Колби, какво е отношението ви към сънищата на мис Карадос?

Синтът посегна към джоба си и Милич помисли, че ей сега ще хвърли в устата си таблетка христин и веднага ще започне да разпаря жълтите си нашивки. Но вместо таблетки той извади цигара, бавно я запали и чак след това сви рамене.

— Мога да ви съобщя само гледището на нашата църква, но то така и не бе формулирано.

— Защо?

— Ами защото не съм съобщавал нищо в Стипклиф за работата на нашата група. Професор Хъмбърт ни помоли да пазим конфиденциалност и аз се съгласих.

— Значи в Стипклиф не знаят за Лина Карадос?

— Не.

— А вашият колега Енок Бъртън, който е идвал при вас, също ли не знае?

Синтът поклати глава. Все пак очите му не са като на оня младеж, който се е срещал с Лина, помисли си Милич. Не са толкова

равнодушни. Дори изобщо не са равнодушни. Напрегнати и внимателни очи. Някак не подхождат на приветливата, блага усмивка.

— Кажете, мистър Колби, как самият вие се отнасяхте към опитите с мис Карадос?

Синтът тихичко се засмя:

— Не разбирате, драги ми лейтенанте. Самият аз никак не мога да се отнасям. Колкото по-високо се издигаме по стъпалата към бога, толкова повече се отказваме от собствените си възгледи и мнения. За какво са ми те? Защо да се измъчвам и терзя, защо да се лутам из гъсталака от факти в търсене на отговори, когато ми ги дава моята църква? Отхвърлил съм бремето от себе си, освободил съм се от товара.

— Извинете, аз наистина не разбирам добре. Щом нямате никакви мнения, как можете да работите тук, в Лейквю?

— Аз съм учен, мистър Милич. Християнски учен. Синт от трета степен. Тук събирам факти. По-точно събирах. Съставих си определено мнение за фактите. За това, че нещастното момиче наистина е приемало на сън сигнали от друга цивилизация. А интерпретацията на тия факти е работа на моята църква. Църквата ще изработи гледище и аз ще го приема.

— Аха, сега разбрах. Благодаря ви.

Лейтенант Милич стана. Надигна се и синтът. „Сигурно ми се е сторило, че очите му бяха напрегнати — помисли си Милич. — Просто се разтапя в усмивка.“

VIII ГЛАВА

— Е, братко Джим, подаваме ли оставка?

— В какъв смисъл? — мрачно попита Потър и недружелюбно погледна лейтенанта.

— В буквалния. Не можем да открием убиеца, буксуваме на място. Единствената ни находка досега е пакетът с поялника и двете железни линии...

„Щурчо — помисли си сержантът. — Оставка... А какво ще ядем?“

— Не мога да разбера дали сте женен, или не сте? — попита той.

— И аз не мога да разбера.

— В какъв смисъл?

— В буквалния. Да сме се развеждали, не сме, ама и заедно не живеем, господ здраве да й дава.

— В какъв смисъл?

— В буквалния, братко Джим. Поне за това, че ме остави на мира.

— А децата?

— Нямам деца, господ нека я направи щастлива.

— А аз имам две.

— Поздравявам ви, колега.

— Трябва да ги храня.

— Хранете ги, само гледайте да не преяждат.

— А вие казвате — да подаваме оставка...

— О, господи! — изпъшка лейтенантът. — Защо, защо?

— Какво защо?

— Нищо — сухо рече лейтенантът, с рязко движение седна в кревата и провеси крака на пода. — Стига съмнения. Да вървим нататък.

— Добре. Но в каква посока?

— Ето в каква. Докато лежах и водех с вас чисто фатически разговор...

— Какво? Фактически ли?

— Фатически. Сиреч безсмислен. И тъй, докато безгрижно разклащаме въздуха, хрумна ми една комбинация. Преди няколко години подобно нещо много ми помогна. От главата ми не излиза брат Енок Бъртън, който е идвал при Колби в деня преди взрива. Ако не греша, пазачът ви беше казал, че той е пристигнал с чанта и не я е оставил в колата, а е тръгнал с нея към котеджа на Колби. Така ли е?

— Точно така.

— Тогава нека опитаме едновременно да зададем въпрос на Ян Колби и на Енок Бъртън, какво е имало в чантата.

— Как така едновременно? Да ги съберем заедно?

— Не, точно там е работата, че няма да ги събираме. Аз ще отида в Стипклиф, а вие в същото време ще започнете разговор с Колби. И двамата ще зададем на светите си събеседници един и същ въпрос. Шансът е едно на сто, че отговорите ще бъдат различни, тъй като престъпниците не са ги съгласували предварително.

— Престъпниците ли?

— И по този въпрос шансът е едно на сто. Значи според теорията на вероятностите имаме шанс само едно на десет хиляди. Не е толкова лошо.

— Но защо, защо сте решили, че Лина е убита от тия двама синта с жълти нашивки? Та това е...

— Нищо не съм решил, братко Джим. И не се вълнувайте толкова много за Синтетическата църква, иначе ще си помисля, че току-виж и вие сте почнали да се храните с таблетките им. Мистър Колби ми прочете цяла лекция за Християнската синтетическа църква. С удоволствие бих свалил от себе си товара на това разследване. Е, братко Джим, ще ги питаме ли?

— Нещо не мога да ви разбера. Ту говорите разумно, като възрастен и солиден човек, ту като дете.

— Тъкмо там е целият фокус, братко Джим.

— Къде е?

— Ето там. Чували ли сте израза „устами младенца глаголет истина“?

— Е...

— Мъча се да не заглуша в себе си гласа на младенеца.

— Само ми се подигравате!

— С вас, братко Джим, човек не може да се подиграва. Вие сте сержант и олицетворявате здравия разум. Стига де, стига, не се сърдете, нали трябва да храните децата си... Значи, тъй: аз отивам в Стипклиф, в седалището на синтовете, без да съм се обаждал предварително по телефона. Ако Енок Бъртън е там, още преди да вляза при него, ще ви се обадя, и вие веднага хващате Колби, замъквате го в котеджа и го питате какво е имало в чантата, с която е идвал при него колегата му. При това незабелязано ще вдигнете слушалката на телефона.

— Защо?

— Може би Бъртън ще поиска да се обади на Колби, преди да ми отговори. „Извинете, мистър Милич, викат ме за нещо...“ Или: „Ах, извинете, съвсем забравих, че трябва да изляза и да дам нареждания за изпращането на една партия христин за Екваториална Африка“.

— А ако Колби поиска да се обади на Бъртън?

— Той няма къде да излиза и няма кой да го повика. Не се отделяйте нито крачка от него, като футболен защитник при персонално покритие. Ясно ли е всичко?

— Ясно е — мрачно кимна Потър. — Само че не ми харесва. Вярно е, че мнозина се отнасят с присмех към синтовете, но според мене тяхната религия не е по-лоша от всяка друга. Ето аз съм фундаменталист, така са ме възпитали родителите ми, само че според мене и фундаменталистите, и конгрегационалистите, и баптистите са все едно и също.

— Виждате ли, братко Джим, нали ви казвам, че вече сте узрял за Синтетическата църква. Тъкмо на тая тема беше и лекцията на Колби. Чудесна лекция, няма що. Аз тръгвам.

* * *

Седалището на Християнската синтетическа църква се намирало в красива сграда, наподобяваща огромни стъпала, които водеха нагоре, към небето.

Милич я видя отдалече, още дълго преди да свърне от главната улица на Стипклиф, да мине през боровата горичка и воден от

стрелките, символичните стъпала и големите букви ХСЦ, да спре на паркинга пред самата сграда.

Брат Енок Бъртън беше там. Лейтенантът се обади по телефона на Потър и се качи с асансьора на третото стъпало. Един синт с празни очи се надигна иззад бюрото и въпросително погледна Милич:

— За кого да съобщя, братко?

— Кажете, че е дошъл лейтенант Милич от Лейквю.

Синтът вдигна телефонната слушалка:

— Брат Бъртън? При вас е дошъл лейтенант Милич от Лейквю...

Добре.

Синтът затвори телефона и се усмихна:

— Заповядайте, брат Бъртън ви чака. Осемнадесета стая.

Брат Бъртън се оказа пълен белокос човек на около петдесет и пет години. Ръкостискането му беше силно, усмивката — предразполагаща.

— Моля да ме извините, мистър Бъртън, но се занимавам с углавно дело, свързано с убийството на Лина Карадос...

— Знам, знам — нетърпеливо го прекъсна синтът. — Брат Ян Колби ми разказа.

— Толкова по-добре. Искях да ви задам един въпрос. Преди около седмица сте ходили в Лейквю...

— Точно така.

— И сте занесли нещо на мистър Колби?

Да не го гледа в очите като начинаещ следовател, но и да не пропусне мига, когато те се напругат, веждите леко се сключват, челото се смръщва. Краткият миг, който не бива да се пропусне. Но брат Бъртън не току-тъй бе достигнал трета степен и носеше на ръкавите си жълти нашивки. Щом лейтенантът попита „и сте занесли нещо...“, той се извърна, за да си налее вода. Случайно съвпадение? Или опит на човек, който знае, че не винаги успява да контролира очите си?

— Хм... — бавно изхъмка синтът, отпи няколко глътки и внимателно остави чашата на бюрото. — О, не, доколкото помня... — Гласът му беше нисък, звучен, уверен. Глас, подходящ за четене на проповеди и за отговаряне на глупавите въпроси на полицаите.

— А какво имаше в чантата ви?

Все пак не удържа, помисли си Милич, като гледаше как трепнаха клепачите на синта.

— В чантата ли?

— Да, в чантата, която сте държали в ръка, когато сте оставили колата си при вратата и сте тръгнали към котеджа на мистър Колби.

— Ах, да, да, съвсем забравих — бавно избоботи синтът и лейтенантът си помисли, че все пак събеседникът му не е добър артист. — Не съм носил нищо на брат Колби, та затова не можах да си спомня веднага за чантата.

— А защо не я оставихте в колата?

— В чантата имаше ценни книжа...

По начало това не значи нищо, помисли си лейтенантът, но лъже. Звяр, попаднал в капан. Колкото повече се дърпа, толкова по-силно се затяга пружината.

— Лейквю е ограден. При вратата до колата ви е имало пазач...

— Хм... Сега, след като подробно ми описахте всичко, виждам, че обясненията ми трябва да звучат... хм... малко неубедително. Но когато спрях колата си при вратата, не се занимавах да анализирам доколко безопасно е да оставя в Лейквю чантата в колата. Изобщо не мислех за това. — Гласът на синта стана по-силен и забоботи с предишната увереност. — Елементарен инстинкт, който, уви, отдавна се е изработил у всички нас: като излизаш от колата, вземи със себе си ценните неща. Не искам да ви обижда, лейтенанте, но за съжаление голяма вина за този инстинкт имате и вие, полицаите... Надявам се, че не бях прекалено груб?

— Не, мистър Бъртън. Полицай, който се обижда от всяка забележка за работата на полицията, трябва да зареже службата си на втория ден. А най-добре е още през първия.

Гърлото на брат Бъртън леко изклокочи, той учтиво се засмя и опря длани върху края на бюрото. Не ставаше, за да покаже, че смята разговора за завършен, а само даде да се разбере, че е готов да стане.

— Благодаря ви, мистър Бъртън.

Сега вече стана и домакинът. Учтив човек — не смееше да задържа гостенина.

От вестибюла Милич се обади по телефона на пазача в Лейквю и го помоли да отиде в котеджа на Колби и да помоли сержанта да се върне в Буенас Вистас.

— Е, какво каза нашият мил синт? — обърна се той към Потър, след като влезе в хотелската стая.

— Нищо не знае. Не обърнал внимание дали изобщо е имало чанта.

— Умно.

— А другият? — лениво попита Потър.

— И той нищо. Отначало не можа да си спомни. После каза, че е взел чантата автоматически, защото в нея имало ценни книжа.

Потър уморен се отпусна върху облегалката на креслото. Червеното му лице бе леко побледняло, бръчките в края на устните бяха станали по-дълбоки. Бе се състарил с десетина години.

— Да не сте болен, братко Джим? — попита Милич.

Потър поклати глава:

— Не съм.

— Добре тогава. Оказа се, че един шанс е по-малко от десет хиляди. Точно както в аритметиката. — Сержантът притвори очи и Милич добави: — Все пак да не сте болен? Уморен? Огорчен, че негодникът още не ни е връчил писмено признание? Може би просто да помолим всички в Лейквю: „Господа, сержант Потър е уморен, затова настойчиво молим убиецът да направи признание. Сержантът приема от пет до седем. Молим по възможност да се носят и вещественни доказателства.“

— Извинявайте, мисля.

— Какво има за мислене, братко Джим? Много интересно.

— Можете да ми се смеете, колкото искате. Вие сте лейтенант, а аз — сержант. Завършили сте университет, а аз не съм. Вие сте от Шервуд, а аз — от малко градче. Мене никой не ме познава, вие сте известен в полицията човек. Извинявайте, но е смешно да се подозира мистър Колби. Разбира се, вие не сте религиозен. Пък и аз, да си призная, отдавна не съм взимал в ръце светото писание. Но поне уважавам вярата на другите. Мистър Колби е вярващ човек. Пет минути да поприказваш с него — и веднага виждаш, че пред тебе е вярващ човек. Е, много са им странните неща, но и те вярват в същия Исус Христос, в когото са ме учили да вярвам моите родители.

— Едното няма нищо общо с другото, братко Джим. Можеш да станеш синт, твоя работа. Но докато си полицай, трябва да имаш бистра глава. Или вече сте си съставили твърдо мнение кой е убиецът?

— Не ми харесва тоя Лърнър... Като сапунче е, няма как да го хванеш.

— Вярно, че е негодник. Вместо да каже: връзвайте ме, току го усуква. И аз, братко Джим, не съм във възторг от мистър Лърнър, но не съм във възторг и от мистър Бюгъл, макар че, ако не греша, той е от друго вероизповедание — в религиозен и политически смисъл. Не ми харесва и мистър Медина. Е, и какво?

— Толкова много време мина...

— Да, мина. Престъпникът е умен. Това не е пиян тъпак, претрепал от бой някой барман. Главата му не е по-лоша от нашите. А може и по-добра да е. Единственото ни преимущество е, че не можем да зарежем разследването. Ние сме булдози, чиито челюсти са се затворили. И докато не открием убиеца, нямаме право да ги отваряме.

— Но не сме захапали никого...

— Да, никого. Захапали сме случая с експлодиралата кола на Лина Карадос в Лейквю. И няма да го оставим така. Аз поне няма да го оставя. Бих зарязал всеки друг случай, само не и тоя.

— Защо?

— Как да ви обясня, братко Джим... Може би защото... — Лейтенантът помълча малко, навел глава настрана. — Отдавна вече се кланяме на науката... Науката може всичко. Да разбие атома и да изпрати човек на Луната. Учеха ни да се молим на науката. Ученият се превърна в жрец. А после се разбра, че жрецът е гол. Не ни стана по-добре и не станахме по-чисти. Лъжата не стана по-малко и щастието не стана повече. Жреците на науката ни предадоха, както по-рано ни бяха предали политиканите, а още по-рано — свещениците. И аз не обичам учените, братко Джим. Не обичам жреците, които царствено се загръщат в несъществуващи мантии... А може би не е само това... И аз исках да стана учен. А станах полицейски копой. И сега трябва или да призная, че не съм сполучил, или да докажа на себе си, че учените не заслужават да им завиждам. Така или иначе, не ги обичам, братко Джим. Не ги обичам. И ще бъда щастлив, когато един от тая компания в Лейквю започне да се мята, след като е лапнал нашата въдица... Да, братко Джим. Ето ви и първото признание. Наистина, засега не на убиеца, а на полиция... А сега отивайте при своите наследници и при съпругата си и вярвайте в своя фундаменталистически бог. Че утре може би ще трябва да го смените с друг...

IX ГЛАВА

Лейтенант Милич сънуваше как тича подир някого по безкраен път и стъпките му са беззвучни, сякаш пътят минава по облаците. Беше много важно да настигне човека, чиято бледа сянка се мяркаше отпред. И тичаше, тежко задъхан. Сърцето му се блъскаше в стените на гръдния кош. Той едвам си поемаше дъх. Но нещо все го караше да тича, да тича. И когато беше на крачка от преследвания, той изведнъж се обърна и Милич видя лицето на майка си. То беше недовошно, с гнусливо свити устни. Побелялата коса беше събрана в жалко снопче.

„Къде беше? — със скърцащ глас попита майка му. — Вече цяла седмица не си взимал Библията.“

Той искаше да отговори на майка си, но нещо отвлече вниманието му. Това нещо грубо нахлуваше в съня, настояваше за внимание и най-после Милич разбра, че е телефонът. Отвори очи. В колебливата тъмнина на стаята, леко осветена от уличната лампа, телефонният звън му се струваше невероятно остър. Можеше да събуди целия хотел, целия град. Целия свят.

С разтуптяно сърце Милич вдигна слушалката.

— Да? — дрезгаво измънка той и чу познат глас:

— Милич?

— Да — каза лейтенантът. Сърцето му постепенно се успокояваше. Не беше майка му. Майка му бе умряла преди дванадесет години. Беше капитан Трейг.

— Още ли не сте се наспали? Налага се да измъкнете задника си от кревата и да дойдете тук.

— Какво има?

— Преди половин час ми се обади дежурният и доложи, че в жилището си е убита Валерия Бас.

— Валерия Бас?

— Виждам, че още не сте дошли на себе си. Това е една дама от Лейквю. Работила е там заедно с Хъмбърт. И понеже бях дал строга заповед веднага да ми докладват всичко, което е свързано с Лейквю, с радост ме събудиха. А аз с не по-малка радост събудих вас.

— Тръгвам — рече Милич. — В управлението ли да дойда, или да отида право там?

— Вървете там. „Пен парк“, осемнадесет. Апартамент четири „Б“. Там ще бъде някой от нашите и нейната икономка, която се е обадила в полицията.

— Тръгвам.

Милич затвори телефона и започна да се облича. Опитва се да помисли за Валерия Бас, но мозъкът му отказваше да работи.

Той мина край спящия зад преградата портиер, в чието полирано плешиво теме се оглеждаше запалената до него настолна лампа, и излезе навън. Беше тихо, валеше едър, мокър сняг. Снегът беше нереален, като в театър, и срамежливо изчезваше, щом се допреше до асфалта. Но се беше задържал върху колата и лейтенантът изчисти предното стъкло.

Валерия Бас. Асистентка на професор Кулик. Тридесет и две годишна. Висока жена с вечно очакващо лице. Нищо чудно: след като е имала двама мъже, очаква трети. Тъжен нос. Носът беше по-умен от своята собственичка. Носът вече не очакваше трети мъж. Впрочем сега вече не й трябва трети мъж. Вече никой не й трябва.

Чистачките с леко мъркане обираха снега от предното стъкло и го струпваха по края на очистените полукръгове.

Вече можеше да пусне отоплението и лейтенантът с благодарност чу съскането на топлия въздух, издухван от вентилатора.

Шосето беше празно. Три часа след полунощ. Той профучаваше през светлите петна под висящите лампи и се гмуркаше в тунелите от тъмнина.

Само да не мисли за Валерия Бас. Сега е безполезно да мисли. После.

Мислите се нижеха в мозъка му със същата бързина, както и светлите петна. Не успяваха да се сглобят, да се оформят, да се облекат с думи. Малки откъслеци. Профучаваха като снежинките, чиято плътна стена се носеше срещу фаровете на колата. Бас. Колби. Чантата. Истериката на сержант Потър. Таблетки христин. Странни сигнали, които пристигат в мозъка на смеещата се Лина Карадос. Метални челюсти, сглобени от две линии. Друсване — и те се допират, по тях се плъзва невидима искра, втурва се по жиците, възпламенява детонатора и с глупав трясък хвърля във въздуха колата, разкъсва и мачка метала.

За миг на лейтенанта му се стори, че ей сега ще експлодира и неговият „джелектрик“ — и целият се сви в тягостно очакване. Но колата продължаваше спокойно да се носи срещу стената от мокри снежинки.

„Пен парк“. Хубава улица, все още запазила очарованието на индивидуалността. Средните класи може би нямаха високи доходи, но по традиция следяха за чистотата. Тиха улица. Със снега, който се сипе в светлината на лампите, прилича на декор. Но убийството е истинско.

Номер осемнадесет. Разбира се, ето го. Две полицейски коли, спрели във втората редица, няколко осветени прозореца — като тревожни и любопитни очи.

Милич натисна копчето на звънеца с цифрата „4б“ и чу мъжки глас.

— Лейтенант Милич.

— Заповядайте — отговори гласът, автоматът щракна, ключалката се отвори и лейтенантът влезе в сградата.

Качи се на втория етаж. Да, тук е. Вратата не беше заключена. Интересно кой ли е дежурен днес?

— Здравейте, лейтенант — каза офицерът, като пускаше Милич да влезе.

— Здравей, Баумгартнер. Как си?

— Нали виждаш, не ме оставят да спя. Сякаш не може изпращането на онзи свят да става през деня. Трейг каза, че си проявявал особен интерес към тая дама.

Милич сви рамене:

— Може би, още не знам. А къде е тя?

— Вече я откараха. Можеш да поприказваш с бабата.

— Каква баба?

— Нещо като икономка. Живели са заедно.

— А вие намерихте ли нещо?

— Още не. С изключение на самия инструмент. В тон със старите добри традиции са й строшили главата със старинна машина за камина. Камина няма, а машината, както изглежда, е служила за украшение. Тежка машина, с бронзова дръжка. Макафи и Шул се мъчат да открият отпечатъци.

— Има ли?

— Засега не... Ще приказваш ли сам с бабата, или да ти разкажа какво ни съобщи?

— Благодаря, Баумгартнер. Ще поприказвам с нея сам. Къде е?

Баумгартнер отведе Милич при една врата, почука и без да чака отговор, влезе.

— Мисис Ставрос, това е лейтенант Милич. Ако можете да разкажете още веднъж...

— Разбира се, разбира се — с плътен, дрезгав от цигарите бас каза една дебела огромна баба с жълтобяла коса, небрежно сплетена на плитка, и с гъсти черни вежди. Върху пижамата си беше облякла сукнен черен халат. — Имате ли нещо против, ако запала цигара? — попита бабата.

Тя беше възбудена и ръцете ѝ непрекъснато се движеха — хващаха ту копчетата на халата, ту дръжката на креслото, ту пакетчето цигари, оставено на масата. Най-последно зае ръцете си с цигарата и кибрита и погледна Милич с малките си черни очички:

— Да разказвам всичко подред, или ще ми задавате въпроси?

— Разкажете ми, каквото можете, мисис Ставрос, а после, ако има нещо неясно, ще ви питам. Съгласна ли сте?

— Разбира се, разбира се. — Бабата изду устни, пусна струйка дим и погледна към тавана, сякаш тъкмо там започваше историята с убийството на нейната господарка. — През деня Валерия ми се обади по телефона, че ще си дойде тая вечер. Сега тя работи някъде в околностите на Буенас Вистас. Не знам точно...

— Това не е важно, аз съм в течение на всичко, мисис Ставрос.

Бабата обидена погледна Милич. Това беше посегателство срещу нейния монопол. Само тя можеше да знае всичко.

— Разбира се, разбира се. — Тя сви устни. („Точно както едно време ги свиваше майка ми — помисли си Милич. — И в днешния сън.“) — Значи, тя ми се обади, че ще си дойде. Идва си веднъж или два пъти седмично. Гласът ѝ беше някак весел. Не ме нарече мисис Ставрос, както обикновено, а Ксения. Винаги ме нарича Ксения, когато е в добро настроение.

„Винаги ме нарича“ — помисли си Милич. Колко трудно им е на хората да преминат от сегашно в минало време. Да разберат, че не ги нарича, а ги е наричала. И никога вече няма да ги нарича. Граматика на смъртта.

— Дойде си към осем часа вечерта. И наистина — все се усмихваше. Разбира се, не започнах да я разпитвам. Не обичам да досаждам с въпроси. Ако рече — сама ще ми разкаже. Никога не забравям, че на стари години не живея у дома си, а на чуждо място. — Бабата отново неодобрително сви устни и поклати глава. Да, на чуждо място. Макар че е грехота да се оплаквам от мис Бас. А след като се разведе с последния си мъж — с доктора, — съвсем спокойно си заживяхме. Та, значи, дойде си весела, засмяна, млясна ме по бузата... Да, не гледайте така, понякога тя се държи с мене също като с майка... — Бабата едновременно изхлипа, смукна дълбоко от цигарата, потършува в джоба си и избърса сухите си очи с ръкава на халата. — Млясна ме — и право в банята. Знаете ли, тя е като някакъв тюлен — по цели часове може да стои във водата. Е, трябва да се е къпала близо час. И което ме учуди, дори пееше там. Никога не беше правила така. Тананикаше си нещо за любовта. А после излезе и ме попита от коя вяра съм. Дори не разбрах веднага какво има предвид. „В кой бог вярвате?“ — попита ме тя. А аз казвам: „Как в кой? В господа наш и спасител, в Исуса Христа.“ — „О, не, казва, към коя църква се числите, Ксения?“ — „А, казвам, изобщо не разбрах отначало. Към Гръцката православна, макар че не ходя толкова често в божия храм, колкото би трябвало.“ — „А какво мислите за Синтетическата църква? — попита тя и обяснява: — Това е една нова религия, сигурно сте чували за нея“. За чуване, чувала съм, разбира се, ама какво ли знам за нея? И родителите ми, които са дошли тук, в Шервуд, от Солун през десета година, и аз — винаги сме били в Гръцката православна църква. И защо ли, мисля си, ме пита за синтовете? После мина известно време, нахраних Валерия, поднесох ѝ кафе — знаете ли, толкова много обича кафе, че пие дори вечер, — а тя изведнъж казва: „Знаете ли, Ксения, ще се омъжвам“. И се смее. Някак весело. Като дете. — Бабата отново започна да рови в джоба, в който веднъж вече не беше намерила кърпичка, и пак избърса сухите си очи с ръкава на халата. — „Е — викам аз, — честито, скъпа Валерия. А кой е той?“ — „О, казва, много солиден човек. Необикновен човек. Само че е синт.“

— Какво? — извика лейтенантът. — Синт ли?

— Никога не лъжа — отново сви устни мисис Ставрос. — Така ми каза: синт. А аз ѝ викам: „Какво значение има дали е баптист, католик или юдей — стига да е добър човек. Макар че, да ви кажа

честно, аз бих се омъжила само за православен.“ Е, поприказвахме малко. Тя ми обясни, че той заема някакъв висок пост в тяхната църква и трябва да съгласува брака със своите старейшини или как ги наричат там. А Валерия просто грейнала, разказва ли, разказва. И взех, че се разплаках — нали напоследък беше мрачна като облак.

Е, легна да спи. И тъкмо легна — телефонен звън. Защо обърнах внимание? Толкова често я търсят. Но сега всички знаеха, че я няма. И никой не се обаждаше. Ама ето нà: вече е дванадесет или дванадесет без нещо — и телефонът. Чувам я, че поприказва, влезе при мене в стаята и рече, че ще дойде някой, но аз да не ставам, сама щяла да отвори.

И наистина, след около половин час се позвъни. Разбира се, въпросът не е там, че изведнъж се е загрижила толкова за мене. Просто май не искаше да видя кой ще дойде. Току-що бе приказвала за женитба... Не че я осъждам. Днешните си имат свои разбирания... Е, пусна го да влезе — и право в нейната стая. А аз, разбира се, не спя. Само дето по име съм й чужда, а иначе ми е като родна дъщеря. Е, то се знае, хем се тревожа, хем ме гризе любопитство. Станах полекичка, излязох в антрето. Гледам — на закачалката виси яке. Ама че странен посетител...

— Защо странен? — попита Милич.

— Якето едно такова... кафяво, найлоново. И мръсничко... а ръкавът му скъсан.

— И какво?

— Как да ви обясня? Валерия не е малко момиче. На тридесет и две години е. Та... викам си... по-солидни трябва да бъдат познатите й... А гледам — скъсано яке... И на пода глина.

— Какво?

— Нали ви казвам: глина. На входната врата имаме изтривалка. По нея също глина — изглежда, бърсал си е краката, — а и подът е изцапан. Разбирате ли сега казвам, че не е солиден? Солидният човек няма да дойде при дама сред полунощ, при това със скъсано яке и обувки, оплескани с глина.

— Чухте ли какво приказвах?

— Да си призная, приближих се до вратата...

— Е, и какво?

— Нищо не се чуваше. Мисля си, може би...

— Какво „може би“?

— Може би спят. И изведнъж чувам стъпки. Сякаш идват към вратата. Бързо влязох в стаята си. И вече оттам чувам как излизат от стаята на Валерия в антрето. И стъпките не са нейните. Вратата веднага се хлопна. Знаете ли, когато лежиш нощем и не спиш, всичко се чува. Минава половин час, един час. Все тихо. А ме гложде някаква тревога. Просто място не мога да си намеря — въртя се, въртя се със свито сърце. Не знам защо, ама се е свило като топка. Най-после станах, приближих се до вратата ѝ. Вътре лампата свети. Нито звук. Почуках. И аз не знам защо — но почуках. Не се обажда. Мисля си, може да спи. Забравила е да угаси лампата. Дръпнах се от вратата — и пак се върнах. Открехнах я полекичка — и като викнах! Валерия лежеше на пода, а около главата ѝ — тъмна локвичка. Веднага разбрах всичко. Щом видях това яке, веднага почувствувах, че нещо не е наред.

— А чухте ли как се поздравиха, когато той влезе?

Бабата погледна лейтенанта със съжаление.

„Сигурно ме смята за идиот“ — помисли си Милич.

— Нима нямаше да ви кажа?

— А можете ли да ми опишете по-подробно якето, което сте видели на закачалката?

— Разбира се. Тъмнокафяво, с цип. С колан. Единият край на колана висеше почти до пода. Дори си помислих, че може да го загуби.

— Казахте, че било скъсано...

— Точно така. Единият ръкав. Сега ще ви кажа кой... — Бабата затвори очи и смръщи чело. — Левият ръкав. Сякаш го беше закачил на пирон.

— Друго?

— Може да се каже, че якето беше мръсно.

— Мръсно ли?

— Да, мръсно. Не че беше омазано с нещо, а мръсно. Не беше чисто.

— Благодаря ви, мисис Ставрос.

Баумгартнер го чакаше в антрето, отпуснат в креслото при масичката с телефона.

— Какво? — попита Милич. — Има ли следи?

— Изглежда, че не е бързал и е изтрил всичко, което е можел да изтрие. Ще видим утре в лабораторията. Но някакви особени надежди нямам. Какво ще кажеш за бабата?

— По-добра е от много полицаи. И по-наблюдателна, и по-свързано приказва. Благодаря ти... Моля да вземете за анализ глина от изтривалката в антрето.

— Непременно. Тръгваш ли?

— Да. Всичко хубаво.

Х ГЛАВА

Милич пристигна в Лейквю към осем часа, когато вече се разсъмваше и театралните парцали на снега се бяха превърнали в рядък и едър студен дъжд.

Дик Колела вече бе станал и никак не се учуди, като видя лейтенанта.

— Ама че време! — измърмори той вместо поздрав. — Поне да беше застудяло, че от тая влага човек не знае къде да се дене.

— Мистър Колела, имате ли нещо против да ви задам няколко въпроса?

— Задавайте. Драго ми е, като ме разпитват, че иначе почвам да разговарям сам със себе си.

— Кажете ми кой е излизал от Лейквю тая нощ?

— Искате да кажете снощи? Ами снощи излиза професор Лезе. Красив „тойсун“ има, няма що. Друг кой? — Старецът помисли малко и добави: — И мистър Лърнър. Той има „вега“, също като на момичето, дето хвъркна във въздуха.

Лезе и Лърнър. Да отвори полекичка картите. Но той не вярваше, че ще изтегли хубава карта. Щеше да е твърде просто и твърде нелепо.

— А кога се върнаха?

— Почти по едно и също време. Тъкмо затворих вратата подир мистър Лърнър, влязох си — и гледам: пак фарове. Дявол да ги вземе, мисля си, за миг не ме оставят на мира. Излязох — и точно така: „тойсунът“ на професора.

— Колко беше часът?

— Сега ще ви кажа точно... Още гледах по телевизията тоя... е, за семейството, дето родителите се развеждат...

— Е...

— Тъкмо беше свършило предаването. Значи, единадесет да е било.

— И никой друг не е излизал или влизал?

— През нощта ли?

— Да.

— Не е... нито една жива душа.

— Сигурен ли сте?

— Как да не съм — обиди се старецът, — не ми ли вярвате?

— Вярвам ви, но може...

— Нищо не може. Ключът е при мене, а без него вратата няма как да се отвори.

— Една врата ли има?

— Една. Дори малка вратичка няма.

— Благодаря ви, мистър Колела.

Разбира се, обувките му ще станат като ония, които бяха изцапали изтривалката на мисис Ставрос, но Милич не искаше да отлага намисленото.

Той излезе от къщичката на пазача и тръгна край зелената ограда. Дъждът беше престанал, но поривите на вятъра постоянно събаряха от клоните сняг и вода и цялата горичка беше изпълнена с шумолене. Листата под краката му бяха влажни и почти черни, сякаш след пожар.

Той вървеше бавно край външната страна на стобора, често се спираше и се озърташе. Стоборът беше висок почти колкото него.

Обувките му бързо натежаха от полепналата глина. Същата глина, която бе останала по изтривалката в жилището на Валерия Бас.

Колко пустинна е гората в декемврийското утро! Прозрачна, пустинна, печална. На лейтенанта изведнъж му дожаля за дърветата, обречени да прогизват така, без жалби и надежди, чак до пролетта.

В забуленото с облаци небе изведнъж се образува светлосин отвор. Синевата беше толкова необичайна, толкова скъпоценна в сивия, просмукан от влага свят, че сърцето на лейтенанта се сви.

В самите му крака, в храстите, имаше нещо. Навярно стар парцал, посипан с листа. Лейтенанта разбута купчината с крак. Изпод листата се подаде кафяво найлоново яке. До него имаше и колан. Бабата не беше сгрешила. Тя е с орлови очи. Коланът наистина не се е държал здраво.

Лейтенантът се наведе, отмести с ръка мокрите клонки от лицето си и внимателно вдигна якето. Левият ръкав беше скъсан.

Тук някъде човекът или е прескочил оградата, или се е проврял през някоя пролука.

Той намери пролуката на десетина крачки от якето. Ако не беше проверявал всяка дъска, сигурно щеше да я отмине. Но една от дъските лесно се отмести и той без особени усилия се мушна през отвора. Разбира се, ето го и пирона, на който сигурно се е закачил нощният посетител на Валерия Бас.

Отделните, разпокъсани части вече лесно и свободно се сливаха в обща картина. Засега можеше да си позволи лукса да не мисли чие е било кафявото яке. Засега можеше да се наслаждава на малкия триумф.

Впрочем триумфът си е триумф, но май не биваше да носи якето през цялата територия на Лейквю. Нека собственикът му продължава да си мисли, че то преспокойно лежи в храстите. И нека преспокойно си ходи, радостен, че толкова ловко е строшил черепа на жената с тежката машина с бронзова дръжка. Нали гордостта на художника не е присъща само на живописците или поетите. Престъпникът не помалко може да се гордее със своето престъпление, с ума и таланта, вложени в него. А строшеният череп е нещо като производствен разход.

Лейтенантът се върна към къщичката на пазача.

— Мистър Колела, да знаете случайно чие е това яке?

Старецът внимателно погледна якето, започна да дъвче устни.

— Откъде да знам...

— Не сте ли виждали с него някой от сегашните обитатели на Лейквю?

Старецът отново умислен задъвка устни, сви рамене и колебливо погледна Милич:

— Може би оня... е, пълният, с голата глава и с брадавицата?

— Бюгъл?

— Да. Него. Сега си мисля, че сякаш той го носеше. Беше с въдица. Заедно с мистър Колби. Попита ме дали кълве на блесна. А аз му казвам: не съм риба, откъде да знам. Него сякаш съм виждал с такава яке. Не мога да кажа, че е същото. Каквото не знам — не знам, няма да лъжа. Но беше като това.

— Ще се намери ли нещо, в което да завия якето?

— Вестник?

— Дайте вестник.

Лейтенантът внимателно зави якето и го сложи в багажника на своя „джелектрик“. Беше вече осем и половина. От къщичката на

пазача той се обади по телефона на професор Хъмбърт и поиска разрешение да го види.

Професорът го посрещна, облечен с дебел плетен пуловер и по домашни панталони. Бавно вдигна глава и въпросително погледна лейтенанта. В посърналите му очи се четеше тревога. Боже, помисли си Милич, с тоя пуловер е като същинска костенурка! Стара, печална костенурка, която не очаква нищо от живота и от хората. Старческа интуиция.

— Мистър Хъмбърт, много съжалявам, че ви нося неприятни новини, но, уви... — На лейтенанта му се стори, че професорът се сгуши в очакване на удар. — Тая нощ е била убита Валерия Бас.

Професорът се вцепени. Бавно вдигна дясната ръка и внимателно започна да масажира сърцето си. По лицето му се плъзна гримаса.

— Марта — извика той и в стаята веднага влезе жена му.

Тя враждебно кимна на лейтенанта и се приближи до мъжа си.

— Какво има, скъпи?

— Мисля, че трябва да взема две таблетки кардиейд.

— Сърцето ли? — попита мисис Хъмбърт и излезе, без да чака отговор.

След няколко секунди се върна с чаша вода и две розови таблетки върху дланта си. Старецът кимна, сложи таблетките в устата си и ги глътна с вода.

— Той е болен — с омраза каза жената. — Нима не можете да го оставите на мира.

— Марта, не бива така — каза професорът.

— Бива! Този проклет проект ще те довърши!

— Марта, моля те... — Професорът умолително погледна жена си и поклати глава. — Още повече се изнервям от твоите викове. Успокой се, скъпа...

— Видяхте ли докъде ни докарахте? — с прокурорски тон се обърна мисис Хъмбърт към лейтенанта. — Опитвам се да успокоя мъжа си — той има болно сърце и не бива да се тревожи, — а излиза, че той успокоява мене. И всичко е заради вас! — Стъклата на очилата ѝ ядно проблеснаха.

— Марта, лейтенант Милич не е вдигнал във въздуха колата на Лина. Бъди разумна.

— Не искам да бъда разумна, когато става дума за здравето ти!
— изпищя мисис Хъмбърт. — Цял живот ли ще трябва да те пазя от...

— Мисис Хъмбърт, моля да ме извините — каза лейтенантът, — но трябва да...

— Марта, мистър Милич трябва да ми каже нещо. Тъкмо затова е дошъл.

Професорът внимателно седна на един стол и опита да се облегне, сякаш търсеше опора.

— Добре, но само в мое присъствие — решително каза жената и с царствено движение заметна полите на дългия си ватиран пенъоар.
— Какво ново има при вас?

— Страх ме е, че в еднаква степен го има и при вас. Току-що трябваше да съобща на мъжа ви, че тая нощ е била убита Валерия Бас.

— Как така убита? — недоверчиво попита мисис Хъмбърт. — Тая пипкава жена...

— Уви, за да отиде на оня свят, човек не се нуждае от особена сръчност.

Бабицката внимателно погледна лейтенанта. Навярно не е свикнала да ѝ възразяват, помисли си той. Във всеки случай професорът едва ли ѝ е възразявал някога.

— На кого ли е притрябвала?

— Марта, струва ми се...

— Хю, престани да ми затваряш устата! Не искам да бъда стара лицемерка и да се преструвам, че някой ми е харесвал, само защото вече не е жив. Това е глупаво.

— За съжаление все още не мога да кажа точно кой я е убил, но на един човек безспорно е притрябвала. Мистър Колби ѝ е обещал, че ще се ожени за нея.

— Колби? Тогава можете да го арестувате — уверено кимна мисис Хъмбърт.

— За какво?

— За убийство. Сигурно не му е оставал друг изход.

— Марта, лейтенантът може да си помисли... — неуверено подзе професор Хъмбърт.

Но съпругата му веднага го прекъсна:

— Лейтенантът нищо няма да си помисли. Винаги съм ти казвала, че тая Бас се държи по най-скандален начин. Преследваше

горкичкия Колби така, че той буквално не можеше да се скрие от нея. Представям си колко се е молил на своя синтетически бог...

Професорът поклати глава, улови погледа на лейтенанта и изразително сви рамене.

— А защо сте толкова сигурна, че е бягал от нея? Доколкото разбирам, в такива случаи хората едва ли правят предложения за женитба.

— Нищо не разбирате. Мъжът прави предложение за женитба само когато са го притиснали до стената. Отначало се брани, а после, когато почувствува, че краят вече е близък, се предава.

— Но в такъв случай, мисис Хъмбърт, едва ли ще има достатъчно смелост да строши черепа на своята годеница. Мога да си представя, че той... да речем, е отстъпил пред упоритите ухажвания на мис Бас. Да допуснем, че, както казвате, се е уморил да се съпротивява. Но след всичко това да вземе и да убие годеницата си...

— Той е вярващ човек, мистър Милич.

— И това му е помогнало да се въоръжи с машата, така ли?

— Вярващият човек по-лесно се подчинява на божията воля, а, както изглежда, всевишният не е искал тя да се сдобие с трети мъж. Къде-къде по-достойни жени нямат нито един, а на нея ѝ е нужен трети!

Професорът се сгуши в креслото, сякаш проверяваше здравината на облегалката, и умолително каза:

— Недей така, скъпа. Какво искаш от горката мис Бас?

— Аз ли? — саркастично извика бабичката. — Нищо не искам. Не съм като оня шопар Бюгъл, който винаги се облизваше, докато я гледаше...

— Ухажваше ли я?

— Ако облизването може да се нарече ухажване — да.

— А тя не проявяваше ли никакви симпатии към него?

— Може би щеше да прояви, ако в Емери Бюгъл не се бяха вкопчали жена и шест деца. Нашият Емери толкова много мрази прогреса, че не признава противозачатъчните средства.

— Какво мислите, мисис Хъмбърт, можел ли е мистър Бюгъл да я ревнува от Колби?

— Навярно. Особено ако е успял да си втълпи, че всичко това е работа на червените и либералите. Горкичкият, непрекъснато си мисли,

че либералите кроят нещо срещу него. Виждали ли сте го как се храни?

— Не, не съм имал случай?

Поднася вилицата към устата си, после решава друго, разглежда залъка, помирисва го и чак след това го слага в устата.

— Марта, струва ми се... — каза професорът, но не довърши фразата и се усмихна.

— Кажете, мисис Хъмбърт, мистър Лърнър имал ли е някакви отношения с Валерия?

— Лърнър ли? Защо Лърнър? — подозрително попита тя.

— Опитвам се да си представя общата картина.

— Стигат й двама. И тях не заслужаваше. Да тича подир един и да вижда как й се облизва друг — това е предостатъчно за такава особа, каквато беше тая Бас.

— Марта...

— Престани да ми затваряш устата, Хю! На стари години ставаш просто непоносим! Не ми даваш да кажа буквално нито дума, а аз не съм безсловесно животно. Никога не се намесвам в чужди разговори, както ти си позволяваш понякога, но всичко има граници, скъпи. Стана ли ти по-добре?

— О, да, да — изпъшка професорът и затвори очи.

— С него винаги е така — въздъхна мисис Хъмбърт. — Щом започне някакъв неприятен разговор, веднага се възбужда, започва да се нервира, а в никакъв случай не бива да се нервира. Има слабо сърце...

— Благодаря ви, мисис Хъмбърт. Много ми помогнахте. Картината, която нарисувахте, е много жива... — каза лейтенантът, като ставаше.

— Виждаш ли, скъпи! — Бабицката нададе остър тържествуващ вик. — А ти казваш, че нищо не разбирам...

На професора няма да му е трудно да умре, помисли си Милич, като излизаше от котеджа на Хъмбърт. За да се отървеш от такава съпруга, има смисъл дори да умреш. Сега е ясно защо е станал астроном. Сигурно се е надявал, че поне в космоса ще може да си почине от нея. Но ако се съди по маниерите й, тя седи до него в обсерваторията и му казва накъде да насочи телескопа: „Хю, недей да говориш глупости, това е алфа на Центавър. Бета на Центавър съвсем

не е там, където гледаш. И стига си спорил, скъпи. Недей да ми затваряш устата. Това не е твоят космос, а нашият космос.“

Господи, въздъхна Милич, а може би е станал знаменит учен тъкмо защото тя във всичко му е възразявала? И ще издигнат паметник и на двамата. Бронзовият Хъмбърт ще седи, запушил ушите си с пръсти, а тя ще стои срещу него, завинаги отворила уста и с ръце на кръста...

... Той влезе в котеджа на Бюгъл. Физиологът го чакаше.

— На какво дължа толкова ранното ви посещение? — попита той.

— Няколко въпроса, мистър Бюгъл.

— Моля, моля, драги лейтенанте, изцяло съм на вашите услуги.

Гладко избръснатото лице на физиолога беше розово, розово блестеше и плешивата му глава, дори брадавицата на брадичката му беше розова. Ирония на съдбата, усмихна се на ума си Милич: цял живот да воюва срещу червените, а самият той да бъде розов. Впрочем скоро цветът на лицето му трябва леко да се промени.

— Мистър Бюгъл, чувах да казват, че сте страстен рибар.

— Страстен май е преувеличение, но сякаш не много голямо. — Бюгъл въпросително се усмихна, като чакаше следващия въпрос.

— А къде ходите за риба?

— Къде ли? Всъщност тук няма избор. На езерото. С блесна. От лодка или от брега. По това време на годината, когато рибата отива надълбоко и заспива, може да се лови само с блесна. Хищникът винаги е активен.

— С удоволствие бих дошъл с вас някой път.

— Ще се радвам. Имам въдици, дори резервни гумени ботуши.

— А как се обличате? Все пак студено е...

— Топло е, драги лейтенанте, уверявам ви. Обличам дебел пуловер, найлоново яке и се чувствавам великолепно дори при най-острия вятър. Важно е само якето да бъде от плътна материя.

— Може ли да видя вашето?

— Разбира се.

Емери Бюгъл излезе от стаята, а Милич си помисли, че събеседникът му се държи великолепно. Какво да се прави, отдавна вече бе стигнал до извода, че престъплението е една от малкото

области на човешката дейност, в които аматьорите понякога могат да дадат сто точки аванс на професионалистите.

Той чу скърцане от отваряне и затваряне на врати, глухо тропане. Реализъм от най-висока класа. Актьор. Талант. Разбира се, физиологът е сигурен, че никому няма да дойде наум да търси в гората найлоновото яке, но с нищо не дава да се разбере, че е смутен.

— Чудно нещо! — измърмори физиологът, като влизаше в стаята. — Нямам представа къде може да е...

— Якето ли?

— Да. Много добре си спомням, че беше в гардероба. А и няма къде другаде да бъде.

— И все пак, мистър Бюгъл?

Физиологът стаи дъх и погледна лейтенанта:

— Какво значи всичко това?

— Кое?

— Целият тоя разговор. Започнахте от риболова, та специално да минете към якето. Така ли е?

— Точно така.

— И знаехте, че якето не е у мене?

— Знаех.

— Откъде?

— Защото е у мене.

— У вас ли?

— Да. Ето го. — Лейтенантът разгърна вестника и показва якето. — Вашето ли е?

— Вие... сте ми го взели? — Лицето на физиолога от розово стана червено и той бавно поглади с длан голата си глава. Може би се успокояваше, а може би се настройваше за бой. Нападението винаги е най-добрата защита.

— Какво говорите, мистър Бюгъл... Откъде-накъде?

— Тогава защо е у вас?

— Намерих го.

— Така ли?

— Да, в горичката отвъд стобора. На двадесет крачки от откъртената дъска. За съжаление левият ръкав е скъсан. В дупката на стобора един пирон стърчи на такова място, че просто е невъзможно да не се закачиш на него.

— Слушайте, лейтенанте, какво значи всичко това? Що за детективски номера? Каква гора, каква дупка, какъв пирон? Та това са безсмислици, празни приказки, глупави шеги.

Милич театрално въздъхна и разпери ръце:

— Щях да се радвам, ако е така. То се знае, жалко за якето, но всичко се усложнява малко от две подробности. Първо, тая нощ в апартамента си е била убита Валерия Бас... — Лейтенантът направи пауза и гледаше как Бюгъл с трепереща ръка отново поглади плешивата си глава. — И, второ, прислужницата на мис Бас е видяла якето ви на закачалката в антрето.

— Я стига! — викна физиологът. — Какви са тия глупости? Кой от двамата ни се е побъркал — аз или вие?

— Страхувам се, че...

— Щуротии, фантасмагории! Разбира се, че ми е жал за мис Бас, но сега съм принуден да говоря за себе си. И ви заявявам най-официално, че никога — разбирате ли, никога! — не съм бил у мис Бас. Нито тази нощ, нито друга, никога! — Физиологът млъкна, смръщи чело. — Питайте пазача. Той положително ще потвърди, че миналата нощ не съм ходил никъде.

— Положително. Вече говорих с него.

— Виждате ли...

— Казах ви, че съм намерил якето близо до една дупка в стобора. През нея спокойно сте могли да излезете от територията на Лейквю, при това нито една жива душа нямаше да ви забележи. Да извървите половин миля до шосето, да спрете някоя кола, която отива в същата посока... А после да се върнете по същия начин, като за всеки случай хвърлите якето, чийто ръкав сте съдрали...

— Нищо не съм съдирал...

— Говоря хипотетически, мистър Бюгъл. Засега в нищо не ви обвинявам. Макар че...

— А вие знаете ли, мистър Милич, че аз не заключавам моя котедж? Няма какво да крия. И няма какво да ми откраднат. Кой би могъл да попречи на някого да влезе в моята къщичка, да вземе якето, да отиде при мис Бас, да я убие и да се върне? Точно така, както го разказахте. С едно малко изключение: в якето не съм бил аз. Кълна ви се, че не лъжа! Това е типична инсценировка. Дяволско хрумване. О, аз отдавна вече стоя на пътя им...

— На чий път, мистър Бюгъл?

— На всички тях. — Физиологът направи широк жест с ръка. — На всички, които бързат да разрушат нашата страна, да унищожат нашите ценности, да стъпчат нашите идеали. Критика? Те наричат това критика, а аз го наричам подземен тунел. Подкопават всичко. Копаят, та в нужния момент да сложат в тунела бомба и да хвърлят всичко във въздуха. Червените профсъюзи и либералите интелектуалци са дяволски съюз...

— Мистър Бюгъл, вече сте ми разказвали за възгледите си...

— Това не са възгледи! — викна Бюгъл, скочи и се послуша за миг, сякаш искаше да се убеди, че подземният тунел още не е стигнал до него. — Това не са просто възгледи! Казвали са ми — и то неведнъж, — че пре-уве-ли-чавам. А аз отвърщам: не. Опасността не може да се преувеличи. — Бюгъл заговорнически сниши глас и зашепна: — Те са навсякъде, повярвайте ми. Това е дяволски съюз, дяволски съюз.

— Не виждам...

— Сега са се добрали до мене. Когато загина нещастната мис Карадос, все още се съмнявах. Емери, казвах си аз, не бързай с изводите. Не се превръщай в параноик. Може би убийството не е насочено срещу тебе. Но още тогава знаех дълбоко в себе си, че това е заговор срещу мене.

— Откъде сте знаели?

— О, и зъбите им познавам! Никога не съм криел възгледите си, винаги смело съм ги изказвал, колкото и да ми се смееха, колкото и да ме сочеха с пръст: изкопаемо, неандерталец, пещерен човек. От самото начало бях против всякакви контакти. Казвах ми: глупаво е! А аз отвърщах: това е инстинкт за самосъхранение. Казвах ми: чакайте, Бюгъл, какво общо има между земната социалистическа страна и непознатата планета, на която няма смърт, където всички същества са свързани в някакъв общ съюз? А аз отвърщах, че подробностите не са важни, важна е идеята. А тия идеи са враждебни на нашето общество. Това е пагубната идея на колективизма срещу идеята на индивидуализма. Не е важно в каква форма е облечена тая идея — дали ще е планетата на Лина Карадос, или нещо друго. Важното е, че се противопоставя на нашата идея. Колективът срещу индивидуализма. А аз не искам да живея така, не искам да живея за някого и за нещо.

Искам сам да решавам как да живея и за какво да живея. Не, драги лейтенанте, идеята на колективизма не е за мене! Дори ако не е активно враждебна. Тя е враждебна още със самото си съществуване.

И аз им пречех. Непрекъснато им говорех за това. И те убиха Лина Карадос, та подозренията да паднат върху мене. Да не мислите, че съм забравил въпросите, които ми задавахте тогава? Но излязохте порядъчен човек. Разбрах го, когато ме слушахте и не се смеехте. Той не се смее, казах си аз. Можеш да не се тревожиш, Емери. И не се тревожех. Виждах, че полицията е на моя страна. Какво щастие, че все още не са успели да привлекат и полицията на своя страна! Профсъюзите и университетите, търговските палати и правителствените чиновници — навсякъде имат свои хора, навсякъде пропагандират и превъзнасят идеята за контакти.

А сега Валерия Бас! О, какви коварни инсценировки! Да довършат Емери Бюгъл, да премахнат човека, който стои на пътя им... — Бюгъл със сила прокара ръка по темето си, като изстискваше от главата последните мисли. Той изведнъж се успокои и погледна Милич: — Да допуснем за миг, че съм бил аз. Че аз съм убил горката Валерия Бас. Да допуснем, че съм се досетил, че прислужницата е видяла якето ми и съм решил да се отърва от него. Нима щях да го захвърля край дупката в стобора?

— Якето беше покрито с листа — неуверено каза лейтенантът.

— Но сте го намерили? Какво ми е пречело да отида не на двадесет крачки от дупката, както казвате вие, а на хиляда? Щяхте ли да го намерите тогава? Или да го зароя в земята.

— Не сте имали лопата.

— Вярно. Но можех да намеря някоя дупка...

— Не забравяйте, че сте се връщали през нощта, в пълен мрак, и сте осветявали пътя си с джобно фенерче.

— Е, май имате право. Те са умни. Пресмятат всяка своя стъпка. Искат да компрометират не само мене, но и всички, които мислят като мене. Нямам какво повече да ви кажа, мистър Милич.

— Кажете, мистър Бюгъл, Валерия харесваше ли ви?

Бюгъл внимателно погледна лейтенанта в очите, помисли малко и каза:

— Мисля, че вече сте говорили с другите. И те са успели да ви надърнкат какво ли не, особено тая побъркана бабичка...

— Имате предвид мисис Хъмбърт?

— Да. Тя не може да ми прости, че се осмелих да възразявам на старата й, изкуфяла мумия...

— Не бих искал...

— Да, мис Бас ми харесваше. Както човек на моята възраст може да харесва една млада жена. Не криех симпатиите си.

— А знаехте ли, че мис Бас... хм... дарява с вниманието си мистър Колби?

— Не можех да я разбера. Какво беше намерила в тоя лицемер? Тихия глас, мазното му държание... Или жълтите нашивки? — тъжно се усмихна Бюгъл. — Тия синтове също подриват устоите. По свой начин, но ги подриват. Може би си мислят, че носят нова религия, но най-добрата нова религия винаги е по-калпава от най-лошата стара. Както и най-добрата нова идея винаги е по-калпава от най-лошата стара. В смяната винаги се крие опасност. Промяната винаги носи заплаха...

— Извинявайте, че ви прекъсвам, мистър Бюгъл. Знаехте ли, че Колби е решил да се ожени за Валерия Бас?

— Колби ли? Хм, не мислех, че един синт ще има достатъчно мозък, за да оцени такава жена.

— Не е ли приказвал с вас за мис Бас?

— Не. Почти не разговаряхме с него. Изобщо тук не разговарях почти с никого. Странна сбирщина. Като се започне от това бърбиво джудже Лърнър и се свърши с мумията Хъмбърт и неговата побъркана бабичка.

— Разбира се, нямате никакво алиби?

— Имате предвид миналата нощ ли?

— Да.

— Страхувам се, че нямам. Гледах телевизия до към единадесет. После почетох малко и заспах. Почти през целия ден бях в котеджа. Нали знаете, че сега изобщо сме в странно положение. След смъртта на Лина Карадос и след като Чернов загуби способността си за контакти, фактически няма какво да правим. Но Хъмбърт не иска да ни освободи. Все се надява, че контактът изведнъж ще се възстанови. Фондът на Капър дава пари — и си стоим тук, пазим Лейквю.

— Благодаря ви, мистър Бюгъл. Довиждане.

XI ГЛАВА

Лейтенантът излезе навън. В клоните на дърветата бавно плуваха облаци мъгла. Точно над тях, на едно борово клонче, стоеше сивокафява катеричка. Тя с любопитство впери в лейтенанта мънистата на очите си, обърна се и с неестествена лекота изтича по клончето, като леко го разклащаше със собствената си тежест.

В главата на Милич бавно се въртяха две колела. Въртяха се в различни посоки. На едното пишеше „Колби“, на другото — „Бюгъл“. Милич се спря и притвори очи, за да не загуби равновесие. Проклети да са тия учени мъже, тия майстори на лъжата, коварството и пресметливостта!

Следващият беше Клифорд Кулик, висок изнежен блондин със забавени реакции.

— Мистър Кулик — каза лейтенантът, — тая нощ асистентката ви Валерия Бас е била убита в своето жилище.

Психологът внимателно огледа ноктите си и по всяка вероятност остана доволен от тях, защото премина към яката на светлосинята риза и тъмnochервената вратовръзка — провери ги, оправя ги и чак тогава вдигна очи към Милич. Нима това е единствената му реакция, след като е научил за смъртта на човек — да провери как е завързана вратовръзката, помисли си лейтенантът.

— С ваше разрешение — въздъхна лейтенантът — бих искал да ви задам няколко въпроса.

Професор Кулик отново се консултира с ноктите си, както изглежда, получи съгласието им и мълчаливо кимна.

— Вие сте психолог, нали, професоре? — попита Милич.

— Да — каза Кулик и лейтенантът с облекчение си помисли, че професорът не е глухоням и няма да разговарят само с пръсти.

— И като психолог умеете да наблюдавате човешките реакции в различни ситуации?

Сега професорът обърна внимание на безукорно лъснатите си обувки. Внимателно и критично ги огледа, като поклати отначало единия крак от коляното надолу, после другия, и кимна.

— Да.

— Прекрасно. Мис Бас е била ваша помощничка. В какво настроение беше напоследък?

— По начало мис Бас имаше тежичък характер — с равен глас каза психологът. — Беше твърде мрачен и нервен човек, въпреки че тия качества не даваха непосредствено отражение върху работата ѝ. Беше превъзходен работник. При интровертите това е твърде често явление. Питате ме за настроението ѝ напоследък?

— Да, професоре. Особено през последните дни.

— Струва ми се, че беше дори още по-мрачна, неприказлива и нервна.

— В какво се проявяваше това?

Професорът отново се върна към ноктите. Божичко, помисли си Милич, нима винаги е толкова бавен?

— Кисел, недоволен израз на лицето. Ниско равнище на общителност. Единствените двама души, с които се стремеше да общува, бяха мистър Колби и мис Карадос. Възможно е състоянието ѝ напоследък да е свързано с гибелта на мис Карадос.

— Казвате, че е общувала с Лина Карадос?

— Да, често ги виждах заедно. Те бяха единствените жени в Лейквю, ако не смятаме мисис Хъмбърт.

— А как се държеше Лина към вашата помощничка?

— Мис Карадос беше пълна нейна противоположност. Екстраверт от сангвиничен тип. Тя беше типичен сангвиник — лек, приветлив характер, склонност към общуване. Доколкото можех да забележа, между двете съществуваха най-топли отношения.

— А след смъртта на мис Карадос, както казвате, Валерия Бас се е стремяла да поддържа отношения само с Ян Колби?

— Да, такова впечатление имам.

— Вашата помощничка изглеждаше ли щастлива през последните дни?

Професорът най-после се откъсна от ноктите си и погледна лейтенанта:

— Щастлива ли?

— Аха.

— Не.

— Правеше ли ви впечатление на жена, която се омъжва за любим човек?

— По-скоро обратното.

— Какво значи „обратното“?

— Бих казал, че правеше впечатление на жена, която няма нищо против да се омъжи, но е разочарована от липсата на ентусиазъм у своя избранник.

— Имате предвид Ян Колби?

— Възможно е.

— Какво значи „възможно е“?

— Разбирате ли, мистър Милич, не съм се занимавал с психологическо изследване на мис Бас и мистър Колби. Точно обратното. Вие сте полицаи. Задавате ми въпроси, чиито отговори могат да имат значение за следствието, затова се мъча да бъда точен. Разбирате ли ме?

— Напълно. И повярвайте ми, ценя вашия стремеж към точност. Кажете, ако бяхте научили, че мис Бас е получила предложение за женитба от Ян Колби, щяхте ли да се учудите?

— Щях да си помисля, че за влюбен годеник мистър Колби се държи, да речем, малко странно...

— В какъв смисъл?

— На няколко пъти дори забелязах, че се мъчи да отбягва мис Бас.

— Сигурен ли сте в това?

— С такова впечатление останах.

— Значи мистър Колби не е приличал на влюбен?

— Страхувам се, че не е. Освен ако любовта му не се е проявявала по оня странен начин, за който вече споменах.

— А може би мистър Колби просто е болезнено стеснителен човек?

— Не мисля. По-скоро бих казал обратното.

— Сиреч?

— Никакви следи от стеснителност. Умение да се държи. Умение свободно и точно да изразява публично мислите си. Никакви комплекси и инхибиции, които да бият на очи.

— А не може ли любовната стеснителност на мистър Колби да се обясни с неговата религия? Може би синтовете...

— Не мисля. Доколкото знам, отношението на Християнската синтетическа църква към брака е традиционно. А що се отнася до емоционалния портрет на типичния синт, Ердстрьом и Куча подробно са изследвали този въпрос...

— Извинявайте, мистър Кулик, мисля, че трудовете на Ердстрьом и Куча не ме интересуват. Напълно достатъчно ми е вашето мнение.

— Но аз не съм специалист по психология на религията.

— Не ме интересуват такива подробности. Да направим равносметка. Снощи, след като се е върнала у дома, мис Бас е казала на своята прислужница, че ще се омъжи. Според думите на прислужницата била е много оживена, весела, благодушна. Казала й, че ще се омъжи и че годеникът й е синт. Ако се съди по поведението на Ян Колби и на Валерия Бас, това е неочаквано за вас?

— Мисля, че не само за мене, но и за самите тях.

— Кажете, професоре, като психолог можете ли да си представите някакъв фактор, някаква ситуация, която изведнъж, в един миг да промени всичко и да накара мистър Колби да направи предложение за женитба на вашата помощничка?

— Само хипотетически. Повтарям, само хипотетически. Внезапното решение е можело да бъде предизвикано от някакъв важен допълнителен фактор.

— Сиреч?

— Е, да допуснем, годеникът изведнъж научава, че избраницата му трябва да получи голямо наследство. Или нещо от този род.

— Благодаря ви. Засега сякаш това е всичко, което исках да ви питам.

Допълнителен фактор, помисли си лейтенантът, докато се отправяше към котеджа на Ян Колби. Умно.

... Синтът посрещна Милич като стар познат:

— Закусихте ли? Може би поне чашка кафе?

— Благодаря. Никой нищо ли не ви е казвал тая сутрин? Професор Хъмбърт? Или съпругата му?

Теологът внимателно погледна лейтенанта. Ръката с кафеника замръзна неподвижно.

— Не. Какво има? Нима пак...

— Страхувам се, че да...

Колби бавно остави кафеника на масата:

— Кажете, не ме измъчвайте...

— Валерия Бас...

— Валерия? — недоверчиво попита синтът. — Какво искате да кажете?

— Тая нощ е била убита в жилището си в Шервуд. Убиецът е строшил черепа ѝ с тежката машина за камина.

Колби впери в лейтенанта невиждащите си очи и изведнъж бързо зашепна:

— Не, не, боже прави и милосърдни, направи така, че да не е вярно! — Шепотът беше страстен и трепетен. — Не може да е вярно... Не може! Нали снощи бяхме заедно. Приказвах с нея.

— За какво? — попита лейтенантът.

Колби вдигна към него невиждащите си очи, с мъка фокусира зениците.

— За какво ли? Направих ѝ предложение за женитба. Помолих я да стане моя жена.

„Не току-тъй е пяла в банята — помисли си Милич. — Бабата не ме е излъгала. Наистина ѝ е направил предложение за женитба.“

— На кого е могла да пречи? — дрезгаво попита Колби. — На кого? Може би е грабеж?

— Страхувам се, че не е. От апартамента не е изчезнало нищо... Мистър Колби, разберете ме правилно. Аз съм полицаи, който води следствие. Нямам право на емоции. Трябва да ви задам няколко въпроса. Разбирам какво е състоянието ви. Ако не можете да отговорите сега, ще дойда по-късно.

— Аз съм синт от трети ранг. Мога да владее чувствата си. Не мислете за мене, не обръщайте внимание на състоянието ми. — Ян Колби бавно изпусна въздуха от дробовете си и също така бавно си пое дъх. — Питайте, каквото искате, мистър Милич. Само се моля на бога отговорите ми да ви приближат поне с милиметър до залавянето на престъпника. Ама че нещастно място, ама че нещастен проект! Лина Карадос, сега горката Валерия... — Колби мъчително се опита да поеме въздух; адамовата му ябълка конвулсивно потрепна.

— Благодаря ви, ценя вашето мъжество. Кажете, отдавна ли ухажвахте мис Бас?

Синтът хвърли бърз поглед към полицаия. И веднага, за да заглади впечатлението на напрегнатост, прокара ръка по челото си.

— Как се развиваха отношенията ви?

— Не разбирам, мистър Милич...

— Нали предварително ви се извиних. Това е чиста формалност. В края на краищата работата на полицейския детектив се свежда до безкрайни въпроси, едни от които са безсмислени, а другите — неприятни.

— Е, добре — сви рамене синтът, — щом настоявате... Валерия имаше сложен характер. Беше избухлива и подозрителна. Но в същото време беше учудващо целенасочен и непосредствен човек. Бързо разбрах, че е необикновена жена. Можеше да бъде нежна и очарователна. Животът неведнъж я е ранявал и тя си беше изработила защитни реакции. Беше си сложила ризница и шлем. И за обикновения поглед изглеждаше сурова и груба. Но пред оня, който я разбираше, който я виждаше без доспехите, се разкриваше трепетна душа, жадна

за нежност и любов. На мене ми провървя, мистър Милич, веднага разбрах истинската същност на нейната натура...

— Кажете, мистър Колби, как ще обясните впечатлението, което се е създало у някои обитатели на Лейквю, че понякога сте избягвали нейната компания?

— Избягвал съм нейната компания? Боже прави, през какви филтри от злоба могат да гледат понякога хората! Избягвал съм я! — театрално извика синтът. — Аз не преставах да се ровя в душата си, измъчван от съмнения, а на тях им се е струвало, че я избягвам!

— От съмнения ли?

— Питам се дали ще мога да съчетая своето призвание и служенето на нашия отец Исус Христос с любовта си към Валерия. И когато разбрах, че в сърцето ми ще има място и за вярата, и за любовта, направих ѝ предложение за женитба. Не се помнех от радост, когато се разделихме. Вие сте млад човек. Не знаете какво е да обикнеш на моите години. Като Сара, жената на Аврам, която вече не вярвала, че ще може да роди, и въпреки това родила Исак, така и аз, отдавна примирен с безплодието на моята душа, отдал цялата си любов на нашия господ, изведнъж почувствувах как в сърцето ми цъфти любов към тая жена... — Синтът закри лицето си с ръце, въздъхна на пресекулки и каза: — Извинявайте... Горката, горката Валерия!...

* * *

— И тъй, братко Джим, сега ще трябва вие да отговаряте на въпросите ми. Сядайте в креслото, налейте си кафе, ако искате, а аз с ваше разрешение ще заема хоризонтално положение. Всички важни събития в живота на човека стават, когато лежи — от раждането до смъртта му.

Потър мълчаливо се отпусна в креслото, въздъхна като обречен и извади цигара.

— Е, добре, братко Джим, днес ви предстои да бъдете опора на здравия разум...

— Пак започвате...

— Господи, вече и от такива неща ли се обиждате, братко Джим? Зарязвайте тогава своята професия.

— Веднъж вече ми дадохте такъв съвет — мрачно измърмори Потър.

— Още по-добре. И тъй, каквото и да дрънка нашият преподобен Ян Колби, отношението му към Валерия Бас съвсем не е било от най-добрите. А тя, напротив, мъчела се е да привлече вниманието му.

— Жените са вулгарни — въздъхна сержантът, — по-лоши са от мъжете...

— Много умна мисъл, братко Джим, но сега нашата цел не е да хулим жените. Може да се смята за факт, че Ян Колби изведнъж — подчертавам: изведнъж — й прави предложение, за каквото тя, както изглежда, е мечтаела. Въпросът е защо? Ученият психолог професор Кулик, който толкова много обича да разглежда ноктите си, казва, че такава внезапна промяна е могла да стане под влияние на някаква нова информация, получена от неотстъпчивия дотогава годеник. Например той научава, че избраницата му е получила голямо наследство.

— За такова нещо няма нужда да си психолог.

— Правилно, братко Джим. Няма нужда. Защото мисълта е банална. Но основата ѝ е вярна. Да формулираме нещата така: какво е можел да научи Колби? Какво го е накарало да направи предложението? Не знаем. От кого е можел да го научи? Преди всичко от самата Валерия, защото вчера Ян Колби не е излизал от Лейквю.

— Мистър Милич, защо не ме освободите?

— Хенри, нали се бяхме разбрали?

— Не, мистър Милич. От мене нямате никаква полза. Не мога да си играя така с думите. Да ги въртя насам-натам — и все без полза. Ако е да се върши нещо — да. Но само да разклащам въздуха... извинявайте, ама... не е за мене работа.

— Умно. Умно. Хитър сте като лисица, братко Джим, защото наистина преливаме от пусто в празно. Но може и да прелеем нещо. Зависи какво ще загребем. Ах, братко Джим, ако знаехте колко са ми омръзнали и на мене тия разговори с местните идиоти! Може би са специалисти в своята област, не мога да съдя, но като хора са истински паноптикум...

— Какво?

— Цирк. И вода безкрайни разговори с тия особи. Трябва да пресявам през ситото на мозъка си техните мании и фобии...

— Какво?

— Омраза. Завист и ревност. Клевета и лъжа. Много по-приятно и по-лесно е да препускаш на буен мустанг с пищови в ръце и да стреляш в галоп по похитителя на съкровището. Но, уви, братко Джим, и да са останали мустанги, те са в телевизионните студии, а там се оправят и без нас. Затова въоръжете се с търпение, макар и мъничко, и нека пак поемам из гъсталаците на логиката. И тъй, какво е могла да каже Валерия Бас на Ян Колби? Знаела е нещо, което е накарало синта да се обърне на сто и осемдесет градуса, но какво? Преди да кажете „откъде да знам“, помислете за това, че Лина Карадос се е отнасяла добре към Бас и е била общителен човек.

— Е, и какво?

— О, не, братко Джим, така няма да я бъде. Мислете, дявол да го вземе! Разбира се, не сте свикнали да правите това, но поне се старайте! Какво е знаела Лина Карадос? Нали помните какво ни разказа вашият любимец Абрахам Лърнър.

— Шифърът за сейфа?

— Браво, братко Джим! Да запомним това. И тъй, Лина Карадос е знаела шифъра. Тя е общително, весело момиче. И сигурно обича да бърбори и да се хвали. Може ли да разкаже на Валерия Бас как е поразила професор Хъмбърт? Вие, братко Джим, сте олицетворение на здравия разум, адвокат на дявола. Може ли, или не може? Това е много важен въпрос. Толкова важен, че от него зависи какво ще загребем от пустото, за да го прелеем в празното — вода или убиеца на Лина Карадос и Валерия Бас.

— Мислите, че един и същ...

— Не се отвличайте, братко Джим. Да или не?

— Да — каза Потър. Той се беше надигнал и сега седеше на самия крайчец на креслото, сякаш бе готов всеки миг да скочи и да побегне. — Разбира се, че е можела.

— Правилно, сержант. И аз мисля така. Лина е можела да каже със смях: „Знаете ли как учудих днес професор Хъмбърт?“ — „Не, Лина, какво е станало?“ И заляна в оня смях, за който толкова много сме слушали, Лина й разказва как е научила шифъра.

— И Валерия Бас е разказала това на Ян Колби? — недоверчиво попита Потър, като гасеше цигарата си в пепелника.

— Да, братко Джим — почти извика лейтенантът. — Просто е трябвало да му разкаже! Логика на човек, който е влюбен и се опитва

на всяка цена да заинтересува обекта на своята любов.

— Значи... — нерешително измънка Потър.

— Точно така. Това значи, че преподобният Ян Колби е бил петият човек, който е знаел цифрите на шифъра. Лина е мъртва. Хъмбърт автоматически отпада. За ваше голямо съжаление Лърнър, изглежда, също не е държал изпит за ролята на убиец. Остават Валерия Бас и Ян Колби. По-точно — синтът от трети ранг Ян Колби.

— Излиза, че той е хвърлил във въздуха колата?

— Така излиза.

Сержантът със съмнение поклати глава:

— С каква цел?

— Нека засега отложим обяснението. Само за няколко минути. Да приемем, че е имал подбудителен мотив. Сега не е толкова важно какъв. Той хвърля във въздуха колата. При това убийството е обмислено до най-малки подробности, така че ние с вас няма за какво да се хванем. Валерия Бас също не е глупачка. Постепенно започва да разбира същото, което разбираме и ние. И в даден момент напомня на Ян Колби, че не е забравила кой му е съобщил шифъра. Какво да направи Колби? Той я успокоява с единственото ефикасно оръжие, с което разполага: обяснява ѝ се в любов и ѝ прави предложение за женитба. Времето е спечелено. Сега остава да се отърве от човека, който винаги ще бъде за него като дамоклев меч. А нашият приятел Колби не е искал съпругата му постоянно да държи в ръцете си меч. Изобщо не е искал да има съпруга, още по-малко съпруга с дамоклев меч. Останалото вече е въпрос на техника. Да влезе в отключения котедж на Бюгъл, докато той е бил в централната сграда, е работа за няколко секунди.

— А откъде е знаел, че ще намери там якето?

— Ах, братко, Джим, трябва да сте по-внимателен. Като разказваше как Бюгъл е отивал на риболов, старият Колела спомена, че с него е бил Колби.

— Значи искал е подозренията ни да паднат върху Бюгъл?

— Безспорно. Обадил се е по телефона на Валерия, че трябва да я види за малко. Валерия е на седмото небе от щастие... И как не, най-после се е появил трети мъж. Човек, когото обича. Интересен човек. По-възрастен от нея, но не чак толкова, че да е смешно или скандално. Синт от трети ранг. Тя е щастлива, от изблик на чувства дори целува

страшната си бабушкера, пее в банята. За всеки случай Колби моли прислужницата да бъде изпратена в леглото: при неговото положение, докато още не е неин съпруг... И така нататък. „Ах, ти, глупачето ми — навярно чурулика тя по телефона. — Ами, разбира се, ела. Колко си смешен. Никой, никой няма да те види, не се тревожи.“ Нашият кротък, добър синт облича якето на Бюгъл, промъква се през дупката в стобора. Не съм сигурен, но мисля, че вече го е чакала кола, изпратена от Стипклиф...

— Е, това е вече прекалено!

— Прекалено? Не мисля, братко Джим. Тъкмо напротив. В Стипклиф са знаели кой е вдигнал във въздуха колата на Лина Карадос.

— Ами!

— Ето че стигаме до въпроса, защо Ян Колби е вдигнал във въздуха колата и е откраднал всички документи за Контakta с извънземната цивилизация. Аз го попитах какво мисли за Контakta. Той не ми отговори, като каза, че определена позиция по такъв сложен въпрос трябва да си изработи църквата. Не мога да се закълна точно какво мислят по този повод отците от Християнската синтетическа църква, но мога да си представя. Мога да си представя, че самият Контакт и сънищата на Лина са им отвратителни.

— Защо?

— Защото не оставят място за бога. От всеобщ творец бог се превръща в местен надзирател, защото на планетата на Лина няма бог. И ония забавни същества, които са й се явили насън, прекрасно минават без него. Толкова добре, че в сравнение с тяхното общество ние изглеждаме като сган от злодеи...

— Но свещенослужител да извърши престъпление...

— Ах, братко Джим, не искам да бъда банален, но безброй милиони човешки същества са били погубени за прослава на бога! От кръстоносните походи до кладите на инквизицията, от конквистадорите до армейските капелани, благославящи летците и бомбардировачите... Впрочем за да извършиш убийство, е много полезно да си сигурен, че не си злодей, а само изпълнител на висша воля. А бог е добър тъкмо с това, че те избавя от съмненията.

— Все пак не ви разбирам — измърмори Потър и зиморничаво настръхна. — Как говорите за вярата... Казвахте, че сте расли в религиозно семейство...

— Религиозните семейства, братко Джим, са най-ефикасните разсадници на неверие. Но нека да не се отвлечаме. С вас възпроизведохме схемата на две престъпления. Какво сме пропуснали? Без значение дали пропуснатите звена ще укрепят схемата, или ще я сринат като стара сграда.

— Кой е бил човекът, който е купил в Стипклиф четирите линии?

— Браво, братко Джим! Виждам, че преливането от пусто в празно започва да ви харесва. И вече сте седнали така, че да ви е удобно да преливате. Тъкмо заради това човечец смятам, че поне Енок Бъртън от седалището на ХСЦ в Стипклиф е знаел и е помагал на Колби. И, разбира се, в чантата, с която е идвал в Лейквю, не е имало ценни книжа. В нея е донесъл дреболийките, от които дори ученик лесно ще направи бомбичка. Разбира се, че можете да кажете: а защо е трябвало да идва? Нали и Колби е можел да отиде в Стипклиф? Можел е. И сигурно е ходил. Още повече, че идването на Бъртън съвсем не е улика. Ние изобщо нямаме улики. Имаме само отлична теория. Изящна, обясняваща всички събития, компактна, без вътрешни противоречия. Единственото, което ѝ липсва, са доказателствата. Нито едно живо същество няма да издаде заповед за арестуването на Колби, колкото и да го съблазняваме с нашите теории. Трябват ни улики.

Сержант Потър въздъхна шумно и печално. Оживлението, припламнало у него за известно време, угасна. Той безнадеждно се почеса по тила, но нищо не можа да изчеше и млъкна.

— Имате ли идеи, сержант? — попита лейтенантът. — Знам, че по щат не се полага сержантите да имат идеи, но все пак?

— Ако всичко е така, както казвате, наистина са работили майсторски. Ян Колби дори може тихичко да си признае всичко пред нас, а после да откаже пред съда.

— Значи, братко Джим, няма улики?

— Няма.

— Чудесно. Щом няма, ще ги създадем.

— Какво сте намислили? Не, по-добре не ме забърквайте в това... Може би там, в Шервуд, стават такива неща, но не и тук, при нас... О, не, мистър Милич...

— Хенри, Хенри, братко Джим!

— Срещу закона аз...

— Пази боже, какво говорите? Да не мислите, че имам намерение да скалъпя фалшиви улики? Е, фалшивите улики са по-добри от истинските, защото се правят по поръчка, но и аз не ги обичам, братко Джим.

— Тогава за какво говорите?

— Трябва да накараме синта да сгреши. Нека сгреши и ни даде необходимите доказателства за вината си.

— А как ще го накарате да сгреши? Ще го помолите ли?

— Браво, братко Джим, вие откривате за себе си иронията. Дори и да не напреднете в службата, духовно вече сте се обогатили.

— Пак ми се подигравате! Отначало...

— Отначало не се познавахме достатъчно добре. За да се подиграваш, трябва да познаваш добре своята жертва. Трябва дори да я обичаш. Но стига евтини парадокси...

— Какво?

— Парадокси! — извика лейтенантът. — Още днес ще ви подаря тълковен речник и ще започнете да го прелиствате, преди да заспите.

— Имам си речник — обиден отвърна сержантът. — И вече доста съм го омазал, откакто се запознах с вас.

— Хм... Добре. Да се върнем към уликите. Съвсем забравихме русите. Тоя млад човек, ако не греша, Чернов, е притежавал същите способности като Лина Карадос. Имам предвид не само сънищата, но и умението да четете чуждите мисли.

— Е, и какво?

— Помислих си, че ако го придумаме да участва в една малка инсценировка...

— Как тъй?

— Нека в действителност дарбата му да не се е възвърнала, но нали можем да представим нещата така, сякаш отново е започнал да четете чуждите мисли. Възможно ли е?

— Сигурно.

— Колби ще научи това. И какво трябва да направи? Мислете, братко Джим. Ако отново свиете рамене, ще ви се разсърдя.

— Ще се уплаши...

— Безспорно.

— Ще се помъчи веднага да напусне Лейквю.

— Браво!

— Но ние ще можем да го спрем, като му кажем, че следствието още не е завършило.

— Сержант Потър, поздравявам ви, започвате да мислите. Макар че може би не трябва да ви поздравявам, а да ви изкажа съболезнованията си. Сега да минем по-нататък. Да допуснем, че Колби остане. Той нервничи. И изведнъж научава, да речем, че Чернов се кани на другия ден да отиде в Шервуд. Заедно с лейтенант Милич.

— Защо?

— Тая мисъл измъчва и него: защо? За кой ли път прехвърля в ума си всички подробности около двете убийства, разбърква всички факти и сече картите. Чернов може да чете чуждите мисли. И отива с Милич в Шервуд. Забележете, с Милич. Значи те знаят. Не може да се досети точно какви улики имаме и още повече се изнервя. Отива в Стипклиф. Сега в паника изпада и Енок Бъртън. Просто побеснява. И как не — това ще е страшен удар за младата разрастваща се църква. Трудно е човек дори да си представи последиците. И най-последващата синтова се поглежда в лицата и четат в очите си една и съща мисъл: Чернов трябва да изчезне. Но как? О, тук вече има за какво да се помисли конкретно. Щом Чернов и Милич отиват в Шервуд, значи ще ходят в полицейското управление. Иначе Чернов можеше да си избере по-интересна компания. А и самото общуване между руския учен и шервудския полицаи не е много обикновено нещо. Ерго?

— Какво?

— Ерго, казвам! На латински — „следователно“. Запомнете, братко Джим. Следователно трябва да бъдат унищожени, преди да стигнат в Шервуд. В нашия просветен век, век на прогреса това не е трудно да се направи. Моята кола им е известна. Някъде при излизането на шосето чакат една или две коли. В тях — добри момчета, които умеят да стрелят точно за слава на господ.

— Недейте светотатствува, моля ви! — Сержантът трепна и настръхна.

— Не светотатствувам, братко Джим. Констатирам факти и възможности. И тъй, точно стрелящите вярващи момчета с нерви, укрепнали от християнство, виждат сивичкия „джелектрик“. Два-три автоматни реда от близко разстояние — и вече могат да не се страхуват от двете човечета в колата. Доволни са точно стрелящите Христови братя, доволен е Ян Колби, усмихва се Енок Бъртън. На Християнската

синтетическа църква е осигурено светло бъдеще. Дори мистър Бюгъл е доволен: „Нали ви казвах, че контактите с русите няма да доведат до нищо добро“. — „Не той уби, а него го убиха.“ — „Е, знаете ли, това вече са подробности. Щом са го убили, значи имало е защо.“ Спокойно ще въздъхне и рошавият интелектуалец Абрахам Лърнър. Така щеше да бъде, ако инициативата беше тяхна. Но тя може да бъде и наша. В управлението има същите коли като моята. Само че с бронирани купета и прозорци. Колби няма да знае, че сме сменили колата. Тя ще бъде същата марка, със същия цвят, със същия номер. А отпред и отзад по шосето ще патрулират наши замаскирани коли. След като стрелят по нас, нападателите ще се опитат да избягат, но ще бъдат заловени. Следите ще водят към Енок Бъртън и Ян Колби.

— Хм... Толкова хубаво разказвате, че май изобщо няма нужда да се осъществява самата операция. Сега ли измислихте всичко?

— О, не — скромно се усмихна лейтенантът, — мислил съм го дни наред.

— Значи отдавна сте подозирали Колби?

— Да, братко Джим. Но детективът е като учен, какъвто и аз исках да стана едно време: има морално право на теория само когато събере достатъчно факти и е сигурен в правотата си. Защо въздишате толкова тежко, сержант?

— Всичко е... някак... ако пишехме криминален роман, съгласен съм. Но в живота...

— Искате да кажете, че в живота всичко може да не е така?

— Да...

— Прекрасно. Когато видим, че не е така, тогава ще мислим как е. Съгласен ли сте?

— Щом смятате така, ерго... — Сержантът смутен се изкикоти.

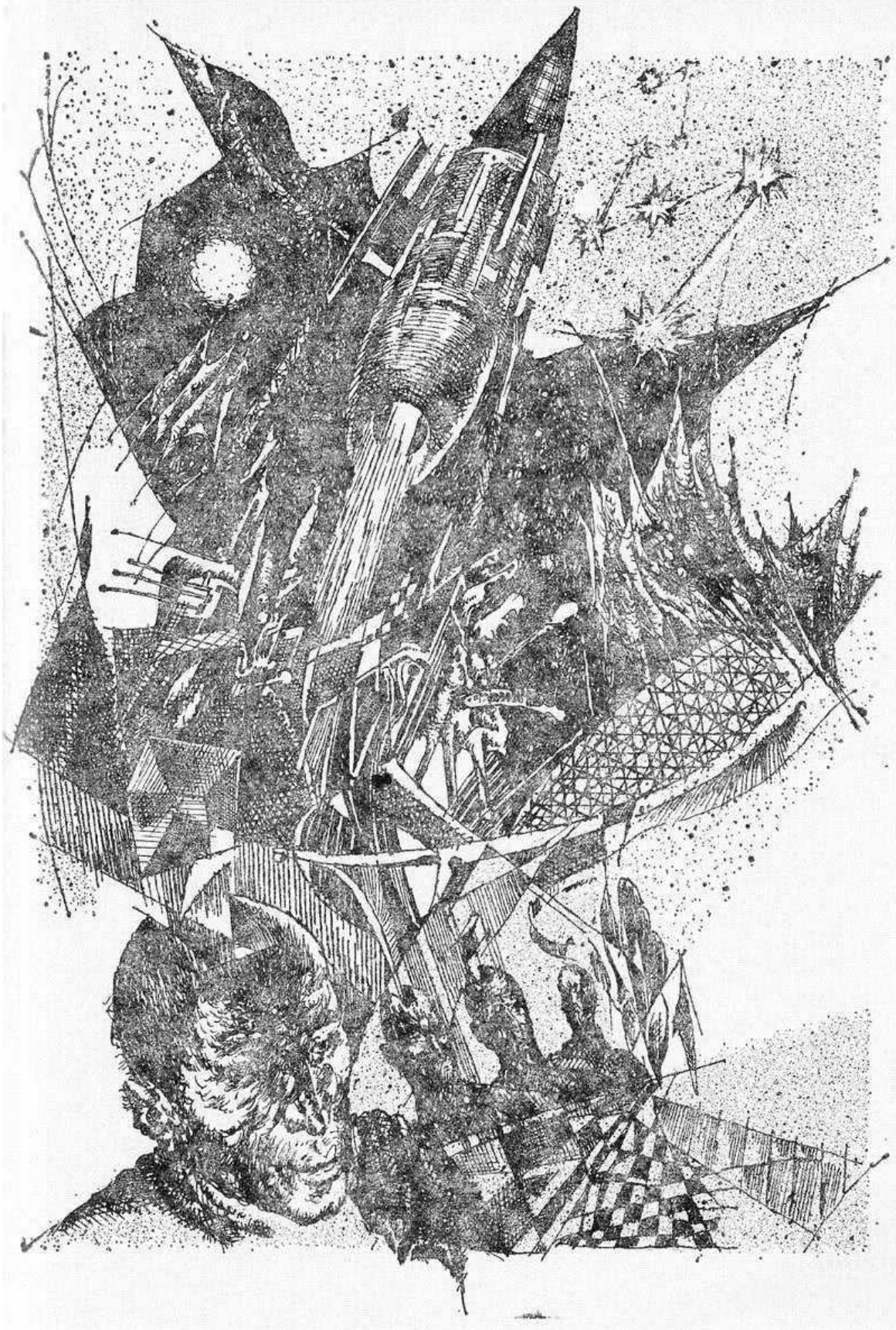
— Браво, братко Джим! Вече се опитвате да говорите на латински — ерго, това ви харесва.

ХІІ ГЛАВА

И отново се събудих в невероятната селска тишина. И отново в нашия котежд цари пълен мрак. И едва мъждукащите стрелки на часовника ми върху масичката показват пет. Вече неведнъж съм се събуждал тук толкова рано. Но днес всичко е друго. Още не бях отворил очи, още не бях изплувал от глъбините на съня, не бях излязъл на повърхността, а вече изпитвах познатата остра радост, виждах познатия кехлибарен блясък. Радостта бликна в мене като празничен детски фойерверк и веселите тайнствени гроздове в небето също бяха кехлибарени.

Но този път в очите ми имаше сълзи. Не, не защото кехлибаренослънчевият блясък ги заслепяваше. Защото се бях върнал при приятелите си след дълга раздяла, а си мислех, че никога вече няма да отида на Кехлибарената планета. Но се върнах на нея. Летях над вече познатите ми заоблени хълмове и тяхната мелодия звучеше в моя мозък. Включих се в Пръстена на Големия Зов и изпитах чувствата, чух гласовете на всички мои братя. Може би греша, но ми се стори, че братята на У са станали и мои братя, че и те се радват на завръщането ми не по-малко от мене.

Тая нощ те ми показаха как от Кехлибарената планета се изпраща кораб в космоса. Пръстенът на Големия Зов беше включен тъкмо заради това изпращане. И ония, които отлитаха в безбрежните простори, поглъщаха мислите, гласовете, чувствата на всички свои братя, за да ги отнесат със себе си.

Не мога да опиша какво беше устройството на кораба им. Може би е още рано да знам това. Но го видях да стартира. Петима братя отлитаха от планетата в космоса. Те стояха край кораба и изглеждаше, че планетата кънти от мощния радостен и същевременно печален грохот на Пръстена на Големия Зов.

Освен петимата, които отлитаха, край кораба тържествено и неподвижно стоеше още един брат. И аз знаех, че той е избран за Освобождаващ от тялото. Петимата бавно полетяха нагоре и аз знаех, че искат да се сбогуват с кехлибарените хълмове. Прелетяха над тях и плавно кацнаха на същото място, от което се бяха издигнали.

Тогава Освобождаващия се приближи до първия космонавт. Космонавтът легна на кехлибарената земя. Освобождаващия се наведе над него и извади от главата му матово проблясващо кубче. Такова, каквото бях виждал при церемонията за Завършване на Дантелата. После легна на земята вторият, третият. Освобождаващия извади мозъците на всички. Той влезе в кораба и едно след друго постави петте кубчета в специални ниши. И над всяка ниша пламна червена точка.

В грохота на Пръстена на Големия Зов почувствувах същото, което усещаше всеки от отлитащите. Те бяха част от кораба. Бяха негов мозък. Усещаха тежкото напрежение на метала, когато корабът насочи острия си нос към зенита на жълтеникавото небе. Усещаха мощния напор на енергията, която се стремеше да излезе навън. Усещаха как тая енергия упражнява натиск върху тях, защото усещаха, че са и силови полета, които съдържат напора на енергията. Чувствувах как като мълниеносни змийчета в тях преминават сигнали по хиляди вериги, защото бяха едновременно и сигнали, и вериги. Но се чувствувах и братя на своите братя, в тях също кънтеше неописуемо прекрасният и тъжен грохот на Пръстена на Големия Зов.

Кехлибарената планета изпращаше своите братя. Ревът на вълните се усили и заедно с всички усетих как корабът се напруга. Още миг — и се стрелна нагоре.

Пустош. Нищо. Празнота. Тъма. И от невероятната празнота към мене се е проточила сребърна паяжинка. И ме свързва с празнотата. Аз съм заедно с моите братя. Виждам черното кадифе на космическото пространство, обсипано със сребърни звезди. Една от звездите е особено ярка и голяма. Но не е като нашето Слънце. И изведнъж в съня

си разбирам, че тъкмо това е нашето Слънце. Просто го виждам не от Земята, а от голямо разстояние. Защото корабът е оная единадесета точка в граfiците на моите сънища, която ту се появяваше, ту изчезваше. Сигурно ако се взра, ще видя Земята. Но не я видях, защото се събудих.

И ето ме — лежа в тъмната стая в далечния Лейквю и в гърдите ми напират радост, сякаш вкарана там под налягане. Просто ще се пръсна. Усещам, че се усмихвам в тъмното. Сълзите ми отдавна са изсъхнали, а и не бяха парещи сълзи на мъка, а топла влага, която се появява при изблик на чувства.

Не, ако още сега не събудя Павел Дмитриевич, той никога няма да ми прости това. Впрочем въпросът е чисто академически, защото няма да има на кого да прощава. Ако не му кажа още сега, радостта ще ме разкъса на парчета.

Стъпвам на пода и полекичка тръгвам към съседната стая. Спирам се за миг. Павел Дмитриевич бавно поема въздух през носа си, а го изпуска през устата, като издава звука „тш-ш-ш“, сякаш моли за тишина.

— Павел Дмитриевич — шепна аз, — Павел Дмитриевич...

— А... — с хрипкав сънен глас се обаждат той.

— Аз съм, Юра.

— Какво има?

Той щраква ключа. Присвива очи в ярката светлина на настолната лампа и учуден ме гледа. Сега виждам колко е стар вече. Под очите му висят сбръчкани торбички, изпод разкопчаната пижама по гърдите се виждат съвсем бели косми. Искат ми се да го прегърна, да му дам половината от моите сили, от моите години, от моите косми и гладка кожа.

— Нищо, Павел Дмитриевич — колкото мога по-спокойно казвам аз, но сигурно нещо ме издава, защото старецът изведнъж отмята одеялото, скача и ме улавя за раменете:

— Юра, истина ли?

— Истина.

Старецът се отпуска върху кревата. Подсмърча и бърше нос с пижамата. Не може да достигне очите, които подозрително блестят в светлината на лампата.

— Разказвай.

И аз разказвам. Разказвам прав. Като на изпит. Постоянно се запъвам. Не мога да намеря нужните думи. Но старецът не ме кара да бързам. Внимателно ме гледа и кима всеки път, когато най-последно изстискам нещо от себе си. Такъв израз на лицето съм виждал у майките на първокласниците, когато на някоя вечеринка дечицата им декламирали глупави стихчета с треперещи дървени гласчета.

Трябва да съм разказвал не по-малко от час, а после и двамата си легнахме, спяхме до девет часа и едва не закъсняхме за закуската при професор Хъмбърт.

— Хю — развика се от прага Павел Дмитриевич, — върнаха се!

— Кои? — трепна професор Хъмбърт.

А съпругата му извика от кухнята:

— Кого пак са пречукали?

— Никого, Марта, Юрий Михайлович е сънувал Кехлибарената планета.

Марта излетя от кухнята като изстреляна с прашка. В едната ѝ ръка имаше чаша с вода, върху дланта на другата — две таблетки.

— Веднага ги гълтай! — кресна тя със строеви глас. — Не бива да се вълнуваш.

Старецът искаше да възрази нещо, но само леко поклати глава, покорно отвори уста и Марта ловко хвърли вътре таблетките.

— Вярно ли, Пол? — попита професор Хъмбърт.

— Вярно.

— Не можете да си представите какво значи това за мене. Вече съвсем се бях отчаял. Отначало Лина Карадос, после мис Бас. Първата радост от толкова дни насам. Благодаря ви, мистър Чернов.

— Няма за какво да ми благодарите.

— Хю, никакви емоции! — възбудена извика Марта.

Тя притичваше от кухнята в стаята и обратно и на мене ми се струваше, че може да вбеси дори камък.

— Марта, за какво говориш? — попита професорът.

— Знам за какво говоря. За разлика от тебе винаги знам за какво говоря. Сега ще натрием носа и на Лърнър, и на Бюгъл. И на оня млад негодник Медина. На всички, които вече се канеха да ти прегризят гърлото...

— Марта...

— Не ми затваряй устата! По-добре от тебе знам кой се кани да ти прегризе гърлото. Ти може би не усещаш, а аз го усещам. По-добре от тебе усещам онова, което трябва да усещаш ти. Още не си разбрал например, че сърцето те пробожда, а аз вече тичам с кардиейда. И недей да спориш с мене. Не ми даваш да кажа нито дума!

Когато съпругата на професора млъкна за миг, за да си поеме дъх, той успя да ни каже, че още днес ще събере всички сътрудници и че тази нощ ще ме измерват и изследват по всички достъпни начини.

— Починете си, поразвлечете се, идете днес в Шервуд, че и без това Лейквю стана твърде печално място — посъветва ме мисис Хъмбърт.

Идеята не беше лоша. Съгласих се. След малко мисис Хъмбърт ми съобщи, че като свърши съвещанието, мистър Лърнър ще ме закара в Шервуд.

Павел Дмитриевич остана при професора, а аз се върнах в нашата къщичка. И още не бях успял да престъпя прага, когато телефонът иззвъня. Лейтенант Милич молеше за разрешение да дойде при мене.

— Мистър Чернов — каза той, като се появи след няколко минути на прага, — можете ли да ми отделите четвърт час?

— Разбира се — казах аз и мислено проверих дали случайно не съм нарушил шервудските закони.

И у нас, когато разговарям с милиционер, винаги се изненадвам от това, че започвам да подозирам самия себе си. Но, разбира се, ставаше дума за двете убийства, за които вече знаех. Те все още не можеха да се поберат в съзнанието ми, да се превърнат в реалност. Лина Карадос беше човек, с когото ме свързваше тайнствена нишка. Но възприемах смъртта ѝ преди всичко като скъсване на тая нишка. Няколко пъти бях виждал Валерия Бас. Жената с търсещите очи — така я бях кръстил на ума си.

Лейтенантът говореше ясно и кратко. Първо ми съобщи фактите, после изводите. Логичността им не можеше да се отрече, макар че понякога започваше да ми се струва, че лежа на дивана в малкия ни двустаен апартамент и чета някое окъсано криминално романче.

Хм, интересен план, помислих си аз, когато лейтенантът ми разказа за измисления от него капан, но веднага си представих лицето на Павел Дмитриевич.

— Разбирам трудностите, за които си мислите — каза лейтенантът, сякаш разчете мислите ми. — Съветското посолство, съгласуване, разрешение и така нататък. А и моето началство ще ме опече на бавен огън, ако си позволя да рискувам живота ви. Вие няма да тръгнете с мене.

— Как тъй? — с известно разочарование попитах аз. Това беше единственият шанс в живота ми да се повозя на бронирана кола, понеже моят „москвич“ явно не е от тази категория.

— Само ще разиграете сцената, за която ви казах. Ще се качите с мене в колата и ще излезем оттук. Щом се поотдалечим, ще се прехвърлите в друга кола, която ще чака в гората, а в моята кола ще се качи човек, облечен като вас. Ако планът сполучи, стрелящите няма да забележат смяната: когато стреляш по движещ се автомобил, не гледаш лицата на хората в него.

Съгласих се с лейтенанта, като му казах, че самият аз никога още не съм стрелял по движещи се автомобили, не съм и по неподвижни. Казах му също, че по начало не виждам никакви затруднения при тоя вариант, но все пак бих предпочел лейтенантът да поприказва с професор Петелин.

Дори да беше разочарован, лейтенантът ловко скри разочарованието си с усмивка. Аз също му се усмихнах и той изведнъж някак съвсем по нашенски ми намигна. Преди да разбере какво правя, аз на свой ред му намигнах, с което може би създадох дипломатически прецедент, защото няма спор, че съветските граждани не трябва да намигат на чуждестранни полицаи. Полицайте могат да не ги разберат правилно.

Симпатичен човек. Ако рече да се премести от Шервуд в московската милиция, сигурно ще станем приятели.

Изопнах се на дивана. Чувствувах се като някакъв Чичиков. Усещах необикновена лекота в главата си. Свръхсложна комбинация за залавянето на религиозен фанатик-убиец? Моля. Струваше ми се, че цял живот съм се занимавал само с преследване на религиозни фанатици. Да ви заловя фанатик? С удоволствие. Колко искате? Да ги увия ли?

Галя, Галя, ех, ако можеше сега да се включи в мислите ми, както се включват на Кехлибарената планета, представям си колко щеше да се разтревожи. „Знаете ли какво е намислил моят Юрка там, в Шервуд?

Да залавя престъпници! В къщи не може да хване мишка, а там — престъпници. За пръв път е в чужбина — и ето на!“

През целия път до Шервуд професор Лърнър водеше с мене безкраен философски разговор. Едната половина на разговора не разбирах заради произношението му, а втората — понеже мислех за поръчките на Галя и не слушах. Затова трябваше през цялото време да кимам в знак на съгласие, с което май доста учудвах стареца. Във всеки случай и без това чорлавата му коса сега съвсем настръхна.

Оставихме колата на един платен паркинг и се уговорихме да се срещнем тук след час и половина. Професорът предлагаше услугите си, но аз учтиво се отказах от тях. Не ми вдъхваше особено доверие като гид из магазините и стоковед. Виж, ако ставаше дума за философски диспути...

Бавно вървах по тясната търговска улица. Дори не вървах, а лениво дрейфувах заедно с тълпата. Понякога страничните течения ме вкарваха в магазините, плавно ме въртяха и отново ме изхвърляха навън.

Не бързай с покупките, бяха ме учили, отваряй си очите, сравни цените. Аз и не бързах. Вслушвах се в откъслечните фрази, които долитаха до мене, взирах се в лицата, спирах пред витрините. Мислите ми бяха също така безцелни, както и дрейфът ми в хорския поток. Ту си спомнях за училището, ту, кой знае защо, прескачах към Нина Сергеевна, ту съжалявах, че до мене не е Иля или Вася. Щях да кажа на Иля: „Разбираш ли, Иля, че с тебе се разхождаме из Шервуд? Че това не е «Клубът на младия кинопътешественик», а действителният, истинският Шервуд? Че оная дебела дама с мустаците, рачешките очи и огромната чанта не може да бъде измислена — твърде уродлива е за света на фантазиите. Бива я само за реалността.“ — „Поздравявам те — щеше да се развика Иля, — за олигофрен ти жънеш успехи! Вече започваш да се ориентираш в околната обстановка. Дори започваш да разбираш къде си.“

Да, ако зависеше от мене, щях да съставям туристическите групи изключително въз основа на приятелските отношения между участниците в тях.

Отново се озовах в един магазин и изведнъж видях Оня Костюм. Оня Костюм, който неведнъж ми беше описвала Галя. Тъмнокафяв, почти черен велур. Сако и панталони. Стори ми се, че чувам край себе

си възбудения дъх на Галя. Представих си я в този костюм. „Какво обичате, Юрий Михайлович? — надменно ме пита тя, като гледа образа си в огледалото. — И какво изобщо правите тук? Ах, прибрали сте се в къщи? Нима не разбирате, че досегашните ни отношения са вече невъзможни. С този костюм...“

Но цената! Три пъти превърнах цената в рубли и обратно с помощта на познатите ми четири аритметични действия и мълчаливо изпъшках. Цялата ми командировка едвам щеше да стигне за велуреното чудо, а ми беше трудно да си представя как бръщолевя пред Иля, Вася, неговата Валентина, Нина Сергеевна и Борис Константинович нещо много печално за невижданата инфлация в Шервуд и невъзможността обикновеният съветски гражданин да купи дори скромно сувенирче.

Въздъгнах. Разбира се, трябваше да забравя тъмнокафявия велур. Без него семейният ми живот нямаше да е под такава заплаха. Но и ако не купех костюма, върших предателство спрямо Люша. Уви, не беше първото!

Вдигнах котва от щанда и заплавах към изхода, като постоянно се озъртах. Наближаваше уговореният час, беше време да отида при колата и отново да кимам на професора, без да разбирам нищо от картечното му тракане.

ХІІІ ГЛАВА

Излязох на улицата. Валеше мокър, гъст сняг. Изведнъж се стъмни. Струваше ми се, че целият ми съзнателен живот е минал през есента. И в Москва, и тук — безкрайна киша, влажен, противен вятър, оскъдно на светлина небе. И желание за нещо по-определено: лято ли, зима ли ще е, но да е нещо по-определено.

Внезапно ме уловиха подръка от двете страни и аз се озовах заклещен между двама яки мъже, отлени от желязо.

— Мистър Чернов — чух аз тих, но многозначителен шепот, — не се опитвайте да бягате.

Същевременно почувствувах как в хълбока ми се опира нещо твърдо. Железните чичковци властно и плавно ме помъкнаха към колата, спряла до тротоара. Вратата се отвори и преди да разбере какво става, вече бях вътре, на задната седалка, притиснат между моите метални похитители.

Не успях дори да се уплаша. Всъщност не беше и много страшно. Все същото окъсано криминално романче. Това можеше да се случи на Питър, Пиер, Пиетро и дори Педро, но не и на Юрий Михайлович Чернов, обикновен учител по английски в обикновено московско училище. На мене можеха да ми намалят или да ми увеличат часовете, да ми дадат добра програма или да я накъсат с неудобни за мене „прозорци“, да ми дърпат ушите, че не съм си платил профсъюзния членски внос. Това — да. Но не можеха да ме отвлекат така посред бял ден — и двама железни чичковци да ми опират пистолет в хълбока. Неговото дуло ме натискаше през два слоя плат, през чуждия джоб и моето яке, и все пак допирът му не беше приятен, смее да ви уверя. Веднага разбрах, че е пистолет. Твърде много криминални романи бях прочел, за да не разбера какво означава този допир. И въпреки това, повтарям, не се страхувах. По-точно страхувах се, но не много. В ситуацията нямаше нищо обичайно, а за да се уплашиш истински, сигурно трябва добре да знаеш какво те заплашва.

Може би трябваше да опитам да се изтръгна от металните обятия, когато се бяха приближили до мене на улицата. Може би. Но,

честно казано, не успях дори да си помисля за това. А и да си бях помислил, пак нямаше да мога.

Изведнъж в главата ми мина идиотска мисъл. Както е известно, никой не продава краставици на краставичаря. Може би тук изобщо не е прието да се изтръгваш от прегръдките на хората, които те мъкнат към колата си? Може би тук това се смята за неучтиво? Дори изхъмках при тая глупава мисъл и железните грамади от двете страни ме стиснаха малко по-здраво.

Колата се носеше из града и все още никак не можех да свикна с мисълта, че не мога да кажа на шофьора: моля ви, спрете, закъснявам, професор Лърнър ще се нервира и главата му ще заприлича на побелял таралеж.

Внезапно натискът на едната от двете железни мълчаливи грамади отслабна. Рязко и силно замириса на аптека. Обърнах се, за да видя какво прави железният джентълмен, който се беше извърнал настрана, и откъде идва аптечната миризма, но в същия миг той поднесе към лицето ми някакъв парцал или пешкир. Миризмата стана непоносима. Дръпнах се встрани, назад, напред, но те здраво ме натискаха върху седалката. Острата миризма ме задушаваше. Пешкирът все повече се приближаваше до лицето ми, неумолимо като съдбата. Напрегнах всички сили. Струваше ми се, че мога да преобърна колата, но горещите менгемета от двете страни не ме пускаха.

„Сигурно това не е смъртта — мина ми през ума, когато притиснаха парцала към лицето ми, — така не убиват.“

Това беше моята последна съзнателна мисъл, защото после трябваше да се занимавам с дишането си. Отначало се опитах да не дишам, но когато запасът от въздух в белите дробове беше изразходван, инстинктът се оказа по-силен от волята. Направих конвулсивно дълбоко вдишване и маслената остра смрад нахлу в мене. Едно вдишване, второ, трето. Главата ми странно натежаваше. Смрадта сега нахлуваше в главата ми, изпълваше я, правеше я чужда и тежка. И в тая тежест нямаше място за мисли. Опитвах се да мисля. Опитвах се да разбера какво правят с мене, но мислите ми бяха заклещени по същия начин.

Небитието падаше върху мене като огромно черно покривало. Знаех, че трябва да е страшно, но и страхът не можеше да си проправи

път през сгъстеното желе на моите мисли. Покривалото е все по-близо и по-близо. Да го отметна, да се отскубна. Но не мога да се помръдна. И толкоз. Нямам сили да се съпротивявам. То ме обвива. Напълно загубвам съзнание.

* * *

Обикновено се събуждам изведнъж. Изскачам на повърхността от глъбините на съня като надута топка, като делфин. Този път се събуждах мъчително бавно. Ту започвах да осъзнавам, че спя, и значи се събуждам, ту отново се унасях. Най-последно направих усилие и се измъкнах от блатото. Полежах, докато дойда на себе си, отворих очи и видях над главата си таван. Не автомобилния пластмасов таван със ситни симетрични дупчици, който бях видял над себе си за последен път, а най-обикновен бял таван. Беше се появила първата координата. Таванът е отгоре. Значи аз съм под него. Въздъхнах и се опитах да стана. Всичко се люшна, наклони се на една страна като земята, когато самолетът прави завой, и аз отново се стоварих върху ложето си.

Не изведнъж. По-внимателно. По-бавно. Леко повдигнах глава над възглавницата. Да, под главата ми имаше възглавница. Не е лошо. Добър признак. Възглавница дават, когато искат да ти е удобно.

Седнах чак при третия опит. Стаята започна бавно да се върти, после престана, завъртя се в обратна посока и най-последно спря. Спря и гаденето, което се надигаше от стомаха ми, заседна някъде по средата на пътя.

Седях на диванчето, върху което имаше възглавница и одеяло. Стаята беше без прозорци, ако не смятаме малкото прозорче почти под самия таван. Таванът беше нисък, дори по-нисък, отколкото в нашето московско кооперативно жилище.

Спомних си всичко, което ми се беше случило. Безкрайното бръмчене на професор Лърнър, човешките потоци, които ме носеха, Оня Костюм от тъмнокафяв велур и най-последно железните обятия, притиснатото към ребрата ми през плата на якето пистолетно дуло. Спомних си тежката маслена смрад, която нахлуваше в дробовете ми, и потреперах при спомена за миризмата, както потреперват на другия ден след препиване, като си спомнят мириса на алкохола. Хлороформ

или нещо подобно. Приспали са ме, та спокойно да ме домъкнат тук. Криминалният роман продължаваше. Отвлеченият е докаран в някаква изоставена вила. При това, ако се съди по чистотата, вилата не е съвсем изоставена. Щом ми идват наум най-различни криминални глупости, значи хлороформът се е изпарил и главата ми започва да работи.

Жив съм. Това е добре. Това е просто отлично. Толкова се зарадвах, че започнах да си представям различни глупости. Влиза човек с черна маска: „Мистър Чернов, къде е съкровището?“ — „На острова.“ — „На кой остров?“ — „На Острова на съкровищата.“ Хм... Не е кой знае какво хрумване, но за човек, от когото излизат пари на хлороформ, не е и толкова лошо. Сега, след като поразмърдах мозъка си с глупости, мога да поразмисля. Бяха ме отвлекли. И то тъкмо мене. Не са ме сбъркали с някой млад милиционер или пътуващ източен принц. Железните чичковци ме бяха нарекли мистър Чернов. Те бяха толкова железни, че в Москва момчетата веднага щяха да ги замъкнат в склада на вторични суровини. Двамата тежат около двеста килограма, не по-малко.

Бяха ме отвлекли, приспали в колата и домъкнали тук. Защо? Щом не съм нито млад милиционер, нито източен принц, а мистър Чернов, значи не е за откуп. Едва ли разчитат, че съветското посолство ще им изплати цял милион за Юрий Михайлович Чернов. Макар че кой знае...

Не, още от самото начало всичко се свързваше в мозъка ми с онова, което ми бе разказал лейтенант Милич. Първи вариант: религиозните фанатици са научили за плана на лейтенанта и са решили да изпреварят събитията. Стоп. Това е вече глупаво. Не издържа никаква критика. Ако са научили за плана, трябваше просто нищо да не правят.

А може би са ме отвлекли със същата цел, с която бяха убили Лина Карадос, ако може да се вярва на лейтенанта? За да предотвратят Контактa? Това вече не е толкова глупава мисъл. Във всеки случай не е толкова глупава, че веднага да разбере нейната абсурдност.

Помислих си, че не съм си направил труд дори да опитам вратата. Не току-тъй Галя винаги ме упреква, че не съм достатъчно предприемчив и енергичен. Разбира се, бях сигурен, че вратата е заключена, но ме досрамя.

Станах. Олюлявах се, но пазех равновесие. В килиите е прието крачките да се броят. От дивана до вратата има четири крачки и нещо. Разбира се, вратата е заключена. Преимуществата на умозаклучението над голата емпирия.

Какво друго има в килията? Моят диван, една масичка. Мивка. Два стола. И толкоз. Не е много дори за килия.

Продължаваше да не ме е страх. Не мога да кажа, че бях в добро настроение, съвсем не. Но все пак не ме беше страх. Изпитвах все същото чувство на равнодушие, на отчужденост. Сякаш това не става с мене. Сякаш не аз, а някой друг е заключен в тая стаичка с таван, не по-висок от два и тридесет. А аз само наблюдавам и чакам: интересно как ще свърши цялата история.

Доста дълго чаках историята да свърши някак. Повече от два часа по моята „Слава“ от момента, в който бях дошъл на себе си.

Най-после вратата се отвори и влезе единият от кандидатите за вторични суровини. В ръцете му имаше пластмасова табла на цветчета. Върху таблата — храна. Чак като я видях, разбрах колко съм гладен.

Железният човек остави таблата на масата, отиде при вратата, изрече думата „клозет“ и показа, че трябва да почукам на нея. Или смяташе, че не знам да говоря английски, или самият той не беше наясно с тоя език. Както навярно и с всички други.

В чинията имаше солидна порция салата, огромно парче студено месо, хляб и голяма чаша кафе. За кафето — благодарност на моите похитители. Жадно изпих половината, в миг се разправих с храната, допих останалото кафе и отново легнах на дивана.

Ако ме държат тук доста дълго, помислих си аз, при такава храна и такъв начин на живот толкова ще напълнея, че вече никога няма да мога да изляза навън, дори ако вземе да ме моли цялата Християнска синтетическа църква. Впрочем засега опасенията ми бяха напразни. Никой не ме молеше да напусна моята тъмница.

Дремнах малко и се събудих в някакво странно състояние. Сега изпитвах страх. Но не обикновен страх, а по-скоро остро чувство на самота. Опитах се да помисля за Павел Дмитриевич, за професор Хъмбърт, за лейтенант Милич, но всички тия хора, кой знае защо, започнаха да ми се струват неистински, измислени. Помислих си за Москва, но не възприемах като реалност и московския си живот. Реалност бях самият аз и обзелото ме чувство на самота. Сякаш бях

самичък сред безкрайно поле, равно като тепсия, безцветно и лишено от аромат и вятър. Щурам се по него. На една страна, на друга, на трета. Тичам, после задъхан се спирам. Не оставям следи по сухата, твърда земя и започва да ми се струва, че изобщо не съм вървял и не съм тичал по полето, а то се е движело насреща ми.

Що за бълнуване, опитвах аз да се съпротивявам на кошмара, но не можех да овладеея чувствата си. Те не слушаха спирачките на моята воля. И се пързалих в странно вцепенение като кола върху гладък лед.

Но не само безкрайното поле свиваше сърцето ми. И главата, и душата ми също се бяха разширили, бяха станали огромни и пустинни — и от тяхната пустинност страдах още повече, отколкото от безкрайното поле, което ме заобикаляше.

Да можех само да срещна жива душа, да можеше някой да ми подаде ръка, та вече да не бъда сам и самотата да не кънти в ушите ми със своя печален, мъчителен тътен.

След вечерята — така нарекох следващата табла с храна — почувствувах нов прилив на самота. Странен, нелеп със своята острота. Да, казах си аз, отвлякоха те. Скриха те. Не се знае какво ще стане с тебе. Всичко е точно така. И все пак това не е повод за такива неконтролирани кошмари. Още повече, че отначало, преди обела, бях в сравнително спокойно състояние на духа.

Но всичко това бяха думи, празни увещания. Те нямаха власт над моето разпалено въображение. Нищо не можех да направя със себе си. Дори ми мина мисълта, че се побърквам, и тая мисъл още повече усили моето вече близко до паника състояние.

Молах небесата за скорошен сън и те изпълниха молбата ми. Заспах и в съня Кехлибарената планета ме окъпа с чистия си златист блясък. Отново се носех в беззвучната черна глъбина на космоса заедно с петимата братя, които бяха оставили телата си на родната планета, за да се превърнат в частица от космическия кораб, долетял в нашата Слънчева система.

Чувствувах как трепере тъничката нишка, която свързваше кораба с родната планета и с мене.

Отново бях на Кехлибарената планета и жадно поглъщах Зова на братята. Никога не го бях поглъщал толкова жадно, защото никога душата ми не беше копняла толкова силно за У и неговите братя.

Събудих се в тъмното, плъзнах поглед по стените. Там, на стената отсреща, където под самия таван беше прозорчето, също нямаше светлина. Нощ. Часовникът показваше пет. Слаби, потрепващи петънца на цифрите. Времето на обичайното ми завръщане от Кехлибарената планета.

Колко бях благодарен на моите далечни братя, как успокоиха душата ми, наситиха я с радостното чувство на братството, което пропъди вчерашната страшна самота!

След закуската — нов пристъп на самота, но не толкова остър като вчерашния. Мозъкът ми все още беше изпълнен с кехлибарените сънища и те ме пазеха като бент, спираха напора на кошмарите.

Не съм изследовател, не съм и учен. Само се каня да следвам аспирантура по методика за преподаване на английски език в училищата — и то, според дълбокото убеждение на жена ми, никога няма и да се накая. И въпреки това ми хрумна простата мисъл, че съществува някаква закономерност между храната и моето състояние. Когато попаднах в тоя капан и едвам дойдох на себе си след хлороформа, бях повече или по-малко спокоен. Затова пък още след първото ядене тук веднага ме налегна това страшно чувство за самота, тая жажда за протегната спасителна ръка, готовността да вървя след когото и да било, само и само да изляза от безкрайното поле без багри и мирис.

Може би, може би. И ако не са У и неговите братя, сигурно не бих успял да се справя с напора на самотата. Благодаря ви, мои малки далечни приятели, благодаря ви, че ми подадохте спасителната си вибрираща паяжинка.

По време на обяда реших да направя експеримент: не пих кафе и не ядох супа. Ако ме упойват с някаква гадория, най-вероятно е да я сипват в течностите.

Железният човек подозрително погледна недокоснатата супа и кафето, но не каза нищо. Реших занапред да изливам течностите в умивалника.

Бях необикновено горд със своята съобразителност, защото постепенно страхът от самотата започна да ме напуска и мислите за външния свят загубиха своята илюзорност.

XIV ГЛАВА

На третия ден от моето отвличане, когато си мислех колко разтревожен трябва да е сега Павел Дмитриевич, изведнъж почувствувах оня лек сърбеж, оня гъдел някъде в главата — усещания, които бях започнал почти да забравям, откакто бях загубил дарбата си да чета чуждите мисли. И наистина — веднага чух леко шумолене на сухи листа. Шумоленето се усили, превърна се в брътвеж, а брътвежът на свой ред премина в думи. Кехлибарената планета ми изпращаше не само сънища, но и дарбата да чета мисли.

Вслушах се. Мислите, които чувах, пълзяха бавно, шавах едвам-едвам, като сити, лениви зверчета: „Брат Енок... казва, правилно сме направили всичко... Рушат вярата... антихристи... Дали да се обадя на жената... Брат Енок не дава да се обаждам... казва, че цялата полиция може да са вдигнали на крак... Подслушват телефоните. Цялата полиция... Нека е цялата. Когато се сражаваш за нашия спасител Исус Христос, полицията нищо не може да направи... Време е да взема христин... Колко взех днес? Май шест таблетки... Брат Енок казва, че скоро ще мога да взимам и по-малко. А защо? И по осем ми е добре. Точно колкото за спасяване на душата. Така душата просто се слива с църквата...“

Брат Енок. Спомних си разказа на лейтенант Милич. Енок Бъртън. Синът от трети ранг от Стипклиф. Съучастникът на Ян Колби. В главата ми узря план. Хубаво е, когато можеш да не се съмняваш дали планът ти е добър, или не. У мене нямаше място за съмнения. Имах само един план. Други нямах и не можех да имам.

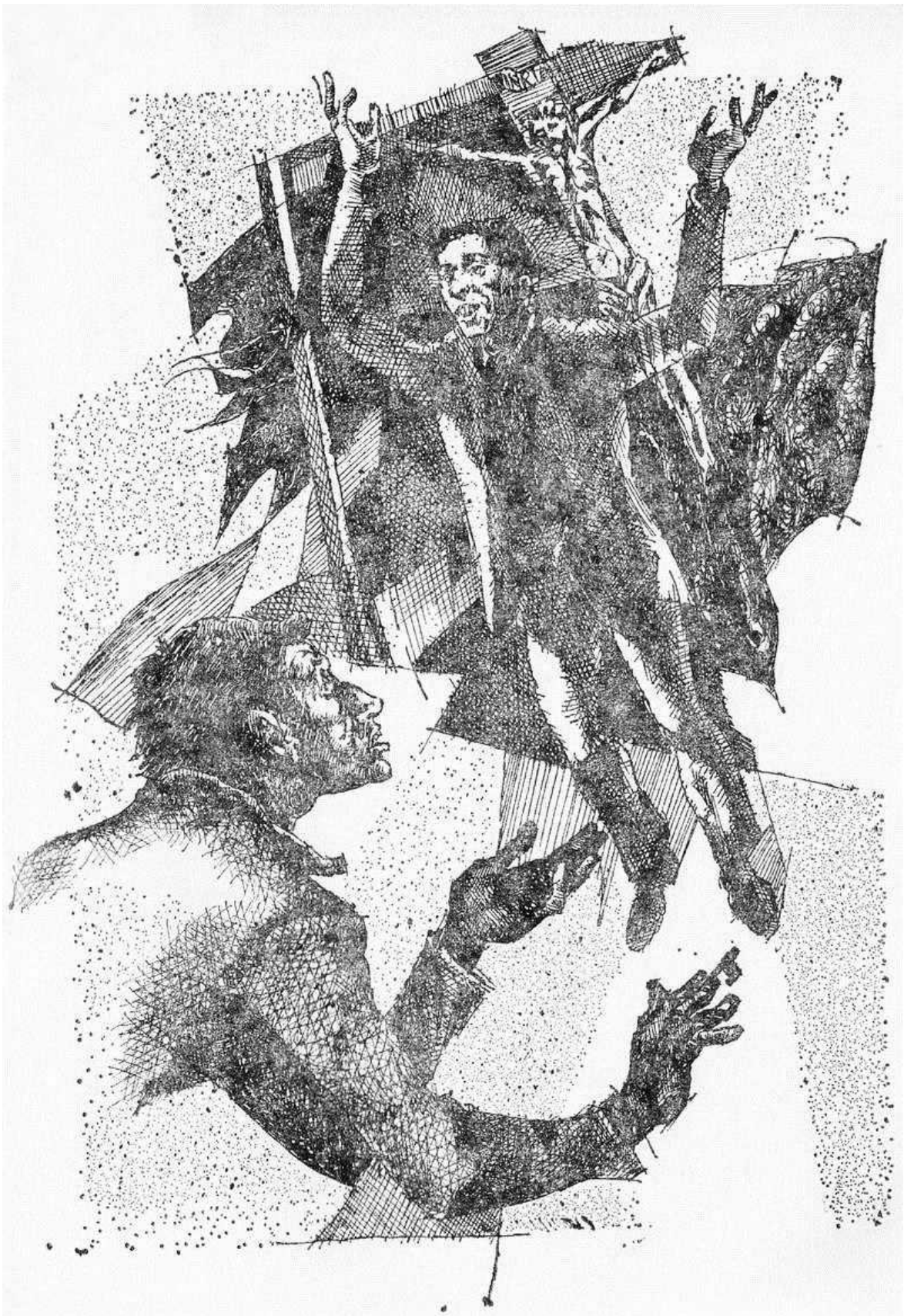
Когато пазачът ми отново влезе при мене с таблата, без да го гледам, казах с равен глас:

— Братко, продължавайте да взимате по осем таблетки христин и не се съмнявайте. Точно колкото за спасяване на душата. С осем таблетки душата просто се слива с църквата. И никакви тревоги. Когато се сражаваш за нашия спасител Исус Христос, полицията нищо не може да направи... и не се обаждайте в къщи, нали брат Енок казва, че подслушват телефоните...

Още при първата ми фраза стъпките на пазача замряха. Бавно обърнах глава и го погледнах. Беше замръзнал на мястото си с таблата в ръце. Устата му се отвори и той забрави да я затвори. Гледаше ме, без да помръдва. Стоя така, докато свърших да говоря. Очите му бяха празни. Чувах мислите му. Сега те вече не приличаха на сити, лениви зверчета. Страхливо се мятаха насам-натам и аз ги чувах:

„Това пък какво е... Моите думи... Как тъй... Не може да бъде... Нали на ума си... Не съм ги изричал. Моите думи, съвсем същите... Как тъй... Може ли такова нещо? Споменава брат Енок... а той каза, че ако някой научи от мене името му, върху главата ми ще се стовари божие наказание... Как ли е Роза, децата са още съвсем малки...“

— Не се бой, братко — кротко казах аз. — Никакво божие наказание няма да се стовари върху главата ти. Не се бой и за Роза, и за малките си деца.

Моят пазач дълго муча нещо и поклащаше глава като неопитен ням, докато най-после успя да изрече:

— Ама... как... така?

— Не се бой, братко — рекох аз. — С моята уста говори нашият отец и спасител, който те е чул и е разкрил пред тебе сърцето си.

Започнах да влизам в ролята и гласът ми стана мазен като на щатен пророк.

— Пред мене? Сърцето си? — измънка железният човек. — Как? Защо?

„Пред мене! Недостойния роб... Господи... Защо?“

— Да, пред тебе, пред своя недостоен роб, нашият господ и повелител разкрива сърцето си и те дарява с благодат. Избра мене, за да ти възвестя това. Ще си помислиш: „Но как тъй? Научавам божията воля от оногова, когото държа под стража, ала пътищата господни са неизповедими...“

Ех, ако знаех по-добре божествената терминология, при това на английски, щях да го накарам да изпадне в екстаз, помислих си аз. Но като напук в главата ми се въртяха само „пътищата господни“, „божията воля“, „дарявам“ и „благодат“. Трябваше да разчитам на главата на моя пазач. Той явно беше по-запознат с Библията от мене.

— Но как тъй? — измънка пазачът ми. — Брат Енок казваше, че вие сте оръдие на дявола, с което той се опитва да отрови нашата вяра със съмнения... — И замълча.

„Как тъй? — продължи той скръбния монолог вече на ума си. — Оръдие на дявола — и ми предава словата господни... Боже прави и милосърдни, укрепи моята вяра и разум, просто не знам какво да си мисля...“

— Не се измъчвай, братко, не терзай душата си със съмнения. Нашият господ бог и спасител чува молитвата ти. Ще укрепи твоята вяра и разум, макар че и без това вярата ти е силна и радва сърцето му.

Пазачът ми бавно коленичи. Смръщеното му, страдащо чело се заглади и лицето му просветна.

„Сега ли да опитам, или да отложам за утре? — помислих си аз. — Както изглежда, трябва да опитам шанса. Друг може да няма. А могат и да сменят тоя човек...“

— Господ ми заръча да възвестя пред тебе неговата воля: ти си призван да укрепваш вярата на земята. Ще ме изведеш от тъмницата,

ще понесем навред словото божие и ще станеш пръв сред равните в Християнската синтетическа църква.

Никога не бях участвувал в художествена самодейност. Винаги ми е пречела глупашката ми срамежливост и свръхкритичното отношение към себе си. Но този път предадох на пазача си волята господня толкова убедително и страстно, че сам се учудих. Ако бях играл така пред членовете на приемната комисия в някое театрално училище, където за едно място кандидатствуват по петдесетина души, щяха веднага да ме приемат.

— А... брат Енок? — с разтреперан глас попита моят пазач. — Той казва...

— Не светотатствувай! — изревах аз и в гласа ми затрепери ужас. — Брат Енок е само жалък човек, който не знае какво върши, а ти чуваш гласа господен, който говори с моята уста!...

Кой, кой в Библията е чувал божия глас? Трескаво се помъчих да си спомня. Мойсей, Аврам, Исак... Да, но кой, кога и защо?

„Господи, прости ми за съмненията, но не знам какво да си мисля...“ — страстно зашепна наум пазачът.

— Изправи се, господ ти прощава съмненията, защото показват колко дълбока е вярата ти! — с тръбен глас избоботих аз.

Пазачът бавно, с някакво несигурно движение вдигна длани към лицето си. Коленичил, той започна да се олюлява, и изведнъж политна на една страна. Още миг — и лежеше на пода, свит като зародиша от учебника по анатомия за осми клас. Само че облечен и по-възрастен.

Спуснах се към вратата. Тя беше отключена. Само тази врата ли е, или има и други? Дали да взема оръжието на синта? Не, дори да носи оръжие, няма нужда. Само това липсва: съветски учител да тича из Шервуд с пистолет в ръка.

Зад вратата имаше стълба. Ако се съди по това, че на нея беше похладно, отколкото в моята стая, тя трябваше да води към изхода от къщата.

Точно така е. Само че... отключена ли е, или е заключена? Виж, сега човек бива и да се помоли, помислих си аз, като натисках дръжката. Но не успях да се помоля и вратата се оказа заключена. Блъснах я с рамо. Безсмислено.

Може би пазачът още не е дошъл на себе си и ще измъкна от джоба му ключовете. През глава слязох по стълбите и се спуснах към

възрастния зародиш. Протегнах ръка, за да бръкна в джоба му, но той изведнъж трепна и аз дръпнах назад ръката си. Нямах никаква практика за бърникане в джобове на изпаднали в безсъзнание пазачи.

Той отвори очи. Нямах как да се прави. Или отново трябва да държа изпит за влизане в театралното училище, или... Вече не ми остана време за второто „или“ и извиках:

— Изправи се! (Може би трябваше „възправи се“ — рекох си аз.) Възправи се и изведи оттук божия пратеник, изпълни заповедта, която ти е пратена от небето...

Синтът с мъка се изправи, посегна към джоба си. Ей сега ще измъкне пистолет, кой знае защо, си помислих аз, но той извади плоска тенекиена кутийка с разпятие на капака, изтърси няколко таблетки и ги хвърли в устата си. Почти цирков номер, помислих си аз.

„Осем таблетки — точно колкото за... — чух аз мисълта му, ако това можеше да се нарече мисъл. — Е, днес ще взема две повече, нищо...“

— Вземи, вземи, братко, днес ти разрешавам да вземеш и дванадесет.

Страхът ми изчезна. Обзе ме лудешко веселие. Всичко ще свърши добре, всичко трябва да свърши добре. Навлизах в ролята си. Ах, да можеше моите разбойници от осми „Б“ да ме слушат като тоя чугунен синт!

Синтът започна да трепере, сякаш го втресе. Хайде, хайде, железни човече, насам или натам, помислих си аз. Ако ще губиш съзнание — губи го. Ако ще изпълняваш волята божия — изпълнявай я, дявол да те вземе, и стига си треперал!

Като продължаваше да трепере, синтът впери поглед в мене. Вече не можех да чувам мислите му. Просто ги нямаше, ако не смятаме жалката салата от думи „как“, „воля“, „божия“ и така нататък.

Тръгнах към вратата заднешком, като придворен, Синтът закрочи след мене. Качих се по стълбите. Той ме последва.

„Как да му кажа — помислих си аз: — «Отвори тая врата»? Простичко звучи, делнично. Нисък стил.“

— Отвори тия двери! — избоботих аз.

„Взор“, „вопъл“? Какво друго да си спомня?

Без да сваля поглед от мене, сякаш в транс, синтът извади ключа, отвори вратата и ние излязохме навън, в двора на една виличка.

Настръхнах от студ.

— В колата! — изкомандувах аз и синът ме поведе към „вегата“ с лошо оправен ляв преден калник. — Към Шервуд! — Той можеше и да не знае къде е Лейквю.

* * *

— Разбирате ли какво направихте? — викаше капитан Трейг, като размахваше пръст пред самия нос на лейтенант Милич. — Разбирате ли какво значи това? Три хиляди души са хвърлени да търсят Чернов. Три хи-ля-ди! И всичко заради вашите идиотски теории. И-ди-от-ски! Надрънка ми дявол знае какви фантазии, а аз, старият глупак, стоя и слушам. Прогрес, регрес, бог, дявол! Ще видите един прогрес! Трети ден, разбирате ли? Трети! Ако и днес не намерят Чернов, можете да си търсите работа.

Зумерът на бюрото забръмча и капитанът вдигна слушалката:

— Е, какво още има? Тук е, тук е Милич.

Капитанът хвърли слушалката и лейтенантът я улови във въздуха.

— Лейтенант Милич слуша... Какво? — Той скочи на крака. — Задръжте ги! Тичам! — И хукна към вратата.

— Кой е? — извика капитан Трейг.

— Чернов!

* * *

Лейтенант Милич погледна Ян Колби, който седеше пред него в кабинета му.

— Е, мистър Колби, вашият колега Енок Бъртън си призна всичко. Мисля, че и вие нямате друг изход.

Синът въздъхна, по лицето му се плъзна лека усмивка.

— Драги лейтенанте, ако не греша, на времето ви черпих с кафе... Отплатете ми се със същото.

— С удоволствие, мистър Колби.

Лейтенантът вдигна телефонната слушалка и помоли да донесат кафе на арестувания.

— Е, какво? — Лейтенантът погледна човека, който седеше пред него.

Човек на средна възраст с предразполагащо меко лице. Точно така — меко, помисли си лейтенантът. Без кости. И дори носът беше мек. Мило, сърдечно лице.

Синтът кротко се усмихна:

— За съжаление не виждам изход за себе си. Кой да знае, че Чернов изведнъж ще започне да чете чуждите мисли? Впрочем дори да не го бяхме отвлекли, можеше да чуе какво си мисля. А това — отново се усмихна синтът — нямаше да е съвсем желателно.

— Значи, така да се каже, отвличането е било до известна степен и профилактично мероприятие?

— Съвсем вярно. Напълно да ликвидираме идеята за Контактa, да я компрометираме. Разбира се, това беше най-важното. Но също и да се застраховаме.

— В какъв смисъл?

— Не само в случай, че Чернов отново започне да чете чуждите мисли. Нали прекрасно виждах — все повече се убеждавате, че и двете престъпления са извършени от мене. Нямахте в ръцете си никакви улики. Имаште ли, драги лейтенанте, или нямахте?

— Не, мистър Колби — поклати глава лейтенантът.

— Имаште теория. Досещахте се. Бързо го разбрах. Но повтарям: нямахте улики. И все пак ние нервничехме. Дори най-добре обмислените планове имат тенденция да се провалят заради дреболии. И когато чух, че мистър Чернов отново е влязъл в Контакт, у мене моментално узря идеята да го отвлека. И с експеримента е свършено, и следствието се обърква, а за всеки случай имаме и заложник. В края на краищата бихме могли да направим размяна: ние ще ви дадем съветския гражданин, а вие ще прекратите следствието.

Лейтенантът мълчаливо кимна:

— Допусках нещо такова... Знаете ли, мистър Колби, кога за пръв път у мене възникна подозрение? Когато ми казахте, че вашата църква още не е стигнала до никакво определено гледище по повод контактите с извънземната цивилизация.

— Да — кимна синтът, — тогава ви излъгах. Но защо не ми повярвахте?

— Защото ми се сторихте умен и решителен човек. И не можехте да не виждате опасността, която заплашва религията в резултат на такъв Контакт. Прав ли съм?

— Да, прав сте — кимна Ян Колби. — От самото начало виждах това. Можех веднага да си замина от Лейквю, но нали и без мене ножът пак щеше да се забие в гърба ни. Разберете, лейтенанте, не съжалявам за станалото. Не се тревожа за съдбата си. Тя ми е съвсем безразлична. Не ви лъжа и не се докарвам. Какво съм аз? Нищожна комбинация от атоми, които след смъртта ми ще се свържат в нова комбинация. А душата... Душата не е подвластна на съда. Душата е моят двустранен договор с бога. Само тя стои между нас. Тя ни свързва или ни разделя. Но вярата... Нима не виждате, не чувствувате с всяка своя клетка, както чувствавам аз, че без вярата загиваме? Нима не виждате, че лазерите и термоядрената реакция не могат да заместят душата ви? Термоядрената реакция може да даде електричество, но няма да ви даде душа. За какво са ви науката и прогресът, щом ви лишават от бога?

Знаете ли какво изпитват хората, които гълтат христин? Често ни обвиняват, че това е противоестествен невролептик, който предизвиква у човека остро чувство на самота и страх. А нима и без христин всички ние не сме самотни? На човека, глътнал таблетка христин, му се струва, че е сам сред безкрайно голо поле, без багри, следи и мирис. А нима наистина не сме самотии в безбрежната вечност? След христина жадуваш за сочеща длан, за бащинска ръка, която да те отведе от проклетото поле на самотата. За ръката на бога и на църквата. И без христин се измъчваме от същите страхове, но вашият прогрес и вашата наука са оплели човешките души, омотали са ги, и не можете да се измъкнете от своя душевен пашкул и да се устремите към светлината на вярата. И тук на помощ на хората идва Християнската синтетическа църква. Ние освобождаваме човека от бремето на прогреса, науката, разума, рационалното мислене. Връщаме го към детството и му даваме сладкото чувство на покорство пред някакво висше същество. Освобождаваме го от товара. От товара на рационалното мислене и ендокринните страсти. Запалваме в гърдите му единствената достойна за човека страст — любовта към бога. Питат ни: а много ли сте постигнали по пътя към бога? Колко престъпления сте извършили по този път! Да, не сме свършени. Но много ли е постигнато и по пътя към безбожния прогрес? Газвагените и напалмът?

— Но сънищата на Лина Карадос и Чернов? — попита лейтенантът. — Нима те...

— Да, да, да. На тяхната планета няма самота, няма страх и в същото време няма бог. Тая мисъл, проповядвана от безбожните общества, е ужасна. Тя убива вярата. А оня, който убива вярата, трябва да бъде унищожен.

— Но нали приказвате за любов...

— Да. И какво от това? Понякога се налага да убиваме в името на любовта. Лина Карадос беше мило, забавно момиче. Когато се смееше, сърцето ми се изпълваше с топлинка. Но когато прикачвах бомбата към колата ѝ, не се колебаех. Великата идея винаги иска жертви...

— Не съм философ, мистър Колби, и майка ми и баба ми бяха обикновени вярващи жени. Но как да свържа вашата любов към бога с убийството на две съвсем невинни същества?

— Всичко, което стои по пътя на любовта към бога, трябва да бъде унищожено. Лина Карадос и Валерия Бас нямаха късмет. Озоваха се на пътя и аз ги унищожих в името на вярата.

— Мистър Колби, страхувам се, че тоя аргумент за защита няма да е твърде убедителен пред съда...

— Не ме интересува човешкият съд — отсече синтът. — А моят бог няма да ме осъди.

— Но нали освен юридическия и божия съд има и хора...

Ян Колби не отвърна. Седеше, дълбоко замислен, и очите му гледаха навътре.

* * *

— Е, братко Джим — усмихна се лейтенант Милич на Потър, — купихте ли си тълковен речник?

— Да.

— Ерго.

— „Когито — ерго сум.“ Латински. „Мисля — следователно съществувам“ — гордо каза сержантът.

— Точно така, братко Джим.

* * *

Чакам свободният край на нишката от сънища да намери някого вместо Лина Карадос. Чака и Павел Дмитриевич. Чака и мистър Хъмбърт. Не знам защо, но имам чувството, че непременно ще го дочакаме.

Издание:

Зиновий Юриев. Бързи сънища
Фантастичен роман

Народна младеж — Издателство на ЦК на ДКМС, София, 1980
Библиотека „Фантастика“, №3

Преведе от руски: Иван Жечев

Редактор: Весела Сарандева

Библиотечно оформление: Божидар Икономов

Илюстрации: Димитър Бакалов

Художествен редактор: Димитър Чаушов

Технически редактор: Маргарита Лазарова

Коректор: Виолета Славчева

Първо издание. ЛГ VI.

Дадена за набор на 14.II.1980 година. Подписана за печат на
19.V.1980 година.

Излязла от печат на 21.V.1980 година. Поръчка № 106. Формат
1/16/60×84

Печатни коли 18,75. Издателски коли 17,49. УИК 18.23.

Цена на книжното тяло 2,01 лв. Цена 2,09 лева.

Тематичен №23 9536322411/5617–64–80

„Народна младеж“ — издателство на ЦК на ДКМС

ДП „Димитър Найденов“ — В. Търново

София — 1980

С-3

© Превод: Иван Жечев, 1980

Зиновий Юрьев. Быстрые сны
издательство „Детская литература“
Москва 1977

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.